

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III

XII

B

22

NAPOLI

2

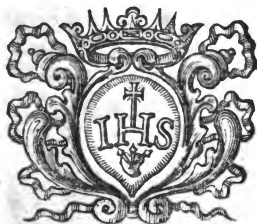
PRÆSENTIS ECCLESIAE BENIGNITAS

IN ADMINISTRANDO
SACRAMENTO POENITENTIAE

*A Rigidiorum quorundam Doctorum
Calumniis vindicata*

A P. BALDASSARE FRANCOLINO
SOCIETATIS JESU THEOLOGO.

Bill.
Catal.

Dom. Prof. S. J.

adscriptus

ROMÆ, MDCCV. Typis Cajetani Zenobii SS. D. N.
CLEMENTIS XI. Typographi, & Scalptoris,
ante Seminarium Romanum.

SUPERIORUM FACULTATE.

N. alia Calumniatorum acies, non illa quidem in veterem Ecclesiam armata, sed in præsentem, quam veluti degenerem, errantemque, & cum Poenitentibus nimis benignam, perpetuò proscindunt. Accusationum autem capita totidem sunt, nempè duodecim.

Primum est. *Ecclesiam præsentem, in administrando hoc Sacramento, à veteri Ecclesia penitus recessisse.*

Secundum est. *Refrigescentem Fidelium charitatem causam fuisse præsentis Benignitatis.*

Tertium est . *Hos Sacerdotes, quorum causâ, rigidior pœnitentiæ disciplina defuit in Ecclesiâ, fuisse Religiosos, præsertim Mendicantes, audiendis Secularium confessionibus minus idoneos, quam sint reliqui Sacerdotes.*

Quartum est . *His ultimis temporibus, benignius, quam seculo decimo-tertio, quo benigna hæc Praxis invaluit, Sacramentum Pœnitentiæ administrari.*

Quintum est . *Hujus augmenti causam fuisse recentiores Theologos, & Casuistas, qui inutilibus speculationibus tempus terunt, & ex genio, ingenioque suo, non ex Patrum doctrinâ, quæ circa mores dubia incidunt, audent explicare.*

Sextum est . *Benignam hanc praxim administrandi Sacramentum Pœnitentiæ doctrinæ Scripturarum, & hujus Sacramenti institutioni contrariam esse.*

Septimum est . *Contrariam quoque eam esse Patrum sententiis, ac legibus,*
quas

quas Canones pœnitentiales appellamus .

Octavum est . Reprobatam à Sanctis viris eam fuisse , & præsertim à Divino Carolo .

Nonum est . Etiam nunc à melioris notæ Theologis , ac Sacerdotibus improbari .

Decimum est . Esse eam Sacramento injuriosam .

Undecimum est . Perniciosam quoque eam esse .

Duodecimum est : Hujusmodi saltem eam esse , ut aliquo rigore temperanda sit .

Ad hæc ferè capita rediguntur omnia , quæ contra præsentem benignitatem congerunt Rigidi morum Institutores, eâ falsâ persuasione decepti, hanc unicam , aut saltem optimam esse rationem revocandi homines in viam salutis , si Pœnitentiæ Sacramentalis antiqua disciplina revocetur, aut altera non admodum absimilis invehatur . Is autem er-

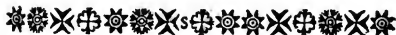
ror duplici fundamento innititur . Pri-
mum est, falsa circa veterem ; alterum
est, falsa itidem circa præsentem Ec-
clesiæ praxim opinio . Prima siquidem,
rigidior & felicior ab eis habetur quàm
fuerit ; altera verò, benignior & infe-
licior putatur, quàm sit . Primum fun-
damentum primâ nostri hujus Operis
parte diruimus ; alterum hac alte-
râ parte quater aggredimur ,
ut hoc etiam, DEO feli-
citer aspirante ,
diruamus .

IMPRIMATUR.

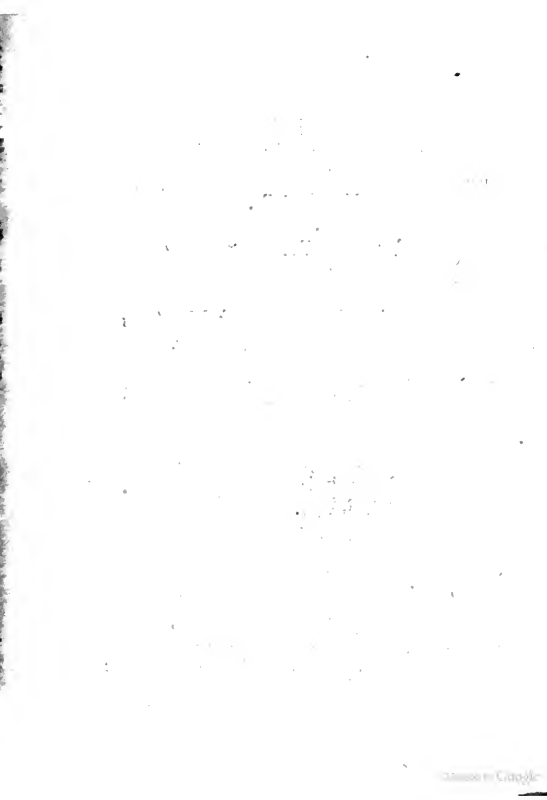
Si videbitur Reverendissimo Patri Mag. Sac.
Apostol. Palat.

*Dominicus de Zaulis Episc. Verulanus
Vicesger.*

IMPRIMATUR,

Fr. Paulinus Bernardinius Sac. Apost. Palat.
Magist. Ord. Prædic.

CALUMNIA I.

Ecclesia præsens, in administrando Sacramento Pœnitentiæ, & vindicandis Fidelium culpis, à veteri Ecclesia penitus recessit.

DISPUTATIO I.

Doct. Rig.

ID Calumniam vocas?

Doct. Dis. Quid ni?

D.R. Igitur præsens Ecclesia à Ve-

teri nihil recessit?

D.D. Id ego non assero; sed penitus recessisse nego. Quamvis & illud quoque, nisi benè intelligatur, falsum est, nempe præsentem Ecclesiam à veteri recessisse. Si enim id signifi-

2 CALUMNIA I.

significat, præsentem Ecclesiam esse, in administrando Sacramento Pœnitentiæ, veteri Ecclesiæ contrariam, hoc etiam nego: Si verò significet, eam non esse ita severam, ac vetus Ecclesia fuit, id non abnego.

D. R. Ego verò, eam esse omnino contrariam assero & probo. Nam vix alia quondam Pœnitentia quàm publica, vix alia modò Pœnitentia sit quam privata & secreta. Longissima olim fuit & aspera, fletus sanè multus pro foribus Ecclesiæ, stationes bene longæ in Ecclesia, jejunia plusquam multa extra Ecclesiam. Perbrevis modo nec severa, nempe paucarum precum, vel unius, alteriusve jejunii, vel elemosynæ non admodum largæ. Venia quondam vix in morte dabatur lapsis in quædam crimina; Communio nec in morte. Nunc omnibus utrumque donum non datur modò, sed offertur, sed obtruditur: nec invitantur tantum peccatores ad Pœnitentiam, sed rogantur statim accedere; accedentes reconciliantur statim, sacræ mensæ accumbere permittuntur statim, & vix non jubentur, nec solùm bene sperare de sua salute monentur, sed tanquam pacis initæ cum Deo securi, læti & alacres dimittuntur.

Ne-

DISPUTATIO I. 3

Negari igitur non potest, præsentis Ecclesiæ disciplinam, esse veteri contrariam; cum ut ostendi, illa benignissima sit, hæc autem fuerit rigidissima.

D. D. Ego verò, quod dicis negari non 2
posse, nego iterum; & negandum omnino
esse, clarissimè ostendo.

Et primò, ex confessione ipsius Morini, duobus prioribus Ecclesiæ seculis, satis benignè cum Pœnitentibus actum fuit. *Pœna* (inquit ille l.2.c.21.n.7.& l.4.c.9.) *Criminibus impositæ, ante Novatum breves admodum fuere; & nonnunquam sceleratissimis hominibus pax & Communio, certis de causis, nullâ imperatâ exteriori Pœnitiâ, statim fuit reddita.* Igitur si præsens Ecclesiæ praxis, cum ea, quam statuerunt Apostoli, ac duobus prioribus seculis obtinuit, comparetur, perlimilis apparebit, quod vos non negatis: non igitur verum est, quod tam sæpe à vobis asseritur, præsentem Ecclesiam, in vindicandis delictis ab antiqua penitus recessisse. An Ecclesia nascentis, & quæ duobus inde seculis adolevit, antiqua non est; eaque sit, quæ post duo illa priora secula obriguit?

Obriguit inquam; non enim nego, Le- 3
ges

4 CALUMNIA I.

ges valde rigidas , post ea prima secula , fuisse sancitas ; Pœnitentiam in quatuor illas stationes Luctus , Auditionis , Prostrationis & Consistentiæ fuisse protractam , multiplicata jejunia , nec nisi post multos & longos labores , fuisse Pœnites cum Ecclesia , & Altari reconciliatos . Verùm , tum quoque , cum Pœnitentibus , ex pluribus causis indultum sæpissimè fuit , nec imposita per severissimos eos canones Pœnitentia fuit semper interni fori , sed aliquando , aut etiam plerumque , fori externi , ut disput. 9. par. 1. & alibi ostendi . Quamvis ergo etiam cum eorum seculorum Ecclesiâ , præsens comparetur , non simillima quidem , non tamen contraria , aut valde dissimilis erit habenda . Falsum enim est nunc absolvi omnes , omnibus pœnitentias brevissimas , & nihil asperas imponi , omnibus statim Eucharistiæ Sacramentum ministrari . Invitantur quidem omnes , ut passim invitant Patres , invitatque Deus in Scripturis . Sed non omnes qui vocantur , iidem eliguntur . Spes quidem salutis sit omnibus , sed nulli securitas . Non ita multi puniuntur modò , sed nec ita pauci . Quare expendenti mihi , quos modò secretum Pœnitentiæ Tribunal , quod
sacram

DISPUTATIO I. 5

sacram Pœnitentiariam vocamus, in relaxan-
dis secretò confitentium vinculis Canones
servat; quos sacri Quęstiores, in delictis con-
tra Fidem, seu Religionem vindicandis cu-
stodiunt; quę tot per Orbem Episcopi, pro
tuendâ Ecclesiasticâ disciplina, aut faciunt
ipsi, aut fieri mandant; quas demum tot Re-
ligiosę familię, vel coactę, vel voluntarię pœ-
nitentię leges habent: vix ullum aliud inter
Ecclesiam præsentem & veterem, interesse di-
scrimen videtur, quàm quòd in Ecclesia ve-
teri sæpiùs Pœnitentia publica imponebatur,
& rursus longior imponebatur Pœnitentia
secreta jejuniorum; cujus tamen utriusque
boni jactura, eo alio duplici bono compensa-
tur modò, quod longè numerosiores sunt
Religiosorum, publicè & spontè pœniten-
tium cętus; & longe frequentior est nunc
usus secretę & Sacramentalis Pœnitentię.

Ceterum ingressus in Ecclesiam interdi-
cebatur olim multis, interdicitur etiam modò 4
non paucis, qui à reliquo Christi corpore, per
anathemata separantur. Arcebantur olim plu-
rimi ab Altaris ministerio, arcentur etiam
modò nec ita rarò; qui nempe, vel à gradu
suo, quem obtinent in Ecclesia dejiciuntur,
vel

6 CALUMNIA I.

vel à sacro sui gradus munere obeundo suspenduntur. Ante fores Ecclesiæ consistere jubebantur aliqui, ibique accipere pœnitentiam. Ante fores Ecclesiæ prosterni jubentur aliqui, & virgæ subjicere humeros denudatos. Recitabantur publicè aliquorum crimina; recitabantur etiam modò, vel in publico Templo, cùm publica fit ejuratio, vel in ampla satis aulâ, cùm fit semipublica. Carceris angustiiis qui graviora deliquerant, mancipabantur olim ab Ecclesiastico magistratu; mancipantur & modò. Plurium annorum, aut perpetua Pœnitentia imponebatur olim, imponitur etiam modò vel à Fidei, morumque Cenforibus, vel à supremo Pœnitentiario. Cum Relapsis non reconciliabatur ampliùs publicè Ecclesia. Nec modò eadem reconciliatur cum Relapsis in ea scelera, quæ semel ejurarunt; sed eos è sinu suo, velut indignos, quibus ampliùs habeatur fides publica, expellit. Spectabilis demum erat olim Ordo Pœnitentium, qui oculis demissis, induti sacco, nudis pedibus incedebant publicè. Spectabilis nunc etiam est, & longè numerosior Ordo Pœnitentium, qui sub arctioribus legibus vel Augustini, vel Dominici, vel Francisci, vel Tere-

DISPUTATIO I. 7

Teresiæ vel aliorum Sanctissimorum Institutum, Pœnitentium antiquorum asperitatē, aut exæquant, aut exuperant. Non est igitur præsens Pœnitentiæ disciplina veteri prorsus ablimilis, aut contraria.

D. R. Quæ enumerasti; vestigia sunt veteris Pœnitentiæ, non autem ipsa.

D. D. Nec sunt vestigia sola, nec ipsa, sed ei similis Pœnitentia, aut etiam melior, quia tolerabilior, & humanis moribus & viribus magis accommodata.

CA-

CALUMNIA II.

*Refrigescens Fidelium Charitas præsenti
Ecclesiae benignitatem inuexit .*

DISPUTATIO II.

i Doct. Discr.

D à vobis asseri est
indubitatum, nam ita
habet vester Ægi-
dius Gabrielis in
suâ Morali pag. 154.

*Refrigescente paulatim charitate, à tribus aut
quatuor seculis, antiquus rigor est relaxatus.
Consentit Gaspar Jueninus tom. 2. dissert. 6.
quæst. 8. cap. 5. art. 2. Hæc mutatio contigit ex
eo, quod Christianorum tepiditas Canonum rigo-
rem ferre non posset. Nec dissentit Episcopus
Castoriensis, dum lib. 2. cap. 16. §. 4. loquens
de*

DISPUTATIO II. 9

de benigniori eâ praxi, quâ modo utimur, vocat eam *lanuginosam cæcamque consuetudinem, introductam à temeritate, quæ nescit artem animabus medendi, & ab ignavo timore, qui querit hominibus placere*. Hanc autem ignorantem temeritatem, ignavumque timorem, amoremque placendi hominibus, à refrigerante Charitate exortum absque dubio dicet.

Doct. Rig. Hæc absque dubio est communis nostrorum Doctorum persuasio, nec alia videtur esse vestrorum.

D. D. Scio, id passim asseri etiam à Doctoribus non ita rigidis, non tamen ab eruditis.

D. R. Ut video, te solum facis Doctorem eruditum.

D. D. Non ita desipio, ut tanti me facio. Sed hoc parum refert. Ex his quæ dicam, intelliges, ab eruditis id asseri non posse; verasque causas, propter quas benignior hæc praxis fuit inuenta & approbata, alias fuisse.

D. R. Dic ergo, quæ nam illæ fuerint.

D. D. Prima ea fuit, quòd alia fluebant tempora ab iis, quæ eum rigorem depoposcerant. Fuit is rigor inductus, ut monuimus

B

(disp. 9.

TO CALUMNIA. II.

(disp. 9. part. 1. num. 22.) primò ad occludendum os Novatianis , qui Catholicorum Pontificum in condonandis culpis benignitatem , carpebant semper , & damnabant . Secundò , ut ex severitate disciplinæ dignoscerent Ethnici Ecclesiam Catholicam , nec inter Fideles recenserent Gnosticos , Valentinianos , aliosque hujusmodi de grege porcorum Hæreticos , ut sæpe cum magno Christiani nominis dedecore faciebant , quos proinde monere voluit Lactantius dum ait cap. ult. lib. 4. *Sciendum est , illam esse veram (Ecclesiam) in quâ est Religio , Confessio , & Pœnitentia, quæ peccata & vulnera , quibus est subiecta imbecillitas carnis, salubriter curat .* Tertiò , ne tot Fideles in Persecutionibus laberentur sub eâ spe obtinendi postea sine magno labore sui lapsus veniam . *Duriores remissionem fecit temporis ratio ,* (inquit Innocentius ad Exuperium Ep.) *ne Communionis concessæ facilitas , homines de reconciliatione securòs, non revocaret à lapsu .*

3   Hæ tres fuere , aut solæ , aut precipuæ causæ , quæ primos illos Canones Pœnitentiales adeo severos condere suaserunt . Prædictis verò tribus causis paulatim deficientibus , aliæ tres impulerunt Canones jam conditos,

DISPUTATIO II. II

ditos, magnâ ex parte custodire, aliquosque alios condere non parum severos. Prima ea fuit, ut Fideles abstinerent à peccatis, quæ aliis scandalo essent; vel, si id genus culpæ commisissent, tantum publicâ Pœnitentiâ proderent ad exemplum, quantum publico flagitio nocuerant. Tunc autem, cùm non præcesserant tot exempla virtutum, cùmque ubique permixti essent Fidelibus Hæretici, Ethnicique, peccata quæ publicè committebantur, gravissimum, multoque majus, quam modò, Fidei & moribus damnum inferebant; ac propterea, digna erant, quæ severiùs punirentur.

Altera causa fuit, ut in hac vitâ Fideles eam totam pœnæ partem persolverent, quæ post remissam culpam remanet persolvenda; hinc illa tot annorum jejunia abstinentiæque, quæ præsertim, post sextum sæculum Pœnitentibus, etiam cum Ecclesia, & Altari reconciliatis imponi consuevere.

Tertia causa fuit, ut esset in Ecclesia uterque Ordo; Innocentium videlicet qui perpetuam castitatem Deo vovebant publicè; & Pœnitentium qui publicam pœnitentiam, & subinde perpetuam profiterentur. Non

deerant enim , qui licet penitus absoluti , in eis Pœnitentiæ publicæ exercitationibus , eo-
que humillimo vitæ genere , usque ad mor-
tem sponte perseverabant .

His de causis , necessaria aut utilis visa
fuit Episcopis ea tam severa culparum vin-
dicta ; publica quidem , si publicè ; secreta , si
secretò peccatum esset ; donec ea in Ecclesia
mutatio rerum contigit , quæ aliâ viâ minus
asperâ , majora bona obtineri posse ostendit ;
quàm quæ ex ea tam severâ disciplina obti-
nebantur .

- 4 . Primam mutandi occasionem præbuit
ipse major numerus Sacerdotum . Longè
minor fuerat is per aliquot secula , cùm Ec-
clesia nondum tot prædiis ditata , tot alere
Ministros non poterat . Cum ergo Populi per
secretam Confessionem excoli jam eò faciliùs
possent , quòd plures erant qui excolerent ;
cumque secreta Confessio , presentissimum
contra omnes animi morbos & peccata reme-
dium sit , si præsertim sit frequens ejus usus ,
ut ex longiori experientiâ cognoverant Pa-
tres ; non debuit ægro fieri odiosa , sed potius
facilis , cum frequenter non fiat , quod est
arduum . Sapienter igitur , & ex vera pru-
den-

DISPUTATIO II. 13

dentia cœperunt Patres antiquum rigorem temperare .

Temperarunt autem 1. dum non coe- 5
runt ampliùs publicos Pœnitentes in qua-
tuor illis stationibus , cum ea vestium , cor-
poris, animique humilitate , per plures annos
aut menses consistere ; sed hæc solùm præsta-
re , nempe in foribus Ecclesiæ , vel intra
ipsam , publicam aliquam Pœnitentiæ signifi-
cationem exhibere , secedere inde per qua-
draginta plus minus dies , in locum , repur-
gando per fletum , variosque labores animo ,
destinatum ; publicè postea in Templo ve-
niam exoscere ; eaque obtentâ , jejuniis ali-
quandiu vacare , & oblectamentis minus ne-
cessariis abstinere . Quod quidem Pœnitentiæ
genus, grave erat, longè tamen minus, quàm
esset ea in publica Ecclesia , stationaria & hu-
millima Pœnientia , de qua egimus in Præ-
fatione ad primam partem . Videtur autem
hoc primum temperamentum contigisse circa
finem seculi sexti , aut etiam antea , in pluri-
bus Ecclesiis, ut alibi notavimus, utque col-
ligitur ex antiquissimis libris Pœnitentiali-
bus aut sacramentalibus , quorum non semel
memimus .

14 CALUMNIA II.

6 Cum autem quotidie magis experiendo cognoscerent Patres , eâ Pœnitentiæ disciplinâ , quamvis non parùm temperatâ , non revocari hominis à peccatis , sed à Pœnitentia peccatorum , excogitarunt aliud temperamenti genus , quod redemptionem vocarunt Permiserunt igitur Fidelibus , ut possent Pœnitentias majores , & canonicas permutare in alias minores , quibus illæ redimi dicebantur. Non fuit initio id indultum absolutè , sed si non posset commodè fieri Pœnitentia canonica . Hinc Patres Concilii Triburiensis , celebrati anno 895. cap. 56. permittunt homicidæ , cui longa , & severa jejunia imponunt , *ut post primos quadraginta dies si vel in bestie sit , vel in aliquo magno itinere , vel longè , aut diù ad Dominicam curtam , vel si infirmitate detentus sit , liceat ei tertiam feriam , & quintam , atque Sabbatum redimere uno denario , vel pretio denarii , sive tres pauperes pro nomine Domini pascendo . Et apud Abbatem Reginonem cap. 440. lib. 2. suæ Collectionis . Si quis fortè non potuerit jejunare , & habuerit , undè possit redimere , si dives fuerit , pro septem hebdomadis det solidos viginti . Si non habuerit tantum , undè dare possit , det solidos decem , si autem multum pauper*

DISPUTATIO II. 15

pauper fuerit, det solido tres (Dare autem debebat *sive pro redemptione captivorum, sive supra Sanctum Altare, sive pauperibus in elemosynâ* ut idem subdit) sed alii postea plenam, 7
 & absolutam redimendi facultatem concessere, statutâ lege, ut qui talem elemosynam faceret, unum, aut plures menses, vel annos Pœnitentiæ redimeret. Similiter, qui tot Psalmos cātasset, qui tot metaneas singulis diebus unius mensis peregisset, nempè qui se tot vicibus ad terram humiliter inclinasset, vel prostravisset : Item qui tot palmatas tolerasset, vel se tot scoparum tunctionibus super nudam carnem pulsasset, tantum pœnitentiæ canonicæ redimeret. Communis, & cuique permissus hic redimendi modus, per elemosynam, vel per sui corporis flagellationem, erat (ut bene nosti) tempore Petri Damiani. Hinc in Ep. quam recitat Card. Baron. ad an. 1055. *Cum à Pœnitentibus terram accipimus* (nempè prædia, domos, pecuniam) *juxta mensuram muneris, eis de quantitate Pœnitentiæ relaxamus*. Et agens de Dominico Loricato refert, uti intrâ paucos dies cédendo se scopis, & psalteria decantando centum annos pœnitentiæ canonicæ persolvebat. Nec tamen un-

16 CALUMNIA II.

quam ex refrigerante Fidelium charitate, has pœnitentiæ redemptiones inventas fuisse queritur is Doctor, ceteroqui rigidus, & severus.

- 8 Quia verò hoc redemptionis temperamentum imminuerat quidem non parùm onus Pœnitentis, sed nimis auxerat illud Confessarii, cujus intererat quoties Confessiones audiebat, expendere, & recolere, quam Pœnitentiam antiqui Canones singulis peccatis imponerent, quamque novi Canones ei subrogari permetterent, quod quidem eum iningentes angustias coniciebat, ut constet ex facto quod narrat Petrus Dam. (quod ipse disp. ultimâ partis primæ meministi) idè fuit necessarium tertium temperamentum, quo taxatio Pœnitentiæ permiffa fuit arbitrio Confessarii, jussi tamen non ignorare Canones Pœnitentiales, ut ex ipsis intelligeret cui delicto major, cui minor Pœnitentia deberetur. Semel autem traditâ Sacerdotibus statuendæ Pœnitentiæ facultate, cum hi docerentur semper magis ipsâ experientiâ, longè utiliore esse in hoc Sacramento benignitatem, quàm severitatem, rigor antiquus desuit, nempe ex destinata, eaque sanctissi-

DISPUTATIO II. 17

ma voluntate, non autem vitio Pœnitentium, aut Confessorum.

Alteram mutandi occasionem præbueret, susceptæ sæculo undecimo contra Turcas, aliosque nominis Christiani hostes, Palestinæ potitos, sacræ bellorum expeditiones. Cum enim Urbanus hujus nominis II. ea loca Christi præsentia, & nostræ religionis mysteriis consecrata è sceleratissimi Tyranni manibus eripi cuperet, & ingentem in id militum copiam conscribi vellet; Fidelibus edixit, ut si sacræ militiæ nomen darent, nullam aliam pro quibuslibet delictis jam commissis Pœnitentiam subire tenerentur; partim ipsâ in eas Regiones profectio in Pœnitentiam abeunte, partim persoluto ex Thesauris Ecclesiæ in debitæ pro peccatis pœnæ solutionem pretio, nempe partim per imponendæ, vel impositæ Pœnitentiæ redemptionem, partim per eam pœnæ liberalem relaxationem, quam dicimus Pontificiam Indulgentiam. Cujus sanè edicti cum incredibilis fuerit utilitas, revocatis videlicet, ut alibi dicemus, innumeris peccatoribus ad suorum criminum Confessionem, jamdiu omissam ex timore severissimæ Pœnitentiæ, quam Gallici Epi-

18 CALUMNIA II.

Episcopi fortè aliis severiores injungebant, factum fuit, ut idipsum alii indè Pontifices, similes in hostes Fidei expeditiones adornantes fecerint, utque in posterum alliciendis Fidelibus ad frequentem Sacramentorum perceptionem, quæ quotidie magis utilis agnoscebatur, sæpe Indulgentia, ac venia similis proposita fuerit, ac Pœnitentia ferè omnis, vel magna ejus pars relaxata iis, qui confessi, sacram peregrinationem instituerent, aut Templum aliquod inviserent, aut ægris in aliquo Zenodochio ministrarent, aut operam suam, vel suas opes in alicujus Templi edificationem, vel istaurationem impenderent, vel alendis sacris Ministris aliquid præberent. Hinc præsertim ea in Ecclesiam, quæ modo viget, praxis invecta, nempe ex comperta utilitate, non verò ex refrigerente Fidelium charitate.

- 10 Tertiam demum mutandi occasionem præbuere Religiosæ familiæ, circa decimum & duo sequentia secula à viris Sanctissimis ad arctissimam vitæ rationem revocatæ, aliæque multæ paulo post exortæ, quæ non unam aliquam regionem infederunt, ut Magni Antonii alumni, nec vitam coluere in victu, & vesti-

DISPUTATIO II. 19

vestitu temperatam, ut aliæ præscæ Monachorum familiæ, sed qualem decet esse vitam Pœnitentium . Seculo decimo clarescere cepit Cluniacensis Ordo , ex quo velut alveari fecundissimo , Monachorum multa examina prodierunt, & Galliam, Italiam, Germaniam & Hispaniam suarum virtutum exemplis distarunt . Sæculo undecimo Camaldulensium per Romualdum Abbatem Ordo cœpit, Vallis umbrosæ per Joannem Gualbertum, Charusianorum per Brunonem, & Cisterciensium per Robertum Abbatem , quem ipsum Ordinem postea, nempe seculo duodecimo Divus Bernardus Abbas mirifice auxit, illustravitque . Sæculo verò decimotertio fere omnes Mendicantium Ordines instituti sunt . Cum ergo profiterentur omnes vitam maximè austera, non fuit opus Confessariis, ut iis qui graviora commiserant, quosque antea actæ vitæ multum pœnitebat, longam & asperam, quam Canones Pœnitentiales statuerant, Pœnitentiam imponerent, cum sponte sua, aut ex solo suorum Antistitum consilio, quod circa hæc tempora à summis Pontificibus dari Pœnitentibus consuevit, ad prædictas Religiosas familias convolarent, quod innumeri fecere, & lon-

& longe plures , quàm ullo unquam tempore fuerint in Ecclesia Pœnitentes; itaut pro uno, eoque non admodum magno, qui olim fuerat Ordine Pœnitentium; tot hujusmodi Ordines extiterint, quot erant in Ecclesia recens exortæ aut restitutæ Religiosæ Familiæ. Non igitur languida Fidelium pietas veteris Pœnitentiæ jugum excussit; sed mens cœlitus immissa suasit antiquam canonum Pœnitentiam, in eam longe salubriorem, nec minus asperam Religiosæ professionis Pœnitentiam commutare.

- 11 Hæc satis ostendunt, suaviorem hanc administrandi Sacramenti Pœnitentiæ rationem, & vindicandorum criminum disciplinam, non hominum vitio invec̃tam fuisse: sed p̃otius Divino consilio, ad hunc ipsum finem, prædictas rerum humanarum mutationes ordinante Numinis Providentiâ. Cujus meæ sententiæ validissimum argumentum illud est, quòd, cùm hoc eodem tempore, sanctissimi, doctissimique Pontifices Ecclesiam rexerint, & plurima Concilia fuerint celebrata, nusquam legitur, fuisse de revocanda in pristinum statum disciplinâ Pœnitentiæ tractatum, nullus canon in hunc finem

con.

DISPUTATIO II. 21

conditus, nunquam de non custodita veteri censura expostulatum.

Seligam seculum decimum tertium, 12 quo collapsum maximè fuisse veteris Pœnitentiæ studium, ac rigidam disciplinam, affirmant ac dolent semper Adversarii omnes. Hujus seculi Pontifices & Concilia recensebo, canones & decreta pervestigabo, quæram, an ullum sit de veteri Pœnitentiæ praxi, aut retinendâ, aut restituenda.

D. R. Imensus is labor sit, ne quæso me & te defatiges.

D. D. Ego quidem nihil defatigabor: 13 quod autem ipse defatigandus sis, tibi tribue, qui negasti, quod non debebas. Incipiam ab Innocentio III. qui initio hujus seculi, nempe ab anno 1198. usque ad annum 1217. rexit Ecclesiam. Is (ut scribi Platina) *vir fuit doctrinâ & moribus insignis; omnium consensu, mortuo Cælestino in ejus locum Pontifex successus. . . . in quovis genere virtutum probatissimus, dignusque qui inter Sanctos Pontifices censeatur.* Addit Ciaconius in tanti Pontificis commendationem, Cælestinum III. ejus prædecessorem *mortis proximum luculentâ oratione Cardinalibus lecto adstantibus persuasisse, ut, se vitâ*

vitâ functo, ne alium Pontificem eligerent quam Joannem Lotharium (id erat ante Pontificatum Innocentii nomen) doctrinâ & moribus insignem, quod quamvis ejus electioni obstare posset, ne eâ morientibus Pontificibus jus nominandi successorem tradi videretur, vicit tamen ingens Lotharii virtus, tantumque valuit ejus doctrinâ, probitatisque opinio, ut in tanto Sacerdotio obtinendo, nihil ei ætas obstaret, omnium enim Cardinalium junior erat (nempe annorum 37.). Fuit juris Ecclesiastici à Regibus, & Principibus accuratus exactor, & eorumdem criminum acerrimus reprehensor, quibus in faciem restitit. Francorum, Angliæ, Portugalliæ, Cypri, Reges publicè redarguit; labem Simoniacam, & venalitatem, quantum in ipso erat, exterminavit, præcipiens, ut omnes aulæ Palatinæ Ministri, præter Scribas, & Bullarum seu Sigilli custodes, omnia gratis impenderent . . . Hæreticos, & malè sentientes, & Schismaticos, ad veram Fidei regulam reducere conatus, pertinaces acriter persequutus est. Quis credat, tantum Pontificem, tam fortem, tam vigilem, tam cupidum disciplinæ, tam Sanctum, ea omisisse, quæ potissimum sui muneris erant, nihilque sollicitum fuisse de mala Sa-

gra.

DISPUTATIO II. 23

cramenti Pœnitentiæ administratione tollendâ, cum præsertim paulo ante dicatur *inveſta*? At is idem Pontifex, quamvis tam multa decreta ediderit, tot epistolas scripserit, & quamvis in Concilio Lateranensi, quod ipse congregavit, de hujus Sacramenti administratione egerit, nunquam eam Theologorum, Confessorumque benignitatem, quâ tunc Sacramentum Pœnitentiæ administrabatur, improbavit. Non igitur eam perniciosam putavit, nec vitio Pœnitentium, aut Confessorum inveſtam. Quin potius eam probare visus est, dum Fidelibus, onus confitendi plusquam semel in anno imponi noluit, & Confessarios *discretos* esse voluit, & *cautos*, *ne verbo, vel signo, vel alio quovis modo, prodant aliquatenus peccatorem*. Concil. Later. 4. can. 21.

Innocentio tertio subrogatus fuit Honorius tertius, & quidem omnium suffragio, quod non leve est, ejus non ordinariæ virtutis & prudentiæ argumentum, quam toto Pontificatus sui tempore ostendit. Verum nec ipse cogitavit quidem, de corrigenda ea, quæ jam invalescebat Theologorum, Confessorumque benignitate. Uti neque Gregorius IX.

rius IX. ejus successor, *vir* (inquit Ciaconius) *constantia*, *animi magnitudine*, & *vite sanctitate clarissimus*; *juris Ecclesiastici constantissimus assertor*, *cujus tuendi gratia multas afflictiones passus est*; *nec minis*, *nec precibus unquam ab eo manere strenuè obeundo auerti potuit*. Et cum esset *vir Divini*, *humanique juris consultissimus*, *Decretalium libros viris mortalibus clementer disposuit*. Scripsit is quidem ad facultatem Theologicam Parisiensem epistolam bene longam, inque eà aliquot ejus Scholæ Theologos redarguit, quòd nimium naturali Philosophiæ tribuerent, eaque omnia Fidei mysteria explicare se posse confiderent; perinde Fides nihil nos supra naturam attollat. In ea autem, nihil de Theologica, vel Mor: i in Opinionibus pertinentibus ad praxim, Pœnitentiæ benignitate agit, quamvis, ut suo loco dicetur, iidem illi Theologi, essent ejus præcipui propugnatores. Epistolam recitat Odoricus Raynaldus ad annum 1228. n. 29. ex eaque apparet, quantus fuerit hujus Pontificis ardor, in novis erroribus à Theologiâ ablegandis; & quantus fuisset in corrigenda moralis Facultatis benignitate, si cam, Populorum segnities, & Sacerdotum nimia facili-

DISPUTATIO II. 25

cilitas contra Patrum regulas invexisset :
 cum præsertim in prædicta epistola totus sit
 in redarguendis iis , qui statutos à Patribus
 terminos transiliunt , & ab eorum doctrina
 recedunt .

Gregorio IX. post breve intervallum 15
 Cælestini IV. qui vix electus occubuit , suc-
 cessit Innocentius IV. tantę simul pietatis ac
 doctrinę *ut non potuerit* (sunt verba Ciaconii)
quisquam eligi utilior Ecclesiæ Romanæ Ponti-
fex . Patres Lugdunum ad Concilium Gene-
 rale vocavit , inque ipso summi regiminis fa-
 stigio collocatus , scripsit multa in vetus Te-
 stamentum , & præsertim in lib. Decretalium
 magno Canonistarum bono , aliaque non
 pauca . Adeo verò suavem hanc administrandi
 Sacramenti rationem , quę tunc obtinuerat ,
 non improbavit , ut probaverit potius , dum ,
 ut refertur in summa Astensii , lib. 1. tit. 21.
 cum cæteris illius evi Theologis , Pœnitenti
 concedit facillimas imposite Pœnitentię re-
 demptiones , mutationesque . Hęc autem sunt
 prædictę summę verba . *Notandum etiam se-*
cundum Joannem , si Pœnitentia sit imposita à
Canone liberatur quis à jejuniis dando denarium
vel legendo psalterium propriâ autoritate . Inno-

C

cen-

26 CALUMNIA II.

centius verò dicit, quod jejunia necessaria, ut quatuor temporum, & bujufmodi, non possunt redimi, nisi subfit rationalis causa; voluntaria verò, redimi possunt sine autoritate Superioris. Voluntaria vocat quę non sunt ab Ecclesia imposita, sed voluntate & arbitrio Confessarii imponuntur.

- 16 Post Innocentium, Ecclesię regimen suscepit Alexander IV. anno 1254. *ecuditione & sanctitate insignis, Hæreticorum osor, quorum libros propriis manibus flammis tradidit, ut idem Ciaconius scribit; libris verò Theologorum vel Casuistarum, benignitate plenissimis, qui tunc editi fuere, pepercit penitus, quod ipsum fecit Urbanus IV. meritum præstantiâ (quamvis humili loco natus esset, nec in Collegium Cardinalium cooptatus) ad summam dignitatem evectus. Eo mortuo, Pontifex creatur anno 1265. Clemens IV. prudentiâ, moribus, & vitæ sanctitate præstantissimus, Legum peritiâ tam clarus, ut *Lumen Faris* fuerit appellatus: tam amans Ecclesiasticę disciplinę, ut quadraginta Episcopos, quod Manfredo adhæssissent, è gradu dejecerit; tam addictus rigide Pœnitentię, ut à carnibus abstinere, cilicio nudum corpus tege-*

DISPUTATIO II. 27

tegere, & vigiliis macerare soleret. Id tamen non effecit, ut severos Veteris Ecclesiæ Canones restitueret, aut vel unum doctrinæ tunc communis benignissimæ apicem abraderet.

Par Clementi fuit ejus successor Gregorius X. vir ex Platinâ in omni vitâ clarus, prudentiâ rerum gerendarum, fortitudine animi, & rerum humanarum contemptu, & ex Ciacionio, Sanctitate, Religione, modestia, utriusque juris scientiâ, & omnium disciplinarum doctrinâ insignis, dignus propterea, qui, quamvis non esset de numero Cardinalium, præferretur tamen omnibus à Diyo Ronaventurâ, cujus judicio standum decreverant Cardinales Electores. Curavit quidem Gregorius, operâ suâ, Patrumque, quos ad Concilia vocavit, abusus omnes excindere, suumque Ecclesiæ nitorem restituere, non autem antiquum rigorem: non igitur hic ad Ecclesiæ nitorem tunc pertinere visus est; nec Sacerdotum in eo Sacramento benignitas, fuit habita pro abusu.

Hanc profectò benignitatem, qualis & 18 quanta esset, noverat optime Innocentius V. qui Gregorio successit, utpote qui ex Ordine Prædicatorum, in quo tandiù hoc Sacramen-

28 CALUMNIA II.

tum administraverat, ad Pontificiam dignitatem fuerat evectus, nec tamen cogitavit unquam, de ea vel tollenda vel corrigenda, ut nec is, qui Innocentio successit post brevissimum Adriani V. & Joannis XX. Pontificatum, nempe Nicolaus III. quamvis fuerit, ut referunt Platina, & Ciaconius *Religionis observantissimus; & multa, ad Cleri populi que Christiani commodum & utilitatem pertinentia, constituerit.*

- 19 Post Nicolaum III. usque ad Benedictum XI. qui initio seculi sequentis fuit Pontifex renunciatus, præfuerunt Ecclesiæ Martinus II. dictus IV. doctrinâ, rerum gerendarum experientiâ, animi magnitudine, *morum, & vitæ sanctitate insignis*, Honorius IV. *vir in omni vitâ probatissimus, & Christianæ Religionis cultor egregius*, Nicolaus IV. ex Franciscana familia *quam sanctitate & doctrina propagavit* post conciliatos cum Latinis Grecos, aliaque edita omnium virtutum exempla, ad Pontificiam dignitatem quam sanctissime gessit, evectus, Celestinus V. abdicato supremo in terris Magistratu celeberrimus, Bonifacius VIII. magnitudine mentis & animi, doctrinâ, rerum experientiâ & optimis constitutio-

DISPUTATIO II. 29

tutionibus vix ulli Pontifici secundus. Horum autem quinque Pontificum nemo, de veteri Pœnitentiæ disciplinâ restituendâ, aut novâ, nempe eâdem quæ nunc viget, corrigendâ cogitavit.

Hi fuere hujus Seculi XIII. Pontifices, 20 omnes sapientiâ, & pietate præditi, plerique doctrinâ præstantes, non pauci laude sanctitatis illustres; qui profectò benigniorem hanc praxim, quam facile tollere aut corrigere poterant, utpotè recens in vectam, omninò sustulissent aut castigassent, si eam dignam censurâ judicassent; dum ergo nihil prorsus egerunt, ut eam ablegarent, vel corrigerent, dicendum est, haudquaquam ab eis fuisse improbatam, nec habitam, tanquam hominum vitio in vectam.

Quod ipsum simili ratione ostendo ex 21 Conciliis tum generalibus tum particularibus per eadem tempora celebratis. Centum plus minus ea fuere, & inter ea, tria æcumenica, idest Lateranense quartum, dudò Lugdunensia, quibus addi potest Viennense, paulo post convocatum. In ipsis autem quamvis fuerit de disciplina revocanda, seu retinenda, seu augenda, quin etiam de ipso Pœ-

nitentiæ Sacramento non semel actum; de restituendis tamen in eo administrando veteris Censuræ legibus, vel saltem de ea, quæ jam in communem praxim abjerat, Ministrorum in imponendis Pœnitentiis benignitate tantillum castigandâ, actum nihil fuit. Agitur de eo Sacramento in Concilio Eboracensi, quod celebratum fuit anno 1197. deque ipsis Pœnitentiis imponendis agitur, id autem, præcise statuitur, *Ne Sacerdos Laico ad Pœnitentiam venienti, obtentu cupiditatis injungat, ut Missas faciat celebrari*. Agitur de eodem Sacramento in Dioclenſi anni 1199. sed id mandatur tantum, *ne Confessio revele-*
 22 *tur*. Agitur in Londinensi anni 1200. sed illud solum monentur Confessarii, ut maturè, & prudenter imponant Pœnitentias, parcantque famæ Pœnitentis. *Cum Pœnitentie* (inquiunt Patres) *quæ est secunda tabula post naufragium, tantò major adhibenda sit circumspectio, quantò magis est necessaria post lapsum reparatio, nos Sacrorum Canonum statuta sequentes, præcipimus ut Sacerdotes in Pœnitentia diligenter attendant circumstantias, qualitatem scilicet personæ; & quantitatem delicti, tempus, locum, causam, moram in peccato factam, devo-*
 tio-

DISPUTATIO II. 31

tionem animi Pœnitentis : & ut Pœnitentia talis injungatur Uxori , unde non reddatur Marito suo suspecta de aliquo occulto & enormi peccato - Idem in Marito conservetur .

In Concilio autem Montinensi anni 23
1208. non solum nihil egere Patres contra Pœnitentialem benignitatem, sed ingens ejus exemplum præbuere, in statuenda pœna valde miti Remundo Comiti Tolosano, qui Petrum de Castronovo, Monachum Sanctissimi, & Inquisitoris, ac Pontificii legati munere fungentem, occidi mandarât, aliaquæ tam enormia scelera Hæresis, Infidelitatis, Incestus, Sacrilegii, & alterius cujusvis generis patrarat, ut vix ullus mortalium majora unquam commiserit. Videri possunt quæ de eo refert Petrus Vallisernensis apud Odoricum Raynaldum ad ann. 1208. num. 22.

Quid circa Pœnitentiæ sacramentum 24
statuerit Concilium Lateranense, ab Innocentio III. celebratum ann. 1215. dictum est supra, cum de eo Pontifice ageretur. Ejus Concilii Canonem benignissimum servari jubet anno 1222. Concilium Oxoniense, aliumque, addidit, & ipsum favorabilem Pœnitenti, nem pe hunc. *Quoriam nonnunquam ab*
C 4 *defe-*

defectum Confessorum, vel quia Decani Rurales, & personæ erubescunt fortè confiteri suo Prælato, certum imminet periculum animarum; volentes huic morbo mederi, statuimus, ut certi Confessores prudentes & discreti, per singulos Archidiaconatus, ab Episcopo loci constituentur.

- 25 Simile decretum habet alterum totius Angliæ Concilium coactum à Pontificio Legato anno 1287. de quo sic habet dictus Odoricus Raynaldus. *Approbatus est ille antiquus mos, ut ab Episcopo, in singulis Decanatibus viri pro- bi constituerentur, qui populi, ac minorum Clericorum confessiones admitterent. In Ecclesiis verd Cathedralibus Confessores instituerentur generales. Habuerunt quidem hujus Concilii Patres de vita Confessorum diligentem quæ- sitionem, quamque in audiendis Confessionibus culpam committerent, indagarunt. Quamvis autem omnes eadem benignitate hoc Sacramentum administrarent, quâ modò administratur, id eis culpæ tributum non fuit, sed eorum sola cupiditas damnata fuit. Inter ceteros etiam abusus (inquit idem Odoricus) nonnulli Sacerdotes, pro excipiendis confessionibus pecunias extorquebant. Statutum propterea, ut qui ea se labe contaminarent, Sacerdotio ab*

Epi-

DISPUTATIO II. 33

Episcopo submoverentur. Fuerunt absque du- 26
bio pleraque hujus seculi tertii decimi Conci-
lia ad eum finem celebrata, ut aut Principes
contumaces anathemate ferirentur, aut di-
scordantes ad concordiam revocarentur, aut
Ecclesiarum Immunitas propugnaretur, aut
sacræ bellorum in hostes Fidei expeditiones
decernerentur. Nemo tamen inficias ibit, in
his ipsis Conciliis, etiam de reformatione,
actum esse: & rursus, præter prædicta, non
pauca alia Concilia, in hunc potissimum fi-
nem fuisse coacta, & quidem in Galliâ, ubi
benignitas Pœnitentialis invaluerat, & à
Theologis Parisiensibus, publicè, ut alibi di-
cetur, propugnabatur. Hec Concilia fuerunt
præsertim Avenionense, celebratum anno
1209. Tolosanum anno 1228. Narbonense
anno 1235. Albieense anno 1244. Biterrense
anno 1254. Burdegalaense duo, nempe anno
1255. & anno 1260. Senonense anno 1269.
& Bituricentia duo, nempe anno 1276. &
anno 1286.

Et quidem Avenionense, ut à primo in- 27
cipiam, inolitos in ea Ecclesia abusus excin-
dere se velle, & antiquam pietatem, quavis
ratione restituere, in ipso exordio monet, quod
est

est hujusmodi. *Cum in Provinciæ partibus, refrigerescente charitate, adeo abundaverit malitia, quod ferè omnes indigenæ, in profundum venerint vitiorum: ut præsentibus & futuris temporibus Provincialium malitiis occurratur, innovare antiquos Canones Sancta Synodus & promulgare decrevit, eâ potissimum ratione inducta, quia morbis insuetis adhibere convenit excogitata remedia, & antidota insueta; & vulnera quæ levia fomenta non sentiunt, mordicativis seu vexativis remediis curari oportet: Terribilè hunc tonitrum fulmina sequuta sunt contra varios hominum gradus, & pravos usus vibrata: nullum tamen benignos Theologos seu Confessarios asslavit quidem, nedum adussit, nihil prorsus monitos, severiorem in judicando vel absolvendo adhibere censuram: Non igitur putarunt, eam praxim benignam, quâ tunc administrabatur hoc sacramentum, ortam fuisse ex refrigerescente charitate, cujus pravos abusus excindere se velle profitentur hujus Concilii Patres.*

Nihil pariter monentur in Tolosano Confessarii ipsi, sed soli Pœnitentes, nempe ut confessionem peccatorum faciant ter in anno proprio Sacerdoti, vel alii de voluntate ipsius &c. Ni-

DISPUTATIO II. 35

Monentur quidem in Narbonensi Fidei 28

Quæitores, severè in Hæreticos animadvertere; non autem Confessarii in Pœnitentes.

Imò quia admodum graves erant ex pœnæ, quas Hæreticis infligendas monuerant Patres, iidem postea monent, non intendere se Legem condere, quâ eas infligere Quæitores prædicti omninò tenerentur. Quo sanè confirmatur quod alibi monuimus, veteris Ecclesiæ Canones Pœnitentiales, quorum usus mansit apud prædictos Inquisitores, non habuisse vim præcepti, cui parere tenerentur Episcopi vel Confessarii.

In Biterrensi, quamvis multi sint Cano- 29
nes, nullus est de Pœnitentiâ. Altum quoque de ea silentium in Albienſe, quamvis extrinſum Provinciarum Patribus à Legato Pontificio collectum, subtiliter inquirat in omnes utriusque Cleri actiones. Nullus similiter de fori Pœnitentialis benignitate corrigendâ, in utroque Burdegalensi. Duos habet Canones ad Pœnitentiam spectantes Senonense Concilium. In neutro tamen cæripitur benignitas Confessorum; quin in secundo, quorundam Regularium severitas redarguitur, qui publicas pro delictis occultis
pœni-

pœnitentias imponebant : statuiturque , *ut pro peccato incognito & occulto , cuncta pœna nullatenus statuaturs , ex quo si per eum satisfiat , quoquomodo peccatum ipsum percipi valeat , vel adduci .*

30 In Bituricensi primo ex prædictis duobus , quamvis totius Galliæ , & fortè etiam Angliæ Patres ad ipsum à Cardinali Pontifici Legato convocati confluerint ; de Sacramento Pœnitentiæ , aut de Confessariis , prorsus nihil . In altero verò Bituricensi , annua confessio iterum præcipitur , Confessarii tamen id monentur solùm , ne jurisdictionis Ecclesiasticæ Perturbatores absolvant , sed eos ad Episcopum , vel ad Romanum Pontificem mittant . Demum publicantur amplissimæ facultates ad forum Pœnitentiæ spectantes Ordinibus Prædicatorum , & Minorum à Pontifice concessæ , ut liberior & facilior populis fieret hujus Sacramenti usus . Aded nihil de seyerioribus circa ipsum legibus condendis , & coarctandâ circa hoc Fidelium libertate cogitatum fuit .

31 Præter prædictas Provinciales Synodos , & Lateranense Generale , de quo supra egimus , duo alia Concilia œcumenica , ut paulo ante

DISPUTATIO II. 37

ante monuimus, fuere hoc seculo celebrata, utrumque Lugduni, primum an. 1245. alterum an. 1274. Nec multo post, aliud pariter generale Viennense, nempe anno 1311. in quibus, de morum Censurâ etiam ac disciplinâ actum fuit, quamvis aliis de causis ea celebrarentur. Non igitur Pœnitentiam collabentem, aut collapsam erigere neglexissent, si hæc benignior praxis, quâ tunc hoc Sacramentum administrabatur, lapsus Pœnitentiæ fuisset, & refrigerantis charitatis effectus. Plures certè in hujus mali remedium Canones edidissent, monuissent populos, ne verterent in animæ perniciem salutare Sacramentum; censuris terruissent Sacerdotes crudeliter indulgentes; reclamassent saltem, ne malum quod eliminare non possent, admittere ac probare viderentur: *Nam Ecclesia Dei* (inquit Augustinus ad finem Epistolæ 119.) *quæ sunt contra Fidem, vel bonam vitam, non approbat, nec tacet, nec facit.* Cum ergo tacuerint penitus prædicti Patres, & fecerint, eandem praxim & ipsi sequentes, ut ex iis quæ alibi dicuntur constabit, non lapsus pœnitentiæ fuit ea benignitas, nec refrigerantis Charitatis infirmitas, sed Ecclesiæ desti-

38 CALUMNIA II.
destinatum consilium . Quid ad hæc ?

D. R. Nihil repono , ne me satis tuâ
tam longâ declamatione defatigatum alio
seculo Pontificum , & Concilio-
rum occidas .

CA.

CALUMNIA III.

*Confessarii, Theologique, quorum causæ
rigidioris Pœnitentiæ disciplina desit
in Ecclesiâ, fuere Religiosi præsertim
mendicantes, qui ex Instituto suo,
non sunt audiendis secularibus Con-
fessionibus satis idonei.*

DISPUTATIO III.

Doct. Discr.

Uid mussas? fortè
id non asseritis?

Doct. Rig. Non ita
desipimus.

D.D. Sed, rogo, i

nonne perpetuò asseritis, eo Sæculo decimo-
tertiò, quo exortæ sunt omnes ferè Religio-
sæ Familiæ Mendicantium, Veterem Pœni-
tentix disciplinam fuisse extinctam? Dum
autem id asseritis, certè non significatis, id

eo tempore accidisse vitio Parochorum, quorum jura famamque semper propugnatis. Innuitis ergò, id accidisse vitio prædictorum Regularium; & ideò, illo præsertim Sæculo, quo prædictæ familiæ ortæ sunt, defuisse dicitis antiquam in Pœnitentes censuram. Præterea, satis ostendunt quid de prædictis Regularibus Confessariis sentiatis, illæ duæ vestræ propositiones nuper damnatæ, nempe hæ. *Confessiones apud Religiosos factæ, pleraque Sacrilegæ sunt vel invalidæ. Parochianus potest suspicari de Mendicantibus qui elemosynis communibus vivunt, de imponenda nimis levi, & incongruâ Pœnitentiâ seu satisfactione ob questum, seu lucrum subsidii temporalis.*

D. R. Ego quidem id non assero, quamvis non abs re fortasse crediderim, id munus audiendi Confessiones meliùs tutiùsque ab aliis obiri, quàm à Regularibus.

2 D. D. Intelligo quid sentias. Dividam igitur meam disputationem trifariam, & in duabus prioribus partibus non disputabo tecum, sed cum aliis rigide doctrinæ professoribus; & ostendam primò, antè sæculum decimum tertium quo exorti sunt Ordines Mendicantes, benignam hanc praxim quam damnatis

DISPUTATIO III. 41

natis, invec̃tam fuisse. Ostendam secundo; Religiosorum Mendicantium operâ; non solum non fuisse collapsam, sed stetisse potissimum in Ecclesia studium Pœnitentię tam Sacramentalis, quam extrasacramentalis. In tertia demum parte conseram tecum manus & evincam, ut spero, Regulares esse optimos hujus Sacramenti administratores.

D. R. Nolim autem, me detineas nimis diù Auditorem tantum.

D. D. Expediam me, ut maximè poterò. Quod attinet ad primum, Morinus 3
lib. 10. cap. 16. num. 1. loquens de veteri Pœnitentię disciplinâ, dicit, *Ea Sæculo undecimo terminatur. statim enim post illud Sæculum, Pœnitentię exterioris severitas decrescere, minui & obsolescere cœpit.* Igitur integro Sæculo præcessit invec̃ta benignitas prædictarum Religionum exortum. Nequis autem sibi persuaderet, paulatim & lento pede eam occupasse locum, ac tandem tertio Sæculo de rigore triumphasse, idem num. 2. monet, celere fuisse hanc Pœnitentię declinationem, & numero 3. recenset ea, quæ relaxandæ disciplinę occasionem præbuere, quæ sanè prædictarum Familiarum originem diù præcessere.

D

Juvat

42 CALUMNIA III.

Juvat autem hîc veluti chronologiam texere Pœnitentialis Benignitatis, ut alibi Rigoris
 4 texuimus. Cœpit hæc quidem ante millesimum, cum cœpit redimi Pœnitentia canonica; sed circa millesimum, ingentes progressus habuit, non solum facîle permissis redemptionibus, sed eâ quæ præsertim divitibus, qui magis indigent Pœnitentiâ, erat facillima. In aliquibus enim Regionibus. multis pecuniariis plerûque crimina vindicabantur, ut patet ex non paucis Conciliis Anglicanis, celebratis an. 958. 982. & 1034. ex Legibus à Regibus latis, ut ex lege septima, & sequentibus Aluredi Regis, & ex legibus Regis Eduardi. Eadem consuetudo Normanniam tunc occupavit, ut videre est in Concilio Lilebone habito, quod refertur ab Oderico Vitali an. 1080. Vertente Sæculo undecimo, nêpè Sæculo, & amplius ante prædictorum Ordinû institutionem invaluerat in Galliis ea consuetudo relaxandi Pœnitentiâ ei, qui aliquot solidos in Ecclesiariû, vel pontium ædificatinnem erogasset, eâque ratione Mauricius Episcopus Parisiensis, ingentem illam Cathedralem Ecclesiam, Sanctissimæ Virgini Deiparæ Sacram, Parisiis à fundamentis construxit, &
 qua-

DISPUTATIO III. 43

quatuor Abbantias in agro Parisiensi fundavit dotavitque . Mauricium autem , multos fuisse Episcopos imitatos , in ea tam benigna pœnitentiæ remissione , dicit idem Morinus lib. 10. cap. 20.

Abeunte Sæculo duodecimo , & incipiente tertiodccimo , antequam prædicti Ordines instituerentur , vel saltem ita propagarentur , ut possent novos mores inducere , scripserunt Præpositivus , Robertus de Flammesburg , Petrus Pictaviensis , & alii . Ex eorum autem scriptis colligitur manifestè fuisse tunc Sacramentum Pœnitentiæ benignè administratum . Igitur Præpositivus , celeberrimus suo tempore Doctor , Academiæ Parisiensis Cancellarius , in sua summa manuscripta , quæ asservatur in Bibliotheca Victoriana , fol. 55. part. 1. prædictas Episcoporum relaxationes , vel Indulgentias , quibus certè corruiat tota severitas Pœnitentiæ , approbat . Sic enim habet . *Queritur de absolutionibus , quæ fiunt per Episcopos , cum dicunt , quicumque tali loco dederit denarium unum , remittetur ei &c. Utrum aliquis ibi dans ex devotione , intelligatur absolutus ; quod videtur , quia Dominus dicit , Quicumque solveritis super ter-*

ram &c. sed hanc absolutionem facit Episcopus iuste & sine errore, iste ergo dans absolvitur. Item generalis est consuetudo Ecclesie, contra quam non est disputandum, ergo talis absolutio valet. Contra videtur esse inconveniens quod propter tres denarios, quos quis dat in tribus locis, ab omni pena absolutus sit, & in hac parte melior est conditio divitis quam pauperis; quia pauper dare non potest, idcirco non tam cito absolvitur. Solutio. Credimus valere talem absolutionem. Notanda sunt autem præsertim ea verba, Generalis est consuetudo Ecclesie, jam igitur ea benignitas in generalem Ecclesie consuetudinem migrarat.

- 6 Robertus de Flammesburg Canonicus Sancti Victoris, & Parisiensis Pœnitentiarius in quinta parte Libri Pœnitentialis, fuse describit quâ ratione se gereret in Confessionibus audiendis. Considero (inquit) circumstantias confitentis, ætatem, conversationem, divitias, paupertatem, vires corporis, & similia, & secundum quod ego video, punio. Si Canonicam non vult recipere Pœnitentiam, idest à Canonibus institutam, diligenter admoneo, ut animam suam nullo modo lædat, & PROMPTISSIMUM ME OFFERO AD QUAM TAM.

DISPUTATIO III. 45

TAMLIBET POENITENTIAE ALLEVIATIONEM. In tribus consistit Pœnitentia, Jeuniis, Orationibus, & Eleemosynis. Quandoque omitto unum pro alio, secundum quod video expedire, propter varios rerum eventus; ut quoniam unum non potest facere, aliud faciat. Aliquando patitur recidivum peccandi, sed raro; tunc aggravo antiquam ejus Pœnitentiam, vel extendendo eam, vel exasperando, vel utroque modo, si expedit. Quandoque patitur aliquis recidivum peccandi, sed frequenter: Tunc timeo, quod desperet, vel succumbat, si ei semper aggravetur Pœnitentia, non solum cum antiqua remitto eum Pœnitentia, sed quandoque eam relaxo, quandoque & ex toto relaxo, semper monens, ut à peccato cesset. Quando querit aliquis, Domine si non caverò mibi à peccato, & istam, quam dedisti mibi persequutus fuero Pœnitentiam, nunquam plus confitebor. Et dico, Frater in fine vitæ tuæ omnia debes evomere, vel si frontem habes teneram, & defacili rubes, vel si virum inveneris, de quo bene speres, ut ejus utaris consilio, secundum conscientiam tuam, quando volueris, confitearis. Multum enim valet, quod quis pluribus confiteatur. Sed quandiu tibi portabilis est, nunquam,

D 3

quam

46 CALUMNIA III.

quam dedi, Pœnitentiam minuas &c. Quando Pœnitens canonicam non vult suscipere Pœnitentiam, moneo eum, & rogo: Amice incipe, & proba, & si sustinere potes Pœnitentiam istam, dabit tibi Deus gratiam & fortitudinem, alioquin mitigabo tibi & subjungo, si aliud fieri non potest, cessa à peccato, & ad libitum tuum, quod volueris tibi mitigabo. Elegi enim semper magis misericors esse, quam rigidus.

- 7 Hic notandum est primò, Robertum, nunquam mentionem facere de denegandâ, aut differendâ absolutione, non quòd absol-
veret indispositos, sed quia Pœnitentem non satis dispositum disponebat. Id enim putabat vir doctissimus ad munus Pœnitentiarîi, quod ipse gerebat, ut est institutum à Christo Domino, pertinere; non autem exigere à Pœnitente prævios longos fletus, multi temporis emendationem, severa jejunia, aliaque hujusmodi, quæ vos exigitis, minus docti, minusque pii, quàm Robertur, publicus in tanta Urbe Pœnitentiarius, summâque non solum doctrina, sed pietate præditus, ut apparet in allata ejus praxi, in qua eminet simul animus cupidissimus disciplinæ, & benignissimus; unde ea tam enixa adhortatio ad Pœniten-

DISPUTATIO III. 47

nitentiam ; & simul voluntas promptissima eam mutandi , minuendi , & relaxandi , ad libitum ipsius Pœnitentis . Quod in Roberto notari volui , notari debet in reliquis illorum temporum doctissimis Institutoribus , nihil pariter agentibus de his absolutionis dilationibus , & operosis Pœnitentis , antequam absolvatnr , probationibus .

Notandum est 2. quàm benignè se gerat cum Relapsis , ne emendationem desperantes pejora committant ; quamque prudenter eis , in remedium pudoris suggerat , ut Confessarium potius mutent , eligantque eum , de quo bene sperant , quam confessionem omit- tant .

Petrus Piœtaviensis, Canonicus Abbatix 8
Sancti Victoris, vir hoc eodem tempore cele-
bris , & confessionibus audiendis ipse etiam
præpositus, adeoque non longo solum studio,
sed experienciâ doctus , scripsit librum pœni-
tentialem circa annum 1220. In eo autem
fol.3. sic habet . *Pro hujusmodi peccatis contra
naturam , & pro adulteriis , & incestibus ; &
consimilibus , solent injungi jejunia in pane , &
aqua secundum tempus , quo moratus est in pecca-
to , & secundum alias circumstantias , vel com-*

penset. Pro simplici fornicatione simplicita jejunia, nisi personæ, vel alia circumstantia occurrant, & etiam cum ovis, & caseis, maxime si sint pauperes, vel in alieua mensu. Nam & tunc datur alia compensatio propter scandalum. Idem tit. de compensationibus. Omnes, qui ex justa causa videantur non posse, sine magno gravamine, frequenter, vel in arcta dicta jejunare; possunt redemptiones vel compensationes adhibere, per orationes, per jejunia, per eleemosynas per peregrinationes, vel disciplinas, vel abstinentiam à carnibus, vel piscibus, vel hujusmodi, secundum statum personarum, à vino, vel in Quadragesimalibus cibis. Tandem in fine hujus Pœnitentialis hoc addit. Non videtur, quod pro peccatis occultis, debeat Pœnitens aliquis arctari præcisè ad aliquod genus satisfactionis nolens, sed redimere potest, vel aliter compensare. Ex Petro igitur habemus, easdem tunc solitas injungi Pœnitentias, quæ postea injunctæ sunt, & modo injunguntur, & facile fuisse in alias commutatas per redemptionem, vel compensationem, quod nescio an vos ita facile permittatis. Hanc autem praxim valde benignam, proponunt horum temporum scriptores non tanquam ab ipsis excogitatam, sed.

ut

DISPUTATIO III. 49

ut antea invec̃tam , & communem .

Jam ergo invaluerat Pœnitentialis benignitas , cùm prædicti Ordines Religiosi sunt instituti , & ceperunt per Orbem propagari . 9
Tantum verò abest , ut fuerint ejus amplificatores , ut potius à nimia aliquorum benignitate recesserint , & studium rigide Pœnitentię iu Fidelibus accenderint , quod secundo loco probare constitui .

Due erant eo tempore, præcipuè ex pertinentibus ad Sacramenti Pœnitentię administrationem , controversię . Prima ea erat , an valeret ea Pœnitentię relaxatio , qua Episcopi pœnam culpis debitam remittebant iis , qui in edificiũ Ecclesiarum , vel alia publicę utilitatis opera , aliquid contulissent e. g. unum denarium . Et valere eam docebant aliqui absolutè , quin sanctam eam esse contendebant . Inter hos erat Guilelmus Parisiensis Episcopus qui capite ultimo de sacramento Ordinum , omnium diffusissimè de his relaxationibus disputat , objectiones solvit , & earum utilitatem , quibus potest rationibus explicat & probat . Quare Morinus lib. 10. cap. 21. num. 9. de prædicto Guilelmo loquens .
In prædicandis , laudandis , & ampliandis relaxatione-

50 CALUMNIA III.

xationibus illis, laxissimus fuit Parisiensis ille Episcopus. Et patet ex verbis ipsius: sic enim prædictus Episcopus tuetur eam praxim loc. cit. Honor, cultus ipsius (nempe Dei) atque servitium, non solum supplet quod de Pœnitentiis per Indulgentias detrabitur, sed etiam superabundat in multo: maxime cum sacrificium laudis, orationum incensa & laudum thymiamata plus Deus diligat, quàm tormentorum Pœnitentialium carnificinam, sicut ipsemet testatur Isaïe 58. Et post multa. Episcopalis ergo potestatis & officii est, carnificialem illam afflictionem, quantamcumque, sive pro parte, sive pro toto, sicut expedire viderit, in ædificationem Basilicæ, vel aliud simile bonum vel alterius modi, quod publica requirit utilitas, commutare. Religio-
 120 *forum Ordinum paulo ante Fundatorum Doctoribus, hæc Episcoporum benignitas non arrisit. Albertus enim, in 4. dist. 20. art. 17. de valore Relaxationum disputans, non vult eas valere sic absolutè, sed solum si accedant sex conditiones. Inde concludit. Consilium meum in talibus solet esse, quòd etiam post Relaxationem Pœnitens maneat in Pœnitentia, quam Discretus Confessor, post diligentem examinationem & confessionem injungit,*
quis

DISPUTATIO III. 51

quia ille non injungit tantum pro reatu delendo, sed etiam ut sit medicina contra pronitates contractas ex antiquis peccatis. Similiter Alexander Halensis membr. 6. quæst. 23. quærit, an is, cui tota pœna per liberalem istam condonationem remissa est, teneatur injunctam à Confessario Pœnitentiam implere, & respondet, quod non oportet opportunitate necessitatis sed tantum opportunitate expeditionis: licet enim tantum sit alicui collatum de Indulgentia, quantum sufficit sibi ad deletionem totius pœnæ, quam debet pro peccatis; tamen non expedit illi prætermittere sibi injunctam, sed expedit quod illam adimpleat quandiu vixerit. Hos duos Theologorum Principes, sequuti sunt reliqui Regulares Theologi; nec ipsi sic absolutè eas relaxationes approbantes. Ex his patet, quam Religiosi eorum temporum Doctores laxitatem non adamarint in foro Pœnitentiæ, quamque, falsum sit, eorum causâ collapsam tunc fuisse rigidam disciplinam.

Altera eorum temporum controversia II ea erat, an penderet penitus ab arbitrio Confessoris taxare Pœnitentiam, ita ut posset prohibito majorem aut minorem eam imponere. Affirmabat prædictus Guilelmus Episcopus Pari-

Parisiensis, cujus sententiam laxissimam jure appellat Morinus lib. 10. cap. 15. num. 12. eamque communem tunc fuisse non diffitetur. *Vulgatum enim erat (inquit) illo tempore axioma apud eos omnes, qui Confessionibus audiendis erant præpositi, Pœnitentias esse arbitrio Confessorum imponendas. Et testatur Alexander Halensis 4. par. summæ quæst. 21. memb. 3. art. 1. qui fuit Guilelmo familiaris, solique tribus ante ipsum annis mortuus est. Quidam dicunt, & fere omnes Confessores, quod omnes Pœnitentiæ sunt arbitrariæ, idest in voluntate Sacerdotis; & potest dare plus vel minus pro voluntate suâ, nec peccat, & hoc ex vi clavium. Hanc opinionem sequitur Cardinalis Hostiensis lib. 5. Summæ de pœnir. & remiss. num. 60. additque, hanc opinionem approbat consuetudo: quia generaliter hoc servatur.*

- 12 Adhuc tamen prædictis Religiosarum Familiarum Theologis non placuit penitus hæc opinio. Halensis enim 4. par. Summæ quæst. 21. memb. 3. relatâ utrâque sententiâ affirmantium & negantium, mediam amplectitur; nempe communem nunc, & omnino tenendam, nempe quod *neque sunt omnino arbitrariæ, neque quod omnino sententiæ Sanctorum*

DISPUTATIO III. 53

eorum sunt tenendæ. Eadem fuit doctrina Alberti magni, monentis in 4. dist. 20. art. 14. in Pœnitentia imponenda, tria saltem esse attendenda, peccati qualitatem, contritionis quantitatem, & Pœnitentis statum.

Sed aliâ quoque ratione Pœnitentiam 13
ac disciplinam sustentare eo seculo curarunt prædicti Ordines Regulares, nempe exemplo suo, eâque vivendi ratione quam profitebantur; quæ tota erat ad rigidissimam Pœnitentiam composita. An non major fuit quavis canonicâ Pœnitentia, arctissima illa paupertas, obedientia, abstinencia, rerum omnium humanarum abdicatio, orandi, psallendique studium, & reliqua tam multa, quæ completitur Regularis disciplina, quam profectò rigidissimam prædicti Ordines in suo præsertim exortu, totoque eo primo seculo professi sunt? Cum igitur tam multi in has Familias fuerint ex omni gradu statim cooptati, nullæque jam essent Urbes & Oppida majora, in quæ non fuerint statim horum ordinum ductæ Coloniae, cumque præterea prædictæ Familiae omnes aut pleræque, tribus Ordinibus constent; Clericorum, qui Altari serviunt; Laicorum, qui domestici famulatus munia
obe-

54 CALUMNIA III.

obeunt, & Secularium, qui in Domibus suis, certis quibusdam pœnitentiæ legibus adstringuntur, & Pœnitescentes tertii Ordinis appellantur, illud effectum fuit, ut (quod innui disput. 1.) in immensum excreverit numerus pœnitentium, nulloque alio seculo, tam ardens fuerit publicæ, privatæque Pœnitentiæ studium, quàm eo, quo collapsam penitus fuisse Pœnitentiæ disciplinam dicitant tam multi tuæ scholæ Doctores, quamvis se jactent supra ceteros, eruditos.

14. Hic autem, quoniam eorum meminimus, qui hujus, de qua agimus, benignitatis auctores fuere, vel fautores; illud volo, ut animadvertas (quod si animadvertisses, amares fortasse quod modò damnas & execraris, nempe benigniorem hanc praxim, quam rejicis) in Galliis præsertim eam usurpari ceptam fuisse Gallico Pontifice occasione dante, dantibus Gallicis Episcopis incrementum. In Galliis inquam, ubi maxima fuerat antea severitas Pœnitentiæ ac disciplinæ, ut constat ex libris Capitularium Caroli Magni, aliorumque Gallicorum Imperatorum, ex Gallicanis Conciliis, & Gallicorum Episcoporum ad Pontifices Romanos Epistolis, studioque in Decretis

tis

DISPUTATIO III. 55

tis Pœnitentialibus colligendis impenso. Igitur qui primus causa fuit, aut saltem occasio hujus Pœnitentialis benignitatis, Romanus Pontifex fuit, natione Gallus, Urbanus II. dum eos, qui sacræ militiæ nomen dedere, Pœnitentiis omnibus, quas ob commissa scelera, pendere debuissent, misericorditer exolvit. Hinc enim ceptum est relaxate Pœnitentias canonicas præsertim per Galliam. Qui verò eam recentem benignitatem maximè foverunt, duo Episcopi Parisienses fuere, Mauritius alter qui beneficium ab Urbano collatum iis qui sacram, eamque plenam periculis & laboribus militiam susceperent, in eos transtulit, qui aliquot solidos, Templis, & Pontibus construendis darent: alter fuit Guilelmus, qui, ut paulo ante dixi, initâ à Mauritio viam in relaxandis Pœnitentiis incessit; nec indecorum putavit, quod imponendæ Pœnitentiæ regula esset arbitrium Confessoris, iis in regionibus, quæ veterum Pœnitentium lamentis personabant. Adeo verum est, nunquam satis placere quæ presentia sunt, eaque probari magis quæ præterire. Cum rigor obtinebat in Galliis, displicuit, hinc benignior praxis statuta, omnibus
 pro-

56 CALUMNIA III.

probata, eaque habita tanquam praxis Apostolica. Nunc verò, cum benignitas obtinet, ipsa displicet, & rigor antiquus tanquam optimus, & Apostolicus à tam multis amatur, & vix non revocatur.

Jam verò tecum mihi agenda res est, atque ostendendum, à Regularibus Mendicantibus scitè sanctèque, & meliùs quàm ab aliis Sacramentum Pœnitentiæ administrari.

15 *D. R.* Meliùs, nempe benigniùs, non autem tutiùs.

D. D. Quid? Revocas in dubium potestatem?

D. R. Non equidem, revocarunt tamen aliqui.

D. D. Nempe, quos non pauci Pontifices anathemate percusserunt, quosque optimè describit Bonifacius IV. eà Constitutione, quam edidit contra eos, qui Monachis potestatem hanc inesse posse negabant. *Sunt nonnulli* (audi pulchrum elogium) *Sunt nonnulli fulti nullo dogmate, audacissimè quidem zelo magis amaritudinis asferentes, Monachos, quia Mundo mortui sunt, & Deo vivunt, Sacerdotalis officii potentià indignos, neque Pœnitentiam, neque Christianitatem largiri, neque absol-*

DISPUTATIO III. 57

solvere posse, per Divinitus injunctam Sacerdotali officio potestatem, sed omnino labuntur &c. Ejusdem farinae fuerunt illi, qui eandem Mendicantibus invidiam conflare, eisque potestatem, saltem sic amplam ut certè habent, denegarunt. Prætexuerunt hi conatibus suis zelum, animarum saluti advigilantem, sed zelum amaritudinis, zelum non charitatis, sed malignitatis & invidiæ in eos, quorum apud Populum, & Principes viros, major gratia est, major æstimatio, ex qua ille oritur omnium ad eorum Ecclesias concursus, quem ad suas derivari cupiebant malignissimi susurriones, iidēque audacissimi, ac *nullo fulti dogmate*, nullius videlicet sanæ doctrinæ fundamento subnixi. Sed quoniam 16 tu ex illis non es, qui eis denegas potestatem, cur dicis *tutius* hoc sacramentum suscipi à Fidelibus, si ab aliis illud suscipiant quàm à Mendicantibus? Num quia Mendicantes, cùm ex eleemosynis vivant, ut Pœnitens liberalior sit, liberaliùs ipsi ejus culpas condonant; & leviores, quàm par sit, Pœnitentias imponunt?

D. R. Quis neget esse plerumque prævum Doctorem, & infidelem Consiliarium eum, qui indiget? E *D. D.*

58 CALUMNIA III.

D. D. Igitur, nec Parochus plerumque audiendis Confessionibus erit idoneus ; cum enim Parochi plerique saltem in nostris Regionibus rei familiaris angustiis premantur cumque non pauci ex ipsis ditescere cupiant, longe major suspicio est , ne ut Pœnitentium gratiam incant , eorumque aut largitione aliquâ , aut officiis apud Principes jurentur , culpis ipsorum conniveant . Vel si hac suspicione carent ipsi , potiori jure debent eâ carere Regulares . Certè in iis multis, quæ superiori disputatione recensita sunt, Pontificum , Conciliorumque decretis , Religiosorum Mendicantium in hoc Sacramento administrando cupiditas , nec redarguitur , nec coercetur, sed aliorum Sacerdotum , ut in Londinensi celebrato anno 1200.

17. ubi sic . *Adjicimus , ad Sacerdotum cupiditatem refecandam , ut Missæ non injungantur in Pœnitentia iis qui non fuerint Sacerdotes , & in altero pariter Anglicano anno 1238. de quo loquens Odoricus Raynaldus ann. cit. Inter cæteros etiam abusus , nonnulli Sacerdotes , pro excipiendis Confessionibus pecunias extorquebant ; statutum propterea , ut qui ea se labe contaminarent , Sacerdotio ab Episcopo summove-*

ren-

DISPUTATIO II. 59

rentur. Nec Simonia, quæ hujus perversæ cupiditatis proles est, quæque circa decimum Ecclesiæ seculum tam multos Ecclesiæ Ministros verterat in sacrilegos Nundinatores, Regularium labes fuit, quin potius ipsorum nempe Norberti, Joannis Gualberti, Petri Ignei, Petri Damiani, aliorumque Cenobitarum labor, & laus fuit, quod fuerit suus nitor redditus Sacerdotio, & Sanctuarium repurgatum. Non igitur cupiditas aut indigentia, magis suspectos reddit Mendicantium Ordinum Confessarios, quam reliquos, claustrari lege solutos.

At ex aliis capitibus, quàm melior eorum conditio? 18

D. R. Et quæ nam sunt ista capita? Recensebis ne inter illa, probitatem & innocentiam? Id si feceris, ridebunt omnes. Quem enim latent scandala Religiosorum?

D. D. Id si fecero, probabunt sapientes omnes, quos non latet, quam sæpe falsi de Religiosis rumores spargantur; quàm sæpe, quod leve est, aut minus grave, ut atrox facinus evulgetur ab invidis aut ab iis, qui cupiunt habere ad sui excusationem Religiosos socios delictorum, quàm plures in claustris

60 CALUMNIA III.

sint, qui vitam innocentem degunt, sed populo ignotam; vel quia secreta virtus est, vitium autem effrons; vel quia Religiosi habent in Monasteriis unde bene vivant, non habent undè male vivant, exire ergo in publicum, & apparere malos necesse est, non item bonos; vel quia naturæ nostræ vitio, aliorum male facta evulgamus statim, non autem bene facta, quæ nolumus imitari; vel demum, quia morum censura postulat, ut mali accusentur, non verò, ut boni prodantur, quod efficiebat, re D. Augustinus pravam de suo populo opinionem conciperet. Deferebantur ad eum nomina adulterorum, non inde tamen omnes suæ diecesis Maritos adulteros appellabat, cùm optimè sciret, deferri ad se nomina adulterorum, non autem eorum, qui thori jura servarent, non quia deessent, sed quia latebant, nec Ecclesiasticum Tribunal postulabat, ut hi, sed ut illi proderentur, quod infelicitati suæ tribuebat hom. 49. lib. 50. hom. *Inde est autem misera conditio mea, quia plerumque cogor adulteros nosse, castos nosse non possum. In occulto est, unde gaudeam, in publico est, unde torquear. In occulto est, unde Regulares laudentur; in publico,*

DISPUTATIO III. 61

blico, unde vituperentur; patent mali, latent boni, ex quorum, qui longè plures sunt, benefactis, ferendum de Regularibus iudicium est.

Alterum caput hujus Regularium, 19
Confessorum supra cæteros prærogativæ est eorum major plerumque ac tutior doctrina. Ei siquidem comparandæ, ab ipso in Religionem ingressu insudant; eique augendæ toto inde vitæ tempore allaborant, nec ex genio suo, sed ex Majorum regulâ imperioque. Et quidem tutiores esse hac in re Regulares, ex eo etiam constat, quod vix unus semper fuit Regularis impostor pro mille non Regularibus Clericis, qui variis erroribus Fideles à Catholicæ doctrinæ tramite abduxerunt.

Tertium caput est eorum, quæ ad vitia, 20
virtutesque, artes Demonum, humanæ naturæ vim, indolem, & affectus pertinent, experientia, quæ longè major in Religiosis viris solet esse, qui ista perpetuò tractant, qui domi habent optimos institutores, veteranos Religiosos, dirigendis per semitas virtutum, ac triplicem illam viam Purgationis, Illuminationis, & Unionis cum Deo Pœnitentibus assuetos; quique his ipsis viis, aut ipsarum

62 CALUMNIA III.

aliquà incesſerunt ipſi aliquando, & pericula
notarunt, eventusque omnes, aut proſperos,
aut infelices.

- 21 Demum Cœleſtis favor & auxilium,
ſine quo nihil feliciter, cum quo feliciter om-
nia eveniunt, Religioſis Confeſſariis magis
adeſſe videtur, dum qui eorum utuntur in
moribus magiſterio, faciliùs, & feliciùs in
virtute proficiunt, inque ipſum enituntur
apicem ſanctitatis. Id autem ex eo facile col-
ligi poteſt, quòd ferè omnes, qui his poſtre-
mis quinque ſeculis, in Sanctorum album
relati fuere, aut Religioſi Mendicantes fuere,
aut uſi ſunt Confeſſariis Ordinum Mendi-
cantium. Quare mirum non ſit, quod unus
aliquis ex ipſis ſit ſemper Romano Pontifici
à Confeſſionibus, quodque tam amplis privi-
legiis, ut id munus facilius obirent, eoque
pluribus prodeſſent, fuerint locupletati. Id
ſane non feciſſent Summi Pontifices, nec
ſemel factum tuerentur, cum præſertim tam
multi ſemper obſtrepuerint, niſi perſpectum
foret, felicem & utilem eſſe eorum operam
in hujus Sacramenti adminiſtratione populo
Chriſtiano impenſam.

- 22 D. R. Fuit olim fortasſe felix & utilis,
non

DISPUTATIO III. 63

non autem modò, cùm Regularis disciplina penitus corrui-; hinc olim, non autem hac nostra ætate, fuerunt iis, quorum meministi, privilegiis locupletati.

D. D. Hallucinaris egregiè : primò, quòd putas prædictis Ordinibus in ipso eorum exortu tantùm, aut paulò post, perseverante sanctissima disciplina, qua fuerant instituti, ea fuisse collata Privilegia, quorum feci paulò ante mentionem. Secundò quòd credis, laxiorem modò, quam unquam antea, vitam ab eis institui.

Ut primum errorem deponas volo te, monitum, uti ampla Mendicantium Ordini-²³ bus privilegia contulit non solùm Alexander IV. paulò post eorum exortum, cum sanctissima in eis disciplina vigeret, sed longe post, nempe sæculo decimoquinto Eugenius IV. ut videre est apud Casarub. in Compendio Privileg. Et post Eugenium amplissima largitus est Nicolaus V. Sixtus IV. Addidit alia Innocentius VIII. Leo autem X. collata ab aliis confirmavit, cumulavitque cum videlicet (qui est alter tuus error) æstior non erat Regularium vita, quàm modò sit.

24 Tempore enim prælaudati Leonis X. sic omnium Mendicantium Ordinum disciplina corruebat, ut ejus Successor Clemens VII. hanc esse putarit præcipuam causam malorum, quibus ipse tunc, & Ecclesia tota conflictabatur, quare (ut refert Frater Felix de Castel-Franc in appendice ad perbreuem sui Ordinis historiam Jacobi de Sufato) cum Romæ in Arce S. Angeli ab hostium exercitu obsideretur, *inter cætera vovisse fertur, si Deus illi quietem præstitisset, ac libertatem, daturum se operam, ut Ordines Mendicantium, ad antiquam vivendi formam revocarentur.* Hanc ipsam prædictorum Ordinum calamitatem deflet idem Historicus ibidem, infelicia eorum tempora describens. *In Anglia, Dacia, Scotia, Bohemia penitus interiit (Regularis observantia) Vix apparet in Ungaria, Saxonia, Polonia, Theutonia. Labitur in Provincia, & inferiore Germania. Laborat in Tolosana, & Francia. Languet in Græcia, & terra Sancta. In Provinciis Hispaniarum, ubi restitui cæpta fuerat, aded refrigerescere cepit rigor ille Regularis observantiae, sanctioris vitæ disciplina, ut cum Propheta plorare possimus: Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus? Non igitur*

DISPUTATIO III. 65

igitur sanctior fuit ante hæc nostra tempora, prædictorum Ordinum disciplina, sed laxior potius, latiùsque diffusa. Igitur qui fieri potest, ut tunc audiendis Confessionibus haberentur peridonei, & privilegiis ad id fulcirentur; nunc verò suspecti in eo munere judicentur, aut, ut dicis, non satis idonei?

D. R. Cur ergo modo, si laxiore non est Regularium vita, ei reformandæ sic allaborant Pontifices, quod non videtur aliàs factum.

D. D. Imò factum fuit semper, ex quo Regulares esse cæperunt. Hinc frequentissimi sunt in hunc finem, Pontificum, & Conciliorum Canones, frequentissimæ utrorumque de neglecta in domibus Regularium disciplina querelæ. Id lamentabatur Sæculo quarto Imerius, ad Siricium Papam scribens, qui remedium tãto malo adhibere curavit inde alii, Põtifices, Synodique. Concilium Tarraconense circà annum 483. cap. 11. *Nullus Monachorum forësis negotii susceptor, vel executor existat, nisi quod Monasterii exposcit utilitas, & Abbate imperante.* Agathense anno 506. cap. 28. *Monasteria Puellarum longius à Monasteriis Monachorum, aut propter insidias Diaboli, est prop.*

propter oblocutiones hominum collocentur. Aurelianense primum an. 508. cap. 21. *Monachi Abbatibus omni obedientiâ, & devotione subiaceant. Quod si quis per contumaciam extiterit indevotus, aut per aliqua loca vagari, aut peculiare aliquid habere præsumpserit, omnia quæ acquisierit ab Abbatibus auferantur.* Turonicum, circa annum 570. cap. 15. *Nullus Sacerdotum ac Monachorum, colligere alium in lecto suo præsumat. Nec liceat Monachis cellas habere communes, ubi aut bini maneant, aut peculiares. reponi possint, sed schola labore communi construatur, ubi omnes jaceant, aut Abbate, aut Præposito imminente.* Cap. 16. pœna Monacho ducenti uxorem statuitur. Cap. 17. *Monachorum per totum annum jejunia recensentur, ut observentur.* Concilium Toletanum 4. an. 633. cap. 48. 49. 50. 51. 52. Lateranense sub B. Gregorio magno pluribus decretis, Ticinense sub Ludovico Imperatore, quem ita alloquuntur Patres. *De Monasteriis aut Virorum, aut Fæminarum, quod jam maximâ ex parte Ordinem suum amiserint, omnibus est manifestum. Quæ ut ad pristinum statum reducantur, in Domini, ac Genitoris vestri, ac vestrâ gloriosâ dispositione consistit.* Prætereo canones

Por-

DISPUTATIO III. 67

Pontificum & Conciliorum minus antiquorum, utpote magis notos, & nimis multos, quibus curatum semper est, ut antiqua sanctitas in domibus Regularium refloresceret.

D. R. Nunquam tamen, ut hoc ultimo 26 sæculo, huic operi Pontifices totum animum addixere.

D. D. Id quoque fortasse falsum est. At, si verum hoc est, alia ratio ab eâ quam putas, eos impulit ad hanc curam.

D. R. Ecque nam illa est?

D. D. Dicam. Quamvis nihil minor, sed potius major fuerit olim Regularis disciplinæ languor, tamen cum longè pauciores essent in Ecclesia Religiosi Ordines, & singuli haberent pauciores domos, non ita frequentia erant Regularium delicta; eaque ipsa, cum procul ab Urbibus essent pleaque Monasteria, non ita secularium oculos, & animum, offendeabant. At modò, exortis tot novis Ordinibus, ipsisque antiquis latius propagatis, ut longè plures sunt Regulares ipsi, ita plures sunt qui delinquunt, iique ipsi, erectis non procul ab Urbibus, nec in earum angulo, sed in mediis Urbibus Monasteriis, clam peccare non possunt. Cum ergo modò, & ex majori nu-

numero Religiosorum, & ex loco, scandalum frequentius sit, & inde major Fidelium ruina; jure optimo Pontifices ardentius modò hanc restituendæ in Claustris disciplinæ curam susceperunt.

27 *D. R.* At cur non exterminant potius Ordines istos degeneres, aut cur saltem non cogunt eos arctiorem regulam custodire?

D. R. Quia neutrum facile, & statim faciendum est. Primum fieri noluit D. Paulus, alterum facere D. Gregorius recusavit. Utramque historiam referam. Primam excribit ex Glabro Rodolpho Card. Baronius agens de Otthonis III. in Urbem adventu ann. 996. num. 35. *Contigit, inquit ipso in tempore, ut idem Imperator suggerente tam ipso Pontifice, quàm aliis quibuscûque zelum profectus Religionis domus Dei gerentibus, quos in Beati Pauli Ecclesiâ, nomine tenus Monachos, ceterum prave degentes inde expellere deberet, ac alterius instituti (quos videlicet Canonicos dicimus) in eodem loco servituros, ut ei suggestum fuerat, substituturus esset. Cumque hoc appeteret implere decretum, apparuit ei noctu per visum beatissimus Apostolus Paulus, atque eundem Imperatorem hujusmodi monere curavit. Si verè (inquiens)*

DISPUTATIO III. 69

quiens) zelus Divinae servitutis optimi operis te adurit, vide ne hujus propositi institutum præsumas in Monachis immutare expellendis. Non enim omnino expedit cujusque Ecclesiastici Ordinis, quamvis ex parte depravati, propositum unquam abiici, seu immutari. In eo namque unusquisque judicandus est Ordine, in quo se primitus vovit Deo servire. Reemendari tantum licet corrupto cuique, in eadem propriae vocationis sorte. Taliter quippe monitus Imperator, retulit suis quæ audierat ab Apostolo; curamque agens, qualiter eorum institutum, scilicet Monachorum, quovisset in melius reformare, non expellere à loco, licet immutare.

Notabilia multa continet eventus iste, 28
 mirabilis, quæ debent expendi. Qui hos Monachos è loco suo eiici curabant, viri magnæ authoritatis erant, bonoque se zelo ad id impelli putabant, & verè impellebantur ut arbitror; at non quæcunque ex bono etiam zelo fieri volumus, optima illa sunt, ac Deo probantur. Probabilis quidem, & maximè probabilis videbatur hæc Monachorum ejectio, qui pravè debebant, & nomine tenus Monachi erant; cum præsertim, alterius Instituti sanctiores Religiosi subrogandi essent, at non
 pro-

probavit illam Divus Paulus, optimamque eam rationem reddidit, quod *reemendari* debet quod est corruptum, non verò statim abiici.

D. R. At abjecerunt non raro Pontifices, exterminaruntque, non aliquot solum Religiosos, unamque aliquam eorum domum, sed totos, & integros Ordines Religiosos.

D. D. Cum videlicet emendari noluerunt, ut Clerici etiam quandoque ejecti sunt ab Ecclesiis suis, inque eorum locum suffecti Religiosi, adeo Cœlo non repugnante, ut approbarit insigni miraculo, quale illud fuit, quod anno 975. contigit in Angliâ. Cum enim Clerici castè in eo Regno non viverent, de ipsis è suis Ecclesiis eiiciendis sufficiendisque in eorum locum sanctioris vitæ Regularibus, cogitavit S. Dunstanus Archiep. Cantuar. quod, & perfecit, nec D. Paulo, nec alio accurrente de Cœlo ad Clericorum defensionem. Cum verò expulsionem suam ægrè ferrent Clerici ejecti, omnem moverunt lapidem, ut ad Ecclesias suas redire permitterentur, & rediissent, nisi factum S. Præsulis Deus confirmasset; ut enim refert Orbertus apud Card. Baron. ann. cit. Circumstantibus
Dun-

DISPUTATIO III. 71

Dunstanum Episcopis in Concilio ad id coactō, rogantibusque, ut Clericorum precibus annueret, *Crucifixi Dei imago signo Crucis in edito affixa, audientibus cunctis dixit, non fiet, non fiet, judicastis bene, judicaretis non bene.* Mansitque judicium contra Clericos, pro Regularibus in eorum locum substitutis.

Illa etiam Divi Pauli verba notabilia, 30 sunt quibus rationem præscribit S. Doctor, quo pravi illi Monachi reemendari deberent, nempe *in eadem propriæ vocationis sorte. In eo namque unusquisque judicandus est ordine, in quo se primitus vocit Deo servire, quod effecit, ut S. Pontifex Gregorius lib. 1. Epist. 42. cogendos non putaverit Ecclesiæ Siculæ Subdiaconos id oneris subjce, quod illi non voverant, sed illi soli, qui ei se oneri, inviolabili, eoque libero voto submiserant, ut refert Petrus Damiani Ep. 13. lib. 5. epistolarum. Papa quoque Gregorius Petro Subdiacono inter cætera scribit dicens. Ante triennium Subdiaconi omnium Ecclesiarum Siciliæ prohibiti fuerant, ut more Romanæ Ecclesiæ suis uxoribus nullatenus miscerentur. Quod mihi durum, atque incompetentis videtur, ut qui usum ejusdem continentia non invenit, neque castitatem ante proposuit.*

suit, compellatur à sua uxore separari, atque per hoc quod absit, deterius cadat. Unde videtur mihi, ut à præsentī die, omnibus Episcopis dicatur, ut nullum facere Subdiaconum præsumant, nisi qui se caste victurum promiserit, quatenus, & præterita, quæ per propositum mentis appetita non sunt, violenter non exigantur, & futura cautè caveantur. Quà suavissimā reformandi ratione, non est usus cum Subdiaconis, aliisque majoribus Clericis qui voverant Castitatem, alter Gregorius, nempe VII. sed aliā superioriori, censuris videlicet, & quadam ignominia notā, quæ pudori illis esset, & contemptui. Si qui sunt (inquit) Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, qui jacent in crimine fornicationis, interdiciamus eis ex parte omnipotentis Dei, & auctoritate S. Petri, introitum Ecclesiæ usque dum pœniteant, & emendent. Si qui autem in peccato suo perseverare maluerit, nullus officium eorum auscultare præsumat, quia benedictio illorum vertitur in maledictionem, & oratio in peccatum, testante Domino per Prophetam: maledicam, inquit, benedictionibus vestris. Cujus summi Sacerdotis vestigiis, alii deinde Pontifices inhærentes, Fidelibus, ne horum Sacerdotum sacrificiis interessent, severè mandarunt.

Hac

DISPUTATIO III. 73

Hac utrâque ratione, suavi fortique, 32
 Concilium Tridentinum utriusque Cleri disciplinam magnâ ex parte restituit, ostenditque, fieri etiam posse, ut, quantum patitur humana conditio, restituatur magis, eâque penitus restitutâ, totius Orbis Christiani mores reformatur. Utroque enim Clero per viam mandatorum incedente, facile reliquis Fidelibus iter est ad salutem, quæ ab administratione Sacramenti Pœnitentiæ maximè pendet; hæc autem pendet, ut utilior sit, à probitate Ministri, ut paulò ante monui. Is enim optimè Confessarii munus implet, qui Pœnitentem confiteri volentem comiter excipit; confiteri nescientem, prudenter dirigit; confitentem, patienter audit; confessum fortiter, & suaviter arguit, increpat, instruit, timore concutit, spe erigit, amore virtutis incendit. Id autem qui probus non est, aut non facit plerumque, aut enerviter facit, si præsertim Confessarius secularis sit, quem nec vestis admodum à Pœnitente distinguit; nec domus & Claustrum à Secularibus disiungit; nec facies ignota, vel saltem non semper visa vindicat à contemptu, quæ sane ratio, necessariam magis esse Confessariis Secularibus

F

pro-

probitatem plusquam mediocrem, quæ eos venerabiles faciat, ostendit: alia verò ratio eandem magis esse necessariam Regularibus Confessariis demonstrat, quod horum operâ utuntur Fideles plerique qui colunt Urbes, præsertim Episcopi, Dynastæque, quibus bene monendis, majori virtute opus est, quibusque bene monitis, maxima redundat in Rempublicam Christianam utilitas. Quare id optare debemus omnes, ut Confessarii Seculares Regularesque, sancti sint; illico enim sancti aut saltem probi omnes erunt. Id facere omnino debemus ut probi simus utrique: jam enim reliqui, saltem plerique, probi erunt. Id plusquam omnino facere debemus omnes, ut neutros in invidiâ vocemus, ita ut neque Regulares de Secularibus Confessariis nimis facile obloquantur, tanquam aut ex imperitia & socordia nimium laxi, aut ex Jansenismo nimium rigidi; nec Seculares Confessarii, Regulares, præsertim medicantes, tanquam nimium benignos, veteris disciplinæ corruptores, prodigos Sacramentorum dispensatores, Principum adulatores, laxitatis magistros appellent.

D. R. Id nunquam fiet, nisi, ut nos de
 rigo-

DISPUTATIO III. 75

rigore, ita vos aliquid de benignitate remittatis.

D. D. Id faceremus sine morâ, si ut vos rigidi nimis, ita nos essemus nimium benigni: quam sane culpam, à nobis abesse, cum audieris, omnia, quæ sequentibus disputationibus dicam, liquidò cognosces.

CALUMNIA IV.

*His ultimis temporibus benignius fuit,
quàm seculo decimo tertio, quo Be-
nigna hæc Praxis invaluit, Sa-
cramentum Pœnitentiæ
administratum.*

DISPUTATIO IV.

i Doct. Rig.

Uæ hætenus allata
sunt, probant illa
quidem praxim sæ-
culi tertii decimi
non fuisse nimidum
benignam, utpote ex justis causis invec-
tam, usuque communi, nihil reclamantibus Pon-
tificibus, Synodisque, receptam; ac proinde,
Regulares Ordines tunc exortos autores
aut

DISPUTATIO IV. 77

aut fautores minimè fuisse damnabilis benignitatis. Hæc autem, presentem Praxin, de quâ tota Controversia est, haudquaquam absolvunt, utpote eâ longè benigniorem. Norunt enim omnes, his ultimis temporibus, benignius, quam fuerit unquam, Sacramentum Pœnitentiæ communiter administrari.

D. D. Necesse est igitur, me esse præter omnes, siquidem aliud ab eo novi, quod, norunt omnes. Nec novi tantùm, Praxin præsentem nihil esse eâ prædicti sæculi benigniorem, sed esse forte minus benignam.

D. R. Id asseri non potest, sine manifestâ Antiquitatis injuriâ.

D. D. Quin quod assero, solo Antiquitatis testimonio probabo.

D. R. Corruptas necesse est hoc venerabile testimonium, ut plerique faciunt, qui textus antiquos aut mutilant, aut pervertunt.

D. D. An vestrum plerique id faciant, non quæro? Id ego non faciam, ut tibi constabit, si consules exemplaria. Incipiam igitur.

Et primò, pœnas pro gravissimis culpis debitas, remittebant eo sæculo duodecimo,

& decimotertio Episcopi, stipem aliquam-
 pendentibus, in pontium, vel Templorum
 ædificationem, aut aliud hujusmodi opus
 publicæ utilitatis, ut constat ex dictis præce-
 denti disp. 3. à n. 9. Quam Episcoporum ni-
 miam benignitatem, sugillat Innocentius III.
 in Conc. Later. cap. 62. *Per indiscretas, &
 superfluas Indulgentias, quas quidam Ecclesia-
 rum Prælati facere non verentur; & claves Ec-
 clesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfac-
 tio enervatur.* Quin etiam post hujus Pon-
 tificis, & Concilii generalis decretum, quo
 videbatur ille potestatis abusus sublatus,
 eandem pœnarum relaxationem passim fuisse
 concessam, ostendunt ea, quæ in hujus indul-
 gentissimæ benignitatis defensionem affert
 Guillelmus, qui post Innocentii obitum fuit
 Episcopus Parisiensis, & disp. pariter præce-
 3 denti fuerunt recitata à num. 9. Sic autem
 Pœnitentes, per eas Episcoporum liberales
 remissiones absolvebantur pœnis omnibus,
 ut Confessarii, nullam aliam eis pœniten-
 tiam injungerent, quàm, ut injunctum ab
 Episcopo pensum persolverent, ex. gr. ut
 unum denarium offerrent ad Altare, ut patet
 ex superiori disp. quam praxim, licet non
 peni-

DISPUTATIO IV. 79

penitus approbarint Doctores aliquot Regulares inibi allegati, tamen nec reprobarunt penitus, & reliqui passim eam sequuti fuere, unde Card. Host. de Pœnit. & remiss. §. 6. versu *Tu dicas*, reddens rationem, cur per nimias Indulgentias satisfactio enervetur, ut docet Innocentius paulo ante citatus, dicit, *quia scilicet, non potest quis cogi per Ecclesiam ad jejunandum, propter id, quod sic per tales Indulgentias concessum est*. Nunc autem restrictior est Episcoporum in concedendis Indulgentiis potestas, ex cap. *cum ex eo de pœnit. & remiss.* Et Confessarii communiter Pœnitentibus, si præsertim gravibus culpis onerentur, non id solum imponunt loco Pœnitentiæ, ut exequantur quod Pontifex Fidelibus volentibus Indulgentias lucrari præstandum statuit, nempe ut eam eleemosynam faciant, illas preces recitent &c. sed aliquid aliud ex ratione quam affert Albertus eâdem disp. superiori num. 10. & cum aliis docet Suar. de Pœnit. disp. 38. sect. 10. num. 10.

Secundò, eodem seculo, ut pariter disp. 3. 4 ostendi, plerique Doctores dicebant, posse Confessorem arbitrato suo Pœnitentiam taxare, adeoque levem pro gravissimis culpis

imponere, quamvis Pœnitens gravem obire posset, quod fieri licitè negant modò Doctores ex Tridentino, cujus est illud Decretum sess. 14. cap. 8. *Debent Sacerdotes Domini, quantum spiritus, & prudentia suggererit, pro qualitate criminum, & Pœnitentium facultate, salutare & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis conniveant, & indulgentiis cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

5. Tertiò eodem tempore, aut nulla, aut vix ulla injungebatur Pœnitentia sub præcepto: poteratque Pœnitens injunctam pœnitentiam arbitrato suo redimere, adeoque in leviolem commutare. Siquidem Raymundi Glossator ipsi Raymundo ferè coætaneus, ad §. 49. de Pœnit. & remiss. hæc habet. *Propter vitandam inobedientiam, consulo, quod aut nulla, aut pauca injungatur sub præcepto; concedendo quod liceat ei jejunium sibi injunctum redimere cum voluerit.* Eandem facultatem redimendi arbitrato suo Pœnitentiam injunctam, Pœnitenti concessit, ut alibi monuimus Innocentius, & postea Joannes Andræas, ut refert Astesanus utrique consentiens lib. 5.

DISPUTATIO IV. 81

tit. 30. & 31. Id modo fieri non solet, & quidem plerumque ex præcepto imponendam, saltem pro mortalibus *docent omnes*, inquit Castropalaus de sacr. Pœnit. disp. unic. punt. 21. §. 3. num. 12. Addunt aliqui cum eodem n. 13. *pœnitentiam per modum consilii impositam sacramentalem non esse.*

Quartò . Olim Theologi, & quidem 6 primæ notæ, ut Scotus dist. 18. quæst. 1. art. 1. Gabr. eadem dist. 18. quæst. 1. art. 1. quæst. 1. art. 3. dub. 5. & dist. 16. art. 3. dub. 5. Medin. tract. 2. quæst. 45. Sylvester verbo *Confess.* quæst. 25. aliique, & Canonistæ præclari, ut Hostiens. & Panorm. in cap. *Significavit* de pœnit. & remiss. docebant, Pœnitentem non teneri ad acceptandam Pœnitentiam. Cajet. tom. 1. opusc. tract. 6. quæst. 2. ad 2. docuit, non solum non teneri ad eam acceptandam, sed nec teneri ad implendam, quamvis acceptet. Utraque sententia rejicitur modò ab omnibus Doctoribus, eamque impugnaverunt Petr. de Soto lect. 4. de satisfact. Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 38. sect. 7. num. 2. Vasq. Coninc. Laym. aliique apud Castropal. de pen. punct. 21. §. 4. num. 3. Alias plures Antiquorum sententias recensere possẽ, quæ modo

dò communi suffragio rejiciuntur.

D. R. At quam longè plures proferre tibi possem Recentiorum sententias laxissimas & pudendas, communi Antiquorum suffragio rejectas?

7 *D. D.* Numerabis tu quidem laxas aliquas Recentiorum sententias quas illius ævi Doctores non recepere, sed nec rejecere. Sunt enim circa materiam, de qua non disputarunt, siquidem scripsere compendiosè. Hæ igitur ad rem non faciunt, cum probare non possis, quale fuerit Antiquorum circa eas judicium. Rursus, numerabis tu quidem aliquot Recentiorum sententias laxas, aut etiam laxissimas, fortè olim rejectas; non sunt illæ tamen à Recentioribus communi suffragio receptæ, ut illæ Antiquorum sunt, quas modò recitavi. Demum, quas numerabis, non sunt circa praxim sacramenti Pœnitentiæ, ut pariter sunt eæ, quas eo seculo communiter receptas dixi, non ergo ex illis colliges benigniorem nunc esse Sacramenti Pœnitentiæ communem disciplinam. Cæterùm, omnis ætas habuit Doctores aliquot laxos, falsosque Prophetas, ut patet ex Scripturis & Patribus, à quibus tam sepe redarguuntur. Ex

DISPUTATIO IV. 83

eo autem quod plures Recentiores numeres , non colliges esse plures , sed plures scripſiſſe , ſuaque ſcripta typis mandaſſe , quod quia non fecerunt Veteres , cum tanta non fuit ſua publicandi voluntas & facultas , numerari non poſſunt .

Tandem fuiſſe praxim ejus ſeculi decimi tertii benigniorem , aut ſaltem nil minus benignam præſenti , oſtendam tibi maniſeſtiſſimè , recitando eam ipſiſſimam praxim , quam toti ſuo inclytiſſimo Ordini ſervandam propoſuit circa annum ejus tertii ſeculi quadrageſimum , quintus Prædicatorum Generalis Magiſter , qui ſuis Fratribus regulas quaſdam ſeu inſtructiones , quibus in ſingulis ſui Ordinis officiis dirigerentur , ſapienter adornavit . Is certè , tum pro munere quod gerebat , tum pro ſua , totiusque Ordinis ſanctitate , non propoſuit laxiorem , quæ tunc uſurpabatur , quamque à primis Mendicantium Ordinum Doctores non ſatis probatam , oſtendi diſp. præced. ſed bene temperatam , ac tutiſſimam . Si ergo ea nihil minus benigna eſt , quàm præſens , certè communis illius ævi praxis minus benigna non fuit , ſed potius benignior . Non recitabo totam , ne longior

84 CALUMNIA IV.

gior sim, eaque excerpam, non quæ benigniora sunt, sed quæ magis pertinent ad præsentēs controversias. Sic autem habet in libello harum Instructionum, adnexo ejusdem Ordinis Constitutionibus.

Circa absolutionem notandum est, quod non est requirendum ab eo qui confitetur, juramentum, vel votum, vel alia obligatio, quod abstineat à mortali, sed sufficit, quod habeat bonum propositum, & bonam voluntatem abstinendi ab omni peccato mortali, & specialiter à luxuria; & quod remittat odium, si quod habet contra aliquem; & quod velit satisfacere pro posse de injuriis, si quas fecit; & quod pœniteat de omni peccato mortali, quod fecit, ad minus in generali. Si autem dicit se nolle vel non posse abstinere ab aliquo mortali, non est injungendū Pœnitentia, sed significandum est ei, quod si decederet in tali statu, damnaretur. Verùm dandum est ei aliquod consilium, quod faciat, ut Deus illustret cor suum ad Pœnitentiam, & dicendum est ei, ne in tali statu communicet.

Notandum, uti non dicitur neganda, vel differenda absolutio relapso; vel habenti pravam consuetudinem peccandi, vel non habenti actum contritionis, sed solius attritionis;

DISPUTATIO IV: 85

nis; vel ei qui antea non fleverit diu; diuque post conversionem à peccato non abstinuerit; vel non facienti prius Pœnitentiam injunctam, sed ei qui dicit, se nolle vel non posse abstinere ab aliquo mortali, ut est is, qui vult perseverare in proximâ occasione peccandi, aliique hujusmodi. Alius casus præter hunc non exprimitur, in quo non debeat absolutio impertiri.

Inde post aliqua. Circa injunctiões Pœnitentiarum similiter oportet esse cautum, ut parvas injungat: melius est enim homines ponere in Purgatorio, quàm in Inferno. Habet enim Deus ubi purget filios suos, si non purgentur hic. Dicat etiam, quando numerum orationum injungit, quòd si aliquando non dixerit, non ei ad culpam imputetur, ad minus mortalem (nota sollicitudinem non imponendi onus grave) Caveat etiam ne multitudinem Missarum injungat Pœnitentibus, ne fiat eis occasio committendi Simoniam. Caveat iterum, ne injungat Pœnitentiam, unde sequatur scandalum, sicut accidit quando Adolescentulis, quæ viros habent, qui habent eas suspectas, injungitur talis Pœnitentia, unde confirmatur in suâ malâ suspitione, ut est jejunare in pane & aqua, & hujusmodi. No-

ta curam avertendi omne periculum à Pœnitente .

¹⁰ Postquam verò monuit , non esse absol-
vendos, qui pravo aliquo munere funguntur,
vel occasionem peccandi lethalter nolunt
abjicere , subdit . *Item ad officium Confessoris
pertinet , omnes confiteri volentes benigne, & af-
fabiliter recipere , & præcipue illos qui raro con-
fiteri consueverunt . Si autem aliquando magnæ
Personæ confiteri voluerint , de quibus credat
quod erubescant in communi auditorio confessio-
num videri , debet eos ducere ad alium locum ,
magis secretum & honestum (Nota curam red-
dendi facilem confessionem) . Omnes autem, qui
nesciunt modum standi in Confessione , debet eos
instruere , ut stent flexis genibus , inclinato capi-
te , ad dexteram vel ad sinistram Sacerdotis . An-
tequam verò incipiat Confiteri , potest illis , qui
non sunt assueti Confiteri frequenter , aliqua ver-
ba dicere de pertinentibus ad Confessionem , vel
querere de Patriâ suâ , vel hujusmodi ; ut Con-
fitens interim sumat audaciam ad Confitendum ,
dum aliquantulum in hujusmodi detinetur : dein-
de potest ei dicere , ut incipiat dicere quod sibi
placuerit , quod si perceperit eum ita respondere ,
quod nesciat confiteri , debet ei aliquam circa*

hæc

DISPUTATIO IV. 87

*hæc instructionem facere. Quod si nec sic scri-
vit confiteri, potest procedere ad inquisitionem
juxta modum prædictum (prius enim docuerat,
quomodo sit interrogationibus juvandus Pœ-
nitens, ut se bene discutiat) Cavendum est au-
tem Confessori, ne unquam Confitens scandaliza-
tus recedat, sed placet eum sicut poterit, si fortè
non potest eum absolvere, vel aliâ de causâ in
aliquo ipsum perceperit perturbari :*

Redit postea ad praxim injungendi Pœ-
nitentiam. *In Pœnitentia verò injungenda, debet* ¹¹
*reminisci, quod præter ea, quæ injungit, specia-
liter imponat ei etiam omnia bona quæ fecerit, in
remissione omnium peccatorum; & det ei pote-
statem cuicumque confiteri poterit, quod laxare
poterit de Pœnitentia sibi injuncta ab eo, si fortè
viderit expedire. Vult dari Pœnitenti facul-
tatem obtinendi à quocunque alio Confessore
imminutionem seu relaxationem aliquam,
Pœnitentiæ sibi injunctæ, absque eo quod te-
neatur confessionem iterare. Quæ, rogo,
nunc suavior regula proponi Confessoribus
sapienter quæat?*

Eodem fere tempore, quo dirigendis sui ¹²
Ordinis Confessoribus scribebat Humbertus,
alteram hac eadem super re Instructionem
scri-

scripsit S. Bonaventura nec ipse rigidè, quamvis minus benignè, eo quòd non Religiosos tantùm in ea, ut fecerat Humbertus, sed etiam seculares Confessores instruit, imo hos præsertim, eosque nimium desides, & socordes, ut patet ex prædictæ Institutionis, quam Confessionale vocavit, exordio. In capitula eam dividit, hæc avum subdividit in particulas, quarum doctrinam breviter proponam.

In primi capitis particula 1. Confessorem
 13 monet, ut sedeat in loco manifesto, & omni suspicione carente. In secunda, ut Confessiones cautè, & cum timore audiat. In tertia, ne in faciem Pœnitentis aspiciat. In quarta, ut pœnitentium peccata non abhorreat, *quantumcunque enormia turpia, magna, inaudita, vel inusitata sint*. In quinta, ut pio, & suavi alloquio ipsum confitentem ad veram compunctionem, & ad nudam, & expressam confessionem inducat, non statim ex abrupto dicens, *dic peccata tua*, sed si tempus sufficit dulciter ei proponens aliqua de Confessionis utilitate. In sexta, ne sit acceptor personarum *pauperes indebitè exasperando, & divitibus, & potentibus adulando*. Quid in toto hoc capite rigidum?

14 In secundo cap. agit de modo interrogan-

DISPUTATIO IV. 89

gandi Pœnitentes præsertim rudes, & capita interrogationum proponit. Circa modum monet, ut interroget Pœnitentem *discretè usitata singillatim perquirendo, inusitata verò per circumstantias generales, & valde remotas, ne inexpertis detur materia, vel occasio perpetrandi quod antea nesciverant.* Capita interrogatorum, quæ proponit, sunt vitia capitalia, decalogus, circumstantiæ peccatorum, quinque sensus externi, peccata linguæ, & passionες animi. Tria autem monet. Primum ex Divo Augustino, ut Confessor audito Pœnitente, *Sit benevolus paratus erigere, & secum onus portare: habeat dulcedinem in affectione, pietatem in alterius crimine, discretionem in varietate personarum, semper eum leniendo, spem promittendo, consolando, & cum opus fuerit etiam increpando.* Ita habet particula 1. Alterum monet partic. ultima sic. *Super omnia autem attendat Confessor, ut confitentem peccato faciat abrenunciare, non tamen jurare propter periculum perjurii, nisi in casibus expressis in jure, quos enumerat, additque. Similiter in quolibet horrendo crimine jurabit pœnitens se nunquam simile commissurum* 11. q. 2. de viro. Non tamen id faciendum est de quolibet mortali, nec

G

etiam

*etiam de quolibet enormi, cum periculum time-
tur perjuri. Igitur tunc absolvebantur, & qui-
dem sine ulla dilatione, ii, qui propter pra-
vos habitus erant in magno periculo relaben-
di, à quibus proinde vetat exigi juramentum,
ne relabendo sint perjuri. Tertium tandem
post proposita capita interrogationum sic mo-
net. Attende tamen, quod non omnia quæ dicta
sunt, de quolibet confitente sunt inquirenda, sed
variis variis morbis debes dare curas juxta do-
ctrinam Hieronymi &c. Quid in his non suavi-
ter prudens?*

- 15 In tertio cap. quod est de *Pœnitentiis in-
jungendis* particula 1. sic habet. *Circa pœni-
tentiis injungendas hoc teneas, quod omnes pœ-
nitentiæ arbitrariæ sunt, & arbitrio pœnitentia-
lis Judicis relinquuntur* (quod probat pluri-
bus textibus juris) & hanc opinionem approbat
consuetudo, quia generaliter hoc servatur. Nec
obstat, quod dicit Gregorius de pœnit. dist. 5.
falsas pœnitentias dicimus, quæ secundum
auctoritatem Sanctorum Patrum pro qualita-
tem criminis imponuntur, quia hoc verum
est, nisi ex causa consideratis circumstantiis pœ-
nitentia temperetur. Nec illud Gregorii, quod
prolixior debeat esse pœnitentia, quam fuerit cul-

DISPUTATIO IV. 91

culpa de Pœnit. disp. 3. productior. *Quia hoc intelligendum est de interiori pœnitentia, vel potest intelligi de pœna, quam patimur propter peccatum primi Parentis. Quæ, rogo, poterat utriusque Canonis allegati benignior interpretatio afferri? Undè patet, quod cum postea in hac ipsa, & sequentibus particulis recitat veteres Canones pœnitentiales, quibus injungebatur pro quolibet peccato mortali septennis pœnitentia, aliæque speciales pœnitentiæ pro specialibus culpis, monetque eos servandos, nè sibi manifestè contradicere dicatur, debet sic explicari, ut velit Confessorem eos respicere in ingiungendis pœnitentiis, eosque proponere Pœniti, ut is intelligat ex illis culpæ gravitatem, & ipsos observet, aut per externam pœnitentiam, aut per internam, aut per tolerantiam eorum malorum, quæ patimur propter peccatum primi Parentis. Hiuc post allatum illum Canonem de septenni pœnitentia, monet iterum, quod si occultum est delictum, indistinctè arbitrariè imponuntur, sicut probant concordantiæ signatæ. Additque. Certum est etiam, quod major causa dispensandi in pœnitentia requiritur in publico, quam in occulto. Docuerat enim pro publico delicto pu-*

92 CALUMNIA IV.

blicam deberi imponi pœnitentiam, in quo tamen ex causa dispensari posse docet, & subdit. *In utroque crimine ex causa minor pœnitentia potest imponi considerata criminis quantitate, & qualitate, & personæ dignitate, conditione, seu officio, paupertate, debilitate, consuetudine, complexionem, societate, contritione, loci, Religionis, & temporis qualitate, causa, animo, voluntate, & aliis circumstantiis, quæ tam multæ sunt, ut clarè appareat, in re, & executione verè fuisse arbitrarias pœnitentias, non quidem tali modo, ut possent injungi sine ullo respectu ad culparum gravitatem, & qualitatem, adeoque levissimæ pro gravibus, aut etiam gravissimis culpis, ut aliqui tunc docebant, à quorum sententia Ordines Regulares tunc exorti recessere, ut supra ostendimus, sed ita ut verè non imponerentur canonicæ pœnitentiæ, sed quas Confessor prudens, & respiciens culparum qualitatem easque circumstantias favorabiles Pœnitenti, statueret. Quid in toto hoc capite nostrorum temporum benignitati dissonum? An illud quod hic S. Doctor docet teneri Confessorem non ignorare *Canones prædictos pœnitentiales, sacrorum librorum lectionarium, psalterium, homilias**

94 CALUMNIA IV.

ablata non restituerit . Quintus , si in voluntate peccandi remanserit . Sextus , si de peccatis præteritis sufficienter non doluerit , idest si ita de iis , quæ confitetur doleat , ut non persistat in retractatione præteritorum , alias commissorum , quorum pœnitentiam , nempe retractationem debere esse perpetuam monet ex Augustino Inde tres casus proponit , in quibus confessor nequit absolvere ex defectu potestatis . Primus est si Pœnitens habeat peccata superiori reservata . Secundus si habeat excommunicationem , qua nequeat à quovis absolvi . Tertius , si non sit subditus .

- 18 In 2. particula docet primam & præcipuam pœnitentiam injungendam Raptoribus , Usurariis , Incendiariis , Furibus , Simoniacis dolosis circumventoribus ; ut sunt *perversi Judices , Advocati iniqui , Testes falsi , Negotiatores fraudulentis* , eam esse , ut reddant , quod debent , id si facere noluerint , nullam aliam eis injungendam Pœnitentiam , sed dimittendos , uti etiam illos qui , *quodcunque peccatum mortale dimittere nolunt* , eosque , *quibus injungenda est à majori* , nempe ab Episcopo solemnisi Pœnitentia , quam hic describit ex Concilio Agathensi , quam videlicet incipiebant

DISPUTATIO IV. 95.

bant publicè initio Quadragesimæ qui *culpam aliquam enormem, quæ totam commovisset Urbem* (ut idem S. Doctor docet in lib. 4. sent. dist. 14. par. 2. dub. 9.) perpetrasset, cui similis nunc iniungitur, ut alibi monuimus, pro delictis ad Fidem, & Religionem pertinentibus.

In 3. demum partic. proponit *quatuor regulas observandas in Pœnitentiis iniungendis*. Prima est, ut secundum qualitatem culpæ imponatur Pœnitentia, nempe occulta pro occultis, manifesta pro manifestis, si videlicet, ut supra docuit, non adsit ratio dispensandi. Secunda Regula est, ut secundum quantitatem peccati major, vel minor Pœnitentia iniungatur considerata tamen circumstantiis supra recensitis. Benè autem hæc monita Regulas vocat, cum ad aliqua præstanda, quæ hic monet, nec Confessor teneatur, nec Pœnitens, ut est, quod Confessor (ut dicit in tertia Regula) moneat Pœnitentem, ut semper doleat de peccatis commissis, & quod (ut dicit in quarta) Confessor non solum moneat Pœnitentem ne peccet amplius, sed ne voluntatem peccandi concipiat, quod, exceptis valde rudibus, faciendum omninò esse no-

runt omnes, quare plerique utiliter quidem id monebuntur, non verò necessariò. Tandem monet acriter, ne in ullo unquam casu absolvantur qui non habent propositum non peccandi amplius; idque solum vehementer inculcat, invehiturque in eos Confessores qui dant licentiam accedendi ad Communionem *permanentibus in voluntate peccandi*, concluditque, *Unde in nullo casu sanis, nec infirmis, nec Sacerdotibus, nec aliis peccare volentibus debet Sacerdos Corpus Christi licentiaré*, idest præbere licentiam communicandi.

In ultimo cap. agit de Irregularitatibus, & dispensationibus, & suum Confessionale consummat,

- 20 In hac autem tam longa Instructione, quam hinc summam proposui, nihil prorsus habet de Pœnitentia peragenda ante absolutionem, nihil de differenda absolutione relapsis, aut habentibus pravos habitus, nihil de probanda per longos fletus, & prævios labores dispositione Pœnitentis; nihil de necessitate detestandi peccata ex motivo charitatis, nihil de restituenda veteri disciplina in reliquis ad Pœnitentiam pertinentibus, quamvis esset, ut à vobis creditur, paulo ante sublata, nihil

DISPUTATIO IV. 97

nihil demum nisi de iis, quæ modo docemus omnes, omnes prædicamus. Non igitur alia ratione, quam modò fiat, administrabatur eo tempore Sacramentum Pœnitentiæ, nec forte fuit antea alio modo administratum, cum utrique hi sapientissimi scriptores Humbertus, & Bonaventura sic instruant Confessorem, ut manifestè appareat, nihil novum eos tradere, sed antiquam proponere Ecclesiæ disciplinam, quamque à suis sanctissimis Institutoribus Dominico, & Francisco Pœnitentiæ ceteroque Prædicatoribus, iastaurandæque Ecclesiasticæ disciplinæ cupidissimis, hauserant.

Et quidem Sanctissimum Fundatorem, 21
 Dominicum voluisse suos Alumnos ad benignitatem in suis Constitutionibus componere, & informare, disp. 11. ex earum Glossatore Vincentio de Castro novo demonstrabo, nunc idem spectasse D. Franciscum, & suavissima commiseratione imbutos voluisse, Confessores sui Ordinis ex ejus regula, ejusque præcipuo, post S. Bonaventuram, Interprete Ugone, ostendam. Igitur D. Franciscus cap. 7. suæ Regulæ præcipiens Fratribus suis, ut in quibusdam majoribus delictis
 re.

recurrant, ut absolvantur, ad solos *Ministros Provinciales*, hos monet, ne irascantur, & ut cum *misericordia Pœnitentias* imponant, quæ verba exponens prædictus Ugo hæc habet. Debet, ut Canon loquitur, *iustitiam temperare moderatio*. Si erramus *modicam Pœnitentiam* imponentes, nonne melius est propter *Misericordiam* rationem reddere, quam propter *crudelitatem*? Non dicit *Regula*, *Pœnitentiam* esse omittendam, sed cum *Misericordia* imponendam, quia *insundendum est vinum, & oleum vulneribus sauciati &c.* sanè licet absque *Misericordia* superexaltet iudicium, maximè tamen cum ad *Pœnitentiæ mundiciam* recurrunt, benignissimè recipiendi, & omni genere consovendi sunt. Qui ovem perditam, & filium prodigum, & naufragum piè, ut ipse curari vellet, non curat, nec Pastor, nec Pater est, sed quasi adversus confidentem, seu professionem ipsius Ordinis zelo aliquid ageret, Christum prodere est, Christum persequi. Hinc enim Professio redditur odiosa. Hinc Cælum volentibus ingredi clauditur, & emptæ Christi Sanguine animæ crudeliter necantur. Verè, ut dictum est, viscera impiorum crudelia, quia Pœnitentibus non compati, sed indignari noverunt, atque per austeritatem quan-
dam

DISPUTATIO IV. 99

dam Peccatores detestantes iusti cum Phariseis apparere volunt. Insolentibus, non Pœnitentibus debetur severitas.

Si Fratres suos Votorum suorum violatores tam misericorditer excipi, tanta cum benignitate tractari voluit Franciscus, eadem, certè benignitate, aut etiam majori imbutos voluit Confessores sui Ordinis, cùm secularium Confessiones excipiunt.

Habes jam qui fuerint hujus Ordinis ; 22
(quod etiam de altero Prædicatorum ex prædicta Humberti Instructione, & Vincentii prædicti declaratione alibi afferenda dicendum est) Canones Pœnitentiales, eo ipso seculo, quo exorti sunt, quo vitam tam asperam professi sunt, quo tanta sanctitatis, ac doctrinæ laude floruerunt, non alios videlicet quæ hos, aut hos præ reliquis, 1. *Pœnitentiam Confessor cum Misericordia imponat.* 2. *Debet justitiam temperare moderatio.* 3. *Melius est propter Misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem.* 4. *Pœnitentes benignissime recipiendi sunt, & omni genere consoveniendi.* 5. *Ovem perditam, & filium prodigum ita curare debet Confessor, ut ipse curari vellet.* 6. *Qui secus facit, Christum pedit, Christum per-*

persequitur, Professionem reddit odiosam, Cælum volentibus ingredi claudit, emptos Christi Sanguine animos crudeliter necat. 7. Insolentibus non Pœnitentibus debetur securitas.

- 23 Ad horum Canonum normam uterque Ordo ex suorum Fundatorum institutione, Sacramentum Pœnitentiæ administravit, quod expendens jam desino mirari, quod uterque is Ordo statim post exortum se per totum Orbem diffuderit, tot animarum, millia à culpis abstraxerit, tot Urbes ad veram Religionem revocarit, tot Ecclesias, & Monasteria tanquam Arces Religionis, & Pietatis erexerit. Non aceto vestri Rigoris montes perfregit, sed oleo nostræ benignitatis, non armis terribilibus vestrorum Canonum quos nulla unquam ætas condidit, aut servavit, sed sonitu clangentium Sacerdotum, nempe Confessorum suaviter increpantium, Urbes fortissimas contumacium animorum expugnavit. Prædicta benignitate aditum in corda hominum obtinuit, benignitate ea mollivit, benignitate ad virtutem inflammavit, nec aliâ ab ea, quâ modo Sacramentum Pœnitentiæ à nobis administratur, ut facile colliges si prædictas Humberti, Bo-

na-

DISPUTATIO IV. 101

naventuræ, & Ugonis Institutiones cum iis conferes quę nostri præcipui Doctores docent, & Confessores eorum ductum sequentes faciunt.

D. R. Fateor prædictas Institutiones inferiores non esse ea praxi, quam vestrum plerique custodiunt. Adhuc tamen timendum videtur, ne hæc ipsa vestra praxis benignior in dies evadat, donec penitus clangueat, tum vitio eorum qui modò Theologiæ speculativæ dant operam, tum culpa eorum qui moralem Theologiam profitentur; eorum quidem quod neglectâ solidâ doctrinâ, inutilibus quæstionibus tempus terunt; horum verò, quod ex genio, ingenioque suo potius, quam ex Patrum sententiis propositis sibi quæstionibus respondent.

D. D. Hoc ipsum calumniosè dicitur contra nostros Theologos speculativos, Moralesque, ut futura disputatione demonstrabo.

CALUMNIA V.

Recentiores Theologi Scholastici, Moralesque, dum inutilibus quaestionibus tempus terunt, & ex genio, ingenioque suo magis, quam ex doctrina Patrum, respondent, scribuntque, magnum Theologiae morali, ac foro Pœnitentiæ damnum inferunt, aut facile inferent.

DISPUTATIO V.

Doct. Discr.

Ecitavine bonâ fide, quam protulisti in fine præcedentis Disputationis sententiam?

Doct. Rig. Utique.

D. D. Ego verò an tu bonâ fide sic sentias,

DISPUTATIO V. 103

tias, ignoro, nisi bona sit fides Hæreticorum. Utrosque enim nostros Theologos Scholasticos & Morales odere semper Hæretici, nempe hostes suos, & vere Religionis assertores. Wiclephus, ut refertur in Synodo Constantiensi sess. 8. dicebat, *Universitates, Studia, Collegia, Graduationes, & Magisteria, esse vanâ Gentilitate introducta; tantumque Ecclesiæ prodesse, sicut Diabolus*. Lutherus autem (ut narrat Ulenbergius in ejus vitâ ad ann. 1512.) asserbat *sinceram Evangelii doctrinam in Ecclesiâ prorsus obscuratam Philosophiæ quadam eluvione, idque Theologorum Scholasticorum turbâ*. Et in lib. resolut. contr. Concl. Ecian. Concl. 2. Ego scio & confiteor, *me aliud non didicisse, (nempe cùm Theologiæ studerem) quam ignorantiam Peccati; Justitiæ, Baptismi, & totius Christianæ vitæ. Nec quid virtus Dei, Gratia Dei, Justitia Dei, Fides, spes, Charitas sit; breviter, non solum nihil didici, quod ferendum erat, sed non nihil dediscenda didici. Miror autem, si alii felicius didicerint. Christum amiseram illic, nunc in Paulo reperi. Calvinus in dedic. suæ Institut. de Theologis disserens queritur, quod nihil aliud in vita moliantur, quàm infinitis contentionibus, & plusquam*

quam sophisticis jurgiis, Scripturæ simplicitatem involuere & impedire. Theodorus Beza in suis comment. in epist. 1. ad Tim. cap. 6. vocat Theologos viva inanissimæ vanitatis exemplaria . . . solos Doctores & Magistros, ut vocant; nempe ut ipsis etiam nominibus, Phariseos referant. De Theologis verò Moralibus, Thomas Didimus Lutheri laudator apud Melancthonem, aut potius ipse Melancthon, Onerata est (inquit) Respublica Christiana Theologastrorum sententiis, de Conscientiæ casibus inextricabilibus, ubi nunquam non ex quæstione quæstio nascitur. Fidem faciunt, vel Bibliopolia, ubi tantum summarum (sic enim vocant) tantum Commentariorum in quartum sententiarum est reperire, ut eorum nomenclaturam nemo facere possit. Atque hæc sunt illa Conscientiarum cauteria, quæ jam olim prudenter caveri jussit Apostolus. Neque enim ullâ ratione certius Christum dediscas, quàm illo ipso doctrinæ genere, quo solo, ajunt Theologastri, formari posse Conscientias. Hæc sunt Hæreticorum in utramque nostram Theologiam maledicta, quibus vestra consonare videntur.

D. R. Nempe auribus vestris, quibus quid,

DISPUTATIO V. 105

quidquid vestris opinionibus dissonat, statim
Hæreticorum erroribus consonat. Quænam
est inter hæc duo concordia? illi despiciunt
omnes Theologos Scholasticos Moralesque,
omnes vocant Theologastros, Sophistas, Pha-
risæos &c. nos non ita, sed aliquos tantum,
eosque ipsos non ita procaciter laceessimus.

D. D. Ita profecto, non ita procaces estis, dicaces tamen, eisdemque, quos illi, Theologos odistis. Quos enim alios despicunt Hæretici, & maledictis incessunt, nisi Cajetanum, Sylvestrum, Sotum, Lessium, Molinam, Suarium, aut his similes. Hos ipsos despicitis vos, & nominibus paulo minus injuriis insignitis, nempe illos, quos optimam Theologiæ rationem fuisse profectos ex eo constat, quod eandem hi sine dubio Theologiam, in suis, quos reliquere, libris profitentur, eademque viâ & ratione eam tradunt, quâ tradebatur communiter in Scholis tempore Sixti V. qui tamen summis eam laudibus effert suâ Constitutione 76. quâ Divi Bonaventuræ Doctrinam commendat, eaque recenset, quibus movebatur ad eam edendam constitutionem. *Denique movet nos (inquit) Ecclesiæ Universalis utilitas, quæ ex*

*tanti Doct̃oris eruditione , semper major & ube-
 rior capi potest : præsertim cū Hereticorum
 insidiæ , & Diabolica machinationes , quibus
 sacra Theologia , quæ Scholastica appellatur , hoc
 luctuoso sæculo oppugnatur vehementissime , nos
 magnopere admoneant , ut eandem Theologiam ,
 qua nihil Ecclesiæ Dei fructuosius , omni studio
 retineamus , illustremus , & propagemus . Di-
 vino enim illius munero , qui solus dat spiritum
 scientiæ , & sapientiæ , & Intellectus , quique
 Ecclesiam suam per sæculorum ætates , prout opus
 est , novis beneficiis auget , novis præsidii in-
 struit , inventa est à Majoribus nostris sapien-
 tissimis viris Theologia Scholastica , quam duo
 potissimum Gloriosi Doctores , Angelicus S. Tho-
 mas , & Seraphicus S. Bonaventura , clarissimi
 hujus facultatis professores , & primi inter eos
 qui in sanctorum numerum relati sunt , excel-
 lenti ingenio , assiduo studio , magnis laboribus
 & vigiliis excoluerunt atque ornarunt , eamque
 optime dispositam , multisque modis præclare
 explicatam , posteris tradiderunt . Et hujus qui-
 dem tam salutaris scientiæ cognitio & exercita-
 tio , quæ ab uberrimis divinarum Literarum ,
 summorum Pontificum , Sanctorum Patrum &
 Conciliorum fontibus dimanat , semper certè
 maxi-*

DISPUTATIO V. 107

maximum Ecclesiæ adjumentum afferre potuit, siue ad Scripturas verè, & sanè intelligendas & interpretandas; siue ad Patres, securius & utiùs perlegendos & explicandos; siue ad varios errores & hæreses detegendas & refellendas. His verò novissimis diebus, quibus jam advenērunt tempora illa periculosa, ab Apostolo descripta, & homines blasphemæ, superbi, seductores, proficiunt in pejus, errantes, & alios in errorem mittentes; sanè Catholicæ Fidei Dogmatibus confirmandis, & hæresibus confutandis, pernecessaria est. Et profectò, rem ita se habere, ipsimet veritatis inimici sunt iudices; quibus Theologia Scholastica maxime est formidolosa, qui profectò intelligant, aptà illà & inter se nexà rerum, & causarum cohærentià, illo ordine & dispositione, tanquam militum in pugnando instructione, illis dilucidis definitionibus & distinctionibus, illa argumetorum firmitate, & acutissimis disputationibus, lucem à tenebris, verum à falso distingui, eorumque mendacia, multis præstigiis & fallaciis involuta, tanquam veste detractâ patefieri, ac denudari. Quantò igitur magis illi hanc munitissimam Scholasticæ Theologiæ arcem oppugnare & evertere conantur, tanto magis nos decet hoc

invictum Fidei propugnaculum defendere, & hereditatem Patrum nostrorum conservare & tueri, & acerrimos veritatis Defensores, meritis honoribus, quantum, possumus, decorare.

Nihil profectò verius simul, & magnificentius dici poterat in laudem scholasticæ Theologiæ, quam vos adeo despicitis, nosque cum prædictis recentioribus Magistris tradimus.

D. R. Divorum Thomæ ac Bonaventuræ Theologiam laudat Sixtus, non eam, quam recentiores prædicti tradunt, & traditis ipsi, contentiosam, inanem, exsuccam.

3 *D. D.* Eam tradimus nos, quam tradidere Doctores prædicti; quam vocas inanem & exsuccam, quia ratione utitur, & subtilibus argumentis hostem aggreditur, quæ ille non ita facile, ut vestros textus, eludit. Cæterum, laudat quidem Pontifex ambos illos Doctores, eorumque doctrinam, sed eâ occasione excurrit in laudem Theologiæ quæ tunc oppugnabatur, ut ipse dicit, ab Hæreticis, sed Hæretici oppugnabant Theologiam quæ tunc communiter tradebatur, quæ eadem est cum Theologiâ prædictorum Recentiorum, ergo eam laudat Sixtus. Sed

hanc

hanc ipsam vos oppugnatis ergo eam oppugnatis quam laudat Sixtus , ut faciebant , & faciunt Hæretici . Et quidem hoc patet ex verbis prædictæ Constitutionis . Nam Sixtus laudat Theologiam Scholasticam, nempe sic dispositam, utentem hac methodo , hac subtilitate , non solis scripturarum , ac Patrum textibus , sed acutissimis rationibus ; *dimanantem quidem ab uberrimis Divinarum Litterarum , summorum Pontificum , Sanctorum Patrum , & Conciliorum fontibus* sed constantem aptâ illâ , & inter se nexâ rerum & causarum coherentiâ , illo ordine & dispositione , illis dilucidis definitionibus , & distinctionibus , illis acutissimis disputationibus . Sed hæc tota est Theologia prædictorum Recentiorum , quos nominavi , aliorumque illis similium , ergo eam laudat Sixtus , non quidem omnes sententias , quæ in eâ continentur , sed modum speculandi , indagandique veritatem , conficiendi argumenta , eaque solvendi , explicandi demum distinctè , & solidè Fidei doctrinam .

Quod autem pertinet ad Doctores , jure 4 quidem Sixtus laudat eos duos , non solum præstantissimâ doctrinâ , sed etiam sanctitate illustres , & veluti Theologorum signiferos ;

laudandi tamen sunt etiam Recentiores non pauci, qui veterum Doctrinam valde illustrarunt, nec parum amplificarunt; quique ita debent Patribus, primisque Theologiæ Magistris doctrinam suam, ut eam ex parte debeant etiam sibi, nosque debeamus utrisque Doctrinam nostram. De primis enim hujus facultatis Institutoribus, dici non abs re potest, quod Seneca lib.6. nat. quæst. cap.5. de primis scientiæ naturalis Doctoribus scribit, eorum videlicet sententias saltem aliquas rudes esse, & parum exactas. Siquidem nova omnia erant primò tentantibus. Post eadem illa limata sunt, & si quid inventum est, illis nihilominus referri debet acceptum. Magni animi res fuit, rerum Naturæ latebras dimovere, nec contentum exteriori ejus conspectu, introspicere & in Deorum secreta descendere. Plurimum ad inveniendum contulit, qui speravit posse reperiri. Cum excusatione itaque veteres audiendi sunt. Nulla res consummata est dum incipit; nec in hac tantum re, omnium maxima atque involutissima, in qua etiam cum multum actum erit, omnis tamen ætas, quod agat inveniet; sed in omni alio negotio longè semper à perfectò suere principia.

Ut

DISPUTATIO V. III

Ut igitur iis quæ S. Dionysius Theolo- 5
 gorum post Apostolos Princeps, nos edocuit,
 multum doctrinæ & luminis addidit S. Au-
 gustinus; additis à S. Augustino, non pa-
 rum vel doctrinæ vel luminis superaddidere
 D. Anselmus, Divus Thomas, D. Bonaven-
 tura, ita traditis ab his addere aliquid po-
 tuere Recentiores: Nec potuere solum, sed
 absque dubio addidere, cum plura post illos
 fuerint celebrata Concilia, aliquot Patrum,
 quæ olim latuerant, scripta reperta, alia de-
 mum fuerint longo studio, præsertim lin-
 guarum, Antiquitatis eruta monumenta.
 Non igitur prædicti Doctores, quia recentio-
 res sunt, sunt illico contemnendi. Quin hoc
 ipsum, ex pluribus capitibus, non exiguam
 ipsis auctoritatem conciliat, eorumque lectio-
 nem nobis commendat.

D. R. Id insipienter dictum videtur.
 Quis enim audivit unquam, Scriptori ex
 hoc ipso accedere auctoritatem, quod anti-
 quus non sit?

D. D. Non sic absolutè quidem, sed
 ex aliquo, eoque multiplici capite. Recen-
 sebo. Sed nolim de iis quæ dicturus sum,
 iudices, antequam sermonem absolvam;

alioquin mihi milles irascèris, ac temerarium me, & injuriosum Patribus appellabis: Consiste paulisper. nec ego ista dicerem quæ dicturus sum, nisi infelicia isthæc tempora, fluerent; nisi Novatores nimis abuterentur Patrum autoritate, nimisque contemnerent Doctissimos Recentiores, quorum videlicet argumentis, ac doctrinâ revincuntur; nisi demum eò ventum esset, ut aliqui publicè doceant hanc Propositionem, *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolutè potest tenere & docere, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam*, quam propositionem licet omninò damnablem, damnatamque ab exedrâ veritatis, adhuc veram habetis.

6 D. R. A suspiciosus, vel etiam malignis ista dicuntur.

D. D. Imò à sapientibus, & potius ad facta, quam ad verba respicientibus. Crede mihi, opere, sin minus ore eam docetis, dum si quid ab Augustino traditum videtur, quamvis nec *clare in eo fundatum*, id omninò creditis & docetis, quidquid Roma obstrepat, edicat & minetur: Sed hæc objter, ut causam scias, cur Recentiores tam sæpe laudem, dicam-

camque, non quidem præferendos eos esse veteribus, id enim nunquam dicam, sed eorum scripta boni aliquid continere, quo vetera carent. Sic boni aliquid & utilitatis continet equus, quo caret homo, unde aliquando utilior est ille, non inde tamen est homine præstantior. Enumero jam Recentiorum utilitates.

Et primò. Ex eo quòd Doctor ad hæc 7
ultima sæcula pertinet, fit, certò à nobis sciri
quæ sint ejus scripta; adeoque Cajetani esse
textus qui Cajetano tribuuntur, Soti qui tri-
buuntur Soto, utpote repertos in exempla-
ribus ipsis, quæ primùm, & Auctore ipso su-
perstite prodire, quam sanè certitudinem,
de Veterum scriptis non habemus, cùm in-
numera, quæ non sunt illorum; sub eorum
nomine circumferantur, innumera alia du-
bia sint, ut legenti Cardin. Bellarminum *de*
scriptoribus Ecclesiasticis constabit. Cùmque
ea ipsa quæ certò S. Doctoris sunt, fuerint
non semel, aut Hæreticorum astu, aut culpâ
exscribentium, per quorum tot manus tran-
sire, cùm Typographiæ usus non erat, fue-
rint inquam non semel, verborum vel detra-
ctione vel additione, vel permutatione, vel
aliâ

aliâ. collocatione corrupta, ut patet ex tam-
 diversis ejusdem Auctoris exemplaribus, unde
 fit tam sæpe sic legi in fronte veterum Libro-
 rum *Traſſatus de Ec. ab innumeris mendis, quæ
 irrepperant, expurgatus*, expurgatione tamen
 non nihil incertâ, cum (una exceptâ Roma-
 nâ Sede, ipsaque Ecclesiâ universâ, infallibili
 errorum expurgatrice.) non rarò qui vult ex-
 purgare, mutet in pejus, aut quod purum
 erat, corrumpat.

- 8 Fit secundò, horum scripta, clariora es-
 se nec indigere notis & commentarijs, quibus
 tam sæpe indigent antiqua, non vitio scripto-
 ris, sed transcribentium, ut dicebam, aut
 aliorum, qui verba, vel truncarunt vel per-
 mutarunt. Cum verò Interpretum notæ non
 sint indubia signa genyinx sententiæ Aucto-
 ris, fit, ut incerti subinde simus in textibus
 quæ afferuntur, de mente Doctoris; cum è
 contra, nihil incerti simus de mente Recen-
 tiorum, quorum proinde loca, non rarò præ-
 ferimus locis antiquorum in contrarium pro-
 ductis; non quia Recentiores præferamus
 Antiquis, sed quia textum clarum præferi-
 mus textui obscuro.

- 9 Fit tertio, horum lectionem esse subin-
 de

DISPUTATIO V. 115

de tutiorem, utpote eorum qui scripsere cum timore censuræ, & post longam censuram suorum librorum, & alienorum, post innumeras hæreses damnatas, ac proinde alienis erroribus, aut castigatione edocti scribere castigatè. Hinc præsertim Juniores, nec Theologica facultate altum instructi adhortandi sunt, ut potius recentiorum aliquem insignem quique jam toto sæculo famam obtinet sanæ doctrinæ, legat, quam veteres, quorum scripta ex quadam erga ipsos reverentiâ non emendantur, quamvis ambigua multa & periculosa, imò falsa contineant, aliena videlicet & supposita. Ex. gr. Commentaria D. Hieronymi in omnes Epistolas Pauli continent sententias manifeste Pelagianas. Liber D. Ambrosii ad Virginem lapsam continet errorem Novatianum. Liber quæstionum D. Augustini in vetus & novum Testamentum continet multa quæ Fidei adversantur. Et idcirco Card. Bellarminus *de scriptoribus Ecclesiasticis*, negat primum opus esse Hieronymi, secundum Ambrosij, tertium Augustini, quod tamen ignorans aut non æstimens Lector Junior, nec in doctrinâ Fidei satis versatus, vel eorum de numero, qui plu-

ris

ris faciunt, quæcunque reperiunt in Veterum tomis, quam Pontificum Bullas, jam incipit in Fide labascere, vel non ita bene sentire.

- 10 Fit quartò, horum libros continere, eruditionem longè majorem, uberiolem doctrinam, nostrisque usibus magis accommodatam. Et primò continent eam totam quam veteres continent, & rursus eam, quam addiderunt innumeri, qui post antiquos Doctores, per decem & amplius secula scripserunt; ac tandem eam, quam ipsi improbo labore compararunt. Hinc eas hæreses convellunt, quæ, cum Veteres scripsere, nec erant exortæ, nec orituræ unquam credebantur; eos Canones Pontificum, & Conciliorum afferunt, qui nec erant conditi; eas interpretationes proferunt, quæ non extabant. Et rursus innumeris quæstionibus respondent quas ne tetigere quidem Doctores antiqui, easque nostro hoc tempore pernecessarias; nec respondent solum, sed eâ methodo, quæ tam necessaria est ad bene intelligendum, retinendumque quod est intellectum, eâ subtilitate, sine quâ quod falsum est quia verisimile, tam sæpe verum judicatur, & error

DISPUTATIO V. 117

ror pro certâ sententiâ propugnatur, aut non recte impugnatur, eâ demum argumentorum firmitate, quâ Novatorum errores non infectantur modò, sed profligant. Hinc ille hæreticorum omnium nostri temporis in prædictos Recentiores odium, Satyræ, invectivæ; quia videlicet horum textus, utpote clarissimos, eludere non possunt; horum authoritate, ad suos confirmandos errores abuti non possunt; horum subtilitate deteguntur, horum acumine feriuntur, horum in omni genere doctrinarum copiâ obruuntur.

D. R. Igitur in posterum Ambrosium, Hieronymum, Augustinum, Patresque omnes, blattis relinquemus, solumpue Suarium, vel ejus de scholâ aliquem, diù noctuque versabimus? Video enim hûc spectare tam insignè Recentiorum preconium Ego verò Recentiores, & præsertim Suarium nunquam legere constitui.

D. D. Quid ego spectem, præmonui.¹¹ Sed quia; ut video; non intellexisti, vel non attendisti, monebo iterum. Id eâ laude specto, ne veteris Doctoris textum pluris faciatis quam Pontificum Bullas. Cogor autem id sæpe ingerere, ut semel intelligatis. Secundò,

dò, ne veterum scripta omnibus legenda tradantur, ut non omnibus Sacræ Scripturæ libri tradantur, quibus nihil Sanctius. 3. Ne Recentiores omnes despiciantur. Id specto, non verò, ut Sancti Ecclesiæ Doctores à nostris manibus ablegantur: quis enim ita desipiat, ut mille Suariis non præferat Augustinum, sed verum Augustinum, & bene intellectum.

Quod autem spectat ad Suarium, quoniam eum legere recusas, jam non mereris legere. Illud rogo tantum, ut tibi persuadeas, inter Recentiores quoque, viros doctissimos reperiri.

12 *D. R.* Nec is ego sum, qui negem, aliquem ex Recentioribus esse valde doctum, & eruditum. Illud unice contendi, plerosque, si speculativi sint, inutilibus disputationibus tempus terere, si Morales sint, continere doctrinam parum tutam laxioremque; utrosque eam fovere administrandi Sacramenti rationem, quæ est nimium Benigna, aut quæ facile est evasura nimis benigna.

D. D. Sed contra est primò, nam si Recentior aliquis Doctor, hanc obtinet ingentis eruditionis, ac Doctrinæ famam, cur illæ per-

pe-

DISPUTATIO V. 119

petuæ in Recentiores Invektivæ; perinde sicut omnes ejusdem farinæ? Cur in iis quas cuditur in dies, aut dissertationibus, aut tractatibus, aut summis, aut Theologiis, nullius Recentioris Suffragio conclusionem statuitis, aut confirmatis, sed solos Patres affertis, etiam cum ea quæstio tractatur, de quâ nihil Patres, aut nihil certum, & clarum?

Contrà est Secundò, nam falsum est, 13
plerosque, & fere omnes Recentiores, continere doctrinam parum tutam. Multos hi eosque uberes edidere tractatus, innumeras in iis conclusiones habent, sanas, certas, communes. Paucae aliquot Propositiones aliquibus exciderunt non satis tutæ, laxiores etiam. Cur ex harum paucarum laxitate, statim erunt appellandi, Patrum desertores, deceptores, laxones; nec erunt ex innumeris aliis, veris certisque propositionibus, ex vastâ eruditione, quam continent, ex methodo, optimâque docendi ratione quâ utuntur, celebrandi? Annon æquius esset, totius libri judicio Romanis Censoribus relicto, paucas illas propositiones impetere, oppugnare falsas ostendere, illesa interim reliquâ doctrinâ, ut putrescentem digiti summum verticem

cem Chirurgus ferro aggreditur, præciditque; reliquo corpore nihil violato? Et quid si ostenderem, aliquos antiquos Scriptores lapsos esse aliquandò? num illico erunt omnes abjiciendi? Putavit Augustinus, sibi aliqua excidisse non satis vera, eaque retractavit. Et quid si non retractasset? num fuisset illico contemnendus, & de omnium manibus excutiendus?

- 14 Contra est tertio, nam falsum est inutilibus quæstionibus tempus à Recentioribus terri. Inutiles quidem videntur illæ, præsertim huic generi doctrinæ non assuetis, eò quod non continent Fidei doctrinam, quam sibi Theologus explicandam proponit; vel quia non videntur facere ad materiam in Titulo propositam, vel quia subtilia nimis sunt, quæ à plerisque non intelliguntur: sed inutilia non sunt; alioquin inutiliter disputare per sæpè dicetur D. Thomas in ipsâ suæ Theologiæ summâ, in quâ propter Operis angustias, erant sola utiliora potiori jure tractanda ex.gr. inutiliter terere tempus dicetur, cùm docturus, Deum esse summum bonum quærit.
1. *Utrum Bonum, & Eris sit idem secundum rem.* 2. *Supposito, quod differat ratione tantum, quid*

DISPUTATIO V. 121

quid sit prius Secundum rationem, Bonum vel Ens. 3. Utrum supposito quod Ens sit prius, omne Ens sit Bonum. 4. Ad quam causam ratio Boni reducatur. Nimis subtilia videntur hæc, nimis dissecta, nec facere ad statuendum, quod Deus summum bonum est. Nec tamen audebit aliquis Sanctum Doctorem inutilis, & otiosæ disputationis incusare. Hujusmodi enim quæstiones, quamvis Junioribus secus videatur, valde conferunt ad rei de quâ agimus, naturam, causas, & effectus melius intelligendos. Ex rursus, subtilitate suâ, quâ sunt à sensibus magis remota, acuunt mirabiliter intellectum, eumque à phantasticæ facultatis laqueis vix non exsolvunt; unde eâ in intelligendo velocitas, in disputando subtilitas, in dignoscendis, & refellendis erroribus facilitas, qui sunt præcipui Theologiæ speculativæ fructus, & vera ratio, propter quam ea Novatoribus, aut Novatorum fautoribus, vel asseclis, fuit semper & erit invisâ.

Sed inutiles sint multæ recentis Theologiæ quæstiones. An tantum malum hoc est, quod tanta reprehensione dignum sit? an non longè minus hoc est, quàm illud, in quod

Rigidi Censores incurrunt alterius cujusdam Theologiæ, vel Auctores, vel Laudatores? In duas quippe classes sacræ Doctrinæ studiosi, hoc nostro seculo dividuntur, ut bene nosti. Aliqui eam adamant, quæ discursiva, rationalis, & speculativa maximè est; nec solum scripturis, & Patribus nititur, sed philosophiæ rationali, cujus lumine juvatur ad ipsam Doctrinam Fidei melius explicandam, vel ea enodanda quæ doctrina Fidei non sunt, sed cum illâ connexa vel ab ea illata. Hanc nos adamamus, quam videlicet adamant traduntque ferè omnes Orbis terrarum Academiae. Alii verò eam adamant quæ brevior est, & ferè tota ex scripturis, Patribus, Conciliisque confurgit, facilis, & expedita.

Hoc inter utramque discrimen est, quod illa facit seù facere videtur minus eruditos, sed facit longè magis doctos, Per hanc, multa scimus, aut scire videmur, nempe multos textus, multa veterum facta, multos canones, sed minus scimus, verumque textuum, & canonum sensum, aut usum, ignoramus. Illa; cùm ad mores descendit, benignior quidem est, hæc rigidior, sed hæc cum toto suo rigore, Religioni sibi nihil ducit, ab Sacra-

men-

DISPUTATIO V. 123

mentis Fideles abstrahere, Pontificum Bullas eludere, & Pontificiam ipsam authoritatem deprimere; illa verò cum tota sua benignitate, ut culpam maximam averfatur Pontificiis definitionibus non illico acquiescere, & vel in dubium revocare summam in docendo Vaticanæ Sedis authoritatem. Eadem aliquas quæstiones inutiles continere dicitur, sed quæ sunt utiles, continet omnes, easque verè utiliter, & pro dignitate pertractat, Illa dicitur continere solas utiles, sed illas inutiliter tractat, aut etiam perniciosè, & cum periculo Fidei. Hinc primam illam, ut initio ostendi, odere Lutherani, Calvinistæ, alique Novatores; non sic odere alteram. nempe vestram; imò vix aliam tradunt ipsi in scholis, & præsertim Jansenistæ. Quis, rogo, sapiens hanc præferat illi? Optimum forte esset, mediam, ex utraque temperatam studiosis tradere, nempe breviorē primā, longiorē secundā, minus rationalem, quam prima, magis speculativam, quam secunda. At quando ea hominum conditio est, ut quod optimum est, plerique non faciant; nonne consultius sit, primam adamare, quam Novatoribus terribilis, quàm alteram, quàm

sis Novatoribus non ingratus? Nonne præstet, jacturam aliquam temporis facere, inutilia aliqua, aut minns utilia perdiscendo; quam jacturam fidei facere, aut faciendi periculum subire, doctrinis audacioribus inhærendo?

Contra est demum, nã illud quoque falsum est, quod ultimo loco dicebatur, nempe Recentiores Theologos eam fovere administrandi Sacramenti Pœnitentiæ rationem, quæ est nimis benigna, aut quæ tandem (ut humana sunt, quæ semper in pejus vergunt) sit evasura nimis benigna. Ut enim hîc omittam defendere recentiores Theologos Morales, quos initio dicebas, non respondere quæstionibus conscientiæ ex doctrinâ Patrum (hoc enim melius faciam disp. 7. ubi iterum de Patribus sermo erit, contentus hîc defendisse Theologos speculativos) id solum dicam, eos fovere eam praxim administrandi hoc Sacramentum, quam recepere Sanctissimi Pontifices, Synodique, & Sanctissimi Ordines Regulares, ut præcedentibus disputationibus ostensum est, quæque est conformis institutioni hujus Sacramentis, & Scripturis, ut sequenti disputatione ostendam.

D. R.

DISPUTATIO V. 125

D. R. Id si eviceris, acta res est, siquidem institutio Christi Domini est regula, certissima solvendi præsentem Controversiam. Sed habeo multa, quæ huic tuo proposito objiciam.

D. D. Cum iterum conveniemus, habebis me benevolum Auditorem.

CALUMNIA VI.

*Præsens Benignitas in administrando
hoc Sacramento non est consentanea
Scripturis, & ejusdem Sacra-
menti Institutioni.*

DISPUTATIO VI.

Doct. Discr.

Quæ nam sunt
istæ Scripturæ be-
nignitati contrariæ
Doct. Rig. Multæ
illæ sunt.

D. D. Miror, quod esse reperias multas,
ego nullas. An diversis utimur Bibliis. Ex-
periar. Affer ista multa loca tibi propitia.

D. R. Si Sacram aperias paginam, & in-
cipias evolucere, statim occurret A. m., & Eva
i-

DISPUTATIO VI. 127

quibus Deus non condonavit statim commissum peccatum; sed vix post fletus, & labores, plurium, quæ vixere seculorum. Occurreret Achab, cui Deus se placatum exhibuit solum postquam ille *operuit cilicio carnem suam, jejunavitque, & dormivit in sacco*. 3. Reg. 21. 27. Occurrent Ninivitæ, quorum misertus est Deus, solum postquam *Rex surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere, jejunavitque cum toto populo* Jon. 3. 6. Occurrent alii. Non ergo Deus statim absolvit, nec leves pro peccatis Pœnitentias imponit, ut vos facitis. Ergo nec nos possumus statim, impositâ levi Pœnitentiâ, absolvere. Non enim possumus absolvere, quem non absolvit Deus, nec alio modo ab eo, quo ipse absolvit.

D. D. Igitur illa multa, quæ ex Scripturis minabaris rigoris exempla, ad tria rediguntur; eaque ipsa potius infinitæ benignitatis, argumenta, quàm rigoris, ut dicam postea. Nolo enim hic interpellare te, perge jam ad Institutionem hujus Sacramenti.

D. R. Eam nobis explicat D. Paulus, & Tridentinum, inque eo omnes Patres, ex

quorum Doctrinâ ea Synodus definit. Incipiam ab Apostolo qui ad Hebr. cap.6. sic habet. *Impossibile est, eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum caeleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei Verbum, virtutesque sæculi venturi, & prolapsi sunt, rursus renovari ad Pœnitentiam, rursus crucifigentes sibi ipsis Filius Dei, & ostensui habentes.* Quo loco certè S. Apostolus non dicit, impossibile esse, quòd qui pescant post Baptismum, iterum renoventur per Pœnitentiam, sed quod renoventur (ut benè Morinus lib.3. c.7. n.1.) eâ facilitate, & ea perfectione, quâ baptizati per Baptismum renovantur, nullo scilicet cum labore, nullis cum jejuniis, & corporis macerationibus, subditque. *Opus enim est, mortaliter post Baptismum peccantibus, longâ durâque Pœnitentiâ, multis jejuniis, & corporis afflictionibus, ut gratiam amissam recuperent.* Tridentinum sess. 14. cap. 2. sic habet. *Alius est Baptismi, alius Pœnitentiæ fructus; per Baptismum enim Christum induentes, nova prorsus in illo efficimur Creatura; plenam & integram peccatorum omnium remissionem consequentes: ad quam tamen novitatem & integritatem, per Sacramentum*
Pœ-

DISPUTATIO VI. 129

Pœnitentiæ, sine magnis nostris fletibus & laboribus, Divinâ id exigente Justitia, pervenire nequaquam possumus: ut meritò Pœnitentiæ, laboriosus quidam Baptismus à Sanctis Patribus dictus fuerit. Hæc igitur ex Tridentino est institutio hujus sacramenti, ut ex hoc loco aliisque probandum suscipit idem Morinus toto cap. 4. prædicti lib. 3. ut crimina post Baptismum commissa, sine magnis fletibus & laboribus non remittantur.

D. D. Infero: Ergo non potest unquam 4
quis absolvi nisi multum diuque flet, & jejundet, aut saltem velit multum diuque flere, & multa jejunia & corporis afflictationes subire. Nam nequit unquam quis absolvi, nisi præstet quod est necessarium, ut ei remittantur peccata. Ad id autem esse prædicta omnia necessaria, expressè asserit Morinus in ea prima propositione, & in hac ultimâ. Nec profectò potest non esse necessarium, quod est ex institutione. Hoc autem esse omninò falsum, probo primò ex manifesto absurdo. Sequeretur enim, esse exigendum etiam ab eo qui post Baptismum incidit in peccatum solius interni desiderii, ut diu flet, diuque jejundet, seque aliis hujusmodi laboribus multum

tum affligat, cum potest. Hoc autem nullus Confessarius vel dementissimè Rigidus somniavit: jam enim erraret Ecclesia universa, quæ id non facit. Id autem inferri, patet, nam Morinus (tuque cum ipso). in prædictis propositionibus, & præsertim in prima loquitur expressè de quovis peccante mortaliter post Baptismum, docetque cuique esse illa necessaria, *ut gratiam amissam recuperet.*

5 Probo 2. ex alio simili absurdo. Nam certum est, Pontifices sæpe relaxare Pœnitentias injunctas tali modo, ut qui Pontificiam Indulgentiam lucratur, obtineat sine jejuniis, sine aliâ magnâ corporis afflictatione, longoque fletu, & absque eo quòd ista præstet, remissionem etiam pœnæ, ergo prædicta non solum non sunt absolutè necessaria, ut alicui remittantur peccata, sed neque ut remittantur pœnæ peccatorum: in iis enim, quæ sunt ex Divina institutione necessaria, neque Pontifex potest dispensare.

Probo 3. ex eo quòd Concilium Tridentinum tam distinctè loquens in ea sess. 14. de necessariis ad obtinendam Gratiâ in Sacramento Pœnitentiæ, nunquam docet, ad id
requi-

DISPUTATIO VI. 131

requiri prædicta longa jejunia & afflictationes; & quidem nec dum agit de satisfactione, quam solum requirit ad remissionem Pœnæ, & nec ad talem effectum requirit tam asperam & longam; sed quam prudens Confessarius imposuerit.

Probo quartò ex ipso Morino, qui cap. 9. lib. 4. pluribus probat, *Pœnas sceleribus impositas, à nascenti Ecclesiâ ad hæresim usque, Montani, breves admodum fuisse*, ergo falsum est, opus esse ex institutione Divinâ, longâ & aspera Pœnitentia, ad recuperandam Gratiâ amissam. Quæ enim requiruntur ex Institutione Divinâ, immutabilia sunt. Igitur vester rigor nullum fundamentum habet in Institutione hujus Sacramenti, ut nullum habet in Scripturis. Quas enim produxisti, nihil evincunt, ut postea ostendam.

Nostram autem benignitatem, utrique 6
fundamento inniti, facilè demonstro. Loquar priùs de Institutione hujus sacramenti, ex quâ sic arguo primò. Voluit quidem Christus Dominus, ipsum administrari modo judicario, adeoque à Judice audiente accusationem Rei, & sententiam pronunciante; ita tamen, ut favorabilior forma judicii ex-
cogi-

cogitari vix possit . Judex enim Angelus non est, qui peccare nnn possit, sed homo circumdatus infirmitate; nec alius esse potest quam Sacerdos, nempe mediator inter Deum & homines, & sequester pacis . Rursus, idem qui Judex, Medicus debet esse, adeoque persone Medici debet attemperare sententiam . Actor verò accusans, non alius est, quam reus ipse, cui, etiam, cùm pro se testatur, credendum est; nisi vim sui testimonii contrariis factis elidat . Finis præcipuus hujus judicii, non est damnatio seu pœna Rei, sed ejus absolutio & reconciliatio . Quis autem non videat, hujus judicii legibus optime congruere præsentem Ecclesiæ benignitatem, non sic vestrum rigorem ?

- 7   Secundò . Ea ratio administrandi hoc sacramentum, magis accedit ad Institutionem Divinam, quæ est magis utilis Fidelibus . Christus enim, ipsum instituit, amans & cupiens esse perutile . Atqui ratio & modus quo nunc administratur, est magis utilis Fidelibus, quàm quo ipsum administrari vel-
lent Adversarii : quotidiana enm experientia ostendit, magis revocari ad Pœnitentiam peccatores, per eam quam tueor benignitatem.

DISPUTATIO VI. 133

tatem, quam per contrarium rigorem, quo ut sæpè diximus, odiosus redditur medicus & medicamentum; unde vel confessio omit- titur in perpetuum, vel non fit integra, vel non fit ex corde, sed ex solo metu Censurę.

Tertiò Christus Dominus noluit hoc sacramentum administrari tali modo, quo esset plerisque Peccatoribus, & ferè omnibus, laqueus & occasio peccati: hujusmodi autem esset, si non administraretur benignè, sed rigidè; nam plerique, ut modò dicebam, aut nunquam confiterentur, aut malè. Quod confirmo ex ea communi difficultate, quam Peccatores, quamvis tam benignè admini- stretur hoc sacramentum, experiuntur in in- tegra suarum omnium culparum exposi- tione; undè tam multi tam rarò confi- tentur. Quid ergo fieret, si rigidè, ut vo- lunt Adversarii, hoc sacramentum admini- straretur? Idem argumentum sic proponitur: Sacramentum Pœnitentię est remedium mali communis, adeoque ferè omnibus adultis necessarium ad salutem: pauci enim sunt illi, qui peccatum lethale nunquam commiserint. Remedium autem mali communis & neces- sarii, non sic instituitur, ut sit ejus usus per-

perdifficilis, & maximè arduus, qualis esset hujus sacramenti usus, si essent necessarii illi fletus longi, ea longa jejunia, vel alię corporis afflictationes. Igitur Institutio hujus sacramenti, hujusmodi est, ut ei sit maximè consentanea præsens Ecclesię benignitas.

- 8 Probo nunc eam esse consentaneam scripturis, non solum novi Testamenti, sed etiam veteris. Fuit quidem tempus rigoris potius quam benignitatis, ea veteris Testamenti ætas, quam Deus, mirabilium quidem, sed æque terribilium ætatem esse voluit: Hinc illa Legis intes fulgura ac tonitrua promulgatio, ingens ille Præceptorum numerus, illæ vel seditiosorum hominum in Deserto, vel tangentis, vel videntium Arcam subitæ neccs, hinc illa tam frequens tui populi captivitas, cædesque. Hoc ipso tamen tempore, non solum negatum delinquentibus non fuit unquam auxilium, quo in gratiam læsi Numinis redire possent, sed fuere omnes blandissimis invitamentis, ut ad obsequium redirent, allekti; fuitque omnibus promissa, in antiquum amicitie statum integra restitutio, nullà aut jejuniarum, aut longi fletus imposita lege, sed eà solum, quod
verà

DISPUTATIO VI. 135

verâ sincerâque voluntate in Deum se converterent, ut constat ex illis Prophetarum vocibus, amore plenissimis, *Quiescite agere perversè* (Isaiæ 30.) *Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur*. Et cap. 43. *Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates tuas propter me, & peccatorum tuorum non recordabor*. Et rursus cap. 55. *Derelinquat impius viam suam, & vis iniquus cogitationes suas, & revertatur ad Dominum, & miserebitur ejus, & ad Deum nostrum, quoniam multus est ad ignoscendum*. Zacharias similiter cap. 1. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*.

D. R. Quis isthæe ignorat? Certè statim convertitur Deus ad conversos, sed hi non convertuntur statim.

D. D. Nempe conversione perfectæ charitatis, & stabilis emendationis. Sed quis es tu, qui id requiris, ut Pœnitens absolvi possit, quod non requirit Deus? Produces mihi Scripturam, aut Ecclesiæ Doctorem id disertè asserentem, & non generalia docentem. Sed de hoc alibi. *Vera conversio peccatorum non statim fit*, inquis, quanto ergo tempore fit? Post decem dies, post unum mensem, post duos? Ignoras? Quid ergo tempora præfinis, nec audis

audis Leonem monentem Ep. 89. ad Theodorum Episc. *Misericordia Dei, nec mensuras possumus ponere, nec tempora definire?* Redeo ad scripturas. Ezechiel. cap. 23. *Iniquitas impii non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua;* Quid est hoc nisi monere, non solum Deum esse in quacunque die paratum, sed ipsum peccatorem esse huiusmodi auxiliis a Deo præparatum, ut possit in quacunque die converti, non expectatis hebdomadis, vel mensibus. Eo autem sic converso, nihil expectat Deus, ut ante dicebam, sed veniam statim tribuit, veniam inquam omnium culparum, de qua hic loquor contra Morinum, nam certè tota pœna non remittitur statim, nisi intensissimè dolenti; sed post satisfactionem propriam præstitam à Peccatore; vel Christi Domini, & Sanctorum, exhibitam a Pontifice per Indulgentiam.

- 10 Ex eo autem quod Deus longam satisfactionem pro pœna, vel etiam pro ipsa culpa exegerit in hac vita, non quidem ab Acab & Niniyitis, ut dicebas, ea enim fuit satis brevis, sed ab alijs, non sequitur id esse communi lege firmatum, ut nemini statim, aut post bre-

DISPUTATIO VI. 137

breve[m] satisfactionem detur venia, cū innumera in ipsis scripturis habeamus exempla hujus subitæ, aut properatæ indulgentiæ, legemque ipsam Levitici cap. 5. id adumbrantem eo perbrevis obsequio, quo Deus placari a Peccatore in ordinariis delictis volebat.

Anima, quæ peccaverit, & contempto Domino negaverit proximo suo depositum, quod fidei ejus creditum fuerit, vel vi aliquid extorserit, aut calumniam fecerit, sive rem perditam invenerit, & inficiens insuper pejeraverit, & quodlibet aliud ex pluribus fecerit, in quibus solent peccare homines, convicta delicti, reddet omnia, quæ per fraudem voluit obtinere, integra, & quintā insuper parte Domino, cui damnum intulerat. Pro peccato autem suo offeret arietem immaculatum de grege, & dabit eum Sacerdoti juxta æstimationem, mensuramque delicti, qui orabit pro eo, & dimittetur illi pro singulis, quæ faciendo peccavit. Scio hæc non ordinata per se à Deo fuisse ad internam justificationem de peccatis, ut notat Suar. tom. 4. in 3. p. disp. 35. sect. 1. num. 2. Ea tamen Pœnitentia & satisfactio, quam tunc imponebat Deus, eam adumbrabat, quam in Lege nova impositurus erat Sacerdos in Sacramentali Confessione, quæ eo He-

K

bræi

bræi peccatoris, & pœnitentis sacrificio figurabatur, ut docet Card. Bellarmin. Controv. tom. 2. de Pœnit. lib. 3. cap. 3. Ut ergo eam Pœnitentiam imponens Deus, Pœnitentiam à Sacerdote in Lege nova imponendam, adumbravit; sic ea benignitas, quâ Pœnitentiam illam, non admodum gravem nec diuturnam, pro ordinariis delictis, *in quibus solent peccare homines*, imposuit, benignitatem adumbravit, qua Sacerdos in Lege nova pro hujusmodi delictis irrogare deberet.

11 Nec objicias eas alias cap. 20. ejusdem Leu. leges, quibus quædam gravissimè, nempe capite plectebantur. Ea enim graviorum puniitio fuit, & pertinens ad forum civile Judicis, quo ille Populus gubernabatur, non verò ad sacrum Sacerdotis, quo noster Sacerdos figurabatur.

12 Illud etiam expendendum est, Legis veteris Doctores, verosque Prophetas, non consuevisse quidem delictis Populi connivere, ut falsi vares faciebant *dicentes pax pax, & non erat pax*, Jerem. 6. 14. non tamen fuisse rigidos & severos, nec solum invitasse peccatores benignissimè ad pœnitentiam, ut supra expendi, sed deprecatores apud Deum fuisse,

ut

DISPUTATIO VI. 139

ut benignum se Populo, quamvis ingrato, immerito, & millies relapso exhiberet, ut præ cæteris fecit semper primus Hebræorum Dux, ac Doctor Moyſes, hac potiffimum de cauſa Deo acceptiffimus, qui ad miſericordiam vocari gaudet magis, quàm ad ſeveritatem. Hinc Eliam, unum ex omnibus antiquæ legis Prophætis rigidum & inflexum, qui vindictam malorum à Deo flagitabat, ad benignitatem informare Deus voluit eo oſtento, quo duplicem Prophetam illi exhibuit, unum ſub ſpecie prævalidi venti, arcaneque virtutis terram commoventis, ac demum ignis; alterum ſub ſpecie aeris ſuaviter ſibilantis; illum ſeverum, & violentum; hunc benignum, & mitem; in hoc verò, & non in illo præſentem Divinitatem, nempe ſupernum auxilium ad Populos virtuti conciliandos. Et ecce ſermo Domini ad eum, dixitque illi, *Quid hæc agis Elias? At ille reſpondit, zelo zelatus ſum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filii Iſrael: Altaria tua deſtruxerunt, & Prophetas tuos occiderunt gladio, & dereliſtus ſum ego ſolus, & quærun animam meam, ut auſerant eam. Et ait ei: Egredere, & ſta in monte coram Domino, & ecce Do-*

minus transiit, & spiritus grandis & fortis subvertens montes, & conterens petras ante Dominum: non in spiritu Dominus: & post spiritum commotio: non in commotione Dominus, & post commotionem ignis: non in igne Dominus, & post ignem sibilus auræ tenuis. Quod cum audisset Elias, operuit vultum suum pallio, videlicet ex præsentia Divinitatis se per eum tenuis auræ sibilum in animos hominum insinuantis. Quia verò rigidiores qui sunt, facile suspicantur malè de aliis minùs rigidis; monuit ipsum Deus, ne putaret omnes filios Israel in Apostasiam esse prolapsos, quin sciret, septem millia ex ipsis numerari, qui manserant in fide constantes, quorum genua non sunt incurvata ante Baal. Demum (ut bene expendit Crisost. ferm. de Elia) nec hujusmodi ostentis satis edoctum inclinatumque ad benigniora consilia, sustulit eum in Cœlum Deus, rediturum in terras, cum terras omnes occupare conabitur Antichristus, eaque scelera cum suis affeculis patrabit, quæ Prophetas ultores deposcent, non deprecatores. Sublato in Cœlum Elia, Eliseum substituit Deus mitioris ingenii virum, cujus precibus, non ultor ignis de Cœlo, sed imbres in arefcentis terræ

DISPUTATIO VI. 141

terræ solatium evocati, revocati ad sanitatem leprosi, oleum multiplicatum, mortui suscitati, fames depulsa, ea demum patrata miracula, quibus non accerferetur ultio Divina, sed averteretur; peccatoresque ad Pœnitentiam, ipsis invitantibus beneficiis, suavissime traherentur.

Hac voluit Deus benignitate instructos 13 Prophetas, suæ nempe Legis, doctrinæque, Moralis Magistros in Lege veteri, quamvis ut dicebam, ea rigoris & severitatis tempora essent, non autem benignitatis; ageretque, cum hominibus tanquam cum Servis, non, verò tanquam cum Filiis, qua ratione cœpit agere, cum ejus Filius factus est Homo. Ex eo enim tempore, effusissima fuit Dei in homines beneficentia, isque rerum Ordo institutus, qui totus esset amoris, totus esset benignitatis & commiserationis in Homines peccatores, ut allicerentur ad Pœnitentiam, ad quem præcipuè finem, nostram Humanitatem induerat Deus, suasque omnes actiones direxerat. Hinc, ut Patres notant, ex progenie David, nempe hominis Pœnitentis, nasci voluit, ut ejus Pœnitentiam acceptissimam Deo fuisse Peccatores agnoscerent. Vix

K 3

natus

natus Pastores vicinos, & Magos remotos ad se vocavit, ut se non Hebræorum tantum, sed omnium Gentium salutem natum palam faceret. Quærens locum, qui tutum esset ab Herodis astu perfugium, Ægyptum petiit, ut Ægyptiis, nempe Peccatoribus, cum ad ipsum confugerent, videretur beneficium rependere, utque ea Gens, olim de populo Hebræo pessimè merita, intelligeret, non inde futuram sibi minus acceptam, si suos non imitaretur Patres, & propria crimina detestaretur. Primus ejus è materna domo in publicum excursus, fuit ad Jordanem, ubi Peccatoribus, qui Joannem audiebant, immiscuit sese, eoque Pœnitentiæ lavacro, quamvis nec Pœnitentiæ esset indigens, nec capax, tamquam de peccatoribus unus tingi voluit; ut se eadem pietatis officia profitentem amarent illi magis, nec rigidum cum Pœnitentibus futurum crederent eum, quem viderant in Ordine Pœnitentium. Quamvis non satis illi fuit, quod rigidus non haberetur, voluit haberi benignus: hinc illæ Patris in Filium prodigum clementissimi, & Pastoris de ovis jactura solliciti Parabolæ, hinc illud, & quidem frequentissimum ad Peccatores invitamentum,

ut

DISPUTATIO VI. 143

ut se benignè tractandos, curandosq; scirent :
*Venite ad me omnes qui laboratis , & onerati
 estis sarcina peccatorum , & ego reficiam vos*
 Non vos acriter increpabo , non forense , &
 publicum iudicium institutam , non subtiles
 habebo quæstiones , non irrogabo ingentes
 pœnas , non onerabo præceptis : parcam vitæ
 vestræ , parcam honori vestro , cumulabo be-
 neficiis , *reficiam vos* . Hinc illæ in Scribas , &
 Phariseos Doctores rigidos invektivæ , quod
 angustiotem facerent portam Cœli , *quod alli-
 garent onera gravia , & importabilia , eaque im-
 ponerent in humeros Hominum , Væ autem vo-
 bis Scribæ & Pharisei hypocritæ , quia claudi-
 tis Regnum Cælorum ante Homines : vos enim
 non intratis , nec introeuntes finitis intrare* ,
 Matth. 23. 13. Nec haberi solum voluit be-
 nignus , sed benignissimus , inque eos ip-
 sos qui gravius deliquerant . Hinc ejus perpe-
 tua consuetudo , & frequens cōvictus cum Pu-
 blicanis . Hinc ea adulteræ non absolutio so-
 lum , sed defensio . Hinc ea Magdalenæ non
 vindictio tantum à calumniis Simonis , sed
 laudatio . Hinc illa velut oblitio fugæ turpis-
 simæ , cui se in ejus Passione commiserant A-
 postoli , & citissima ipsorum in pristinum sta-

tum restitutio . Hinc illa Petri post horribilem apostasiam , & repetita periuria , in Principem Apostolorum electio . Hinc demum illa morientis liberalitas , quâ Latro , paulò antè blasphemus , fuit in cœlestis Regni societatem admissus . Quis autem neget , hæc facta fuisse ad exemplum , & doctrinam nostram , non quidem , ut nullam Confitenti Pœnitentiam irrogemus (id enim ipse fecit pro eâ qua præditus erat excellentiæ potestate , ut docet S. Thom. in Addit. ad 3. p. q. 18. a. 4. quâ potestate caremus nos) sed ut eâ majori , quâ possumus benignitate , Peccatorum salutem procuremus ; nec aliam quam præsentem in administrando hoc Sacramento , praxim sequamur , nisi speciales circumstantiæ , quæ per aliquot sæcula adfuerunt , ut alibi dixi , & modò non adsunt , aliam rationem ineundam suadeant .

- 14 Et quidem , id Christum Dominum per tot exempla spectasse , firmissimè conjicio , primò ex prædictis ejus verbis , factisque . Cur enim reliqua dixit , & fecit , ut imitemur , non autem hæc , quæ sunt tam multa , tam illustria , ut nihil in totâ ejus vitâ illustrius habeamus ? Incredibile enim est , ipsum voluisse

DISPUTATIO VI. 145

luisse nos Rigos. & simul ad solam benignitatem instruxisse nos semper, & sola præbuisse benignitatis in Peccatores exempla. Conjicio secundo ex eâ ejusdem increpatione, quâ Joannem, & Jacobum, cupidos vocare ignem de Cœlo in impia capita Samaritanorum, redarguit, docuitque Spiritum novi Testamenti esse Spiritum benignitatis, cupientis potius veniam delicti, & salutem delinquentis, quam pœnam. ut habetur Luc. cap. 9. Conjicio tertio ex eo quod Petrum, futurum primum Orbis terrarum Præsbyterum Pœnitentiarium, & Ecclesiæ suæ Caput & Principem, distinctè docuit, ut amaret, & indulgeret; amaret quidem semel & iterum, idest valdè, & semper, indulgeret similiter & ignosceret, non septies tantum, sed septuagies septies, idest semper ignosceret; nec culpas solum minores, & in se commissas condonaret: sed majores, inque Deum ipsum, commissas; ut docet Hieron. in exposit. psal. 19. & Aug. serm. 13. de verb. Dom. Conjicio quarto ex illis ejus verbis Jo. 20. *sicut misit me Pater, & Ego mitto vos*. Quibus pronuntiatis, eis potestatem remittendi retinendique peccata tradidit statim, sic enim post
 ea

ea verba statim Evangelista . *Hoc cum dixisset , insufflavit , & dicit eis : Accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis , & quorum retinueritis retenta sunt .* Ut ostenderet , communicare se quidem illis suam potestatem remittendi retinendique , solvendi ligandique , sed ita , ut primam remittendi , & solvendi potestatem potissimum exercerent , utpote quos mittebat sicut ipse missus erat à Patre ; se autem missum à Patre non semel dixit , non tamquam rigidum Judicem , sed tamquam benignissimum Reparatorem . *Non enim* (ita idem Christus Dominus Jo. 3. 17.) *misit Deus Filium suum in Mundum , ut judicet Mundum , sed ut salvator Mundus per ipsum .* Quod iterum c. 12. 47. *Non enim veni , ut Judicem Mundum .* Quæ omnia expendens Gregorius Nazian. orat. 26. circa finem , hortatur Præpositos Pœnitentiæ , ut benignè , & comiter agant cum Pœnitente . *Hanc rationem tene : illum corrigas leniter & humanè , non ut hostis , neque ut durus , & rigidus Medicus . Habes medicinæ regulam , Christi Discipulus es , mitis , & benigni , qui nostras infirmitates portavit .* Conjicio quinto ex praxi , quæ primò præsertim seculo , quo

vi-

DISPUTATIO VI. 147

vixerunt Apostoli reliquique Christi Discipuli, & sequenti, vixit in Ecclesiâ, quam benignam fuisse fateris cum Morino. Non enim ea illius benignitatis ratio fuit, quod minora tunc essent scelera vindicanda (id enim, si præsertim de secundo seculo sermo sit, incertum est), sed ea, quod Sacerdotes ita fuerant à benignissimo ac Divino Magistro verbis, & exemplis instituti.

Hac igitur lege, ut eò redeat Oratio, unde incepit, Sacramentum Pœnitentiæ instituit Deus, ut qui ipsum administrant summam præferant benignitatem; cum non alia fuerit ejus Institutio, quàm totius Evangelicæ Legis, cujus illud pars est, Institutio fuerit & forma: certum autem est, hanc amore, & benignitate constare, hac igitur constare debet hujus administratio Sacramenti, quod tandem hoc argumento confirmo. Personam Christi induit qui Sacramentum administrat, unde illud Augustini tr. 6. in Jo. ante medium, *Petrus baptizet, hic est, qui baptizat, Paulus baptizet hic est, qui baptizat, Judas baptizet, hic est qui baptizat*. Ergo is qui hoc Sacramentum administrat, ejus personam induit, qui se peccatoribus Patrem amantissimum, clementissi.

tissimum Medicum . sollicitum Pastorem exhibuit semper, sui que sanguinis effusione probavit, ergo non debet rigidum Censorem agere, & Judicem feverum .

D. R. Audivi satis longam concionem. Disputationem non ita .

D. D. Quid ni? Materiam non intelligis, de quâ agimus, quæ conjecturis probabilibus ostendi postulat. Quamquam plussquam solæ conjecturæ sint ea, quibus, quod proposui, probavi: sunt enim (saltem pleraque) argumenta certissima. Et quoniam secus tibi videtur, doce, quæ sint magis oratoriè ac magnificè dicta, quàm verè .

D. R. Quis modò de tam multis quæ dixisti, recolat ea quæ non satis consistunt. Velim potius, respondeas iis, quæ initio proposui .

D. D. Ne dubites, non refugio pugnam, cùm adest hostis oppugnans, quem non video. Exemplis enim illis paucissimis, quæ de sacra Pagina protulisti, nihil urgeor, ut supra satis intrui, nunc ostendo clariùs: Tria produxisti. Primum Adami, & Evæ, secundum Achabi, tertium Ninivitarum. Quoad primum August. Irenæus, & Tertull. allega-

ti

DISPUTATIO VI. 149

ti à Suario de Opere sex dierum lib. 4. cap. 9. num. 8. putant eum fuisse statim aut paulo post justificatum , idque certum esse dicit num. seq. De Eva non est ita certum , quia non ita expresse de ea loquuntur Patres . Illud certum est , ei quoque , si statim corde contrito veniam petiit , statim fuisse culpam remissam .

D. R. Sed quid ad verba Pauli , ac Tridentini ?

D. D. Is ergo est tuus Achilles . Hunc etiam facile prosternam , quamvis satis prostratum putarim ex absurdis , quæ ex Moriniana , tuaque ejus loci interpretatione , colligebamus . Illa certè ostendunt , eam interpretationem sustineri non posse . Proferam ego quam tradunt Patres , præsertim S. Chrysostomus , S. Ambrosius , & S. Thomas , asserentes id solum eo loci significare Divum Paulum , Peccantes post Baptismum , non posse renovari & purgari per iteratum seu alium Baptismum , in quo , Peccator iterum moriatur cum Christo , deponens veterem Hominem , eumque quodammodo crucifigens : Audi Chrysostomum hom. 9. in ep. ad Hebræos , *Expergiscimini , & attendite .*

Non

Non licet dicere : Si dissolutè & negligenter vixerimus , rursus baptizabimur . Erratis hæc existimantes . Impossibile est enim , eos qui semel sunt illuminati &c. non amplius , inquit , expectes , quod non potest fieri . . . . renovare dicit ad Pœnitentiam , hoc est per Pœnitentiam . Quid ergo . Ejecta est pœnitentia ? Non Pœnitentia , absit , sed quæ rursus fit per Lavacrum renovatio . Non enim dixit , impossibile est renovari ad Pœnitentiam & tacuit , sed cum dixisset impossibile est , subjunxit , rursus crucifigentes renovari , hoc est novum fieri : novos enim facere est solius Baptismi .

Audi Ambrosium lib. 2. de pœnit. cap. 2. *Quod ait in hac epistola quæ scribitur ad Hebræos : Impossibile esse lapsos renovari in Pœnitentiam : ac rursus crucifigentes Filium Dei , & ostentatione triumphantes , eò spectat , ut de Baptismo dictum credamus , in quo crucifigimus Filium Dei in nobis , ut per illum nobis Mundus crucifigatur . . . . semel autem crucifixus est Christus , semel peccato mortuus , & ideo unum non plura Baptismata . . . . Et quia multa erant Baptismata in Lege , meritò reprehendit illos . . . . docet nos scire oportere , destructa esse universa Legis baptismata , unum Baptisma esse in Ecclesia .*

DISPUTATIO VI. 151

fia. Divo Ambr. consentit penitus D. Thomas 3. p. quæst. 84. art. 10. quem consulere facile poteris.

D. R. Hæc interpretatio difficultatem non solvit. Admitto, ab Apostolo moneri, ¹⁸ Fideles baptizatos, unum solum esse Baptismum, nec posse peccantem post Baptismum alio Baptismo expiari & renovari. At cur hoc monet? nisi, ut intelligant Fideles, non posse à peccantibus post Baptismum ita facile recuperari Gratiam per Sacramentum Pœnitentiæ, ut fuit antea accepta per Baptismum? vult enim eos abstergere à peccato. Ergo Sacramentum Pœnitentiæ est ita institutum, ut non administretur tam benignè, ut à vobis administratur; sed eâ severitate, quæ verè absterreat à peccato, ita ut solum absolvatur qui diù flevit, & jejunavit, vel saltem diu jejunabit, aliisque hujusmodi laboribus, pro suis culpis diù satisfaciet.

D. D. Sed tu qui semper resonas Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, aliosque Patres, produc unum aliquem ex his, ita prædictum locum Apostoli interpretantem, nempe ab eo sic moneri Fideles ad eum finem, ut sciant, non ita facile,

cile, sed solum per multos labores post Baptismum recuperari Gratiam?

D. R. Monet, ut absterreat à peccato; non autem absterret, si per Sacramentum Pœnitentiæ, sine magis laboribus recuperaretur Gratia.

D. D. Utrumque nego. Et maiorem, & minorem.

D. R. Cur ergo monet, non esse post Baptismum, locum alteri Baptismo, quo quis expietur?

D. D. Cur? ut hoc ipsum sciant.

D. R. Ut hoc ipsum sciant?

19 *D. D.* Ita. Miraris? Quid, rogo, vult qui Catechumenum monet, non esse in nova Lege Circumcisionem, non esse sacrificium hircorum, & alia hujusmodi? Id vult, ut hoc ipsum sciat. Non miraberis, si recorderis illam esse Pauli epistolam ad Hebræos, apud quos erant multa lauacra. Moneri ergo debebant, non sic esse in Lege novâ, unde non semel inculcat idem Apostolus. Una fides, unum Baptisma. Miraberis minus, si recolas prædictas Chrysostomi & Ambrosii interpretationes. Quid queris alios fines, si alios non querant, nec afferunt, præter prædictum,

etum,

DISPUTATIO VI. 153

etum, Patres tam præclari, quorum loca, quamvis satis clara, si satis non sint tibi, accipe clariorem D. Thomæ, quem brevitatis gratia omiseram. Objicit sibi hunc locum Apostoli S. Doctor, ad probandum, non posse iterari Sacramentum Pœnitentiæ. Sic autem respondet. *Ad primum ergo dicendum, quod quia apud Judæos erant secundum Legem quædam lavacra instituta, in quibus pluries se ab immunditiis purificabant, credebant aliqui Judæorum, quod etiam per lavacrum Baptismi, aliquis pluries purificari posset. Ad quod excludendum, Apostolus scribit Hæbræis, quod impossibile est, eos, qui sunt Illuminati, scilicet per Baptismum, rursus renovari ad Pœnitentiam, idest per Baptismum, qui est Lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti, ut dicit ad Tit. 3. & rationem assignat ex hoc, quod per Baptismum Homo Christo commoritur, unde subditur, rursus crucifigentes sibi ipsum Filium Dei. Miraris ne amplius interpretationem meam, imo non meam, sed tantorum trium Doctorum? Quam justius admiror ego inconstantiam vestram? Qui enim adeo affectatis doctrinam Patrum, nobisque perpetuo objicitis, quod ab eis rece-*

L

damus,

154 CALUMNIA VI.

damus , receditis ipsi penitus , ipsumque D. Paulum , Doctorem benignissimum , cogitis vestro rigori suffragari .

Verum volo esse tecum liberalior . Habuerit illum finem Apostolus , absterrendi Fideles à peccato , hi satis poterant absterri per hoc , quod si peccassent post Baptismum , non possent novo Lavacro , adeoque facillimè renovari , sed esset eis subeundum onus confessionis . An leve onus hoc est , præsertim iis qui gravia commiserunt , quod ne subeant , tam multi Fideles aut non consentientur , aut non integrè , maluntque in æternum ardere ? Rursus esset eis subeunda pœna & quidem valde gravis non solum Pœnitentiæ , quam imponeret Confessarius , non semper benignus ; sed alterius longè majoris , luendæ in Purgatorio ; cùm Sacramentum Pœnitentiæ extinguat quidem reatum totius culpæ , sed non totius pœnæ , quod per se facit solus Baptismus . Et in hoc consistit utriusque hujus Sacramenti notabilis differentia ; ratione cujus , à SS. Patribus Pœnitentiæ Sacramentum vocatur laboriosus Baptismus , quatenus licet sine magnis laboribus & fletibus remittat peccatum , non remittit sine his etiam pœnam .

Et.

DISPUTATIO VI. 155

Et ideo Tridentinum non dicit absolute, eos magnos fletus, & labores requiri ad Sacramentum Pœnitentiæ, sed sine eis non obtineri eam novitatem, & integram remissionem peccatorum, nempe secundum utrumque reatum, quæ obtinetur per Baptismum, quamvis ab his magnis fletibus & laboribus sejunctum. Is est Concilii sensus, & Patrum, dum Sacramentum Pœnitentiæ laboriosum Baptismum appellant; nisi velis, eos respexisse potissimum publicam Pœnitentiam, quæ magnis laboribus constabat. Sed de Pa-

trum circa nostram Controversiam
judicio, sequenti disputatione

agendum erit, ne præ-

sentem nimis pro-
trahamus.

CALUMNIA VII.

*Præsens benignitas, quæ Sacramentum
Pœnitentiæ administratur, Patrum
Regulis ac sententiis
adversatur.*

DISPUTATIO VII.

Doct. Discr.

Uid vocas Patrum
Regulas, quid Pa-
trum sententias,
dum utrisque ad-
versari dicis no-

stram benignitatem?

Doct. Rig. Patrum Regulas voco Ca-
nones Pœnitentiales. Patrum verò senten-
tias voco quædam eorundem dicta, ex eo-
rum tractatibus seu libris excerpta, quibus
expromunt quid ipsi sentiant de Pœnitentia.
Neutri autem ex his congruere vestram beni-
gni-

DISPUTATIO VII. 157

gnitatem, nemo negabit, qui sciat legere. Nec est necesse multos libros evolueret. Canones Pœnitentiales habes brevissimè collectos & adnexos decreto Gratiani; sententias verò Patrum habes apud Morinum lib. 1. cap. 12. 13. 14. Lege ambos, intra autem horæ quadrantem leges utrosque, & vide, an ulli aut Canon antiquo, aut Patrum sententiæ congruat vestra benignitas.

D. D. Putas ergo ista me non legisse & perlegisse? Potuisti ex te discere, an sciam Canones Pœnitentiales, & legerim Morinum.

D. R. Quid ergo negas quod est adeo certum?

D. D. Quid est hoc adeo certum?

D. R. Vestram benignitatem nec veteri Canon congruere nec Patrum sententiis.

D. D. Id ego non nego.

D. R. Igitur vestram praxim patrum Canon & sententiis adversari non negas?

D. D. Nego consequentia. Iterum concedo eam non congruere. Iterum nego quod adversetur. Non enim hæc duo sunt idem mihi Doctor. Victus communis quo nunc uti-

mur, non congruit ei Canoni Apostolico, prohibenti esum sanguinis & suffocati: Num ergo ei adversatur? Si id verum sit, mandatum Apostolicum transgredimur & peccamus. Usus, quem habemus consecrandi panem, azymum, non congruit Canoni Græco præcipienti consecrationem fermentati, num ergo transgredimur Canonem Græcum eique adversamur? Nego consequentiam: Non enim ille canon respicit Latinos. Apostolus dicit, oportet semper orare. Jam mea vita non congruit Regulæ Apostolicæ ejusque sententiæ. Num ergo adversor canonem Apostolicum nego consequentia: Non enim eo loci canonem facit Apostolus, nec dicit oportet quasi omnino necesse sit, sed valde expediens est. Igitur distingue tempora, distingue loca, distingue canonem à non canone & concordabis sententias. Distingue Canonem à non Canone, nempe Legem obligantem à Regula solum dirigente, quales fuere aliquot saltem veteres Canones, imò nec hujusmodi fuere aliquot ex ipsis respectu totius Ecclesiæ sed solum respectu alicujus Ecclesiæ particularis, & ideo distinguenda sunt loca. Tandem distingue tempora: quæ enim uno tempore

DISPUTATIO VII. 159

pore obligant & Præcepta seu Leges sunt ,
 alio tempore forte non obligant : Ut enim
 inquit Gregorius relatus à Gratiano dist. 29.
Regula Sanctorum Patrum , pro tempore , loco ,
& persona & negotio , instante necessitate tra-
dita sunt .

Puto autem , te non ignorare primò, je- 3
 junia aliosque Pœnitentium labores non esse
 aliquid ex natura sua præstandum ab eo , qui
 peccavit , ut est restitutio rei , vel honoris in-
 justè ablati , aliaque hujusmodi quæ Lege
 naturæ jubentur , & cum vires suppetunt ,
 quovis tempore , & quovis loco præstari de-
 bent . Si enim hujusmodi essent Canones
 Pœnitentiales , certè immutabiles essent , &
 semper durarent . Secundò nec ex Lege Di-
 vinâ positivâ teneri Peccatorem ad longam
 vel asperam Pœnitentiam exhibendam , ut
 gratiam amissam recuperet , ut disputatione
 præcedenti probatum est , præsertim ex ab-
 surdis quæ inde inferrentur . Igitur , neque
 ex hoc capite Canones Pœnitentiales fuere
 Leges hujusmodi , quæ ab Ecclesia mutari
 non possent .

Tertiò , Leges humanas , quæ actiones 4
 non debitas ex naturâ suâ iniungunt , qua-

les sunt prædicti Canones Pœnitentiales, non condi, ut absolutè habeant perpetuum vigorem, nec unquam, aut abrogentur, aut temperentur; cum Legislatori constare non possit, eos semper utiles fore: non enim quicunque uno tempore utiles sunt, sunt etiam quovis alio; cum autem finis Legis sit communis utilitas, ea cessante, necessario cessat etiam & ipsa. Et hæc est ratio cur cessare potuerint aliquot Canones antiqui ex. gr. decimus Apostolorum de communicando quotidie, trigessimus octavus de cogendis bis in anno Episcoporum Conciliis, aliique hujusmodi. Igitur leges prædictæ involuunt eam tacitam conditionem, ut perseverent, donec sint utiles. Similiter quæ sunt conditæ propter fines aliquos particulares, imbibunt eam conditionem, ut durent, donec prædicti fines durent, nisi ad alios fines confirmentur. Talis fuit prædictus canon, interdicens sanguinem & suffocatum. Id enim statutum fuit in eo Concilio Apostolico, ut notat Aug. lib. 32. contra Faustum, in gratiam Judæorum, qui Christianam Religionem susceperant, quorum in eo Ecclesiæ exordio, peculiaris ratio habenda erat. Quare post aliquot annos, nul-

DISPUTATIO VII. 161

lo accedente decreto, velut ex naturâ suâ vigere desit.

His præjactis veluti fundamentis, facile statuo doctrinam meam, & reddo rationem, cur prædicti Canones Pœnitentiales vigere, magnâ ex parte, desierint, manente eorum observantiâ solum apud sacrum Fidei Tribunal. Prima ratio ea fuit, quod conditi erant ad eos fines, qui paulatim desiere, saltem ex parte; unde finis adæquatus, sine quo conditi non fuissent, non permansit. Hos fines enumeravi part. 1. disp. 9. & iterum part. 2. disp. 2.

D. R. Ad eos fines conditi fuere, qui recensentur à Patribus, dum hortantur Fideles ad longam, & asperam Pœnitentiam. Atqui à Patribus hi recensentur, nempe ut placarent iram Divinam, ut darent signa veræ Pœnitentiæ & sic possent absolvi, ut scandalum averterent ab Ecclesia, eique tantum prodesse bono exemplo, quantum malo exemplo nocuerant; qui fines etiam modò perseverant: nam etiam modò peccata, ut putò, irritant iram Divinam, & multa sunt aliis scandalo, & rursus etiam modò debet Pœnitens dare signa veræ Pœnitentiæ. Ergo &c.

D. D.

D. D. Non malè objicis sed disp. 2. hujus secundæ partis habes solutionem. Nunc addo, alia esse motiva faciendi rem aliquam, alia motiva obligandi ad eam rem faciendam; nec omnia motiva unius sunt motiva alterius. Hinc licet multa adsint motiva quæ Peccatori suadent perpetuam Pœnitentiam, & Virgini suadent perpetuam Virginitatem, non inde hæc motiva suadent obligare Peccatorē ad perpetuā Pœnitentiam, & obiigare Puellas ad perpetuam Virginitatem. Patres proponunt Populo motiva faciendi longam Pœnitentiam, quæ etiam nos modò proponimus, dum hortamur ad longam, imò etiam perpetuam Pœnitentiam, sed ea non fuere motiva saltem adæquata, & sufficientia ad obligandum Peccatores ad eam longam Pœnitentiam. Et quidem sæpè Patres, dum ipsorum Canonum rationem afferunt, afferunt solūm inadæquatam, ut facit S. Leo Ep. 4. ad Episcopos Siciliæ, & Epist. 78. ad Episcopos Campaniæ Samnii, & Piceni, reddens rationem, cur solis diebus utriusque Paschatis, administrari Baptismus deberet. Rationem enim petit ex prærogativâ illorum dierum, & Mysteriis, quorum memoria tunc recolitur, quæ certè

est

DISPUTATIO VII. 163

est ratio inadæquata , nam si esset adæquata , deberet etiam nunc ille Canon vigere , cum eadem nunc prærogativa eos dies commendet & eadem in illis diebus etiam nunc mysteria celebrentur .

Alia ratio , propter quam illi Canones defierunt vigere , ea fuit , quòd defierunt esse utiles , aut ceperunt esse minus utiles , quam esset oppositum , idque propter mutationem circumstantiarum , ut ostendi prædicta disp. 2.

Addo nunc tertiam , nempe eam , quòd 7
ea rigidioris Pœnitentiæ disciplina , vitio quorundam , non solum facta fuerat minus utilis , sed plerisque etiam perniciosa . Initio quidem , & per aliquot secula , ingens illa eorum Canonum severitas venerabilem fecit nostram Fidem & Religionem , non autem invidiosam ; vel quia Episcopi gravissimas illas Pœnitentias pro solis gravissimis delictis , quæ capitali supplicio lege civili plerumque plectenda essent , ut sunt homicidia , & adulteria , imponerent ; vel quia , ad illas subeundas non cogerent reluctantes ; vel quia illas plerumque temperarent . Postea verò , tantus amor rigidiæ disciplinæ incessit Episcopos non quidem omnes , sed satis multos , ut teste
Mo-

Morino lib. 4. cap. 10. *Debitum modum in immensum exceſſerint*, exceſſibus à me recensitis disp. 9. par. 1. & cum gravi Fidelium detrimento. Et primò quidem, Episcopi ipsi suorum subditorum amorem amiserunt; hinc tam multi, ut aliàs, dixi, dicamque, longa itinera suscipere maluerunt, & ab extremis Galliarum, aliorumque Regnorum finibus Romam pergere, & sistere se pedibus Pontificiis, quàm se illorum judicio submittere. Secundò, innumeri vel non adimplebant impositas Pœnitentias (unde ea praxis Roberti de Flammesburg non imponendi onus valde grave reluctantibus, ut ab ipso audivimus disp. 3. num. 6.) vel ex desperatione adimplendæ Pœnitentiæ, de suâ salute desperaverant, & Confessionem penitus omiserant, cujusmodi illi fuere, qui in spem salutis ab Urbano II. revocati, ut alibi dicam, ingentem illum Crucesignatorum exercitum conflarunt. In his profectò circumstantiis, benignitate, eâque magnâ opus erat, ut Populi ad usum aliquem Sacramentorum revocarentur. Debuit ergo praxis antiqua cessare, & alia tempori magis opportuna in mores induci. Inducta ea fuit communi utilitate, quam innui-

DISPUTATIO VII. 165

irinuimus dicta disp. 3. & fortè disp. 11. uberiùs expendemus. Sublatà veteri praxi, & cum eà canone antiquo, jam nostra praxis ei non adversatur, & repugnat; cùm Canon antiquus qui defuit, non amplius contra nostram libertatem pugnet; ut ex eadem ratione non fit modò contra Canones antiquos, dum à nobis comeditur caro suffocata, dum Baptismi celebrantur omnibus diebus, dum non omnes qui interfunt Sacrificio Communicant.

Hinc facile ostendo illud alterum, nempe nostram praxim non repugnare Patrum sententiis. Patres enim, suorum temporum disciplinam respiciebant, cùm videlicet prædicti Canones, saltem in gravioribus delictis vigeant, vel in omnibus Ecclesiis, vel saltem in aliquibus. Jam enim præcipiebatur prædictis ea tam longa, & aspera Pœnitentia. Posito autem præcepto, erat ea absque dubio necessaria ad salutem. Non inde tamen sequitur, esse etiam modò necessariam, cùm prædicti Canones non vigēt, nec ea præcipi solet.

Addo, persæpe dici necessarium seu debitum, quod est solum valde utile. Hinc Concionatores, quamvis sciant nullum dari præceptum, quo post peccatum, statim confite-

166 CALUMNIA VII.

fiteri teneamur, sed satis esse culpam ex divino amore detestari, nisi aliunde urgeat præceptum confitendi, ut si Peccator sit in mortis articulo: adhuc tamen latè invehuntur in eos, qui post commissum grave peccatum, Confessionem differunt ad longum tempus, perinde rem omnino necessariam omittant; dicuntque non semel, imò perpetuò inculcant, eum qui peccavit, debere quam primum ad Confessorem convolare, quia videlicet id est valde utile, & oppositum est periculosum. Id significant Patres sæpe aut semper, dum invehuntur in eos, qui post gravia peccata, Pœnitentiæ diuturniori non vacant, quatenus ea est valde congrua Peccatori in satisfactionem commissi delicti, eique perutilis ad obtinendam veram contritionem, & stabilem Pœnitentiam, & emendationem, totiusque pœnæ relaxationem. Nemo autem est, qui nesciat, non omne præcipi, quod est perutile, licet oppositum sit periculosum. Certè utilius est Confessionem nihil differre, quam se longo jejunio macerare, & periculosius est Confessionem diù differre, quàm omittere, longam pro culpis commissis, & remissis Pœnitentiam, nec tamen ut dicebam, ullo præcepto

DISPUTATIO VII. 167

cepto cautum est, exceptis aliquibus casibus, ne gravis culpæ Confessio differatur.

Ex his facile explanantur sententiæ Patrum. Profer illas, & experimentum cape.

D. R. Non video, qua ratione ex his possit saltem aliquibus significantioribus apostolice responderi. Afferam aliquas. Justinus Martyr in fine Dialogi cum Tryphone Judæo, loquens de Davide, *Cujus* (inquit) *peccatum tum demum remissum est, cùm ita ploravit & lamentatus est, sicut de eo scriptum est. Verum enim verò si viro tanto non est ante noxam remissa, quam Pœnitentiam egit ac tum demum, cùm tantopere flevit, & res tantas fecit magnus ille Rex, & unctus, & Propheta; quàm tandem impuri isti homines, nisi lamentati fuerint, planxerint, & Pœnitentiam egerint, spem habere possunt, non imputatum iri illis à Domino peccatum?* Ergo ex Justino est impuris hominibus necessaria ingens Pœnitentia.

D. D. Sed quid dicis ad ea absurda quæ inde inferuntur, & ostendi disputatione præcedenti, satis clare inferri? Igitur est ab omnibus benignè explicandus Justinus, ut non significet esse absolutè necessariam eam magnam, & externam Pœnitentiam quam fecit
Da.

David, sed Pœnitentiam, lamentationem & planctũ cordis, quæ subinde cùm Sacramento sufficit ad salutem, & rursus esse perutilem eam externam Pœnitentiam; vel ita, ut non significet, esse necessariam magnam illam internam externamque Pœnitentiam ad habendam spem salutis necessariam, sed ad habendam maiorem spem salutis suæ, ad quem finem ipse David tamdiu flevit. Cæterum, fuit illi statim post Prophetæ repræhensionem, & post illa ejus verba *peccavi Domino remissum peccatum*, ut docent Interpretes, & satis significant illa verba Prophetæ *Dominus quoque transulit peccatum tuum*. Ergo dum Justinus dicit, non esse ei *noxam remissam, priusquam tantopere fleret, & res tantas faceret*, non loquitur de remissione noxæ secundum culpam, sed secundum pœnam, ad quam delendam in hac vitâ, utique necessarius est longus fletus: ad hoc ipsum autem Deus nos non obligavit, nempe ad satisfaciendum in hac vitâ pro tota pœnâ. Demum (ut brevius dicam quod antea dixi) est id a Justino. concionatoriè dictum, nempe solum ad significandum quàm congruum sit, licet nō semper debitum, ut qui peccavit, diu flet & longam

Pœ-

DISPUTATIO VII. 169

Pœnitentiam agat. Profer alterum. 20.

D. R. Tertullianus jubet, cum qui deliquit post baptismum, *Sacco & cinere incubare, jejuniis preces alere, ingemiscere, lacrymari, & mugire dies noctesque ad Dominum.*

D. D. Ideſt monet & hortatur, quod facimus etiam nos, quamvis neceſſarium omninò id eſſe, negemus.

D. R. Sed Cyprianus non hortatur ſolum, ſed invehitur in Confeſſores, qui hanc longam Pœnitentiam non exigebant a Lapiſis, antequam eos abſolverent; eoſque peccare, dicit contra Dei Legem. Ergo ea longa Pœnitentia eſt omninò neceſſaria. 11

D. D. Igitur Eccleſia, quæ modo lapſos abſolvit, antequam agant Pœnitentiam, facit contra Dei Legem, ergo etiam Eccleſia vetus fecit contra Dei Legem, quæ, teſte ipſo Cypriano, aliquando ſtatim abſolvebat. Hæc erant abſurda, quæ antea monui, & iterum moneo, quia video, te eorum oblitum. Igitur S. Cyprianus reſpicit ad praxim eorum temporum, ut antea dicebam, & Legem Eccleſiæ, vocat lato modo Legem Dei. Sed quæſo, ne tempus inutiliter teras. Scio allegari a Morino textus ſatis longos Ambroſii,

M

Cæ.

Cæsarii Arelatenſis, aliorumque; Sed hi omnes eorum temporum praxim reſpiciunt, & loquuntur de gravioribus delictis, quæ Cæsarius vocat Capitalia, pro quibus ex Læge Eccleſiaſticâ erat agenda publica, & ſatis aſpera Pœnitentia, quamvis hæc ipſa non nihil ab Episcopis humanioribus temperaretur, ut sæpe monui.

Igitur non eſt, cur hac in re diutiùs immoremur. Satis oſtendi, nos Patribus minime adverſari in adminiſtrando Sacramento Pœnitentiæ. Illud alterum huic affine, quod ¹² diſp. 5. promiſi, oſtendendum mihi eſt, nempe nec in reliquâ doctrinâ Morali nos à Patribus recedere. Memini enim, te in eâ diſputatione dixiſſe, recentiores Theologos ex genio, ingenioque ſuo, non ex doctrinâ Patrum ſcribere & reſpondere.

D. R. Memini me dixiſſe, & confirmo.

D. D. Crede mihi, inutiliter id facis; conſultiùs feceris, ſi priùs audias quæ ſum dicturus. Aut mutabis ſententiam, aut ſaltem minor erit gloriatio tua, tuorumque, qui ſemper jactitant ſe Patrum fidos diſcipulos; & minor erit objurgatio noſtra, nempe recentiorum Theologiæ Moraliſ ſcriptorum, quos

ap-

DISPUTATIO VII. 171

appellare consuevistis Patrum desertores.

Ostendam autem primò, quam sæpè, quam multum, hoc telo vel clypeo, ex authoritate Patrum petito, abutantur Novatores. Secundò, quæ fuerint causæ hujus abusus. Tertiò cur Theologi Morales sæpe non respondeant dubiis propositis afferendo sententias Patrum, nec tamen à Patribus recedant.

Quod pertinet ad primum. Consuevere semper Hæretici, Patrum se Discipulos¹³ jactitare; eoque prætextu, suorum temporum Doctores, tamquam Patrum desertores despicere. *Hæretici* (inquit S. Gregorius lib. 2. Moral. cap. 15.) *ut ea quæ asserunt, commendare stultis mentibus hominum, quasi de antiquitate, possint, antiquos Patres se habere testantur; atque ipsos Doctores Ecclesiæ, suæ professionis Magistros dicunt; cùmque præsentis Prædicatores despiciunt, de antiquorum Patrum magisterio, falsâ præsumptione gloriantur.* Hæc eadem prorsus erat wiclephi gloriatio. Sic enim loquitur apud Valdensem tom. 1. lib. 1. cap. 34. *A modernis dissentio, sed cum multis Sanctis antiquis, & specialiter Augustino convenio.* Et quidem Augustinum, præ reliquis

Doctōribus, alij etiam Novatores suffragari sibi stultè jactitarunt, & jactitant. Berengarius, ejusque affectu, unius Augustini textibus utebantur, seu melius abutebantur, ut apud Guitmundum videre est lib. 3. initio. Eidem Augustino, aded se addictum profitebatur Serapion Hæreticus in conspectu cum Arnobio juniore lib. 2. sub finem, ut non dubitet, hæresis damnare eos, qui vel minimùm ei refragarentur. Claudius Taurinensis Iconoclasta apud Dungalum, quamvis omnes alios Patres reiiceret, adhærere se tamen Augustino dicebat. *Totus meus est Augustinus* dicit Lutherus de servo arbitrio. Calvinus verò lib. de prædestin. *Augustinus adeo totus noster est, ut si mihi Confessio facienda sit, ex ejus scriptis contextam proferre abundè mihi sufficiat.* Neminem verò stultissima hæc persuasio magis decepit, quam Bajum & Jansenium. Hinc ille postquam novit, Romæ damnatam fuisse suam doctrinam, dolere se dixit scribens ad Cardinalem Simonettam, probrosam Sanctæ Sedi damnationem, quâ videlicet ipsissimam Divi Augustini doctrinam (sic ipse dicit) damnarat. Jansenium verò, vix alium totâ vitâ Doctorem se legisse gloriabatur, quàm

Augu-

DISPUTATIO VII. 173

Augustinum, eaque lectione, ita se Augustini doctrinā imbutum credidit, ut aliud erudare, aliud scribere non posset. Hinc librum suum, Augustinum Jansenii appellari voluit, perinde solus in Jansenio loqueretur Augustinus, aut ex solo Augustino loqueretur Jansenius, & vix ullum discrimen intercederet inter Augustinum Augustini, & Augustinum Jansenii. Rationem autem, cur tam multos ex Augustino textus congerant Novatores, affert Claudius de Sainctes Episcopus Ebroicensis lib. de rebus Euchar. repet. 6. cap. 9. *Observare licet, Adversarios, sive nostra destruendo, sive sua asserendo, solidis & veris scriptaris carere, atque in omni Controversiâ ad unum Augustinum, tanquam ad sacram Anchoram refugere; non quod ab eorum partibus stet, sed quoniam tam multa, ac tam variè scripsit pro re natâ, ut facile fuerit omnibus post illum Hæreticis, aliquid de ipso contorquere; atque aliorsum, quàm ipse dixerit, vertere.*

D. R. Quorsum ista? Num erit Hæreticus, quicumque multos affert textus Patrum, & præsertim Augustini?

D. D. Non quidem. Sed Patres semper obtrudere, & solos Patres; Patribus semper,

& præsertim Augustino gloriari, tanquam suo indubitabili duce, præsignante certa vestigia, ac Doctore præmonstrante quodam suæ mentis radio veritatem claram, certam, & infallibilem, ut gloriabantur prædicti Novatores, sapit hæreticam gloriationem. Ceterum præmonere volui, Hæreticos quoque, Patrum textibus abundare & gloriari: primo, ut appareat, quàm facile sit Patrum auctoritate abuti, ut absque dubio abutuntur Hæretici. Secundo, ne tutam doctrinam vestram judicetis, quòd vobis videatur esse Patrum, & præsertim Augustini doctrina. Quis enim talem eam verè esse, vos docuit, nec decipi vos, ut prædicti Novatores decepti fuere? Tertiò, ne qui libros legit, Patrum sententiis, & præsertim Augustini refertos, refertos eos illico judicet verà Patrum, & præsertim Augustini doctrinà.

- 15 At què contingit, ut tot Patrum textus semper afferatis, dum scribitis, nec tamen vera doceatis? cur sic abutimini Patrum sententiis, nempe ad statuendos errores? Id enim secundo loco enodandum mihi proposui. Plures hujus rei causæ sunt. Prima ea est, quod putatis, vos solos Patrum intelligentià præditos

DISPUTATIO VII. 175

ditos, vos solos noscere singulorum characteres, alios omnes cæcutire. Justa siquidem hujus superbix pœna est, ut vos minime omnium Patres intelligatis, & plusquam alii omnes aberretis, quæ ipsa fuit Hebræorum pœna; ut ipsi, qui Scripturas se præ reliquis omnibus, imò solos ex omnibus intelligere putabant, plusquam reliqui omnes, aut soli ex omnibus cæcutirent; & cecutiant adhuc, ita ut videntes opinione suâ, re vera nihil videant, & intelligentes non intelligant.

Secunda causa ea est, quod, ut alias 16
monui, nimis despicitis recentes Doctores, quorum aliqui sunt optimi interpretes Antiquitatis; utque Hebræi nolunt audire nos, dicuntque, *habemus Moysem, & Prophetas, nobis vestris Doctores, qui eos explicent, opus non est, ita vos, Habemus Augustinum, & reliquos Patres, habetote vobis Recentiores vestros, qui vobis sententias Patrum explanent.* Cum ergo fraudetis vos horum Commentariis, horum luce, quâ depelluntur tenebræ, quibus aliquando involuitur Patrum sensus, nec vos ex vobis parem lucem, parem doctrinam, parem eruditjonem habeatis, mi-

rum non est, si in eorum lectione cespitetis & cadatis, eos perperam intelligentes; ac solos errores hauriatis ex fontibus veritatis. Et quidem incredibile est, quàm his ultimis temporibus, vestrum aliqui despexerint Recentiores omnes, & antiquitatem, quæcunque ea sit, adamarint. Hinc, illis relictis, totos se dederunt conquirendis novis veterum monumentis, bibliothecis omnibus pulustrandis, manuscriptis omnibus, si præsertim cariola essent, excutiendis, corrosis longa ætate characteribus, verbisque, aut subrogandis, aut divinandis, exquirendoque tempore, quo scripta, quo alteri credita, quo transmissa, quo sepulta. Quod quidem studium, optimum esset, si qui quærunt, bonâ fide quærerent, ac recto judicio quod quærunt, excernerent; nec cruerent ex fundo terræ, quod forte fuit studiosè sepultum, quodque aliis in foliis præstitisset. *Quorum ego nequitiam* (inquit in Commonit. Vincentius Lyriensis quosdam alios non admodum dissimiles fugillans) *odio dignam judico, quod sancti cujusque viri memoriam, tanquam sepultos jam cineres profanâ manu ventilant, & quæ silentio operire oportebat, redivivâ opinione diffamant,*
sequen-

DISPUTATIO VII. 177

sequentes omnino vestigia auctoris sui Chæm, qui nuditatem venerandi Noë, non modo operire neglexit, verum quoque irridendam cæteris enuntiavit. Longe aliter fratres illi sui, qui nuditatem ipsam venerandi Patris nec suis temerare oculis, nec alienis patere voluerunt, sed averſi, ut ſcribitur, texerunt eum, quod eſt erratum ſancti viri nec approbaſſe, nec prodidiſſe. Similem ego dementiam Romæ non ſemel ſtomachatus, cum fortè in ſubterranea ea loca deſcenderem, ubi, reſoſſa altum tellure, veteres ſtatue, lapides, urnæ, & rudera quæ untur antiqua. Audivi enim aliquos ita, quæ reperta fuerant, & effoſſa, celebrantes, perinde cernerent antiquitatis miracula, cum re vera vulgariſ Artificis opus eſſent, eorum iudicio, qui oculos habebant magis eruditos, quoſque ea ex reperto lapide gloriola minimè tangebant. Sed horum dementia innocens eſt, non ita illorum, de quibus loquor. Cum enim non ita facile de libris rectum iudicium feratur, ac de lapidibus, faciliùs primum iudicium errat, quam ſecundum; & rursus ingens damnum exiſtit ex primo errore, nullum; aut vix ullum ex ſecundo, qui præſertim facile detegitur, non autem

autem ille. Hinc novis textibus implentur
 paginæ, vocanturque miracula venerabilis
 antiquitatis, quæ sunt vilia ruderata vetusta-
 tis, aut etiam vilia frustra mediæ vel novioris
 ætatis. Memini me legisse, venerabilem in
 17 Galliis senem, Cartusianorum Generalem
 Præfectum, paucos ante annos, cum ab ami-
 co inviseretur, & sermo incidisset de hujus-
 modi, qui tum invaluerat, investigandæ bo-
 næ, malæque antiquitatis studio, exclamasse.
 Utinam Ecclesiam non perturbent isti anti-
 quitatis laudatores immodici, scrutatores se-
 pulchrorum. Quam timeo, ne antiquata pro
 antiquis ostendent; ne videlicet bonâ, verâ-
 que antiquitate, quam perpetuâ Traditione
 tenuimus, ablegatâ, spuriam obtrudant non
 Populis tantum, sed Academiis, sed Eccle-
 siarum Præfectis &c. In hunc ferè modum is
 bonus senex, quem fuisse falsum vatem cu-
 pio, utinam & sperare possim. Quam tutius
 esset, nec Antiquis se mancipare totum, nec
 Recentioribus, sed illis majorem sui partem
 tradere, his aliquam reservare; quæ ipsa,
 Antiquis per Recentiorum commentaria il-
 lustratis, cedat tandem in honorem Anti-
 quorum.

Ter-

DISPUTATIO VII. 179

Tertia causa ea est, quod speculatricem Theologiam despicitis, cujus, ut dixi disp. 5.¹⁸ ea potissima laus est, quod mentem acuit, acuendo autem, aptam eam reddit ad melius distinguendos dissecandosque cogitatus nostros, nempe latentes sub uno verbo plures sensus; & rursus perspicacem, & suspicacem reddit, ac timidam, ne vero sed abdito, obvium, eumque falsum præferat; hinc ea diversarum significationum quæstio subtilis, ac maturum de singulis iudicium, quod ferre non possunt ii, qui quidquid subtile est, irrident, & nugas Metaphysicas appellant.

Quarta causa ea est, quod Romanæ Sedi debitum obsequium non desertis. Quid mirum est, si in interpretandis Patribus erretis, si (quæ in Terris Petri sedes est) caretis regulâ veritatis? Eâ autem caretis, dum talem non agnoscitis, quam videlicet, ne errarent, agnoverunt, & sive scriberent, sive docerent, respexerunt semper veteres ipsi Patres, hunc honorem soliti deferre soli Sedi Romanæ, non autem Hipponensi, aut Mediolanensi, aut Nazianzenæ; aut aliis quibuslibet, ut eam non has in dubiis Fidei, & morum, quæ incidebant in dies, consulerent potissimum, ejus.

180 CALUMNIA VII.

ejusque responsiones , ut oracula exciperent .

Hæc fuit semper Pontificum Romanorum , supra omnes Doctores & Ecclesias auctoritas , quam Deus confirmavit exitu infelici eorum , qui Patrum sententias , responsis Pontificum prætulere , inter quos Polycrates , & Cyprianus ; utrique Episcopi primarii , optimis moribus utrique , utrique sapientissimi ; sed ille Schismaticus semper , hic aliquandiù fortasse , quod Pontificium Decretum , ille Victoris prohibentis celebrari festum Paschale cum Hæbreis ; iste Stephani , prohibentis baptizatos ab Hæreticis iterum baptizari , minoris fecit , quam textus male intellectos scripturarum & præcedentium Patrum , ut constat ex Eusebio lib. 5. Hist. Eccl. cap. 23. & Baron. ad an. 198. & 255.

- 20 Quinta causa (ut ad propiores descendamus) ea est , quod Patres legitjs animo jam partis studio occupato , & ad errores vestros obfirmato , quo nullum lectioni inficiendæ præsentius venenum . Ut enim bono animo legentibus omnia cooperantur in bonum , ita malo animo legentibus omnia cooperantur in malum . Et primò , quæ clarissima sunt , si contraria sint , innumeris cavillationibus

DISPUTATIO VII. 181

nibus eluduntur ; quæ autem ambigua sunt, videntur clarissime præconceptam continere sententiam . Hinc illa textuum nihil probantium coacervatio , sed quæ alleganti videntur clarissima testimonia . Secundò truncantur textus , vel propriis quibusdam interpositis , in alium sensum detorquentur ; non quidem semper dolo malo voluntatis , sed errore mentis , perinde ea textuum truncatio , vel verborum disiunctio sensum non immutat sed declarat , eaque solum truncentur , quæ redundant . Hanc pravam in allegando licentiam , sibi semper arrogarunt Novatores , ut constat ex septima Synodo act. 8. ex Cypriano libro de unitate Ecclesiæ , Dionysio Alexandrino apud S. Athanasium in Apologia pro eo adornata , & Augustino lib. 2. de Nupt. cap. 2. aliisque . Et quidem si verba scripta volare possent , & juberentur in suum locum redire , nescio an illæ Patrum sententiæ , quas in vestris libris congeritis , permanerent omnes immutatae .

Sexta causa ea est , quod quæ dicta sunt à Patribus imo & Scriptoribus Canonicis , cum quadam exaggeratione , seu verbis aliquandò significantioribus , & cum quadam

Mora-

Morali non autem Logica Universalitate, arripitis ut sonant, nec ea benignè explicare, vultis ex Traditione, ac doctrinâ Ecclesiæ, sed hanc ex illis interpretari, nempe clara ex obscuris. Hac de causa errarunt Hæretici innumeri, quos litera occidit, vel putantes (ut de Nicolaitis suorum temporum dicit Petrus Damiani epist. 13. lib. 5. Epist.) dicta omnibus prorsus hominibus, quæ dicebantur solum omnibus unius conditionis, seu status, quamvis verba sonarent omnimodam universalitatem (ex.gr. præceptum, vel permissum esse omnibus prorsus hominibus, quamvis sacro Ordine initiatis, uxorem ducere, illis Pauli verbis *unusquisque suam uxorem habeat*, ut prædicti Nicolaitæ dicebant) vel censentes præceptum esse quod erat consilium, necessarium esse quod est tantum utile, qui fuit error Apostolicorum, docentium præcipi à Christo rerum omnium abdicationem, dum verbis adeo significantibus ad illam hortatur, monetque, esse ferè impossibile, divitem salvari, ut est, Camelum intrare per foramen acus; vel existimantes vetitum, quod erat omnino permissum, ut vesci carnibus, inire matrimonia, secundam tunicam habere, aliaque

DISPUTATIO VII. 183

que hujusmodi, quibus abstinere, laudabile est, & à Christo Domino commendatum, non ita tamen ut sit non abstinere peccatum, ut putavit Eustathius quidam Rigoristarum post²¹ Phariseos antiquissimus, & facile princeps, de quo Nicephorus hist. Eccles. lib. 9. cap. 16. *Vulgatum porro de eo est, nimis eum exactâ curâ, & diligentia in absurdas impegisse opiniones, Ecclesiastico Canonî minimè accommodatas, quas Gangrense Concilium tempore Sylvestri I. Papæ habitum damnavit per eos multos Canones, quibus Anathema dicitur damnantibus nuptias, esum carniû, usum pallii, aut aliarum vestium, non tegentium tantum, sed ornantium, aliaque hujusmodi, quæ non sunt à Christo Domino, aut ab Apostolis interdicta, quamvis nos aliquando ad eorum abdicationem ardentè impellant. Hujusmodi sententiis, spiritu vehementiori prolatis, abundant Patres, præsertim Augustinus, vehementioris ingenii, & æstuans ardore Divinæ Charitatis. Hinc illæ propositiones. Fides sine Charitate esse potest, p. rodesse non potest. Inimicus justitiæ est, qui pænæ timore non peccat, aliaque hujusmodi, quæ nisi ad ætiores aliquem, & benigniorem sensum, quam*

quam præferant redigantur, quo dicendæ sunt usurpatæ fuisse ab Augustino, falsæ sunt, ut constat ex pluribus Pontificum definitionibus. Quis enim neget, Peccatori carenti charitate multum prodesse Fidem ad resipiscendum; nec omnes ejus actus, quos facit antequam convertatur per actum Charitatis ad Deum, inter quos est ipsa voluntas resipiscendi, odium quamvis imperfectum peccati, esse actus vitiosæ cupiditatis? Quibus tamen sententiis benignè explicandis, sed rigide acceptis, ut sonant, impletis tractatus, librosque, nescio, an Ecclesiæ definitiones dissimulantes, an contemnentes.

- 22 Septima causa ea est, quod non semper expenditis, cui, contra quem, quo tempore scripserint Patres, quod est omnino necessarium ad rectam Scriptorum intelligentiam, ut sequentibus exemplis constabit. D. Paulus ad Roman. 4. ita Fidem attollit, ut videatur ei soli, non autem operibus tribuere, quod Fidelis salvetur, dum ait *credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad Justitiam; ei autem qui operatur, merces non imputatur secundum Gratiâ, sed secundum debitum, ei verò, qui non operatur, credenti autem in eum, qui*
justi-

DISPUTATIO VII. 185

justificant impium, reputatur Fides ejus ad justificationem, secundum propositum Gratiae Dei, quæ videntur pugnare cum doctrinâ Fidei explicatâ per Jacobum Apostolum, & ab eo eodem exemplo Abraham confirmata: in suâ enim ep. canon. cap. 3. hæc habet. Vis autem scire homo inanis, quoniam Fides sine operibus mortua est! Abraham Pater noster, nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac Filium suum super Altare. Vides quoniam Fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus Fides consummata est. Igitur debent verba Pauli aliter explicari, ac videntur sonare; explicabuntur autem facilè, ab eo qui noverit, ad eos scriptam eam Pauli Epistolam fuisse, qui in observantiis quibusdam legalibus totam spem habebant, aut magis, quam in Fide Christianâ quam susceperant. Debuit ergo illis tam liberaliter celebrari Fides, & præferri prædictis operibus, non autem operibus ex charitate factis, de quibus loquitur Jacobus Apostolus. Hac ratione D. Thomas, ac²³ D. Bonaventura explicant nonnulla in D. Augustino, & reliquis Patribus, quæ videntur communi Ecclesiæ doctrinæ contraria, quatenus usi sunt, ut dicebam, terminis valdè

N

expri-

exprimantibus, per quos videntur in errorem ei contrarium quem impugnant, deflectere, sed verè non deflectunt, si ratio habeatur illorum temporum, eorumque Hæreticorum, contra quos scribebant; qui ut ad medium revocarentur, erant quodammodo in alteram partem inclinandi. Igitur S. Bonaventura in Breviloq. par. 3. c. 5. postquam probavit ex communi sententiâ *parvulis non deberi pœnam ignis*, cui videbatur contrarius S. Augustinus, addit. *Hoc credendum est sensisse S. Augustinum, licet verba ipsius, exterius propter detestationem erroris Pelagianorum, aliter sonare videantur. Ut eos reduceret ad medium, abundantius declinavit ad extremum, plus dicens, & minus volens intelligi.* Simili modo S. Thomas qu. 5. de malo ar. 2. ad 1. mentem explicat ejusdem S. Doctoris, aliorumque qui similiter docuerant, pueros mortuos sine Baptismo torqueri pœna ignis. *Sancti tali modo loquendi usi sunt, ut detestabilem redderent errorem Pelagianorum, qui asseriebant in Parvulis nullum peccatum esse.* Et in cap. 1. Jo. lect. 7. *Antiqui Doctores, emergentes errores circa Fidem ita persecuti sunt, ut interdum viderentur in errores labi contrarios.* Ex circumstantiis igitur,

ex-

DISPUTATIO VII. 187

Explicandus est Doctor, & non ex solo verborum sono; qui immutatus, ex tempore, loco, & personâ quam alloquimur, diversam addit significationem.

Octava demum causa ea est, quod de consensu Patrum, ex uno aliquo eorum verbo, non ex toto contextu, aut ex aliis eorum scriptis judicatis; quod ne faceret, Lectorem suum graviter obtestatur S. Hilarius lib. de Synodis sub initium. *Oros vos per Domini misericordiam, ut quia mihi ad vos, de Divinis, ut voluistis, rebus, & de Fidei nostræ innumerata conscientia erit per has litteras sermo; ne quisquam de me, ante sermonis consummationem, per litterarum exordia existimet judicandum. Iniquum est enim, nisi compertâ usque ad finem ratione dictorum præjudicatam sententiam ex initiis, quorum causa adhuc ignoretur ferre.* Ex prava hac ratione judicandi de Patribus, duplex error extitit in Ecclesia. Primus malignitatis, alter temeritatis. Magnitate peccarunt qui ex uno aliquo Patrum dicto eos errasse statim pronunciarunt. Sic ab aliquibus fuit tanquam Sabellianus accusatus S. Gregorius Thaumaturgus, visus non distinguere Divinas Personas; dum agit con-

tra Elianum Ethnicum hominem, ejus mystrii minimè capacem, quas alibi disertè distinguit. Temeritate peccant, qui ex uno aliquo verbo, aut brevi sententiâ, statim colligunt quæ fuerit Patris mens, non ut eum errare, sed sibi favere pronuncient, non ut eum accusent, sed ut se excusent, ac defendant. Hoc modo defenditis vos Rigos vestros. Semel dictum in Tridentino legitis, Peccatorem, antequam justificetur, *incipere Deum diligere*, statim inferitis, ab Tridentino requiri actum perfectæ contritionis in Sacramento Pœnitentiæ: nec respicitis ad totum contextum, eaque multa, quæ idem docet ex professo sess. 14. agens de actibus prærequisitis ad hoc Sacramentum, unde oppositum clarè colligitur, ut alibi, Deo favente, ostendam. Legitis in eodem Concilio semel fuisse à Patribus vocatum Sacramentum Pœnitentiæ *Baptismum laboriosum*, nec posse nos in eo Sacramento *sine magnis nostris fletibus, & laboribus* restitui in eam integritatem, quam per Baptismum fueramus adepti, & subito inferitis, non posse recuperari à Peccatore gratiam nisi diu jejundet, & longam Pœnitentiam toleret, nec expenditis integrum

tex-

DISPUTATIO VII. 189

extum, & reliqua, quæ paulo ante expen-
 i, quæ vim vestræ collectionis prorsus eli-
 unt. Simili modò legitis Patres, & expli-
 tis; sed hoc est capere in verbo, non inter-
 retari; non est sententiam ferre, sed præci-
 itare: est claudere sibi oculos, non aliis sen-
 Patrum aperire.

Enumeravi causas præcipuas, propter²⁵
 uas, quamvis Conclusiones vestras mille
 atrum sententiis probetis, aut potius proba-
 curetis, tamen verè Patribus non consenti-
 s, sed potius ab eorum verâ doctrinâ recedi-
 s, & aberratis. Nunc ostendam, quod osten-
 endum mihi superest, cur nos non ita mul-
 os textus Patrum afferamus in doctrinâ mo-
 di, nec plerumque ex antiquis Patribus res-
 ondeamus. Hac autem questione solutâ,
 atebit, à Patribus nihil recedere nostram
 doctrinam.

Prima ratio, propter quam subinde pro-
 ositis quæstionibus ad mores pertinentibus,
 on respondemus ex Patribus, ea est, quod
 re Morali, lumen Naturæ, & ratio pluri-
 um valet, quare sapientissimè Augustinus,
 um quæstio esset, an mendacium, aut simu-
 tio aliquando liceret, ex ratione magis res-

pondendum putavit, quam ex autoritate, Doctorum, nempe Hieronymi, aliorumque, quos Hieronymus pro se allegabat.

- 26 Secunda ratio ea ipsa est, propter quam nec Philosophi modò ad omnes quæstiones respondent ex Platone, vel Aristotele, nec Mathematici ex Euclide, aut Archimede, nec Medici ex Hippocrate, aut Celso, nec Jurisconsulti ex Vulpiano, aut Scriboniano, quòd videlicet innumeræ quæstiones modo agitantur in Scholis, & quidem sapientissimè, & necessariò pro conditione horum temporum, de quibus Veteres nec consultò, nec per occasionem, nec ullà alià ratione quidquam scripsere, ut patet percurrenti syllabum quæstionum quæ modo tractari solent, & debent. Igitur, aut consulendi Recentiores erunt, aut ratione utendum erit, petita quidem aliquando ex antiquis Doctoribus universales quasdam regulas statuentibus, sed per longum discursum, cujus demum fundamentum est ratio; aliquando verò, & plerumque nec petita isto modo ex illis, ex quorum doctrina nihil luminis effulget ad aliquid in quibusdam materiis statuendum, sed ex solo dictamine rationis. Dixi *sapientissimè* nunc à Theologis Morali.

DISPUTATIO VII. 191

ralibus agitari in Scholis, easque veluti morum Leges condi, aut Regulas tradi, aut explicari, de quibus nihil habent Patres, ut sapientissimè Deus per Prophetas post plura sæcula tradidit ac docuit, quæ non docuerat prius; & sapientissimè Patres ipsi multas quæstiones, pro loco, & tempore tractarunt, quas nec attigerant Apostoli, nec proximi eorum successores. Quin hæc est nostrorum temporum laus magna, hæc nostra felicitas, ut vix ullum modo possit in moribus dubium incidere, vix ulla quæstio proponi, cui responderi facile non possit ex iis, quæ à nostris Doctoribus agitantur.

Tertia, & potissima ratio ea est, quod²⁷ plerumque Patres, cùm de pertinentibus ad mores, & regimen humanarum actionum agunt, vel non quærun, an hoc licitum sit, an illicitum; vel si licere, aut non licere dicunt, non edocent, an ex natura sua, & semper sit illicitum, an ex iis, quæ ordinariò rem aliam circumstant, nec circumstantias ipsas distinguunt, sed actionem ex. gr. aliquam damnant, invehuntur in eos, qui non absterent. Hinc autem colligi sapienter non potest, eam esse ex se, & semper malam, & gra-

vi potius quam levi malitiâ infectam; alioquin quia sæpe invehuntur Oratores sacri, ut paulo ante dixi, in eos qui post grave peccatum differunt in plures hebdomadas, vel menses Confiteri, expectantque ultimos majoris hebdomadæ dies, id ex se & semper grave peccatum esse docerent, quod sane non docent. Et ut exempla ex ipsis Patribus petamus, Hieron. lib. 4. Comment. in cap. 18. Matth. sic interpretatur præceptum Domini cum de abscindendo pede, vel manu, eruen- doque oculo scandalizante, *Si inquit ita est quis tibi conjunctus, ut manus, pes, oculus; & est utilis, atque sollicitus, & acutus ad perspi- ciendum, scandalum autem tibi facit, & propter dissonantiam morum, te pertrahit in gehennam; melius est, ut & propinquitate ejus, & emolu- mentis carnalibus careas, ne dum vis lucrifacere cognatos & necessarios, causam habeas ruina- rum.* Ex hoc textu, Doctores egregii qui estis, respondete filio familias quærenti, quid sibi faciendum sit, sæpe peccanti ex pravis incita- mentis sui fratris, sepius frustra moniti à se, & Majoribus suis, à quo dividi non potest, an teneatur ipse, adolescens delicatus, & subje- ctus suis Parentibus, clam domo aufugere, &

DISPUTATIO VII. 193

ire profugus , & mendicus ? Quid illi respondi datis ?

D. R. Non tenetur sic abire .

D. D. Ergo deferis *D. Hieronymum* ,²⁸
 ocentem indistinctè abscissionem a propin-
 uissimis , ut est oculus cuique , si sint causa
 sinæ ; vel saltem ex ejus textu non respon-
 es . Nam dicis non teneri , de quo nihil *Hie-*
ronymus . D. Ambrosius de Pœnit. lib. 1.
ap. 13. docet aspiciendas non esse fœminas
viris, nec viros à fœminis . Et ideo (inquit)
elamine obnubit caput suum mulier , ut etiam
publico , tota verecundia sit ; non facilè vultus
ius in adolescentis oculos excurrat , nuptiali ve-
mine tuta sit , ne vel fortuitis occuribus pateat
id vulnus vel alienum , vel suum , sed utrumque
id vulnus est . His docet quidem non debe-
 e fœminam obtutum facilè in virum inten-
 lere , decere ut caput obnubat , cum prodi-
 n publicum , & rursus posse cultu immode-
 to peccare , & esse causam alieni peccati . At
 non inde intelligam , quando mulier graviter
 peccet aspectu virorum , nimioque cultu , &
 quando censeatur esse alieni vulneris causa .
 non enim quandocunque vir labitur ex intui-
 u puellæ ornatae , imo & non ornatae , tene-
 tur

tur hæc , aut domi subsistere , aut omnem ornatum deponere .

D. R. Ex uno certè vel altero tantùm textu Patrum , morum regulam non habes , sed habes ex multis .

D. D. Nec si congeras mille textus , exactam semper habebis ad singula responsionem , ex triplici eâ ratione , quam tradidi , quòd aut nihil scripsere de aliquibus , aut fere nihil ; aut solum generalia principia ; aut adhortando potius , quàm definiendo ; aut ex ratione , quam subdo .

- 29 Quarta causa ea est , quod aliquando Patrum responsa respiciunt , ut supra dicebam , eorum temporum Canones , qui modo non vigent ; non possumus ergo eorum responsis semper uti ad ea quæ sunt modo licita , vel illicita statuenda . Ex. gr. Augustinus lib. quæst. veter. ac novi testam. vel quicumque sit auctor illius lib. quæst. 127. ut refertur cap. *Christiano* quæst. 4. docet esse illicitum conjugibus convenire diebus Processionis . Et Ambr. serm. de Adventu Domini , ut refertur cap. *Fratres* 33. quæst. 4. id ipsum prohibet in die jejuniorum , quin aliis multis diebus , ut habet in epist. 1. ad Cor. cap. 7. & refertur cap.

DISPUTATIO VII. 195

cap. *Si causa*, eadem quæst. 4. quia videlicet ea abstinentia tunc conjugibus præcipiebatur lege, quæ vigeat etiam tempore Bedæ, qui cap. 4. de remediis peccatorum habet hunc Canonem. *Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres Quadragesimas, & in Dominica nocte, & in Sabbato, & feria quarta, & tertia, quæ legitima sunt, & tres noctes abstineant se, antequam communicent.* Qui canon saltem pro diebus Quadragesimæ majoris & supplicationum, habuit forte in aliquibus Ecclesiis vim veri, & gravis præcepti, cujus transgressio gravi pœnitentiâ plectebatur. Hinc subdit hunc alium Canonem. *Qui in Quadragesima ante Pascha cognovit uxorem suam, & noluit abstinere, unum annum pœniteat, vel suum premium reddat ad Ecclesiam, vel pauperibus dividat.* Et S. Gregorius 1. Dialog. refert scēminam quandam à Demone arreptam fuisse, eoque post accessum conjugalem, publicis supplicationibus interfuisset. Nunc quæro quid sis responsurus scēminæ, petenti an liceat post redditum Marito debitum, publicis Ecclesiæ officiis, supplicationibus, & mysteriis Divinis interesse, imo & communicare? Non licere? Damnabis igitur præsentem Ecclesiam,

fiam, quæ hanc scæminam à sacris officiis & supplicationibus non arcet? Respondebis licere? Ergo deferres Patres, & quot, & quales Patres? Non defero dicis, nam desit vigere ille Canon, idemque Gregorius respondens quæstionibus Augustini, quem in Angliam miserat, censuit nec esse prohibendos communicare eos Fideles post castum, & sanctum usum conjugii, ne dum supplicationibus interesse. *Si quis (ita ad interrog. 10.) suâ conjugæ, non cupidine voluptatis captus, sed solum liberorum creandorum gratiâ utitur, de sumendo Corporis Domini, sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio.* Eruditè quidem, & appositè. At Ambr. & Aug. dicunt non licere; quomodo ergo eos non deferis, quomodo non contradicis? Quid respondes? Ne dubites vera respondere, & fateri quod volo, nempe Patres in suis responsionibus respexisse, quandoque suorum temporum disciplinam, tu vero respicis præsentem; non igitur ulla est inter tuam, Patrumque responsionem discordia, ergo nec est inter nostram Patrumque doctrinam ulla discordia, si quandoque videmur opposita respondere: ex eadem enim ratione, non sunt opposita, quamvis ita esse
 rigi-

DISPUTATIO VII. 197

rigidulis, & frigidulis quibusdam Cenforibus videantur.

D. R. Id quidem excuso, & probè intelligo, aliquas Patrum responsiones non congruere nostro tempori, ac proinde non posse Doctorem moralem ex eis respondere: sed multa profectò docent, quæ congruere omni tempori debent; adhuc tamen eos deferitis.

D. D. Profer exemplum. Multa enim dicitis, quæ non probatis.

D. R. Sunt quidem multa, sed non occurrunt modò. Non enim veni hùc paratus, nec id fore tuæ disputationis argumentum putabam.

D. D. Frigida exeusatio. Satis clarè³¹ hanc me calumniam hùc disiecturum in calce disputationis quintæ præmonui. Dicas ingenuè. Nullum occurrit, quia nullum est quod occurrat. Forte aliquando deferimus unum aliquem ex ipsis, sed ut sequamur alios Patres eo modo quo Augustinus Hieronymum aliosque ejus socios Doctores, in controversia mendacii deferuit, & quo ipsum Augustinum deferuere Thomas, & Bonaventura in quæstionæ pœnæ puerorum, quamvis ex quadam

dam erga tantum Doctorem reverentiâ id non fecerint expressè, sed eum benignè interpretari conati sint . Igitur id non satis est , ut desertores Patrum meritò vocemur ; alioquin desertor Patrum dicendus erit Augustinus, Thomas, & Bonaventura . Plus aliquid requiritur , nempe ut doctrinam tradamus , quam Patres communiter rejiciant , vel unus Pater communiter receptus . Sed hoc non facimus , & ideo tibi nullum occurrit exemplum , quo nos revincas .

D. R. Taudem occurrit, & quidem insigne .

D. D. Audiam .

- 32 *D. R.* Omnes tam Latini quam Græci Doctores , choreas damnant tanquam delictum Deo graviter invisum . Sic eas damnat Ambrosius lib.3. de Virgin. & alibi uberiori stylo fletuque , peccata , & peccatorum pericula , in quæ saltantes incurrunt , enumerat . Eas damnat Aug. serm. 115. tanquam Ethnicâ superstitione infecta . Similiter S. Ephræm de ludis fugiendis . *Ubi cythara , & chorea , ibi vitiorum tenebræ mulierum perditio , Angelorum tristitia , diaboli festum* , Basilii orat. 8. de Temper. & Incontin. Castitatem aut corporis ,

DISPUTATIO VII. 199

poris, aut mentis à saltantibus scæminis amitti docet. *Quod si nonnullæ* (inquit) *peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ sunt.* Idem sentit Chrysost. hom. 3. de Davide, reliquique utriusque Ecclesiæ Doctores, quos asserre infinitum esset. Vestri tamen Casuistæ recentiores gravem in eis sceditatem inesse negant. Num hoc etiam est illud quod pertinet ad solam veterem disciplinam, & nostro tempori non congruit, ut paulò ante dicebas? Ita profectò nostro tempori virtutes non congruunt, sed sola vitia, & Patres fuere suorum temporum Doctores, non autem nostrorum. Puto quod hæc dicturus sis. Quid enim aliud respondere possis non video.

D. D. Non est quod insultes. Est qui- 33
dem mihi quod ingentes tibi gratias agam. Nihil enim illustrius dici poterat ad confirmandum quod antea dicebam, nempe Patres consuevisse quidem invehi in vitia, generalibus quibusdam sententiis, non autem tradere doctrinam ad species singulas descendantem, definientemque de singulis. Quod ut intelligas tandem, & insultare amplius non possis, quero, instituunt ne Patres citati has quaestio-

200 CALUMNIA VII.

stiones, an omnes choreæ sint illicitæ? An hujusmodi sint choreæ inter ejusdem sexus personas ad fallendum tempus ductæ? An semper sint illicitæ, quæ exercentur inter personas diversi sexus? An quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certè quæstiones non instituunt Patres, ut faciunt Theologi morales, sed invehuntur in choreas, utique non in omnes, alioquin peccasset David animo simul, & corpore ante Arcam exultans: ergo solum aliquas. Ita profecto explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absoluit? Quis non fere omnes quæ miscentur à personis diversi sexus damnavit? En tota nostrorum Casuistarum, etiam eorum quos adeo benignos appellatis doctrina, quam propono breviter, tu aliquantò fusiùs propositam, videre poteris in Tamburino, lib.7. in Decal, cap.8. §.7. aliisque hujusmodi Recentioribus. Chorearum tres sunt classes. Prima est absolutè pudica, seu pura. Secunda impura per se. Tertia impura per accidens. Puræ sunt choreæ (esto sint aliquando aliquantulum vanæ) quæ inter ejusdem sexus personas, sine ullo turpitudinis gestu, vel

ulte-

DISPUTATIO VII. 201

ulteriori pravo fine fiunt, ut quas puellæ inter se domi ducunt, vel rustici inter se in suis mapaliis vespere ad levandum laborem. Hæ ipsæ tamen, quæ secundum se licite sunt, prohibentur Ecclesiasticis, Religiosis, Monialibus. In Ecclesia autem vel prope ipsam, prohibentur omnibus; & secundum mensuram scandali, vel irreverentiæ, culpam continent. Impure per se, adeoque semper impure, sunt quæ mixtis maribus, fœminisque, imo etiam separatis fiunt cum gestibus obscænis, tactibus parum pudicis, amasiarum, amicorumque interventu, & similibus. Hæ profecto sunt gravi malitiâ infectæ, & omnino ablegandæ. Impuræ per accidens sunt choreæ, quæ per honestas fœminas virosque, in conviviis, in nuptiis, in diebus lætitiæ deditis, fieri consueverunt. Hæ per se impuræ & peccaminosæ non sunt, exerceri enim sine peccato mortali per se possunt. Sunt tamen non paucis valde periculosæ; qui proinde pro mensurâ periculi, ab eis abstinere tenentur.

Quid in tota hac doctrinâ contrarium Patribus? Imo quid non dignum Patribus? Et quidem si doctrinam hanc, tam di-

O

luci.

lucidam, tam distinctam, tam brevem & simul omnia complectentem, in antiquo aliquo Doctore reperires, exclamares, Pulchram, Optimam, Divinam doctrinam! Sed quia eam tradunt Recentiores nostri Casuistæ, eam legendo percurrere, ne dum laudibus celebrare dignatis; quin Patribus contrariam appellas quia magis distinctam. Quid est hoc, nisi Divina beneficia, quia non antiqua, sed nova, recusare? Quid, nisi ipsam doctrinam Patrum rejicere, tuo stomacho, studio Recentiorum præparatam? Intelligis jam ut opinor, prodesse mihi exemplum quod attulisti; eoque magis confirmari quod ostendere conatus sum, Recentiores nostros Casuistas, non ex genio suo scribere, & respondere, sed ex doctrina Patrum, ubi Patres præjuere; ex doctrina non contraria Patribus, ubi Patres non præjuere, sed quam ipsi Patres traderent, si hac ætate docerent, si videlicet Casuistam agerent in scholis, & non sacrum in Templis Concionatorem, ut egerunt plerumque, cum de Moribus agerent, & ideo minus distinctè locuti sunt, quam cum de Fide scripsere. Dum autem laudavi Recentiores, plerosque laudavi, nempe eos qui com-

DISPUTATIO VII. 203

communi Sapientum judicio, laudabiles sunt,
non autem eos ; quorum luxuriantem in
opinando licentiam , sapientissime Ale-
xander VII. & Innocentius XI. in
suis decretis damnarunt ,

CALUMNIA VIII.

*Rejēcta à SS. Viris , & præsertim à
D. Carolo , præsens Benignitas fuit .*

DISPUTATIO VIII.

1 *Doct. Rig.*

D si negas , compellet te ad affirmandum Episcopus Castoriensis , qui sanctos Viros recenset ,

quorum dictis & factis , præsens vestra benignitas reprobat .

Doct. Discr. Qui sunt isti , quos vester bonus Castoriensis recenset ?

D. R. Recitabo partem paragraphi ult. cap. 16. lib. 2. Amor. Pœnit , in quo eos enumerat , suumque judicium interserit .

D. D. Legisti igitur Castoriensem , recens-

DISPUTATIO VIII. 205

centissimum Doctorem (& utinam Doctor esset) tu qui recentes Doctores adeo paulo ante despiciebas ? Nempe despicias nostros , non tuos . Veros Doctores despicias , receptos probatos ; eos vero , quorum scripta , ut Amorem istum tuum Pœnitentem , Romana Censura notavit , suspenditque , non legis tantum , sed notas librum , caput , paragraphum , paragraphi partem , verba demum ipsa , apicesque omnes memorię mandas .

D. R. Ista non faciunt ad rem , nec est is locus agendi de merito Scriptorum .

D. D. Fortè non faciunt ad rem tuam , sed valde faciunt ad rem meam , nempe ad Fidem . Sed recita .

D. R. Sic ergo habet in loco cit. *Præconibus novæ consuetudinis os occludamus exemplis & doctrina Sanctorum , Thomæ de Villanova , Caroli Borromei , Xaverii , Antonii Possevini (qui instructionem S. Caroli , tanquam normam Confessariorum , suæ Bibliothecæ inseruit) Cardinalis Gropperi , Francisci Salesii , Nicolai Alecensis , Francisci Apamiensis , Cardinalis Grimaldi , Gilberti Tornacensis , Guidonis Atrebatensis , eorumque omnium Episcoporum & Doctorum autoritate , qui librum*

de frequenti Communione magnis laudibus extulerunt . Vindicibus mollioris & degeneris consuetudinis , opponatur autoritas Episcoporum Galliae , qui , dum in suis Comitibus Divi Borromaei Regulas Confessariis praescriptas laudaverunt , & ab omnibus Galliae Praesbyteris servari voluerunt , quidquid illis adversum est , improbasse censendi sunt . Demum opponatur illis auctoritas S. D. N. Innocentii XI. qui pravis propensionibus & consuetudinibus irretitos , frustra in Confessionis tribunali de vita emendanda admonitos , nisi ex fructibus suam poenitentiam testatam faciant , non censet absolutione dignandos . Haetenus praedictus Episcopus .

- 3 *D. D. Igitur isti omnes sunt egregii illi viri , quorum suffragio standum est , nempe Nicolaus Alecensis , Franciscus Appamiensis , iique reliqui , qui librum de frequenti Communione magnis laudibus extulerunt ? Scis ne quis liber iste sit ? iste liber adeo laudatus ? Scis unde sint excerptae aliquot Propositiones ab Alexandro VIII. damnatae ? Audisti ne aliquid de quodam Rituali Alecensi ? Ego non redarguo laudatores Librorum , imò nec ipsos Scriptores , cum sciam viros eruditos eos fuisse ; virosque etiam doctissi-*

DISPUTATIO VIII. 207

Etissimos lapsos aliquando esse scribendo, ne dum approbando quæ ab aliis scripta sunt: sed probare non possum eam nominum mixtionem, reiectos in eundem Catalogum, Thomam de Villanova, Borromæum, Xaverium, Salesium, Alecensem, Appamiensem, & vix non Arnaldum, & ab Sanctissimo Pontifice agmen claudi prædictorum.

D. R. Parum id refert, omittamus illos, qui tibi non probantur. Abundè sit ad refellendam vestram benignitatem, iudicium & praxis contraria illorum quatuor, quos jam universa Ecclesia honore sanctorum colit, nempe Villanovæ, Borromæi, Xaverii, & Salesii, & celeberrimi morum gravitate Pontificis.

D. D. Sed antequam quæ fuerit horum vera sententia, & persuasio quæramus, 4
unum quæro à te, num hi quatuor, aut quinque viri sancti sanctiores, doctioresque fuerint illis omnibus doctissimis, & sanctissimis viris, qui vixere sæculo tertiodecimo, cum unaquæque earum familiarum Mendicantium, quæ tunc exortæ sunt, innumeros viros doctrinæ, ac sanctitate præstantes, illiusque sæculi decus numeret; quos verbis, & fa-

Etis approbasse presentem hanc benignitatem, adeo illustribus testimoniis ostendi. Suntne hi quatuor, aut quinque; pluris æstimandi, quàm illi centum & mille, & plusquam mille, qui tunc florere, imò quàm sint innumeri illi, qui his postremis quinque sæculis florere, quos Parentum, & Magistrorum, suorum exempla secutos fuisse, non est dubium?

D. R. Id quærere inutile est. Omnis enim comparatio præsertim in re præsentis est odiosa.

- 5 *D. D.* Imò est necessaria, ut expendatur meritum suffragiorum. Sed omittamus comparationes tibi ingratas, & quæro ulterius, an probabile sit, ab his sanctis viris à Castoriensi enumeratis, reprobari eam praxim, quæ est conformis Institutioni hujus Sacramenti, & Scripturis, quæ non fuit reprobata à tot Sanctissimis, & Doctissimis Pontificibus, ad quos ex munere suo pertinebat eam reprobare, si prava fuisset, quæ, ut modò dicebam, fuit praxis communis per plura secula tot Sanctissimorum, ac doctissimorum virorum, imò totius Ecclesiæ, exceptis Janenianis, & paucis aliis, ut ex antecedentibus
- bus

DISPUTATIO VIII. 209

bus Disputationibus constat? Est ne probabile, quod viri tam humiles tantum auctoritatis arrogaverint sibi? Quod ipsi soli eo disciplinæ zelo arserint, quo nullus alius ex tot viris sanctissimis arsit?

D. R. Ridiculum profectò sit ex probabilibus id conjicere, quod esse falsum evidentia facta demonstrant, nempe ipsorum scripta, quæ idem Castoriensis affert.

DD. Non probabilia tantùm ea sunt, quæ tetigi, sed certa; ostenduntque ita esse ab omnibus interpretanda, quæ prædicti viri Sancti aut scripsere, aut fecere, ut præsentī Ecclesiæ consuetudini, receptæque ab omnibus doctrinæ non adversentur; quamvis fortè nec erunt ejusmodi, quæ adeo studiosâ interpretatione indigeant. Novi enim ea, quæ affert ex prælaudatis sanctis viris prædictus Author.

Incipiam à primo, nempe à Divo Thoma de Villanova, cujus sermonem affert lib. 2. cap. 21. §. 2. Ibi autem Sanctus Pastor invenitur primò in Confessarios, absolventes eos, qui non debent absolvi: Nemo autem nostrū docuit indignos esse absolvendos; quin prævi hunc sacræ Potestatis abusum, fatemur esse.

ma-

malum maximum, & his quoque temporibus, non ex benignitate de quâ agimus, quæ id reprobatur ac detestatur, sed ex impiâ vel scordi aliquorum laxitate, valdè frequens, quamvis longè frequentius fuerit infelicissimo eo tempore, quo sanctus iste Præsul vivebat, cùm hæreses, aut à populis receptæ, aut in vicinis regionibus gæssantes, aut per libros quaquaversus diffusæ mores corruperant, nec dum esset suus Ecclesiæ nitor per Tridentinum redditus.

- 7 Inde idem S. Præsul hæc habet. *Illum autem, qui à Domino vivificatus desiderio salutis à vitiorum sepulcro foras egreditur, vos ò Sacerdotes solvite, & finite abire. Cavete, ne eum in Sepulcro solvatis. Prius ergo vadat, & concubinam à domo pellat, pecuniam alienam restituat, contractus usurarios rumpat, famam proximi læsam, prout potest, resarciat, mercenariorum labores, & pauperum debita solvat, offenso Fratri reconcilietur, & veniam petat, & tunc ad Confessarium redeat, & absolvatur. Hic rectus est ordo, hic in Lazari suscitatione à Domino servatus est, hunc ordinem ne transgrediaris. Age nunc triumphum si potes. Cui favent ista, vestro rigori an nostræ benignitati?*

D. R.

DISPUTATIO VIII. 211

D. R. Nobis favent, qui non statim absolvi-
mus proponentē, ut vos facitis, sed volumus,
ut prius, si potest, quod proposuit, exequatur.

D. D. Non tam citò pronunciarēs, si 8
attentius audiisses. Attende igitur. Quem
vocat tuus Castoriensis vivificatum in sepul-
cro, dum eandem Lazari suscitationem in-
terpretatur? Taces? dicam ego. Eum tan-
tū dicit in sepulcro antequam solvatur vi-
vificari, & fieri dignum ut solvatur, qui sic
dolet de peccatis, ut conteratur per actum
prædominantis charitatis: eum verò qui so-
lum atteritur, vivificatum negat, ac proin-
de nequaquam absolvendum.

Nunc audi iterum prima verba textus
citati. *Illum autem, qui à Domino vivificatus
desiderio salutis, à vitiorum sepulcro foras egre-
ditur &c.* Putat ergo Thomas de Villanova,
sufficere desiderium, & amorem suæ salutis
imbibitum in Attritione, ut peccator dicatur
aliquomodo vivificatus. Igitur nobis favet,
non autem vobis. Expendamus reliqua. Mo-
net ne peccator solvatur in sepulchro, nempe
antequam ejiciat concubinam, & cætera præ-
stet, quæ ex iustitiâ, aut charitate præstare
tenetur. De exigendo autem, aut præviam
exe-

executionem pœnitentiæ , aut similiter præ-
viam longi temporis emendationem , prorsus
nihil . Potius igitur nobis favet , quàm vobis .

D. R. At non est contentus proposito
ejiciendi concubinam , sed vult ut prius eam
à domo pellat .

D. D. Nempe si aliàs promisit , & pro-
missis non stetit .

D. R. Temerè sic interpretaris . Nul-
lum enim verbum est in allegato textu , quod
hoc innuat .

D. D. Imò cum maximo fundamento .

D. R. Quale hoc est ?

9 *D. D.* Est clarissimum tui ipsius Casto-
riensis testimonium : sic enim subdit post al-
legata verba Villanovæ . *Eamdem legem Con-
fessariis præscripsit S. Franciscus Salesius , ita ,
scribens in Constitutionibus , & Instructionibus*
„ *Synodalibus, tit. 9. c. 5.* Quandoquidem plu-
„ res Confessarii sese faciles exhibent , ut im-
„ pendant absolutionē , ad eam , quam faciunt
„ Pœnitentes pollicitationem se emendandi ,
„ occasionē proximam deferendi &c. diligens
„ examen instituendum est , an idem in an-
„ teactis Confessionibus jam tum promisc-
„ rint : siquidem id polliciti fuerint , nec

„ ta-

DISPUTATIO VIII. 213

„ tamen steterint verbo , non est quodd Con-
 „ fessarius Fidem habeat , sed absolutionem
 „ differat , donec sint ab occasione sejuncti ;
 „ & quidem donec aliquo tempore illam non
 „ repetentes vixerint .

Audisti, quid dicat tuus Castoriensis? *Eamdem legem Confessariis præscripsit S. Franciscus Salesius .* Ergo sicuti Salesius non vult semper debere differri aut negari absolutionem Pœnitentibus, qui non dum opere impleverunt id ad quod tenentur , ut est occasionem deferere & similia; ita nec Villanova id semper exigit, sed solum cum promissi fidem fefellerunt , alioquin non *eandem legem uterque præscriberet Confessariis* , ut eos præscribere dicit Castoriensis . Exinde te ipsum, non autem alios tam facile temeritatis argue .

Sed sequamur Villanovam , qui tandem 10 monet prædictum Pœnitentem , ut rejectus a Confessario solvat sua debita ; reconcilietur fratri offenso ; & ad Confessarium redeat , & absolvatur . Ergo vult , ut si Pœnitens accedit ad Confessionem tali modo ut prius occasionem domo expulerit , debita persolverit &c. statim absolvatur, nec injungit , ut ante absolutionem exigantur ab eo longi fletus , mul.

214 CALUMNIA VIII.

multa jejunia , aut alia hujusmodi , quibus tollantur pravi habitus , & obtineatur remissio peccatorum . Ergo nostram praxim approbat , & recedit a tuo Castoriensi , qui lib. 2. cap. 14. docet , ista exigenda ab hoc Pœnitente antequam absolvatur .

11. D. R. Nego id in loco cit. exigi a Castoriensi . Id enim præcisè dicit priscæ Ecclesiæ Patres consuevisse Pœnitentibus injungere *ut laboriosis , & diu continuatis Pœnitentiæ operibus , se Absolutioni præpararent .* Quia existimabant , ea opera satisfactoria esse necessaria ad culpas delendas , & veniam consequendam , & ut Sacerdos ex illis dignosceret , quos tanquam Divinæ voluntatis interpretes absolvere posset , quod ipsum capite sequenti prosequitur . Id præcisè dicit .

D. D. Admitto , sed quæro , an dum dicit , Patres existimasse , ea opera satisfactoria esse necessaria ad eos fines , putet eos Patres errasse in tali existimatione ? non quidem , quandoquidem eos laudat , quòd ea exigent . Ergo putat , ea verè esse necessaria , alioquin prædicti Patres errassent in eâ opinione , ergo id necessarium putat ad absolutionem , quod non exigit Thomas de Villanova , nec ullus
exi.

DISPUTATIO VIII. 215

exigere potest. nisi qui credit, errare jam universam Ecclesiam, ea non exigentem. Habesne, aliud quod opponas ex Thoma de Villanova? Jam video te aliud non habere.

Pergamus igitur ad ea quæ tuus Doctor affert ex Divo Carolo Borromæo.

D. R. Hunc profectò nobis non eripies, 12
 quas enim ille concinnavit Instructiones, Confessariis in suo munere dirigendis, sunt ipsissima nostra praxis, eaque a Sede Apostolica confirmata, dum confirmavit Concilium Mediolanense a D. Carolo celebratum, quo prædictæ Instructiones continentur.

D. D. Est quidem longè accersita ista tua confirmatio. Miror autem, tanti à vobis fieri indirectum & qualecunque Sanctæ Sedis suffragium, a vobis (inquam) qui directæ, clara, confirmata, iterum, atque iterum explicata Pontificum decreta, totoque Orbe Christiano recepta, eluditis tamen, aut etiam contemnitis. Sed hoc de more vestro, qui Pontificiam Authoritatem, cum vobis eam favere, quamvis temerè, putatis, in Cælum attollitis, ut vos etiam ei subesse significetis, vel ut vestræ doctrinæ æstimationem apud bonos Catholicos concilietis. Cùm verò eam
 vobis

216 CALUMNIA VIII.

vobis aduersari cognoscitis , ungues exeritis , ejusque decreta, sin minus palam, utpote gladio humanæ Potestatis exterriti , clanculum saltem dilaceratis .

- 13 *D.R.* Ut video magnum tibi negotium faceffunt Inſtructiones Sancti Caroli . Hinc iſta bilis exarſit , quam contra nos parùm civiliter vomis : ſed ultio & contumelia , honeſta deſenſio non eſt .

D.D. Brevi videbis , cui negotium faceffant iſtæ Inſtructiones . Mihi certè faciunt nullum . Scio ab aliquibus demptum aliquid authoritatis illis fuiſſe , eo quod S. Præſul, initio ſui regiminis , adeoque ætate & ſapientiâ immaturus , ut ipſi dicebant , eas compoſuiſſet . Id ego non aſſeram , ſed illud potius , fuiſſe illas , ſi quid rigoris habent aut præſeferunt , remedium eo tempore , eiſque in regionibus neceſſarium . Incredibile enim dictu eſt , quam ſæda tunc eſſet eorum locorum facies . Referam Latinè , quæ Italicè narrat in vita D. Caroli lib. 1. cap. 1. Joannes Petrus Juſſanus , deſcribens infeliciffimum ſtatum Mediolanenſis Diœceſis , cùm vaſtam illam Eccleſiam gubernandam ſuſcepit Carolus . Id quidem neceſſarium non eſt ad has Inſtructiones

nes

DISPUTATIO VIII. 217

nes a veri rigoris nota vindicandas, ut mox liquidò apparebit; faciam tamen, ut, si speciem aliquam rigoris præferunt, mirum id omninò non sit; ac designatis tandem D. Carolum semper obtrudere; has Instructiones, tanquam authenticum pro vobis, & contra nos documentum ostentare, & libros hac super se cudere, quibus per Belgium, & finitimas Provincias, tanquam curru triumphali vecti, plausus colligitis hominum imperitorum; nempe, ut vestram defendatis, sanctissimam D. Caroli doctrinam traducitis per ora hominum, & infamatis. Accipe igitur qui ex Jussano tunc essent illius Gentis mores.

D. R. Jam novi. Jussanum legi. Si hoc defensore indiges, causâ cecidisti.

D. D. Legisti ut cætera, vel si benè, oblitum te ostendis. Hoc ego defensore non egeo, jam monui. Egetis ipsi qui dum legitis, expendere non vultis, quod supra expendendum monui, nempe personas, tempora, loca, quibus quæ legitis, scripta fuere. Audi patienter Me non audis ingratum tibi, sed Jussanum sic dicentem.

Perditissimè vivebant Ecclesiastici, & 14
pessimo exemplo omnibus erant, itaut im-

P

pro-

218 CALUMNIA VIII.

probitate solâ præcellerent . Vestibus Clericalibus depositis laicales induebant , palam incedebant armati , palam plerique concubinas alebant , ab sui Beneficii domo ac regione procul vivebant , omnemque cultus Divini curam abjecerant . Hinc sacra omnia impiè & sacrilegè tractata , male administrata Sacramenta , quorum , & præsertim Sacramenti Pœnitentiæ , ne formam quidem norant Parochi satis multi , nedum Censuras , Casusque reservatos . Quin eò ignorantix & vecordix devenerant , ut quamvis mille criminibus essent onerati , ad Sacramentalem Confessionem subinde non accederent , putantes , se qui aliorum Confessiones audiebant , præcepto Confessionis non astringi . Hæc , aliæque hujusmodi sic statum Clericalem deformaverant , ut esset omnibus contemptui odioque ; dicerentque omnes , idem esse velle Clericum fieri , ac velle ad Inferos detrudi . Sed eorum ruina , ruinam Populi trahebat . Is enim omni ope destitutus , quin ad pessima omnia pessimis suorum Superiorum exemplis allectus , vitiosis omnibus cupiditatibus indulgebat , eâ Cælestium rerum oblivione , ut ab animo multorum , omnis Dei non timor solum sublatus ,
sed

DISPUTATIO VIII. 219

sed notitia penitus abrafâ videretur. Hinc nullus ferè Sacramentorum usus, adeo ut multi totos decem, quindecim, & amplius annos, penitus inconfessi transigerent. Nec deerant, quî quamvis essent provectioris ætatis, nunquam sacram Confessionem usurpaverant, quid ea effet, ignorantes. Qui verò speciem aliquam Christianæ pietatis retinebant, semel quidem in anno confitebantur, sed nullo vero sensu pietatis, & doloris. Plebejos potissimum, tanta Dei, Divinarumque rerum inscitia habebat, ut nec orationem Dominicam, & salutationem Angelicam scirent memoriter. Et quidem vix se signo salutis munire didicerant, nedum hujus signi mysteria. Dies sacri instituti videbantur ad profana spectacula, ludos, choreas, comessationes, ac turpia quævis celebranda; loca autem sacra, ad omnia non sacra pertractanda, quin ad sacrilegia perpetranda. Ea siquidem perambulabant, veluti publicum forum, choreas in eis ducebant, tanquam in trivio; quin & personati homines scurrilia in eis peragebant, ut est agere Pœnitentem confessurum, & simulare Sacramentalem Confessionem ad illudendum Confessario; accedere ad Altare,

& sub specie offerentis suffurari ea quæ erant oblata, aliaque hujusmodi.

Hæc fere ad verbum Jussanus. Cum autem tam perditæ essent ejus Populi mores, & vix non deleta vestigia ipsa Religionis & Fidei; quid mirum, si Sanctus Presul non ita benignas edidit sanctiones? Miror, quod non ediderit severiores, quod nempe extremis morbis non adhibuerit extrema remedia.

15 *D. R.* Sed ex te didici, hoc remedium non esse, & Peccatores benignitate potius, quam severitate à vitiis abstrahi, & virtuti conciliari. Hinc enim invectam præsentem benignitatem millies dixisti, tanquam revocandis ad usum Sacramentorum Peccatoribus magis opportunam. Quid ergo nunc rigore ad id opus fuisse dicis? Pugnantia absque dubio loqueris.

D. D. Loquor verissima non confundentibus rerum causas. Cùm rigor occasio, aut causa fuit, ut Populi desperantes, pudorem ac timorem abjicerent, benignitate revocandi sunt. Sic fuere revocati Populi, quos aliquot, imò multorum Episcoporum rigor, à Pœnitentiæ remediis averterat, ut disput. 2. & 5. ostendi, & disp. 11. ostendam. Cùm verò
nimia

DISPUTATIO VIII. 221

nimia benignitas, imo laxitas & socordia Parochorum, Rectorumque, fuit causa communis licentiæ, ut in illis regionibus evenerat, rigore aliquo, aut saltem minori benignitate, quæ speciem aliquam rigoris habeat, opus est, nempe in alterum extremum est inclinanda, disciplina, ut postea in medio consistat. Sunt ne ista pugnantia?

Alia etiam ratio D. Carolum movit hanc inire viam; ea fuit, suorum Subditorum indoles, sibi bene perspecta. Non illa quidem mala est, aut nimis aspera & contumax; imo ad pietatem, & virtutem propensa, sed laboris non admodum amica, & largiori luxui dedita: erat igitur fræno duriori retinenda, ne caderet, & stimulis acrioribus monenda, urgenda, & perurgenda ad cursum, ut saltem incederet. Nec periculum erat, ne Parochi, per eas Instructiones evaderent nimis rigidi: non enim est illis ab natura ingenium morosum, tetricum, minutum, illibcræle, nimis subtiliter religiosum; sed facile, urbanum, indulgens. Potuit ergo S. Carolus eos tutò sic instruere. Ex siquidem Instructiones, quæ videntur non ita benignæ, quæque Lovanienses fortè facerent rigidos, Mediolanensem,

Papiensem , Brixianum , Comensem faciunt
solum non nimis benignum .

Dixi , *non ita benignæ* . Si quis enim in
laudatis Instructionibus rigor apparet , appa-
rens ille est , non verus rigor , sed potius mi-
nor benignitas sub aliquâ non in substantiâ ,
ut dici solet , sed in accidentibus , significa-
tione rigoris , ut ex hac prima Instructione ex-
jis , quas recitat idem Castoriensis & cap. 17.
lib.2.edit. 2. facile quisque conjiciet .

- 17 *Quoniam autem Christianus omnis, si adul-
tus est , sub pænâ peccati mortalis scire debet
Articulos omnes Symboli Apostolorum , saltem
quoad substantiam , insuper & præcepta Dei ,
sanctæque Matris Ecclesiæ universa , quæ sub
mortali obligant , & docentur communiter in
scholis Doctrinæ Christianæ ; si Confessarius
Pœnitentem reperiât istorum omnium ignarum ,
non absolvat , quin primò quoque tempore jis ad-
discendis operam daturum se promittat . Quan-
quam, si aut à Confessario suo , eodem vel diver-
so , vel suâ ipsæ privatim conscientiâ jam aliàs
monitus (quod diligentissimè exquiretur) eam
adhibere diligentiam neglexit , quæ pro illius
ingenii captu , ad ea discenda sufficiens sit ; non
priùs absolvatur , quàm huic obligationi aliqua
sal-*

saltem ex parte fecerit satis. Si verd ea de re nunquam antea monitus fuerit, poterit tum ei gratiam Absolutionis impertiri, eâ tamen præmissa semper instructione, quam Pœnitenti sufficere consuevit, ut tanto beneficio non sit indignus.

Quid hîc severum adeo? Quid à nostrâ doctrinâ dissonum? Quid non necessarium in eâ regione, ubi, ut audisti, tam supina fuerat rerum omnium pertinentium ad Fidem imperitia?

D. R. Percurre reliquas instructiones, nec tam citò triumphum cane.

D. D. Quin brevitati consulemus magis, & utilitati non minùs, si tu doctrinæ sancti Præfulis peritissimus ea dicas; quæ vestro rigori favent, vel (quod faciliùs) mihi super his interroganti respondeas. Docet ne in his Instructionibus S. Carolus, Peccatoris conversionem esse rem longi temporis, adeoque absolvendum non esse, quem paulo ante suorum criminum prænituit?

D. R. Id non docet.

D. D. Docet ne, esse obligandum Pœnitentem, ut longo fletu, multisque jejuniis placare Deum curet, antequam absolvatur?

D. R. Id quidem explicitè non docet.

D. D. Nec explicitè, nec implicitè, ut ostendam postea. Docetne non esse eum absolvendum, qui cum solâ Attritione sine Contritione confitetur?

D. R. Id non docet, quia censuit omnibus esse notum.

D. D. Quia censuit non esse necessarium, ut mox patebit. Docetne Pœnitenti esse iniungendas valde graves Pœnitentias, quales Canones Pœnitentiales imponunt?

D. R. Jussit certè Confessarios hos Canones non ignorare.

D. D. Hoc ad alium finem jussit, ut postea dicam. Docetne, Pœnitentes nonnisi peccata Pœnitentiâ debere absolvi?

D. R. Id non docet unquam.

D. D. Quid ergo docuit doctrinæ vestre consonum?

D. R. Multa. Aliqua seligam. Docet in primis non esse semper credendum Pœnitenti. *Differenda est (inquit) absolutio, donec aliqua correctio appareat, jis Pœnitentibus, quos vero simile est ad eadem peccata semper redituros, quidquid contra affirmant.* Audis? quidquid contra affirmant.

D. D.

DISPUTATIO VIII. 225

D. D. Nec nos docemus esse semper credendum, imò docemus non esse credendum, cum nulla apparet emendatio. Consule meam disputationem quintam par. 1. & certior fies.

D. R. Docet 2. esse differendam absolutionem jis, quos verosimile est esse ad eadem peccata redituros, quæ propositio est opposita doctrinæ vestri Suarii de pœnit. disp. 3. sect. 2.

D. D. Id non docet Carolus. Recita fideliter, omisisti verbum *semper*, quos (inquit *verosimile est ad eadem peccata semper esse redituros*, nempe jis, qui aliàs moniti, nec faciunt, nec conantur facere quæ promissere; adeoque nullum dant signum emendationis. Hi sunt qui verosimiliter nunquam emendabuntur, quosque absolvendos negat S. Carolus, & nos cum eo negamus. Perge.

D. R. Docet 3. esse differendam absolutionem, non rarò, ut vos docetis, sed passim & sæpissimè, nam vult differri juvenibus otiosis, impudicis, ebriosis, blasphemis, detractoribus, jis qui semel tantum, quotannis sub finem Quadragesimæ confitentur &c.

D. D. Nec isthæc absurdissima docet S. Carolus, nempe negandam absolutionem
jis

jis distinctis personis otiosis, impuris, ebriosis &c. sed juvenibus, qui omnia isthæc vitia habent. Postquam enim monuit, differentiam absolutionem jis quos vero simile est ad eadem peccata semper redituros, subdit (ut videre potes apud tuum Castoriensem) *Cujusmodi sunt præsertim Juvenes otio ut plurimum dediti, qui majorem vitæ suæ partem consumunt in ludis, comestationibus, ebrietatibus & impudiciis; blasphemis, detractores, turpiloquio addicti, innumerisque id generis vitiis, qui semel tantum quotannis sub finem Quadragesimæ sese Sacerdoti sistunt ad Confessionem; sicut & universim omnes, qui per plures annos in jisdem peccatis perseverant, abiecto omni correctionis studio.* Sed nolo te amplius audire aut mutilantem textus, aut malè intelligentem. Audi me: Non enim satis mihi est ostendisse doctrinam S. Caroli esse dissonam vestræ, volo etiam ostendere eam esse consonam nostræ.

- 20 Docet ergo primò nobiscum, posse eum qui accedit indispositus, ut accedit culpabiliter ignarus mysteriorum Fidei, statim absolvi, si promittat ea addiscere, nec alias fuit monitus, & à Confessario sufficienter tunc instruatur, ut audisti in primâ ejus instructione

DISPUTATIO VIII. 227

Etione paulo ante productâ. Quod ipsum confirmat hac aliâ Instructione. *Advertat tamen Confessarius, si Pœnitentes studii nonnihil à se præstitisse ad eam præparationem, de qua dictum est consequendam, viderit, & observet tamen vel ob eorum ruditatem, vel quid aliud necessario aliquid deesse jis; ut ipsemet quod deest suppleat suâ industriâ, & ad cognitionem majorem eos adducere allaboret, quod fiet optimè, si peccati turpitudinem & gravitatem ponat eis ob oculos, quippe quod Deo adversetur quàm maximè, ac damnationis æternæ malum peccanti infinitum adferat; atque hoc pacto Pœnitentem inflectere, & sic effingere conetur, ut de universis & singulis peccatis mortalibus, tam acrem animi dolorem persentiat, ut securè eis absolutionis beneficium possit impertiri. Supponit ergo id evenire, ut Pœnitens ex indisposito & non converso, brevi sed forti monitione Confessarii convertatur & disponatur, ita ut possit absolvi: quod sanè opponitur directè his quæ habet vester Gummarus in suâ meth. pag. 51. Horum quippe conversioni insufficiens esse solet seria Confessariorum, quanta quanta est monitio, & increpatio, quâ tamen adhibita, rem optimo esse loco, non solum istorum Pœnitentium, sed & quo-*

228 CALUMNIA VIII.

Et quorundam Confessariorum error est : donum quippe veræ & internæ Conversionis, quod Deus gratuitò dat, quibus dat, non concedi solet tam subitò. Ita Gummarus, arcanorum divino. rum scientior, & cordis humani diligentior scrutator quam S. Carolus.

- 21 Docet secundò nobiscum S. Carolus in jisdem Instructionibus, posse Confessarium, absolvere eum qui promittit occasionem abscindere, *si probabiliter sibi persuadeat, posse se Fidem primæ vel secundæ, à Pœnitente sibi promissioni factæ dare*; quamvis non præcesserint longi fletus, nec ulla satisfactio, aut longi temporis emendatio: hæc enim certè non præstitit qui voluntariè fuit cum proxima occasione peccandi.

- 22 Docet tertio nobiscum, esse differendam absolutionem *donec aliqua correctio appareat*. Nota *aliqua* non ait, donec correctio, seu plena correctio, sed *aliqua*, nempe sufficere ad hoc ut tutò absolvatur Pœnitens, quamvis relapsus, quòd sit minus relapsus, seu conatus sit non relabi. Tum enim aliqua correctio apparet. Unde.

Docet Quartò & iterum, ad absolvendum eum qui pravum peccati habitum
con-

DISPUTATIO VIII. 229

contraxit, nō præquiri longi tēporis emendationem; itaut non sit per aliquot menses, aut saltem Hebdomadas, in eadem peccata prolapsus : jam enim præquireretur plena correctio, quam ipse non præquirit.

Docet quintò nobiscum, non facile negandam aut differendam absolutionem, cū²³ in recitata paulo ante Instructione volens proponere exemplum aliquod, in quo ea sit neganda, vel differenda, affert illud eorum juvenum qui tot vitiis inquinantur, & *universim eorum, qui per plures annos in iisdem peccatis perseverant, abjecto omni correctionis studio*. Qui casus est absque dubio valde rarus, cū id genus hominum, aut ad Confessionem non accedat, aut per quam raro. Verum quidem est, eum monere, iis *præsertim* esse differendam absolutionem, adeoque non iis tantū. Adhuc tamen satis ostendit, multa requiri ut quis absolvi statim non possit, & non solum *præsertim*, sed, ut paulo ante monui, absolutè requirit, ut nulla in relapso & alias monito correctio appareat, ita ut verosimile sit, ad eadem peccata semper esse redituros, quod est sane perrarū.

Docet sextò nobiscum, in Sacramento
suffi- ²⁴

230 CALUMNIA VIII.

sufficere attritionem , nam in Sacramentali Ambrosiano sub eo titulo , *Quæ in ministrat[i]one Sacramenti Parochus & Confessarius observet* , sic habetur . *Quod si Pœnitens nullam Contritionem , nec verò saltem Attritionem , aut neque propositum abstinendi in posterum mortali peccato ostendet , eum minime Confessor absolvet* , quibus sanè supponitur , non requiri Contritionem sed sufficere Attritionem .

- 25 Demum in Instruccionibus , quas Italica lingua scripsit pro Confessariis Regularibus suæ Diecæsis , quas recitat ipse Castoriensis lib. 2. cap. 18. §. 3. præcipit , *ut sciant Canones pœnitentiales , moneantque Pœnitentes , quas pœnas juxta disciplinam priscae Ecclesiæ , subire ipsi deberent ; ut cognoscentes quantà erga se indulgentiâ nunc agatur , tanto magis crimina , quibus eluendis à prisca Ecclesia tam graves pœnae statutæ fuerunt , exhorrescant ac detestentur* . Quibus certè nihil improbat præsentem Indulgentiam in pœnitentiis imponendis . Igitur non solum nobis favet in omnibus controversiis quæ inter nos agitantur S. Carolus , sed favet in iis ipsis Instruccionibus locisque , quæ à tuo Castoriensi pro se contra nos afferuntur . Hinc conjice quam faveat amplius in

DISPUTATIO VIII. 231

in reliquis, quibus afferendis, ne longior
sim, supersedeo: hæc enim abundant ad osten-
dendum à nostris Partibus stare S. Carolum.
Quid inquis? possum nunc agere trium-
phum? sed parco.

Illud autem maxime mirabile est, afferri
à tuo Castoriensi in patrocinium sui rigoris²⁶
duos Franciscos Sanctissimos, Xaverium, &
Salesium, quibus vix ulla ætas edidit alios
duos indolis suavioris, & benignioris sancti-
tatis in curandis morbis hominum etiam
perditissimorum, ac desperatæ propemodum
salutis. Hinc quamvis utrique magnam vitæ
maturioris partem exegerint in audiendis hu-
jus etiam generis hominum Confessionibus,
memoriæ tamen proditum nunquam fuit,
aut illos consuevisse perfectam Contritionem
in sacramento exigere, aut Absolutionem
differre iis, qui non flevisset diu, qui do-
lorem suum operibus satisfactoriis non pro-
bassent ante absolutionem; qui pravos habi-
tus longâ emendatione non enervassent. Et
quidem de Salesio id solum refert idem Ca-
storiensis eo capite 21. §. 6. cum noluisse ab-
solutionem impendi iis, qui versantur in oc-
casione proximâ, si alias moniti, ab ea se
mini-

minimè distraxerint, ut promiserant, in quo convenimus. Imò aliqui, aut etiam multi ex nostris, quos refert & sequitur Cardenas in disp. selectis disp. 18. cap. 9. num. 119. sunt Divo Salesio severiores, siquidem nec semel volunt absolui habentem occasionem proximam voluntariam, antequam eam dimittat, ejusque proposito fidendum non esse docent.

- 27 Divus verò Xaverius, in iis quæ recitantur ex Tursellino, sed melius ex Possino, non loquitur de quovis Pœnitente, gravium culparum reo, sed de quibusdam, aut magis indigentibus, aut magis capacibus; eosque ipsos non vult ad id urgendos, sed suaviter invitandos, persuadendosque, ut *libentes patiantur, ut boniconsulant*. Et quid? non quidem per menses aut plures hebdomadas exerceri piis meditationibus & operibus, antequam absolvatur sed *per duos vel tres dies*. Quod in hoc vestigium rigoris? imò quæ doctrina utilior simul benigniorque? Quin si rigoris id argumentum est, rigidissimi omnium sumus; siquidem quotidie hortamur hujusmodi homines, ut in secessu aliquo, piis meditationibus à S. Ignatio propositis, per octi-

DISPUTATIO VIII. 233

ostiduum saltem vacent, ac diligenti totius vitæ Confessione se præparent.

Dixi, melius ex Possino haberi germanam Sancti viri doctrinam, quàm ex Tur-²⁸ fellino, propter rationes, quas affert idem Possinus in novarum S. Francisci Xaverii Epistolarum Indiculo exegetico ad lib. 4. epist. 4. & ad lib. 5. epist. 2. Igitur S. Franciscus Xav. epist. 4. lib. 4. ita scribit ad Gasparem Barzæum Armusiam euntem. *In istis partibus, ubi peccandi magna licentia, pœnitendi rarissimus est usus, Sacræ Confessionis cum à te SUADENDÆ, tum ab aliis exercendæ hanc arbitror rationem optimam. Quem videris velle ex longo exaggeratum prægravatæ conscientiæ onus in tuis auribus deponere, eum fac ADHORTERIS primum, ut biduo triduove in id sumpto, se totum excutiat; inde usque ab ultima pueritiæ recordatione, per omnes ætatum, & occupationum gradus, relegens vestigia vitæ decursa, & cuncta perperam acta, dicta, cogitata in summam contrahens, ac, si opus est ad memoriæ subsidium, scripto sublegens. Sic paratum postquam audieris, plerumque juverit non continuò absolvere, sed agere cum illo, ut boni consulat per DUOS, TRESVE DIES abducere à curis familia-*

Q

milia-

234 CALUMNIA VIII.

miliaribus animum, & idoneis ad dolorem peccatorum ex amore Dei offensi ciendum, commentationibus, comparari se ad fructum uberiores è sacramentali Confessione percipiendum. Eo tri-duo pœnitentem exercebis aliquot meditationibus primæ bebbomadæ mensis ascetici, quarum illi capita edisseres, modum commentandi & orandi trades. SUADEBIS etiam, ut pœnâ quâpiam ULTRO susceptâ, puta jejunio aut flagellatione, se ipsum ad veram detestationem criminum intime concipiendam, & per lacrymas etiam prodendam juvet &c. Quid est hîc, quod non sonet purum consilium, & summam benignitatem, & libertatem in Pœnitente?

D. R. Ita quidem, sed illud non advertis quod ait plerumque prodesse non contindò absolvere? Igitur ex Xaverio id plerumque faciendum est.

D. D. Male infers. Nô ait Xavêrius absolutè plerumque prodesse id facere, sed cû Pœnitentibus ita præparatis. Imò hinc colligo, plerumque non prodesse: Nam si nec semper prodest differre absolutionem his, quos ille secessus perdomuit & præparavit, certè vix unquam proderit eam differre non sic præparatis: omnes autem debere sic præparari non dicit Xaverius,

DISPUTATIO VIII. 235

verius, imò nec ullum ad id teneri, nam solum hortatur, & vult pœnitenti suaderi, non eum cogi, tanquam ad aliquid lege præceptum.

In alia epistola ad eundem Barzæum,²⁹ quæ est octava lib.6.apud eundem Possinum, hanc Sociis proponit rationem reconciliandi firmâ ac stabili pace maritos rixosos cum uxoribus suis. *Viros adoriantur DEXTRÆQUE abductos à negotio, perpellant ad semel purgandam animam Confessione generali, ad quam prius se comparent modico secessu, & meditatione aliquâ. Tum ubi peccata vitæ totius exponentem audierit Sacerdos, SUAVITER adducat, ut LIBENS patiatur differri sibi absolutionem ad dies aliquot, quibus se sacris commentationibus. ac piaculis, tum de vita emendanda seriis deliberationibus exercent. Sic affecto, & ad totum se Dei obsequio impendendum confirmato, facile nimirum persuadebis, quæ ad pacem domesticam cum uxore stabiliendam pertinent. Quis autem sic desipiat, ut dicat, Xaverium putasse teneri Confessarium hanc praxim servare cum prædictis maritis, itaut absolvere eos non possit, nisi præmissâ eâ totius anteaçtę vitę generali Confessione? Ut igitur id proponit*

236 CALUMNIA VIII.

tanquam medium voluntarium, & aliquando utile, nunquam tamen præceptum: ita nec illud differendi prædictis absolutionem.

- 30 Demum in alia ad Patrem Herediam, quæ est lib. 5. nona apud eundem sic habet. *Itaque cum sub manum venient, qui & egeant, & capaces opis sint, & alioqui vitæ statum sat habeant compositum, ut iis & LIBEAT; & vacet dare operam excolendo animo, auditis eorum culpis, ipsos jube sustinere per dies aliquot, comparando se ad veram detestationem peccatorum, ex dolore Dei omnipotentis & summè amabilis offensi. Ad hunc finem præscribe illis commentationes pias de morte. Audis similiter soli libenti & nulla lege coacto, hanc præparationem injungi ergo ea non est necessaria, ut vos dictitatis.*

- 31 *D. R.* Saltem, ut id fiat, melius est.

D. D. Non quærimus quid melius sit, sed quid necessarium sit. Necessarium tu esse dixisti disp. 6. cum Morino, & paulo ante cum Castoriensi. Id negamus nos, & nobiscum Xaverius, qui solum hortatur Confessarios, ut hortentur aliquando Pœnitentes ad id oneris subeundum, non autem cogant reluctantes. Addo, nec tam facile, ut putas, id

DISPUTATIO VIII. 237

id melius esse, cum non tam facilè concurrant in Pœnitente quatuor illæ conditiones, quas Xaverius requirit, nempe ut *egeat*, ut *capax sit*, ut *libeat*, ut *vacet*.

Post Divos Thomam de Villanova, Borromæum, Xaverium, & Salesium, in³² terpositis quibusdam, de quibus satis egimus, affert Castoriensis à te laudatus Episcopus Gallicos, qui approbavere Instructionem S. Caroli: sed cum illæ nobis faveant, his quoque sapientissimis Episcopis gratias agimus, qui in approbata Sancti Caroli doctrinâ, nostram approbavere.

Demum opponit nobis auctoritatem Innocentii XI. *qui* (inquit) *pravis propensionibus*³³ *& consuetudinibus irretitos, frustra in Confessionis Tribunali de vita emendanda admonitos, nisi ex fructibus suam pœnitudinem testatam faciant, baud censet absolutione dignandos.* Sed quos nam fructus exigit hîc tuus Castoriensis in Pœnitente mala consuetudine irretito, aut etiam relapso? Interpretare Doctorem tuum, quem legis & perlegis, ut alterum Augustinum. Si fructum exigit alicujus emendationis, seu conatus ad emendationem, admitto doctrinam communem, & sanctam; sed malè

238 CALUMNIA VIII.

hic assert ut nobis contrariam illius Sanctissimi Pontificis auctoritatem . Si verò vult , fructus longæ emendationis , longi fletus , aliorumque hujusmodi laborum , ita ut iis non præcedentibus , absolutio hujusmodi Pœnitentibus impertiri , aut nunquam , aut plerumque non debeat ; abutitur auctoritate tanti Pontificis ad confirmandos suos rigores .

Nullus igitur ex sanctis viris à Castoriensi productis , præsentî Ecclesiæ benienitati refragatur , ergo nec ullus alius : eam reprobavit : Si enim reprobasset , eum afferre , eoque gloriari non omisisset is Author , qui eos produxit omnes , quos reperire potuit , quosque omittere potius debuisset .

CALUMNIA IX.

*Etiam nunc eadem Benignitas à melioris
notæ Theologis, ac Sacerdotibus, ac
proinde à meliori Ecclesiæ par-
te reprobatur.*

DISPUTATIO IX.

Doct. Rig.

D omnino certum
videtur.

Doct. Discr. Unde
hæc tanta certitu-
do?

D. R. Ex oculis ipsis. Quis enim non
videt, melioris notæ Theologos vestram pra-
xim non sequi?

D. D. Ecqui sunt isti? Cur parcis no-
minibus?

Q 4

D. R.

240 CALUMNIA IX.

D. R. Vivì illi sunt, traduci per ora vestra nolunt.

D. D. Nomina saltem extinctos, quos agnovimus, aut agnovere Majores nostri.

D. R. Habes illos, in libris editis recensitos.

D. D. Nomina librum, ut legere possim, & tandem agnoscere istos melioris notæ Theologos.

D. R. Norunt omnes, & legunt.

D. D. Ego forte non legi.

D. R. Legisti, sed despicias.

D. D. Intellego. Castoriensem indigtas. Ita quidem. Non paucos ille nominat, totasque ipsas Synodos recenset, quas sibi favere tam verè judicat, quàm verum est, ei favere S. Carolum Borromæum. Igitur hæc fuit opinio Castoriensis, nempe. meliorem Ecclesiæ partem refragari præsentī consuetudini. Putavit igitur, ab Ecclesia *eam haberi pro abusu*. Quid enim potissimum Ecclesia est, nisi melior ejus pars? Id autem esse ab Alexandro VIII. postea damnatum nosti, sed inutiliter nosti. Quare excusationem aliquam habet tuus Castoriensis, tum quia antea scripsit, tum quia quamvis consentire videatur,

DISPUTATIO IX. 241

tur, non est ausus asserere rotundè *consuetudinem modernam haberi ab Ecclesia pro abusu*, ut celeberrimus alter tuæ scholæ Theologus est ausus asserere. Tu verò, qui post notam huic propositioni à Romano Pontifice inustam, adhuc eam censes veram, excusationem nullam habes.

D. R. Unde habes, eam haberi à me ut veram.

D. D. Habeo ex ore tuo. Tu enim ipse auditâ Propositione, quam volui esse hujus disputationis titulum, exclamasti ingenuè, & quodam naturæ impetu. *Id omnino certum videtur*. Illa autem, aut ipsa est, aut parum differt à Propositione damnatâ. Quare non abs re alias dixi, ejurare vos ore damnatos errores, corde tamen retinere. Forte decipior, sed patienter tolera deceptionem meam; & permitte ut ostendam, quàm falsa, & malè concepta fuerit ea vestræ scholæ Propositio nuper damnata: *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti Penitentiae, etiam si eam plurimorum Hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet; nihilominus ab Ecclesiâ non habetur pro usu, sed pro abusu*.

D. R.

242 CALUMNIA IX.

D. R. Si nihil petis aliud, quàm ut audiam, obsequar.

D. D. Habebo gratias ingentes. Nec abutar patientià tuà.

3 Et primò, consuetudinem, quâ administramus Sacramentum Pœnitentiæ malè *modernam* appellat: modernum enim dicimus, quod recens est, & solius nostri temporis, non autem antiqui. Quì autem moderna sit ea consuetudo, quæ à quinque, & amplius seculis cœpit; quæ certè recens non est, ut ipse idem author propositionis fatetur dicens eam à *multi temporis diuturnitate confirmari*. Et quidem mirabile sit, eam recentem, & modernam esse, ejus verò confirmationem antiquam.

4 Secundò errat in eo, quòd dicit eam sustentari à plurimorum hominum auctoritate. Si isti plurimi homines auctoritatem habent in hac re, Doctores sunt. Quâ autem ratione plurimi Doctores sic allucinantur, ut sustentent quod Ecclesia habet pro abusu? Imo quâ ratione dicuntur homines auctoritate præditi qui sustentant perniciosissimum abusum, & quidem abusum habitum ut talem, & cognitum ab Ecclesia, adeoque manifestum.

DISPUTATIO IX. 243

nifestum ? Et rursus , quâ ratione Ecclesia tolerat , ut tot homines sustentent abusum ab se cognitum , & in re gravissima , à qua pendet omnium ferè Fidelium adulatorum salus , quemque tollere absque dubio posset ? Error quoque in eo est , quod hos plurimos Doctores , sustentatores benignitatis , non vult esse omnes Doctores , imò minorem partem , nam eos opponit Ecclesiæ ipsis contrariæ . Hoc autem est manifestè falsum , ex præcedentibus Disputationibus , & præsertim ex disp. 3. ubi ostendi , omnes Parisienses Doctores nascenti huic consuetudini suffragatos fuisse , occasionem ei dedisse Pontifices erga milites cruce-signatos indulgentes ; nullum aut Pontificem , aut Doctorem seculi decimitertii ei jam invalescenti repugnasse , sed potius favisse ; nec unquam memoriæ proditum quod ullus postea sequentium seculorum Pontifex , aut Catholicus Doctor fuerit ei vel minimùm refragatus .

Tertiò tandem errat in eo , quòd consuetudinem tam sanctis Authoribus natam , tam Religiosis , doctisque viris innutritam , ab omnibus per tot sæcula receptam , vocat abusum , & abusum habitum & cognitum ab Ecclesia .

clesia . Rogo enim de qua Ecclesia loquatur ? Non de antiqua , tunc enim nondum inuenta erat ista consuetudo, nata, ut ipsi dicitis, sæculo decimotertio . Non de eâ hujus sæculi 13. usque ad sæculum 17. ejusque dimidium, quia, ut paulò ante dixi , omnes horum temporum Doctores, omnes Ecclesiæ , istam consuetudinem receperunt , Ecclesia autem nequit habere pro abusu usum quem recipit . Loquitur ergo de Ecclesiâ , quæ fuit hoc posteriori dimidio sæculi 17. Sed Ecclesia judicans de usibus Sacramentorum , conflatur Pontificibus & Doctores . Si ergo isti habent hanc consuetudinem pro abusu , proferat , qui sint isti ? Summos Pontifices proferre non potest , nam Alexander VII. & Innocentius XI. damnarunt quidem aliquas Propositiones laxas , sed non præsentem Ecclesiæ consuetudinem in administrando hoc Sacramento . Hinc illis damnatis, manet eadem quæ erat antea Ecclesiæ consuetudo, circa administrationem hujus Sacramenti . *Ecclesiæ* (inquam) non enim hæc communiter sequebatur damnatas illas opiniones , cùm errare ipsa non possit . Et re vera nulla ex damnatis illis propositionibus pertinet ad præsentem Ecclesiæ consuetudinem ,

DISPUTATIO IX. 245

nem, & benignitatem, quam hic propugnamus. At è contra, Alexander VIII. damnavit expresse sententias huic consuetudini repugnantes quæ sunt ex damnatis 7. 9. 10. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. & 23. Reliqui autem Summi Pontifices potius ei favent, quàm adversentur. Nec proferre potest minores Pontifices, aut privatos Doctores magni nominis. Vidimus enim quos proferat Castoriensis, nempe aut sibi verè contrarios, aut non fautores, aut nec Doctos, aut errantes.

Dicam ego quos pro se proferre possit. Potest primò proferre Petrum de Osmâ, qui 6 longè ante hæc nostra tempora, docuit, *Non peractâ Pænitentia Pœnitentes absolvi non debere*, quam propositionem damnavit Sixtus IV. Proferre potest 2. Kemnitium notæ impietatis Hæreticum, qui in examine Concilii Tridentini sub titulo *de Indulg.* postquam diligenter investigavit *quales fuerint Canonice satisfactiones, & qui pro quotidianis delictis Canones Pœnitentiales ex Concilio Ancyrano, & Nicæno, ex Burchardo, & Gratiano, dicit, In hoc laborandum fuisse, ut utilissima veteris Ecclesiæ disciplina, quæ hisce profligatis temporibus summo-*

summopere necessaria esset Ecclesiæ, sine conscientiarum laqueis restitueretur. Et sub titulo de satisfact. queritur, quod ablegatâ antiquâ consuetudine satisfaciendi ante absolutionem, coeptum fuerit satisfacere post ipsam. Veteris Ecclesiæ satisfactiões (inquit) imponebantur, & exolvebantur ante Absolutionem, sed pro dolor! postea collapsis vetustis illis satisfactiōis ritibus, quorum impletio ante satisfactiōem flagitabatur, ortum fuit aliud genus satisfactiōnum. Proferre potest 4. impium Apostatam & schismaticum Marcum Antonium de Dominis, qui in lib. de Repub. Christianâ, collectis omnibus quæ pertinent ad veteris Pœnitentiæ disciplinam, allatisque omnibus hac super re sententiis Patrum, Cypriani, Ambrosii, & Augustini, quibus valdè significanter exprimitur, quàm difficilè Peccator convertatur ad Deum, & veniam suorum criminum à læso Numine obtineat, invehitur eodem ardore quo Kemnitius, vosque ipsi, in præsentem consuetudinem absolvendi Pœnitentem ante præstitam ab eo satisfactiōem, quod olim abhorruere Patres (inquit is præclarus Doctor cap. 7.) soliti antea exercere, & probare conversos, Ut Ecclesiæ, Pœnitentia

DISPUTATIO IX. 247

tiâ illa externa., internæ Pœnitentiæ adeo ad remissionem peccati coram Deo necessaria notitiam colligat ; & agnoscat , quando rectè & legitimè solvendus sit Pœnitens , & ad humilitatem peccatoris , & consequenter ad dispositionem pro abstinenda vera compunctione , tum etiam ad Ecclesiæ ædificationem , quas ipsas rationes vos afferre soletis . Demum proferre potest Jansenistas omnes . Sed quis nisi manifestæ hæresis reus , dicat , Ecclesiam ab his solis conflari ? Falsum est igitur , modernam consuetudinem haberi ab Ecclesia pro abusu .

Cæterum tantum abest , ut melioris notitæ Theologi damnarint unquam præsentem Ecclesiæ benignitatem , ut qui Sanctissimi simul doctissimique fuere , eam propugnarint . Summa absque dubio probitate ac doctrina , præ cæteris floruerunt ex antiquis Halensis , Albertus Magnus , S. Raymundus , D. Thomas . D. Bonaventura , S. Antoninus , aliique multi , qui hos præcipue duos Sanctissimos Doctissimosque Ordines Religiosos illustrarunt ; at hos ipsos ab omni rigore penitus abhorruisse , patet ex dictis disp. 4. , & ex eorum præclarissimis quæ reliquere doctrinæ suæ monumentis .

In-

8 Inter Recentiores verò mei Ordinis (ut omittam aliorum Ordinum satis multos) aut primus , aut inter primos est absque dubio Franciscus Suarius ; is autem ipse fuit in his præsertim , quæ pertinent ad hoc Sacramentum , amantissimus benignitatis , sequutus fere in omnibus ducem tutissimum D. Thomam , ut breviter ostendo .

Docuit 1. Suarius constantissime tom. 4. in 3. par. disp. 20. sect. 1. , & alibi , Attritionem in hoc Sacramento sufficere, quod ipsum docuit S. Thomas in 4. d. 17. q. 3. art. 5. q. 1. & d. 18. q. 1. art. 3. q. 1. ubi in hoc æquiparat hoc Sacramentum Baptismo . Et d. 22. q. 2. art. 1. quæst. 3. & d. 24. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. ad 3. Et Opusc. 22. c. 2. ad 7. & expresse in 3. part. quæst. 80. art. 4. ad 2. Hinc Thomistæ idipsum communiter docent , ut , Deo favente , alibi ostendam . Docuit 2. tom. cit. disp. 15. sect. 5. & disp. 35. sect. 3. cum , D. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. art. 1. ad 2. & quæst. 4. non teneri Peccatorem statim post peccatum conteri , aut confiteri . Docuit 3. disp. 22. sect. 3. debere quidem in Confessione explicari circumstantias notabiliter aggravantes , in quo fuit benignior , quàm S. Thomas

mas

DISPUTATIO IX. 249

mas, ita tamen hoc docuit, ut docuerit esse, quoque probabilem oppositam sententiam. Docuit 4. disp. 32. sect. 2. cum D. Thoma. Quodlib. 1. art. 12. & in 4. disp. 17. quæst. 3. quæstiunc. 5. ad 2. debere Confessarium credere Pœnitenti, vel dicat contra se, vel pro se; subintellige nisi sibi contradicat, ut postea dicetur. Docet 5. ibidem cum omnibus, non oportere, ut Confessor volens absolvere, judicet futurum, ut Pœnitens non relabatur. Docuit 6. ibidem, quod postea docuit S. Franciscus Salesius, ut disp. præced. ostendi, *non semper debere Confessorem differre absolutionem Pœnitenti, qui antea non satisfecit obligationi suæ; sed aliquando, præsertim cum iterum atque iterum implere promisit, neque implevit.* Docuit 6. disp. 38. sect. 6. cum D. Thom. dist. 14. qu. 1. art. 5. quæstiunc. 1. ad 1. & dist. 17. quæst. 3. art. 4. quæstiunc. 4. ad 4. *propter peccata occulta, non debere imponi Pœnitentias publicas.* Addit sect. 5. nec deberi, cum publice quis peccavit ad Pœnitentiam publicam facile obligari; sed servatis servandis, quæ ibi proponit. Docet 7. ibid. sect. 4. loquendo de veteris Ecclesiæ disciplinâ in imponendis Pœnitentiis, falsum esse quod septennis Pœni-

R

ten-

tentia, ut passim à vobis dicitur, imponeretur pro singulis mortalibus, quodque pœnitentiis illis Canonicis, punirentur etiam delicta non graviora. Nec constare quod illæ non pertinerent sæpe ad forum externum potius, quam internum. Demum si pertinebant ad forum internum *datum semper fuisse locum arbitrio Confessoris*, adeoque eos Canones *solum fuisse quasi Regulam directivam, ut illam Confessores sequerentur, quantum expedire censerent*. Et rursus, priscam illā aut legē, aut cōsuetudinē, *antiquatam nunc esse*; totumque hoc judicium taxandi Pœnitentias, relictum esse prudenti arbitrio Sacerdotis. Docuit 8. ibidem, debere quidem Confessorem, considerata gravitate peccatorum, & dispositione Pœnitentis, servataque ratione justitiæ, proportionatam satisfactionem imponere, ut colligitur ex Trid. sess. 14. cap. 8. *Posse tamen ex rationabili causa (ut docet S. Thom. in addit. qu. 18. art. 4. & alii communiter) propter impotentiam, vel fragilitatem Pœnitentis, dissimulare, & leviozem satisfactionem imponere; monendo Pœnitentem, illam non esse sufficientem pœnam, sed propter ejus indispositionem, cum illo benigniùs agi; ne fortè Pœnitens, ex*
levi-

DISPUTATIO IX. 251

levitate pœna occasionem sumat peccandi, & ut fortasse moveatur ad alias voluntarias satisfactiones assumendas. Illudque præcipuè debere attendere Confessorem, ut satisfactionem imponat accommodatam curationi, & præservationi à peccatis; in quo oportet ut integritatem, & severitatem habeat. Quod si in hac parte sufficienter Peccatori provideat, quanquam in castigatione remissiùs agat, nunquam graviter erraturum. Et ratio est (inquit) quia in hoc Sacramento, magis intenditur salus Pœnitentis, & ejus emendatio, quàm satisfactio pro pœna (quamvis utrumque intendi debeat ex Trid.) Si autem gravior satisfactio imponatur, quàm fragilitas, vel conditio Pœnitentis patiat, majori periculo exponitur salus ejus, quàm si aliquid de pœna remittatur. Quod confirmat, quia hoc etiam in majorem gloriam Dei cedit, qui potissimum vult curationem Peccatoris; & aliàs causa Dei semper manet integra, quia si hic peccator plenè non satisfecerit, in Purgatorio solvet usque ad novissimum quadrantem. Quam doctrinam iterum postea confirmat ex Patribus. Docuit 9. ibidem sect. 3. ex S. Thom. quodlib. 3. art. 28. non semper teneri Confessorem imponere Pœnitentiam per modum præcepti, sed posse interdum,

R 2

aut

*aut solum dare consilium , ut faciat , vel applicare Pœnitentiam aut partem , aut totam , si Pœnitens velit . illam assumere , sub illâ formâ , Si hoc feceris , serviat tibi in satisfactionem , nam (inquit) cum hæc satisfactio medicinalis sit , debet accommodari dispositioni Pœnitentis . Docuit 10. ibidem sect. 6. cum D. Thom. quodlib. 3. art. 28. non oportere ad hoc , ut aliquid elevetur ad vim Pœnitentiæ Sacramentalis , quod sit aliquod opus particulare determinatum à Confessore , sed posse hanc elevationem fieri per eam clausulam generalem *Quidquid boni feceris , & mali sustinueris .**

- 9 Hæc fuit circa hoc Sacramentum benignitas Suarii ; nempe hominis , ut dicebam , doctrina , & moribus præstantissimi . Summâ illum doctrinâ ornatum fuisse sciunt omnes , non omnes forte sciunt , summa illum virtute præditum fuisse . Igitur operæ pretium fecero , si id ostendam . Est enim nimis necessarium , factis ipsis quorundam insipientiam redarguere , qui putant , Theologos benignos esse homines cupidos , ambitiosos , adulatores , venales , hostes disciplinæ , Crucis Christi inimicos , & sui solum amantes . An hujusmodi fuerit Suarius , de quo agimus (ut omittam

Lef-

DISPUTATIO IX. 253

Lessium aliosque non minus benignos, & summa similiter doctrina, ac probitate insignes) intelliges ex his, quæ habet Philippus Alegambe in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu, ejus vitam in hanc summam redigens.

Franciscus Suarez, Natione Hispanus, ¹⁰ patriâ Granatensis, nobilibus parentibus natus die 5. Januarii ann. 1548. primâ ætate, vixdum exacta, annum agens 17. Salmanticae, ubi tertium jam in Jure discendo curriculum agebat, Deo se in Societate sacraivit. Nondum exacto Tyrocinii biennio, Philosophiæ cursum iniit; in quo, neque condiscipulis eminere visus, neque mediocris ingenii limites transilire. Ipse sui pertesus, pigenisque profectus exigui, enixè flagitare, ut se tandem ab iis studiis, quibus impar sentiebat ingenium, ne operam perderet, abdicarent. Verum Martinus Guterrius raræ admodum sanctimonie vir, qui Collegium Salmanticense regebat, eum bono jussit esse animo, & studia persequi; ejus olim operâ mirificè Ecclesiam Dei illustratum, & exornatum iri Societatem. Cui cum acquievisset, subita lux oborta sopitæ menti erupit in flammam, quæ

rem postea Christianam clarissimis doctrinæ radiis perfudit, postquam per omnes disciplinarum humanarum, atque divinarum gradus, ad culmen sapientiæ ascendit. Philosophicas scientias publicè docuit Segobiæ; Theologicas, Pinciæ, Romæ, Compluti, Salmanticæ, per annos complures doctissimè professus est, donec Philippi II. Hispaniarum Regis accitu, primam Cathedram Conimbricæ jussus est occupare, Academiâ eum gratiæ loco a Rege postulante. Simul verò atque se explicare cæpit admirabilis viri eruditio, atque doctrina, & in tanto publici plausus splendore, par morum gravitas, atque facilitas, verborum modestia, animi submissio, incredibile dictu est, quantum attraxerit omnium animos, quantumque sui admiratione defixerit. Itaut multi Conimbricam iter flecterent, ut *magnum illum* (sic aiebant) *Suarium*, *hujus ætatis prodigium & Oraculum* coram viderent. . . . . Nec verò minora Suarium, quàm Literarum; decorant ornamenta virtutum. Sæpe a multis vocatum in dubium est, doctiorne esset, an Sanctior. In tanto literarum famæ fastigio, adeo sibi nihil arrogabat, ut se infra omnes dmitteret, & nullis se functionibus,

quam

DISPUTATIO IX. 255

quam culinæ abjectissimis, aptiorem fatetur. Vitabat hominum congressus, ne in suas laudes, quod aliter vitare non poterat, impingeret: &, quod forte in illo summæ humilitatis videri potest, sæpe discipulos suos in rebus consulebat, libros iis commentariosque recognoscendos tradere, & si quid in eis censurâ dignum animadverterent, summa facilitate mutare solitus. Sui contempor honoris, servantissimus erat alieni. Nullius ingenium famamque deprimere: nulla verborum illi inter disputandum acrimonia, nullus aculeus. Nihil, ut falsum absurdumque, quod contra se adferretur, damnabat. Mira fuit ejus in cibo potuque abstinence. Tres per hebdomadam dies severè tolerabat; quam si quis eum quotidie jejunasse affirmet, veritatis fines haud præteribit; nam sumpto ad meridiem cibo perexiguo aut nullo, prandium differebat in noctem: id autem, cum largius ac splendidius erat, libræ pondus non excessisset. Ad hæc singulis in se diebus, immaniter sæviebat flagris æneo filo intextis. Lecto utebatur ad somnum solito durior; quin & noctes sæpe ducebat insomnes, aut absque linteamine defessa membra quieti

componebat . Studium Orationis frequentissimum in eo extitit , & flagrantissimum , quod nullus unquam literarum , aut aliorum negotiorum tumultus inturbaret . Affirmabat interdum , si è duabus altera necessitas imponeretur , vel solitam ritu societatis orandi horam , vel quæsitam tot annorum labore scientiam amittendi , æquiori laturum animo , hujus quàm illius jacturam . Addebat semihoram mane penso communi precationis , & vespere horam integram . Interdiu si quis incidisset nodus in studiis , confugium habebat orationis ad Deum pro ejus explicatione : quæ si esset abstrusior , Deiparam quoque Virginem consulebat . Accidit aliquando , ut altissima Contemplatione defixus , nullo excitantium strepitu ad se revocari posset , utque duos ab humo cubitos sublimis , splendidissimos lucis radios , a Christi pendentis effigie in se vibratos , toto vultu ac pectore exciperet . Pietas ejus in Deiparam ardentissimo quodam scintillabat affectu . Diebus illi dicatis , duas ipsas ante Sacrum horas , illius colloquio frui solebat , cui uni referebat acceptos , felices in literis successus . Primus ipse , de cumulata supra omnes simul Cælites reliquos Deiparæ

glo.

DISPUTATIO IX. 257

gloria, sententiam sparsit in vulgus hortatu Martini Guterrii, viri in ejusdem Virginis gloriam effusissimi, cui eadem facta spectabilis, gratias egit propter operam sui causa egregie collocatam. Erga Eucharistiam Sacrosanctam, Religione quoque precipuâ fuit. Negabat, aliam sibi horam in vitâ pleniorē esse solatii, & voluptatis eâ, quâ Sacris operabatur. Hinc illi puritas animi, quam toto vitæ tempore tenuit illibatam. Demum ætate gravis Olyssipone decubuit, cū gliscentem inter Regios Senatores, & Pontificis Legatum controversiam summa felicitate tranquillasset, ob quam rem Paulus V. Pontifex Maximus, propriis illi Literis gratias egit. Morbo ejus universa Civitas visa est ægrotare; adeo mærebant omnes unius causâ. Solus ipse hilari, atque animi alacer, ingeminabat identidem illa verba, *Expectans expectavi Dominum. Quam dilecta Tabernacula tua Domine.* Inter quas voces, animo collabente defecit, mortuo similis. Paulò post sibi redditus, ac Cœlesti gaudio delibutus. *Non putabam, inquit, tam suave esse, tam dulce mori.* Tandem Sacramentis susceptis moritur an. Christi 1617. ætatis ferè 70.

Hæc

258 CALUMNIA IX.

Hæc fuit Suarii, Doctoris nihil rigidi, præfetiſque Eccleſiæ benignitatis acerrimi propugnatoris vita, is exitus. Non igitur noſtra benignitas cupiditas eſt, non ambitio, non adulatio, non amor libertatis, non odium diſciplinæ; ſed humanæ infirmitatis juſta æſtimatio, ſed commiſeratio, ſed Charitas, ſeu Charitatis filia prænobilis, conciliatrix virtutum, venatrix animarum, perditorum ſalus. E contra veſtra ſeveritas virtus non eſt, ſed aut humor quidam capitis tetricoſi, ſuſpicioſus timor, ardor bilioſus, aut potius ſubtilis ambitio, novandi cupiditas, perturbatio diſciplinæ, Eccleſiæ contemptus, ex errore naſcens, & in alios errores, in ſchiſmata tandem erumpens. Id ſatis oſtendit exitus multorum ex veſtris, ſed ejus præfertim, ut cæteros taceam, quem alias nominavi, veſtræ ſcholæ doctorem primarium, authorem libri *de freq. comm.* Rigorem ille, ut noſti, adamavit in primis, hinc novandi amor, hinc ambitio quædam cenſoria, hinc turbæ, hinc errores varii, hinc contumacia, tandem ſchiſma manuſcriptum. Ejus enim aliquot Propositiones (ut bene noſti) proſcribere coacta fuit ſacra Facultas Pariſienſis, pro eo, quem

DISPUTATIO IX. 259

quem profitetur Fidei candore. *Cum autem eadem optaret (utor verbis ejusdem Facultatis in decreto anni 1656. confirmato in ultima deliberatione adversus libellum, cui titulus est Cas de Conscience), & ex animo optaret prædicti Magistri Antonii Arnaul damnatâ doctrinâ, personam servari, quippe sibi carissimam, tanquam filium matri. Eam in rem sæpe ipsum per amicos hortata est, ut veniret ad comitia, Matri se subjiceret, ejuraretque falsam & PESTILENTEM doctrinam, idem cum ea sentiret, & unanimis, atque uno cum ea corde & ore, honorificaret Deum, & Patrem Domini nostri Jesu Christi. Verum non modo amantissimæ Parentis suæ consilia, & hortamenta contempsit, sed etiam per Apparitorem Regium, eidem facultati significavit, se pro irritis, ac nullo habere, quidquid ipsa in re præsentis egisset, ætuturaque esset. Quare eadem facultas ipsum è corpore suo justissimè resecurit.*

Is fuit exitus hujus rigidi Doctoris, quem videbatur adurere zelus domus Dei, & amor restituendi antiquam in Ecclesia disciplinam. Utinam illum non sequantur alii modò. Utinam etiam non progrediantur ulterius ex confirmata jam multi temporis ad-

ver-

versus non suorum tantum studiorum Parentem, sed Matrem communem Romanam Sedem contumaciâ. Et fuit, erique qui hos appellet melioris notæ Theologos, eosque esse dicat veram, Romanam, & Catholicam Ecclesiâ, quâ moderna consuetudo administrandi Sacramentum Pœnitentiæ, quamvis tot Pontificum, tot Theologorum tot sæculorum autoritate sustentata, & confirmata, habeatur pro abusu? Quis non exhorrescat? Quis est ad hæc animi tui sensus?

D. R. Parum abest quin desciscam ad vos.

D. D. Non id desciscere est, sed redire, sed resipiscere ab erroribus suis.

D. R. Ex errore saltem voluntatis haud quaquam ad eorum partes transivi, sed ex quadam animi persuasione. Putavi non posse ex vestra benignitate post damnatas ab Innocentio XI. propositiones, tutò administrari Sacramentum Pœnitentiæ. Præcipuè enim nostræ Controversiæ versantur circa hujus Sacramenti valorem; circa quem tutiores opiniones sequi presertim post prædictam damnationem debemus. Nostræ autem opinio-

nes,

DISPUTATIO IX. 261

nes , fortè veræ non sunt , tutiores certò sunt. Quis enim neget , tutius esse accedere ad Sacramentum contritum , diù præparatum , probatumque , & sic dereliquis ? ergo has sequi debemus . Hæc me persuasio tenuit , nec deferit penitus : non enim adhuc , quamvis tam multa audierim , video facilem & expeditam hujus argumenti solutionem .

D. D. Id ergo in gratiam tui futuræ disputationis decimæ argumentum & labor esto .

CALUMNIA X.

Præsens benignitas in administrando Sacramento Pœnitentiæ non est satisfacta, adeoque Sacramento injuriosa.

DISPUTATIO X.

Doct. Discr.

Argumentum quod in fine præcedentis disputationis proposuisti, petebatur (si bene memini) ex eo, quod vestræ sententiæ circa hujus sacramenti Administrationem tutissimæ sunt in praxi, quidquid sit, de earum veritate, secus autem nostræ; unde sequi videtur nostram benignitatem esse sacramento injuriosam,

DISPUTATIO X. 263

sam , adeoque subjectam censuræ Innocentii XI. Quod autem id sequatur , in hunc modum probare soletis . Experire, an rem tuam fideliter agam , nec dissimulem difficultatem.

Ea benignitas est sacramento injuriosa , quæ ipsum exponit periculo nullitatis , quod evitari potest , & debet . Sed nostra benignitas id facit . Ex ea enim administratur Sacramentum Pœnitentiæ, cùm dubitatur , an adsit materia ad illud necessaria , qualis est verus dolor , verumque propositum , idque sit etiam cùm nulla necessitas cogit , cùm nempe potest procurari , & obtineri materia certa ; quod probatur afferendo varios casus , in quibus sine ullâ necessitate ex regulis nostræ benignitatis absolvitur Pœnitens , cùm dubia est ejus dispositio . Primus est cum quis habet solam attritionem . Secundus est cùm accedit ad confessionem sine vero dolore , & proposito , & postea admonitus à Confessario proponente motiva doloris , commovetur , & obtestatur se verè dolere , & proponere . Tertius est cùm quis peccandi consuetudine implicitus accedit ad confessionem , nec aliquot saltem hebdomadis antequam ad confessionem accederet , operibus Pœnitentiæ vacavit .

cavit. Quartus est cum Pœnitens est relapsus, nec similiter se diu ante Confessionem continuit, & sui relapsus Pœnitentiam egit. Quintus est cum quis peccatum præsertim ex gravioribus commisit, nec antequam accederet ad Confitendum, fletibus & jejuniis Deum propitium sibi reddere curavit. Sextus est, cum Pœnitens recusat longam & asperam Pœnitentiam quamvis proportionatam culpis commissis, imò longe minorem eâ quam vetus Ecclesia imponebat. Septimus est cum Confessor non habet aliud signum veræ dispositionis in Pœnitente, quàm dictum ipsius, asserentis se verè dolore. In his omnibus aliisque hujusmodi casibus, aut valde probabile est quòd Pœnitens non habeat dolorem, & propositum sufficiens, aut saltem est valde dubium; & tamen in his casibus, ex nostræ benignitatis regulis, absolvi Pœnitens solet sine ullâ necessitate, cum posset Absolutio differri. Ergo ex nostra benignitate administratur hoc sacramentum sine ullâ necessitate in materia dubia, aut non satis certâ, adeoque cum periculo nullitatis, quod sanè est sacramento injuriosum, & contra virtutem Religionis, ex qua debent sancta sanctè tractari

DISPUTATIO X. 265

Etari propter quam rationem , damnata à prædicto Pontifice fuit ea Propositio , quæ prima est in ordine damnatarum . *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore sacramenti , relicta tutiore , nisi id vetes Lex , conventio , aut periculum gravis damni incurrendi . Hinc sententiâ probabili tantùm utendum non est in collatione Baptismi , Ordinis sacerdotalis , aut Episcopalis .* Proposui ut arbitror quidquid in nostram sententiam solidè , saltem apparenter , proponi potest .

D. R. Ita quidem , & clarissimè .

D. D. Spero , eadem me claritate respondurum , & ideo .

Notandum est primò , totum hoc argumentum retorqueri in vestros Doctores asserentes ; requiri ad sacr. Pœnitentiæ contritionem verè talem , & simul absolventes eos , qui non habent contritionem intensissimam , imo nec intensam , quamvis ad substantiam , & essentiam contritionis verè talis requiri intentionem aut absolutè , aut comparativè maximam docuerit Adrianus in 4. qu. 2. de pœnit. Petrus Soto lect. 14. & 15. de pœnit. aliique allegati à Suario to. 4. in 3. p. disp. 4. sect. 4.

S

Qui

Qui Doctores requirentes saltem aliquam intentionem in tali actu habent longè maiorem auctoritatem, quam habeant vestri Doctores. Si ergo horum sententia probabilis est, ac tutior, ac proinde sola admittenda in praxi, à fortiori talis erit sententia prædictorum. Errant ergo vestri Doctores dum eam non sequuntur in praxi.

- 3 Notandum est secundò, non requiri, etiam loquendo de iis quæ pertinent ad valorem cuiusvis Sacramenti, ut simus ita moraliter certi, ut non possimus moraliter esse magis certi. Nam absque dubio sum moraliter certior, quod Pœnitens habeat dolorem sufficientem, si habeat dolorem valde intensum, testatum lacrymis, & præviis operibus severissimæ Pœnitentiæ plurium annorum, nec tamen vestri Doctores hunc dolorem requirunt.

- 4 Notandum est tertio, ad Sacramenti Pœnitentiæ tutissimam administrationem sufficere, ut monui disp. 5. p. 1. quod Confessor prudenter judicet, Pœnitentem esse dispositum, quod iudicium potest appellari certitudo quædam practica, quatenus Confessarius habens tale iudicium, debet absolvere Pœnitentem.

DISPUTATIO X. 267

tentem, ac si esset certus. Quodd autem id sufficiat, probatur ex eo, quod maiorem certitudinem non requirit communis Ecclesiæ praxis, & hoc modo viri etiam sanctissimi hoc Sacramentum administrant: non enim fere semper absolutionem negant, ut facere deberent, si id non sufficeret, cum ferè semper habeant solum iudicium prudens de dispositione Pœnitentis, nempe innixum ejus dicto, aliisque signis fallibilibus. Quin vestri ipsi Doctores, exceptis prædictis casibus, Pœnitentem statim absolvunt, dum aut explicitè aut implicitè ipso modo confitendi testatur, se verè dolere, & proponere. Certum autem est, quodd ex hac attestatione Pœnitentis, non oritur nisi iudicium fallibile; cum qui sic testatur, non solum fallere Confessarium possit, & fallat aliquando, sed falli ipse possit & fortè fallatur putans se habere verum dolorem, & propositum, cum neutrum habet. Hinc benè Cardenas in suâ Crisi super propositiones ab Innocentio XI. damnatas dissert. 2. cap. 3. num. 25: *Est impossibile plerumque, quod Confessarius habeat cognitionem plusquam probabilem de legitima dispositione Pœnitentis; cum ea cognitio nitatur di-*

Est Pœnitentis, aut aliis signis externis fallibilibus. Unde infert, eam sufficere, & confirmat ex prædicto absurdo, quod nempe si ea non sufficeret, ferè nunquam posset quis absolvi, nisi in mortis articulo.

- 6 Et confirmatur autoritate Theologorum antiquorum, recentiorumque, qui in tractatibus moralibus, quos nobis reliquere, communi consensu non solum docent aut supponunt, sufficere hoc iudicium prudens, sed (quod maximè notandum est) supponunt hoc iudicium esse prudens, dum innititur dicto Pœnitentis. Omnes enim expressè docent, ei esse credendum, credendum autem illi non esset, nisi prudenter ei crederetur. S. Thom. in 4. dist. 17. qu. 3. quæstiun. 5. ad 2. loquens de cognitione, qua Confessarius debet cognoscere Pœnitentis dispositionem sic habet. *Quantum ad hanc cognitionem, non potest maiorem certitudinem accipere, quàm ut subdito credat, quia hoc est ad subveniendum conscientie ipsius; unde in foro Confessionis, creditur homini pro se, & contra se. Rursus quodlib. 1. a. 12. Respondeo dicendum, quod in foro Iudiciali creditur homini non pro se, in foro autem Pœnitentie creditur homini pro se, & contra se.*

Et

DISPUTATIO X. 269

Et iterum ad 2. monet Pastorem debere extra Confessionem diligenter inquirere de subdito, *sed per Confessionem non potest diligentius scrutari, sed oportet, quod credat ea, quæ sibi à subdito dicuntur.* D. Thomam sequuntur Turcensem. cap. *Quem pœnitet.* dist. 1. num. 18. Fumus in Armilla verb. *Absolutio* num. 30. Tabiena ibidem qu. 24. num. 45. & reliqui communiter, unde Leander à Murcia in disquis. 1. in 1. 2. disputation. 1. Resolut. 10. lib. 2. *Pœnitenti Fides habenda est de vero proposito emendæ, sicuti de alijs, quæ contra se, & pro se dicit, ut notat D. Thom. opusc. 26. a. 6. & communiter Doctores.* Nec ullum legi qui contrarium docuerit exceptis vestris Doctoribus.

D. R. Nec isti id negant in universum, sed limitant, dicendo, credendum quidem Reo esse in hoc foro, sed cum meretur Fidem. Negant autem mereri fidem præsertim eum qui, non sublato pravo habitu, vel post relapsum, dicit se non peccaturum amplius, nam pravus habitus pertrahet eum ad novum peccatum, nec meretur fidem qui relabendo semel & iterum fœellit. Et quidem etiam vos cum totâ vestra benignitate adhuc dicitis esse

aliquando differendam absolutionem Pœnitenti, quamvis testanti se esse dispositum. Ergo nec vos putatis, esse semper credendum Reo in hoc foro.

D. D. Id nihil infirmat argumentum meum. Nam quidquid sit de hoc, an semper omnino sit credendum Reo in hoc foro, de quo postea dicam; illud est certum, quod non negatis, nempe credendum esse Reo in hoc foro cum meretur fidem. At cùm Reus meretur fidem, ejus testimonium plerumque fundat solum iudicium prudens & probabile. Ergo hoc iudicium sufficit, nec requiritur alia major certitudo.

- 8 Cæterum in hoc foro Reus semper meretur fidem, dum seriò dicit, idest dum ita dicit, ut sibi non contradicat. Nam qui dicit se dolere & proponere, & simul ex. gr. non vult deferere occasionem proximam voluntariam, aut alia facere, quæ debet, jam sibi contradicit, adeoque non dicit seriò, sed cognoscens id quod dicit, quod non solet evenire. Et ideo Doctores qui respiciunt casus communis contingentes, absolutè pronunciant, esse in hoc foro credendum Reo, dicenti pro se, & contra se.

Id.

DISPUTATIO X. 271

Idque verum est, etiam dum Pœnitens habet pravum habitum, aut est relapsus, ut mox dicam. Nec his differimus aliquando Absolutionem, quia eis seriò dicentibus non credamus, esse verè dispositos, sed quia ea dilatio aliquando est necessaria, aut utilior Pœnitenti, ut emendetur, juxta ea quæ dixi disp. 5. par. 1. versus finem. Hinc optimè Innocentius XI. damnavit eam Propositionem, quæ dicebatur, non esse differendam Absolutionem, modò Pœnitens *qui habet consuetudinem peccandi ore proferat se dolere, & proponere emendationem, et si emendationis spes nulla appareat*. Debet enim ita dicere, ut sibi non contradicat modò explicato. Et rursus debet communiter loquendo præbere spem aliquam emendationis.

Dum autem dicunt vestri Doctores, cum non mereri fidem, qui habens pravum habitum, aut iterum lapsus, dicit se non amplius peccaturum, non resisto. Sed propositum non consistit in hoc, quòd Pœnitens non sit amplius peccaturus, sed in eo quòd nunc habeat animum, & seriam voluntatem non peccandi amplius. Quamvis ergo fortè non mereatur fidem in eo, quod dicit, se non pec-

caturum amplius, nam pravus habitus facile eum ad aliquem lapsum pertrahet, meretur fidem in eo quod dicit, se habere veram, & absolutam voluntatem non peccandi amplius: cum enim sciat, hanc requiri, ut reconcilietur cum Deo, & veniat ad hunc finem, ut venire credendus est, nemo enim supponitur malus, nisi probetur, nisi videlicet adsint signa actualis malitiæ, jam credi debet, quod hanc voluntatem habeat, dum serio dicit se eam habere. Hinc benè Suarius de Pœnit. disp, 32. sect. 2. num. 2. *Non oportet, ut Confessor sibi persuadeat, & judicet etiam probabiliter, ita esse futurum, ut Pœnitens à peccando abstineat, sed satis est, ut existimet nunc habere tale propositum, quamvis post breve tempus illud sit mutaturus. Quæ propositio valde differt a damnatâ, cujus modò meminimus, non enim Suarius dicit debere Pœnitentem statim absolvi, etsi spes nulla emendationis appareat; sed posse absolvi, quamvis Confessor nec probabiliter judicet futurum, ut Pœnitens ab omni gravi peccato abstineat. Optime autem contingit, quod Confessor id non judicet, imo quod judicet cum relapsurum, & tamen futurum speret, ut tandem*
 cmen-

DISPUTATIO X. 273

emendetur. Imo hoc iudicium simul & spem habemus plerumque, cum audimus hos homines ex pravis habitibus valde ad peccatum inclinatos, cum ingenti significatione doloris confitentes. Ex eo enim, quod diu vixerint perditissimè, malamq; peccandi consuetudinem contraxerint, iudicamus facilè eventurum, quod solet evenire, quòd videlicet aliquando sit relapsurus, ex eo autem quòd præbet signa ingentis doloris, efficacisque propositi, speramus fore, ut primò rariùs cadat, adeoque aliquantisper emendetur, inde emendetur penitus; & ad hunc finem absolvimus, ut ab ipso Sacramento ad id roboretur, & benignè tractatus, iterum ad Medicum redeat, & pœnitentia curetur, nec cadat amplius, imo in virtute proficiat.

Illud etiam est falsum, quod relapsus relabendo sefellerit Confessarium. In ultima, ¹⁰ siquidem Confessione, quam habuit non dixit *Non relabar amplius*: non relabi enim est obiectum propositi, non est ipsum propositum, vel si hoc dixit, voluit hoc significare, se habere propositum non relabendi amplius, se velle non relabi amplius, & verè habuit tale propositum & voluntatem, saltem censendum

274 CALUMNIA X.

dum est, ut supra dixi, quod verè habuerit. Non igitur est dicendum, quo fefellerit.

D. R. Imo censendum est, quod non habuerit verum propositum, inquit nostri Doctores.

D. D. At cur ita censendum est?

D. R. Quia est relapsus.

D. D. Non id sufficiens argumentum est. St enim liceret ita arguere, *Petrus relapsus est, adeoque non fecit quod in Confessione dixit se proponere ergo verè non proposuit.* Licebit etiam ita arguere. *Petrus Religiosus non servavit castitatem, adeoque non fecit, quod in Professione Religiosâ dixit se promittere. Et votum ergo verè non promisit, nec vovit, adeoque non peccavit contra votum, & potest ducere uxorem.* Ut igitur ex eo quod quis non observet quod vovit, non licet arguere, quod non voverit; ita nec ex eo, quod quis non observet quod proposuit, sitque relapsus, licet inferre, quod verè non proposuerit & consequenter, quod neque in præsentì Confessione verè proponat.

D. R. Id quidem evidenter ostendit, eos decipi, si hoc modo arguant. Sed fortè ex relapsu post Confessionem, non arguunt quod

DISPUTATIO X. 275

quòd tunc Pœnitens proposito caruerit, sed dubitant, an verè habuerit, & consequenter an habeat.

D. D. Nec id prudenter fit, ut ex lapsu contrà votum imprudenter dubitamus, an verè votum sit emissum.

D. R. Saltem cùm Pœnitens, non semel, sed pluries id fecit, pluries confitendo, & pluries relabendo, ingens suspicio est, ne verè proposuerit.

D. D. Id quoque falsum est, si præsertim Pœnitens sit rariùs relapsus, aut saltem conatus fuerit non relabi. Hæc enim aliqualis emendatio, vel conatus est effectus præcedentis propositi. ut dixi disp. 5. ubi pariter ostendi, absolvi hujusmodi Relapsos posse, aut etiam debere subinde, non ita facile alios, ut docet Card. de Lugo ibi laudatus, nisi urgeat aliqua necessitas, & dent scpecialia signa doloris.

His positis facilis est responsio ad casus quos ibi proposui. Falsum est enim nos exponere sacramentum periculo saltem prudenti, aut probabili nullitatis quod solum caveri debet. Sententiæ enim oppositæ sunt prorsus improbables, ut constat ex dictis in omnibus

bus

bus præcedentibus hujus partis 2. disputationibus. Ex qua eadem ratione vos non exponitis sacramentum vero periculo nullitatis, quamvis non exigatis à Pœnitente dolorem intensum. Falsum similiter est, esse valde probabile, quod Pœnitens in illis casibus non habeat dolorem sufficientem, imo est valde probabile & prudenter credendum, quod habeat, & in hoc sensu quamvis non sit certum certitudine speculativâ, quod habeat, est certum certitudine practica, ut explicavi.

- 14 Ad damnationem Innocentianam resp. 1. debere quidem nos sequi circa valorem sacramenti opinionem tutiorem, dummodo sit probabilis: non enim Deus, aut Ecclesia, obligavit nos unquam ad sequendam opinionem improbabilem & imprudentem. Sententiæ autem oppositæ sunt prorsus improbabiles ut dictum est. Hinc quamvis tutior esset sententia, quæ doceret nos teneri procurare dolorem non solum perfectæ, sed perfectissimæ charitatis, eumque valde intensum, adhuc non teneremur, ut vos conceditis, eam sequi. Sunt autem vestræ sententiæ improbabiliores prædicta, aut saltem æque improbabiles, æque oppositæ communi sensui

DISPUTATIO X. 277

fui Doctorum , & praxi Ecclesię , & reddentesque , aut magis difficilem administrationem hujus Sacramenti , & consequenter sunt que aut magis contrarię ejus Institutioni .

Resp. 2. ex Cardenas in Crysi Theol. dissert. 2. cap. 6. art. 2. num. 61. & ex Didaco de la Fuente Hurtado in Theol. reform. dissert. 2. num. 9. non licere in re presenti relinquere tutiorem sententiam , sequendo probabilem tantum , & non certam , ut dicitur in propositione damnata , in qua sententię tutiori opponitur probabilis , quo nomine sic absolute prolato significatur sententia non certa . Nostre autem sententię , quas hic propugnamus sunt certę . Qua profecto ratione vos respondetis Adriano , Soto , aliisque exigentibus in omni actu verę contritionis intensiorem , quam vos necessariam , negatis .

Resp. 3. falsum esse , quod rigide vestre sententię sint tutiores. Hic autem distinguenda est sententia ab objecto sententię . Verum quidem est esse tutius habere Contritionem , & accedere ad sacramentum post longam preparationem , post longam emendationem , post ingentes Pœnitentias , at non est tutior sen-
sen-

sententia, quę id exigit, sicuti tutius est habere Contritionem intensissimam, non tamen tutior est sententia, quę id exigat, non solum quia non coherent hę rigidę sententię cum principiis fidei, adeoque securę non sunt securitate Fidei, quam securitatem debent habere omnes sententię, sed etiam quia ex ipsis non fit, ut certior sit materia sacramenti sed ut sit minus certa. Fideles enim, hujusmodi rigore absteriti, rarissimę accederent ad hoc Sacramentum, & solum coacti metu Censurę; & rursus, ne cogerentur subire ea onera tam gravia, graviores culpas reticerent; saltem ingens periculum esset, ne id facerent, & consequenter minus certus esset valor Sacramenti. Videor ne tibi satis ad omnia respondisse?

D. R. Abunde, ne dum satis ad omnia quę initio proposuisti. Adhuc tamen hæreo animi dubius.

D. D. Superest ne aliquid aliud quod te angit.

D. R. Me quidem id solum angebat cum præcedentem disputationem clausimus; postea vero Gaspar Juenin unus ex præcipuis nostris Doctõribus, in quem forte incidi, suspi-

DISPUTATIO X. 279

spicatus ex quibusdam meis interrogationibus, me discessionem cogitare, multa dixit contra vestram benignitatem. Sed hæc non moverunt. Jussit inde legere suum Commentarium Historicum dogmaticum, ubi agit de absolutione peccatoris pravis habitibus implicati, de hoc enim fuerat sermo. Ea me lectio, ut verum fatear, non nihil commovit, vereorque, ne ex his quæ ex te audiui, solvi omnia possint.

D. D. Experiamur. Habes ne librum ad manus?

D. R. Quem vides recenti picto corio coopertum, ille est.

D. D. Quæso ne graveris relegere quod legisti,

D. R. Libenter faciam. Hanc in initio conclusionem ponit dissert. 6. quæst. 9. cap. 4. art. 7. *Qui mortaliter peccarunt ex consuetudine, non debent absolvi, nisi multo ad viri prudentis judicium tempore, conversionem operibus probaverint.*

D. D. Nec horres ad propositionem ita severam, ita universalem nullaque exceptio,¹⁶ ne limitatam? Igitur si hujusmodi peccator, qui ex prava consuetudine deliquit, ex con-
cione

cione fervidi sanctique Oratoris concipiat ingentem anteaactæ vitæ dolorem, & ex efficaci voluntate inchoandi novam vitam, post diligens examen totius vitæ suæ, eodem die ad Confessarium pergat, eique cum fletu amarissimo confiteatur omnia sua peccata nec reticeat pravam consuetudinem, suorum scelerum causam, proponatque aliam omnino vitæ rationem in posterum instituere, absolvendus tamen ea die non erit, imo nec eâ hebdomadâ, nec forte eodem mense, alioque sequenti, vult enim tuus iste Doctor, ut intercedat multum tempus, nempe donec Confessarius prudens judicet, prævum habitum esse contrariis virtutum actibus enervatum, quod sane plurium mensium, aut annorum opus est tui Doctoris iudicio.

D. R. Ita puto, nam ideo postea pag. sequ. sic habet *Toti antiquitati persuasum fuit, Contritionem non esse diei unius opus, sed multorum mensum, imo & non nunquam annorum.*

D. D. Huic igitur misero Pœnitenti expectandum erit, donec sua prava consuetudo extingatur, aut valde debilitetur? At quis, eam satis debilitatâ esse docebit? Id ex se Pœnitens judicare non debet, imo nec Confessarius cum

DISPUTATIO X. 281

cum audiit confitentem, id iudicium ferre potuit, aut debuit, cum incertum sit, quæ sit futura Pœnitentis emendatio. Debet ergo eum monere, ut redeat non quidem certò absolvendus, sed iterum audiendus, an se bene gesserit. Et quot libenti animo tolerabunt hanc longam dilationem, eamque fortè nec suffecturam? Sed toleret & redire constituat, utique ad eundem Confessarium si potest. Et quid si non potest?

D. R. Adeat alium?

D. D. Igitur iteranda confessio erit, ea confessio tam longa, tam difficilis facienti, audientique & fortè ex causa, quam mox dicam, erit iterum protrahenda absolutio. Sed redeat ad eundem, ut debet, si potest. Unde iudicabit Confessarius, pravam consuetudinem esse satis debilitatam, aut sublatam?

D. R. Si per aliquot hebdomadas, vel menses in id genus peccati non intidit.

D. D. Ec quid si lapsus amplius non est, quia omnis abfuit occasio labendi? Solebat in ludo blasphemare. Non lusit eo mense, quia pecunia defuit, socius defuit. Non inde sublatu est habitus. Est forte idem qui erat antea. Igitur longior erit instituenda proba-

T

tio

tio, expectandumque, ut ludere possit, nec velit. Tandem potuit, & abstinuit plerumque. Aliquando tamen lapsus est. Quid hic faciet Confessarius? Hærebit? en angustiae. Absolvet? En angustiae majores, timoresque peccandi in Confessario (ut estis omnes) subtili, anxio, pavidoque. Iterum differet? En angustiae in Pœnitente, inde indignatio, tandem desputatio, & propositum non confitendi amplius. Cum hoc pravo proposito discedet, qui primùm cum lacrymis sanctoque, illo proposito instituendi novam vitam accessit. Omitto casus incertissimos & nimis frequentes in hoc hominum genere mortis improviso, in quibus saltem incerta esset Pœnitentis salus, eaque incertitudine ingens in Fidelibus odium in Confessarium crearetur, inque ipso Confessario dolor ex malo eventu, novusque timor commissi ex nimia severitate peccati. Vides quam difficilem executionem habeat hæc tui Doctoris regula, tam severa, tam generalis? Sed forte manifestam aliquam rationem afferet, quæ id facere cogat. Audiamus.

D. R. En argumentum, quod primo loco affert. *Sacramenti Minister extra casum*
necef-

DISPUTATIO X. 283

necessitatis, seu ubi non urget vitæ periculum, uti non potest materia dubia, neque conferre Sacramentum subiecto, de quo merito dubitat &c.

D. D. Sed negavi habendam esse ut practicè dubiam prædicti Pœnitentis dispositionem.

D. R. Afferit tamen aliquas pro se rationes.

Prima ea est, quod *Contritio ordinariè, ac passim non solet unico momento, seu intra paucos dies efformari in corde hominis, quem ligat inveterata peccandi consuetudo.*

D. D. Id autem falsum esse ostendi non¹⁷ semel, ut nosti, & asseritur sine ullo fundamento, & ratione.

D. R. Afferit hanc petitam ex verbis Christi Domini docentis *arctam esse viam quæ ducit ad vitam & paucos esse qui eam inveniant.* Hinc enim infert, difficilem esse viam salutis, & consequenter non esse facilem Contritionem.

D. D. Sed via per quam certò pervenimus ad salutem, non est mi Doctore, sola Contritio, quæcunque ea sit, sed perseverantia. Hinc multi, quia non perseverant, cum tota sua Contritione, quam olim habuere, dam-

nantur. Perseverantia autem utique difficilis est, si diu quis vivat. Hoc igitur Scripturæ textu abutitur tuus Juenin, & speculando insuetus, duo distinctissima confundit. Profer alterum argumentum, nam primum hoc esse dixisti.

- 18 *D. R.* Alterum argumentum petit ex Patribus docentibus hujusmodi Pœnitentes non esse nisi post longam probationem absolvendos. Profert autem Cyprianum. Ex libro de Lapsis, ubi sic. *Si quis præpropere festinatione temerarius remissionem peccatorum dare se cunctis putat posse, aut audet Domini præcepta rescindere, dans scilicet pacem nondum Pœnitentiâ perfunctis, non tantum nihil prodest, sed obest lapsis.*

D. D. Sed hic nullum verbum de lapsis ex prava consuetudine, sed solum de lapsis, imo de lapsis ex sola infirmitate in Apostasiam, quæ expianda erat per publicam Pœnitentiam, ut expiatur modo apud sacrum Tribunal. Sed mirum non est, quod abusus paulo ante autoritate scripturæ, abutatur etiam autoritate Cypriani.

- 19 *D. R.* Tertium argumentum petit ab experientia qua expetitur magnam esse vim pravi

DISPUTATIO X. 285

pravi habitus unde S. August. lib. 8. Confess. cap. 5. eum vocat, ut ipse expertus erat, peccandi necessitatem.

D. D. Nempe magnam difficultatem abstinendi à peccato.

D. R. Ergo Pœnitens valde probabiliter imo certè relabetur, donec ea prava consuetudo per opera Pœnitentiæ enervetur.

D. D. Id primùm nego. Nam D. Augustinus loquitur de habente pravam peccandi consuetudinem, sed non Pœnitente, neque omnino proponente emendationem, imo amante miseriam suam, ut amabat ipse olim; aut non omninò volenti laqueos abscindere. Sed esto, ea prava consuetudo etiam in Pœnitente sit validus ad relabendum impulsus, unde ille valde periclitetur de relapsu. Quid inde? Num Christus dominus ita hoc Sacramentum instituit, ut conferretur soli non relapsuro, aut soli ei, de quo non timeas facilem relapsum? Minimè verò. Voluit conferri dispositis nempe habentibus actu verum dolorem & propositum, & præbentibus spem emendationis. Hi autem præbent, & majorem præbent quam rejecti; nam, aut non re-

labuntur amplius, aut minus, & se continent per aliquot dies, donec, saltem multi, emendantur penitus; illi verò plerumque, ad indignationem, odium Sacramentorum, ac desperationem non rarò impelluntur. Experientia igitur Augustini vobis non favet, alia experientia favet nobis, favet Ecclesiæ praxis, aliaque multa.

20 D. R. Imo Ecclesiam favere dicit sibi. Pergit enim sic: *Veteres, ut suo loco demonstratum est, lapsis Absolutionem ordinariè non impendebant, nisi priùs Pœnitentiæ stadium decurrissent: sic verò gerebant sese non tantùm, ut pœnam peccato debitam peccatores eluerent, sed etiam ut præviis laboribus donum Contritionis à Deo obtinerent.*

D. D. Simili modo audisti in disp. præcedente Apostatam, Marcum Anton. de Dominis, aliosque ei similes inutiliter declamantes, quibus non semel responsum est primò, non constare de praxi veteris Ecclesiæ, nec deesse valida argumenta, quibus probetur, eam quoque statim absolvisse, eaque attuli disp. 11. par. 1. Secundò, eam, si distulit absolvere, id fecisse solum cum iis quos ad publicam pœnitentiam damnabat, iisque ipsis sæ-

pe

DISPUTATIO X. 287

pe statim indultum. Tertio alia tempora
alias leges requirere, ut non semel dixi, &
probavi, & meminisse deberes. Prosequere
lectionem.

D. R. Redit ad Scripturas, quæ Pœni- 21
tentem describunt ut constantem in suo pro-
posito.

D. D. Sed quæro à tuo isto Doctore, an
putet esse necessarium ad Sacramentum, do-
lorem & propositum constans, quod nun-
quam violatur, an non? Si hoc secundum, ad
quid illa Pœnitentium constantium descri-
ptio? Meminerit se Theologum hic agere,
non Oratorem. Si illud primum tam aberrat
à Fide, quam aberrabant qui ad Ecclesiam,
pertinere dicebant solos perseverantes in bo-
no proposito, electosque.

D. R. At Patres (inquit ipse) passim, 22
dicunt Pœnitentiam veram non esse, quæ
constans non est. Hinc communis ea vox est,
*Vera Pœnitentia est mala præterita plangere, &
plangenda iterum non committere.* Multas au-
tem in hanc rem sententias congerit.

D. D. Sed facilis responsio est si distin-
guatur Pœnitentia sufficiens ad Sacramen-
tum, à Pœnitentia sufficienti, & necessaria

ad salutem eternam. Pœnitentia necessaria ad salutem utique debet esse constans re, & affectu, at quæ est sufficiens & necessaria ad Sacramentum, satis est esse constantem affectu, alioquin soli Pœnitentes perseverantes usque ad mortem validum Sacramentum suscipient. Ad eam communem vocem Patrum respondetur, eos per ea verba definire Pœnitentiam qua salvamur, non eam qua justificamur in Sacramento. Non omnis autem qui justificatur in Sacramento salvatur; salvarentur autem omnes, si Pœnitentia Sacramenti consisteret in eo quod amplius non committerentur plangenda. Vel si loquuntur absolute de actu ipso Pœnitentiæ, is consistit in eo, quod plangantur præterita, & dum ea planguntur non committatur peccatum, aliud plangendum, nempe vel diffidentia, vel præfidentia, vel aliud.

D. R. Sed hæc responsio valde displicet meo Doctori, ut audies. *Nihil magis inconditum ad ea Patrum testimonia reponi potest, quam quod nonnulli respondent, contendentes laudatis Patrum textibus non aliud elici, quam istud, eum nempe qui dum actu confitetur, relabitur in peccata, irrisorem esse non pœnitentem.*

non

DISPUTATIO X. 289

non elici verò hoc aliud, scilicet suspectam esse illius Pœnitentiam qui non multo post Confessionem in eadem crimina relabitur. Nihil inquam inconditum magis est.

D. D. At cur non magis, & iustius ex-
clamem ego. Et est qui audeat insurgere in²³
D. Thomam, nec insurgere solum, eique ad-
versari, quod non careret audaciâ, sed ipsum
damnare, ut Patrum interpretem insipientis-
simum, cujus nempe interpretatio sit ita in-
condita, ut magis esse non possit? Hæc enim
interpretatio quam tantopere damnat tuus
lucen in est ipsissima responsio D. Thomæ, qui
in 3. p. qu. 84. art. 10. ad 4. sic habet. *Dicen-
dum quod pœnitere est antea acta peccata deflere, &
flenda non committere scilicet simul dum flet, vel
actu, vel proposito. Ille enim est irrisor, & non
pœnitens, qui simul dum pœnitet agit, quod pœ-
niteat, vel proponit iterùm se facturum quod
gessit, vel etiam actualiter peccat. Quod autem
aliquis postea peccet vel actu, vel proposito non
excludit, quin prima pœnitentia vera fuerit:
nunquam enim veritas prioris actus excluditur
per actum contrarium subsequentem: sicut enim
verè currit qui postea sedet, ita verè pœnituit
qui postea peccat. Id solum video posse afferri*
ad

ad excusandum tuum Ivenin, quod nempe S. Thomam non legerit, quæ tamen excusatio fortè peior est ipso delicto, satisque demonstrat, à vobis non solos despici Theologos speculativos recentiores, sed omnes, quamvis doctrina præstantes, & perantiquos. Ex hujus autem Theologiæ speculativæ contemptu oritur is scribendi modus, quo utitur tuus Doctor facilè pronuncians, concionatorios textus congerens, & quæ sunt diversa confundens.

24 D. R. Superest ultimum argumentum, quod petit ex ratione hoc modò. *Non censetur intermittente feбри liberatus, qui intra unum, aut alterum diem illius estu excrucians est, ergo nec is censeri debet consecutus animi conversionem, qui licet per aliquod tempus à pravi habitus actibus temperaverit, brevi tamen debet in eos erumpere.*

D. D. Igitur erravit D. Thomas asserens, ut audisti, pœnitentiam esse veram, adeoque remissivam peccati, quamvis postea pœnitens relabatur? Cui præstet credere? tuo Doctori, an Doctori totius Ecclesiæ? Ea autem febris comparatio non probat quod intendit, siquidem cum feбри non comparatur peccatum, quod

DISPUTATIO X. 291

quod est mors animæ, sed pravus habitus, qui est morbus quidam animæ, ex eo autem quod quis post Pœnitentiam iterum peccat, non sequitur quod antea non fuerit extinctum, peccatum, sed quod non fuerit extinctus, & sublatus pravus habitus, & inclinatio peccandi.

Hic autem me continere non possum, quin redarguam te, quod his Doctõribus, his²⁵ argumentis transversum te trahi sinas. Legis in his, aliisque hujusmodi commentariis, librisque conclusiones difficiles nihil probatas, ipse tamen probabiles credis? Legis conclusiones horridas, nec exhorrescis? conclusiones crudeles in miseros peccatores nec mali quidquam suspicaris? Audis non esse absolvendos prava consuetudine laborantes. Quid expectas, nisi ut doceant, pravam habitum (ut de fomite concupiscentiæ docuerunt Hæretici) non solum esse peccati effectum, sed peccatum, quo manente, absque dubio Pœnitens adsolvi non potest. Rejiciunt Relapsos. Quid expectas, nisi ut doceant (quod alii docuere) Sacramentum Pœnitentiæ esse veluti Sacramentum Baptismi, quod iterari non potest? Volunt Pœnitentem ante absolutionem diu flere,

flere, amarissime conteri, multum probari debere? Quid expectas, nisi ut doceant (quod alii plurimi docuere) ab Sacerdote non remitti peccata jam antea fletu ipso, probationibus ipsis, & contritione ipsa remissa? Quid tandem inferent? nisi Sacramentum Pœnitentiæ sacram quandam cæremoniā esse, declarationem quandam esse innocentie restitutæ, necessarium non esse.

D. R. Abhorrent ab his erroribus nostri Doctores.

- 26 D. D. At ipsi fortè non vident suæ doctrinæ consequentias, ut certè eas non vidisse dicendus est Franciscus Genettus in sua recentissima Theologia Morali edita Parisiis an. 1703. Ex pluribus exemplis rigidissimæ ipsius doctrinæ, unde gravia sequantur absurda, unum afferam ex to. 4. tract. 6. de Sacram. Pœnit. ubi cap. 5. qu. 19. docet ad veram Contritionem in hoc Sacramento requisitam esse necessarium constans propositum, non inquit, propositum, *sed constans propositum*, idque debere innotescere Confessori antequam absolvat, quod ipsum confirmat cap. 7. qu. 15. dicens unam ex necessariis dispositionibus ad absolutionem esse juxta Concilium Tri-

Tri-

DISPUTATIO X. 293

Tridentinum cessationem à peccato , non esse autem censendum quod cessarit à peccato , qui quamvis post ultimam Confessionem , & propositum , rariùs peccet , aliquando tamen peccat .

Ex hac doctrina sequitur 1. quod qui post plures lapsus , & peccata paulo ante commissà accedit prima vice ad Confessorem , is non possit statim eum absolvere , sed debeat differre . Hanc consequentiam ipse videt , & admittit , nec repugno .

Sequitur 2. quod si is redeat ad Confessorem , sed nihil emendatus , nec debeat absolvi , si præsertim media ipsi præscripta non adhibuit . Hanc etiam videt , & admittit . Igitur erit is iterum rejiciendus , utcunque dicat se nunc verè dolere , & lacrymas fundat . His enim non esse credendum satis docet cap. 5. qu. 21. Audi pulchram rationem . *Nam sæpè lacrymæ proveniunt (inquit) ab humano prorsus affectu , vel ex imaginatione obiecto aliquo insolito commota .*

Sequitur 3. quod si is redeat tertia vice ad Confessarium ferè penitus emendatus , ita ut peccarit solùm semel , aut bis qualibet hebdomada , cum priùs idem peccatum commit-

te-

teret sapius in die, nec possit absolvi; non habet enim dispositionem necessariam ex Tridentino juxta modernum hunc interpretem, nempe propositum constans, & cessationem à peccato. hanc etiam consequentiam videt, & admittit pag. 112.

Sequitur 4. quod si vel semel tantum intra spatium plurium mensium suæ probationis lapsus sit, & quartò redeat ad Confessionem, sit similiter sine venia dimittendus. Consequentia est manifesta.

Sequitur 5. quod si Pœnitens accedat cum uno solo peccato mortali, quod heri prima vice commisit ex. gr. cum pravo desiderio, cum morosa delectatione, vel alio hujusmodi, non possit statim absolvi non enim potest Confessarius scire an habeat propositum constans, nisi, post propositum, perseveret sine peccato per tempus aliquod notabile, quod ipsi dicitis esse ad minus aliquot hebdomadarum seu mensis spatium.

Sequitur 6. quod is nec in articulo mortis possit absolvi, ut neque ille, de quo loquebamur paulo ante, qui propter unum relapsus est quartò rejectus; siquidem nec in mortis articulo potest absolvi qui caret dispositio-

ne

DISPUTATIO X. 295.

ne necessaria , nempe aliqua ex illis , quæ requiruntur ex Tridentino , quarum unam , dicit is author , esse propositum constans , & habitualement cessationem à peccato .

Sequitur 7. eandem praxim esse servandam cum iis qui sola peccata venialia continentur . Tridentinum enim non distinguit , & vera pœnitentia est requisita in utraque Confessione , ergo si in confessione mortalium requiritur propositum cōstans quia requiritur vera pœnitentia , id etiā requiretur in Cōfessione unius venialis præsertim deliberati . Ergo erit differenda absolutio etiam ei qui cum uno solo peccato veniali heri commissio accedit ad confessionem , eritque prius diu probandus .

Quis unquam audivit tam absurdas doctrinas , tam severas , & repetitas ejusdem²⁷ Pœnitentis ferè in totum emendati dimissiones , tam impiam cum moribundis crudelitatem . Excusari autem debet is Author , qui non est censendus hæc docere voluisse , ergo dicendum est , quod has consequentias , ut initio dicebam , non vidit , eamque potissimum , quod sacramentum tam severe administratum tolleretur penitus . Sed has consequentias videt optimè Demon qui sub hac spe-

specie rigidae pietatis vos decipit, & latens venenum securius miscet.

D. R. Venenum liquori dulci, qui allicit immisceri solet, non autem amaro, qualis est nostra doctrina.

D. D. Has ille artes adhibere consuevit, insuetas nobis, ut magis fallat. Miror autem te nondum flecti post ea, quæ in his disputationibus sparsim tractata audisti de damnis vestri rigoris, deque benignitatis nostræ fructibus indubitatis.

D. R. Audivi quidem multa sparsim, sed magis dicta, quam probata.

D. D. Volentibus perluaderi, nec lumbini repugnantibus satis probata sunt. Laborem tamen non refugio. Quod obiter probavi, probabo ex consilio, & futuram in id disputationem instituam. Forte durissimam istam arcem animi tui, quam ratio sola expugnare non potest, hoc quaecunque patientiæ meæ meritum expugnabit.

CALUMNIA XI.

*Præsens Ecclesiæ benignitas in admini-
strando Sacramento Pœnitentiæ
perniciosa Fidelibus est.*

DISPUTATIO XI.

Doct. Rig.

Ermitte me prius elo-
qui, quæ paravi.

Doct. Discr. Per-
mittam. Sed volo
prius, illud tibi per-

suadeas, quod in fine præcedentis disputatio-
nis negasti posse, aut solere contingere, nem-
pe Demonem rigidâ sæpe doctrinâ decipere,
ac proinde liquori etiam amaro suum immi-
scere venenum, quod plurimis exemplis
ostendo. Rigida profecto erat Phariseorum

V

doctri-

doctrina, de quibus Christus Dominus Matth. 23. 13. *Alligant onera gravia, & importabilia, eaque imponunt in humeros hominum.* Rigida eorum secta fuit, quorum meminit Lucas Actorum 15. *Et quidam descendentes de Judæa docebant fratres, quia nisi circumcidamini, non potestis salvari.* Rigidissima erat, humanoque palato insuavis doctrina Montanistarum, de quorum Doctore Proclo loquens Baron. annal. 201. *Castitatem, & continentiam celebrabat, nova jejunia, eademque austeriora instinctu Spiritus Sancti servanda indicabat, vigiliis, & preces multiplicabat.* Asperi, durique fuere Novatiani, ut eos vocat Innocentius in epist. ad Exuperium. Omnium severissimus fuit Eustathius, qui, ut refert Concilium Gangrense conjugium, divitias, esum carniū, ornatum vestium, aliaque hujusmodi tanquam illicita Fidelibus interdixit. Quin ipsa Lutheri doctrina molliissima ab rigore cepit, & tanquam à studio reformandi Ecclesiam, per Pontificias indulgentias, ac Doctorum laxitatem, ut ipse dicebat, deformatam. Quæ is contra Pontifices, pœnitentiam canonicam remittentes, indulgentesque declamarit, norunt omnes; nostro-

DISPUTATIO XI. 299

noſtrorum vero Doctorem ſententias veluti
 nimium benignas ita fugillat in lib. Reſolut
 contr. conſul. Eckian. conſul. 2. *Gravis eſt*
error Theologorum peccatum veniale penitus ni-
hil curantium. Nonne apparet hos Theologiſas
primum extinguere timorem Dei in hominibus,
deinde pulvillos, & cervicalia ſub manibus, &
capitibus eorum ponere, ut Ezechiel dicit, ac
orationes eorum remittere, ac ſpiritum extingue-
re? Non eſt res levis momenti, dicant quid ve-
lint, legi, & voluntati Divinae vel ano pilo
diſſentire, nec eſt levis res miſericordia Divina,
quæ veniale ignoſcit. Ita illi legem, & volun-
tatem ac miſericordiam Divinam pene pro igna-
via habent, ne ſerveat oratio, neve ſerveat
gratitudo juſtorum. Et lib. Declamationum
 popul. ſuper præcepta Decalogi & in com-
 ment. epiſt. ad Gal. aſſerit, contra præceptum
 Charitatis peccari ab eo, qui creatum aliquid
 diligat non ex imperio Charitatis. In lib.
 quoque quem de Uſura, & Negotiatione
 ſcripſit, perſonam egregie ſuſtinet rigidi Do-
 ctoris. Magiſtrum ſuum ſequutus eſt Didi-
 mus apud Melancthonem, aut Melancthon
 ipſe in orat. pro Mart. Luth. auſus ipſum
 D. Thomam redarguere laxitatis in defini-

dis obligationibus Charitatis . Hæc præfari debui , ne tibi de tuo rigore blandiaris .

D. R. Non is est noster rigor , quem isti Hæretici , vel Seduciores profitebantur . Non imponimus cum Pharisæis onera gravia super humeros hominum , sed à Majoribus imposita custodiri cupimus .

D. D. Et custodes legis se tantum esse , dicebant Pharisei ; hinc ea indignatio in Christum , quod Sabbata , ut ipsi dicebant , non custodiret .

D. R. Non dicimus cum Antiochenis perturbatoribus , *Nisi circumcidamini non potestis salvari* , sed cum Christo , *nisi penitentiam habueritis omnes peribitis* . Luc.3.

D. D. Et hanc prædicabat Montanus , & Proclus , dum indicebant nova jejunia .

D. R. Non negamus veniam peccatoribus ut olim Novatiani , sed imparatis differimus .

D. D. Parum , crede mihi , distant in praxi hæc duo , & quibus tandiu differtur à vobis absolutio , cum tam severè rejiciantur , negatur . Atque utinam non sitis tandem negaturi , quod modo differtis . Habet error progressus suos , nec semper in exortu totus est .

D. R.

DISPUTATIO XI. 301

D. R. Non indicimus cum Eustathio tanquam præcepta, quæ Christus voluit tantum esse consilia.

D. D. Idipsum facitis, dum prævios fletus, contritionem perfectam, longam pœnitentiam, ad quam adhortantur scripturæ & Patres, tanquam necessariam sacramento prædicatis.

D. R. Non simulata, & ad captandum plausum ascita nostra severitas est, ut ea Lutheri prodeuntis in publicum, & sub impii zeli vexillo milites contra Ecclesiam conscribentis.

D. D. Utinam non idem sit vestræ militiæ vexillum. Sed omittamus ista, quæ nimis vera esse, aut futura, alibi non semel ostendi. Sit is, quem præfertis, verus amor communis salutis, amor restituendi veteris Ecclesiæ disciplinam, nego, hanc ita utilem fuisse, ut consecuta inde benignitas, quam modò profitemur, sit habenda tanquam minus utilis, aut etiam perniciofa. 3

D. R. Sic habendam eam facile ostendam. Et primò ex vestra benignitate fit, ut Pœnitentes post mortem luant ingentes pœnas. Cum enim pœna culpis debita sit omni-

nino persolvenda, vel in hac vita misericorditer per opera pœnitentiæ, vel in alia post mortem severissimè per ignem, quicumque in hac vita eam penitus non persolvunt, ut certè non faciunt vestri Pœnitentes, gravissimam, & diuturnam purgantis incendii sustinere cogentur post mortem, si tamen crudelius illud & æternum evadent.

D. D. Hoc fortè evadunt hodie plures, quam olim, eoque plures, quo plures sunt hodie Pœnitentes.

D. R. Nempe mollissimi Pœnitentes.

4 *D. D.* Nempe vero Sacramento Pœnitentiæ expiati. Quin Purgatorii quoque pœnis, aut penitus, aut citò liberandos speramus, freti Sacrificiis, quæ eo frequentius modò pro mortuis offeruntur, quò plures sunt in Ecclesia Sacerdotes; freti Pontificum Indulgentiis, quas modò tam sæpe pro nobis, mortuisque lucramur, ad hunc ipsum finem frequentius jam, & effusius concedi solitas, ut, quandò alliciendis ad Sacramentum Pœnitentiæ Fidelibus, non ita graves Pœnitentiæ injunguntur, de Thesauro Ecclesiæ Divinæ justitiæ satisfiat.

D. R. Id ego lucro non appono, quod
tam

DISPUTATIO XI. 303

tam multi sint Sacerdotes , ac tam faciles Indulgentiæ .

D. D. Non dubito, quin, ut Sacramenta paulatim tollitis , sublaturi aliquando sitis etiam Sacrificia. Nec miror, quòd Pontificiam in relaxandis pœnis indulgentiam non ita laudetis , qui de isto Ecclesiæ thesauro tanquam de novo Theologorum Pontificibus adulantium figmento disputatis , & forte ipsam Ecclesiæ in Christi sanctorumque satisfactiones potestatem in dubium revocatis . Sed hæc obiter .

D. R. Et malignè. Sed pergo : Efficit 2. vestra benignitas , ne Peccatores pœnites magno illo cumulo meritorum ad uberiores gloriam promerendam locupletentur , qui olim ex asperis illis , longisque Pœnitentiæ laboribus Pœnitentibus accedebat .

D. D. Non efficimus quidem , ut tanto cum merito salventur pœnites , sed efficimus , ut longè plures salventur peccatores .

D. R. Id incertum est .

D. D. Nihilo magis , quam illud .

D. R. Certissimum illud est , quod nempe ea tam longa , tam aspera pœnitentia erat ingentis meriti ferax .

D. D. Certissimum id quoque est, eos qui tam longam, tamque asperam pœnitentiam egerunt, paucissimos fuisse, nec tam multos modo esse impœnitentes.

- 5 *D. R.* Id ultima Mundi dies ostendet. Prosequor enumerare reliqua. Fit 3. ex vestra benignitate, ut Populi non sint ita suis Episcopis subiecti, ut erant olim, cum saltem in delictis gravioribus Episcopus fontes audiebat, judicabat, pœnitentiæ tempora decernebat, absolvebat.

D. D. Imo fit, ut Populi Pastores suos diligant magis, quàm olim, cum omnes Episcopi (si vera sunt quæ dicitis) certè non pauci, ut ostendi disp. 9. part. 1. severiùs in delinquentes animadverterent. Hinc tam multi eorum se iudicio submittere detrectantes, ex remotissimis etiam regionibus ad Romanum Pontificem confugiebant, ut constat ex Concilio Salegunstadiensi, & Lemovicensi, & ex epist. Nicolai 1. ad Episc. Rivoladrum. Hinc ea, aut transfugientium ad hostes Fidei, aut se necantium ex horrore publicæ, vel nimis asperæ pœnitentiæ desperatio, quod evenisse testantur can. 4. Patres Concilii Toletani 16. *Quorundam hominum*

tam

tam grave inolevit desperationis contagium, ut dum fuerint pro quavis negligentia aut disciplina censura multati, aut pro sui purgatione sceleris sub Pœnitentiæ satisfactione custodia mancipati, incumbente desperationis incommodo se ipsos malunt, aut suspendio enecare, aut ferro, aut aliis mortiferis casibus interimere &c.

D. R. Non oriebatur id ex disciplina Ecclesiæ, sed ex aliquorum qui justè puniebantur, dementiâ, aut etiam ex aliquorum plus justò punientium severitate. Hic autem expendimus quid ex rigida quidem, sed communi, probataque Ecclesiæ disciplina proflueret.

D. D. Sed hoc oritur ex ipsa natura magni rigoris, qualem vos toti Ecclesiæ veteri tribuitis, ut qui eum præfert, non amore, sed odio potius habeatur. Pastorem autem, Patremque amari decet, nec agere Censorem terribilem, & Judicem inclementem.

D. R. Id mali, si quod verè fuit, redimebatur aliis multis bonis, quæ ex vestra benignitate non profluunt, ut jam ostendo. Est 4. ex vestra benignitate, ut Pœnitentes non ditent Ecclesiam prædiis, juribus, pecunia,

nia, omnisque generis eleemosinis, quas in Canonica Pœnitentiæ redemptionem erogabant. Hoc enim modo diviti censu ditati Episcopi, Tempa ubique extructa, & innumera fundata Monasteria fuere à Principibus viris, aliquando etiam postquam de veteri rigore remissum fuit, sed longe frequentius, cum viguit severior disciplina, ut multis exemplis ostendere possem.

D. D. Sed ego ostendam oppositum, nempe liberaliorem fuisse, post ea secula severitatis, Fidelium pietatem, plura Tempa extructa, plura Monasteria, plura egenorum receptacula, Academias serè omnes. Quamvis autem evinceret, ditiores fundationes antiquiores esse, & antiquæ pœnitentiæ fructus, opus non fuit amplius ditioribus huiusmodi donationibus, quibus Ecclesia in invidiam vocaretur.

7 *D. R.* Sed illa quantò augustior tunc ædificatio non Ecclesiarum, sed Fidelium, ex publicæ virtutis exemplis, cum tam multi spectabantur in foribus Ecclesiæ lugentes, squallidi, accusantes se, pedes Fidelium osculantes, deprecantes veniam, in angulo Ecclesiæ ore demisso Fidei doctrinam audientes,

DISPUTATIO XI. 307

tes, Episcopi pedibus provolutos, & repul-
sam per menses & annos patientissime tole-
rantes?

D. D. Nec frequens fuit hoc spectaculum, nec multorum, nec diuturnum in Ecclesia, ut ostendi disp. 9. part. 1. Sed fuerit frequens, fuerit utile, quam frequentior modo, & utilior concursus cernitur sedem Confessarii in omnibus Ecclesiis obsidentium, expectantium, sponte confitentium distinctissime culpas suas, inde abeuntium ab Ecclesia cum anima perpurgatâ, cum Deo reconciliatâ, de Ecclesiæ benignitate contentâ.

D. R. Sed mox relapsurâ, si tamen surrexit unquam, quod suspicari, imò etiam credere necesse est. Unde enim modò cum tam frequenti Sacramentorum usu tanta licentia, olim verò Fidelium mores tam sancti, nisi quia qui modò cadunt, aut non resurgunt, utpote qui veram Pœnitentiam non agunt, aut si resurgunt, levissimâ Pœnitentia castigati statim relabuntur; cum è contra olim Fideles severissimæ Pœnitentiæ legibus absteriti non laberentur, aut diù macerati, probatique ante absolutionem, verè resurgerent, & à relapsu revocarentur.

D. D.

D. D. Putas ergo meliores fuisse olim
Fidelium mores ?

D. R. Indubitatum hoc habeo .

D. D. At unde habes ? Forte ex eo quod
Episcopi sanctiores essent ?

D. R. Id audes negare ?

8 *D. D.* Fuerunt quidem non pauci sanctitate præstantes, sed alij longè plures aut errorum satores, aut errantium fautores, aut Principum ambitione, vel suâ ad sacros Magistratus evecti. Sanctitate ac doctrina præcelluit S. Gregorius Nazianzenus, sed ideo loco cedere coactus, eique substitutus Nectarius rerum Ecclesiasticarum prorsus ignarus, eoque suo decreto, quo Presbyterum Pœnitentiarium sustulit, de morum disciplina pessime meritus, ut Socrates & Sozomenus aliâs citati fatentur. Eloquentia, doctrinaque illustis S. Joannes Chrysostomus fuit, sed ejus successor Arsacius *homo infantissimus, decrepitus senex, & spiritualis exercitationis ignarus*, ut Baron. ad ann. 404. Vir SS. Ambrosius, sed ejus præcessor Auxentius Hæreticus. Si hæc præciquarum Urbium erat calamitas quid contigisse minoribus putas ? Sed nolo coniecturis rem agere, ubi non desunt testimonia.

Audi

DISPUTATIO XI. 309

Audi Costerium virum antiquitatis non ignarum in vita D. Ambrosii. *Corruptissimum tunc erat seculum, & propter opinionum diversitatem pugnae admodum, ac factiosum. Ut quisque excellentiori doctrina ceteris præstare videretur, vix Hæreseos suspicionem evaderet.* Meminisse autem debes loqui Costerium de seculo quarto; nam anno 397. obiit Ambrosius, hoc autem seculo conditi fuere celebriores, rigidioresque canones pœnitentiales Nysseni, Basilique. Id ergo seculum quod vos ex severitate Pœnitentiæ celebratis, corruptissimum vocat Costerius: nec certè dissidentibus, ac invicem digladiantibus perpetuè Episcopis, & à suis sedibus sæpè puls, sæpius absentibus, ut Conciliis interessent, à noxiis pascuis abduci grex poterat, ne dum lætiori pabulo recreari. Qui autem Ecclesiis præficerentur quinto aut sexto seculo, quique tunc in Clerum cooptarentur, an soli sanctiores, an verò nihil absimiles eis quos modo sacris præfecturis, aut ministeriis decoratos videmus, colliges ex Hieronymo, Gregorio, & Salviano *Interdum* (inquit Hieronym. lib. 1. contra Jovin. docens cur Ecclesiastica præfectura non esset pœnes puriores

me-

melioresque) hoc ex Pontificum vitio accidit, qui non meliores, sed argutiores in Clerum eligunt, & simplices quosque, atque innocentes inhabiles putant, vel affinibus, & cognatis quasi terrena militiæ officia largiuntur, siue divitum obediunt jussioni, quodque his pejus est, illis Clericatus donant gradum, quorum sunt obsequiis deliniti. Non interdum solum, sed plerumque contingit (inquit Gregor. hom. 26. loquens de Ecclesiarum Pastoribus) ut hic judicii locum teneat, qui ad locum vitæ minimè concordat. At proinde sæpè agitur, ut vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus solvat. Sæpè in solvendis, atque ligandis subditis suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequitur &c. Sæpè fit, ut erga quemlibet proximum odio vel gratia moveatur Pastor. Judicare autem de subditis dignè nequeunt, qui in subditorum causis suæ vel odia, vel gratiam sequuntur; unde rectè per Prophetam dicitur. Mortificabant animas, quæ non moriuntur. Salvianus verò (inquit Bellarm. de script. Eccl.) ita exaggerat vitia Christianorum, & maxime Clericorum sui temporis (nempe quinti sæculi, floruit enim ann. 460.) ut nimius videri possit, nisi ex vero zelo gloriæ Dei, & salutis animarum ejus oratio proficisceretur.

Sed

DISPUTATIO XI. 311

Sed ingentia certè fuere crimina , quæ hominem Clericum de Clericis ita loqui coegerunt . An putas seculo septimo meliores fuisse , cùm Sanctorum , Doctorumque minor numerus fuit , & ut dictis remissior disciplina ? An octavo, vel nono, cùm, ut Clericorum honestati consuleretur , fuit opus id eis negare, quod fuerat à Synodo Nicena permissum .

Quanquam (ita statuit Concilium Forojulien-
se ann. 791.) *de quibusdam mulieribus inhonestis*
carentibus suspitione clementiis aliquo modo
in Concilio Niceno legatur indultum , nos tamen
Omnes omnino nunc necessarium vetare
prospeximus , eo quod experimento didiceri-
mus illarum velamento alias licentiis ad eos
aditum veniendi perditionis causam habuisse. In
majoris petulantiae remedium id ipsum statuit Concilium Moguntinum ann. 883. quod honestiùs legitur , quam recitatur , uti etiam quæ de suorum temporum Sacerdotis habet pluribus in locis Petrus Damiani . Hunc si leges , & reliquorum temporum ante ipsam monumenta consules , id apud te statues, curam semper gessisse domus suæ Christum dominum , nec unquam defuisse fidos Pastores , qui volentibus doceri saluberrima pascua-

com-

commostrarent Rursus fuisse quidem olim Episcopos aliquot, sanctitate ac doctrina, prestantes, & fortè plures quam modò, sed longè plures fuisse, aut vitæ minus sanctæ, aut doctrinæ minus tutæ, quam sint hi qui modo præsumunt Ecclesiis, qui plerumque si optimi non sunt, nec Hæretici sunt, nec Schismatici, nec violenti Infularum invasores, imo nec mali sunt qui proinde sin multum profunt, nec multum nocent, imo nec nocent. Cùm autem longè melius sit non esse multos qui nequitia multum noceant, quam esse aliquot qui sanctitate multum profint, sit esse longè meliorem nostrorum temporum conditionem, quam præcedentium. Si ergo Clerum spectes, ex cujus aut probitate, aut improbitate adeo pendent Fidelium mores, nequis asserere, meliores eos olim fuisse, quam modo.

- 9 Fortè meliores olim fuere Fideles, quod magis abessent à pessimis exemplis? At, per plura secula mixti fuerunt ubique Ethnici, Hæretici, Catholici, quorum proinde oculis objiciebantur ubique exempla vitiorum, quorum auribus, aut laudes inanum Deorum, aut blasphemæ in verum Deum voces, aut

DISPUTATIO XI. 313

aut errores Hæreticorum insonabant ubique, non sine gravi audientium damno, eoque diuturno: nunquam enim eâ diligentia, qua his ultimis seculis, cautum fuit ne quid impium, aut à Fide alienum rudis populus doceatur.

Fortè ex eo, quod olim plura suppetere-
rent ad pravas consuetudines avellendas, mo-
resque ad pietatem conformandos adiumen-
ta? At nunquam hæc uberiora fuerunt, quam
modò, cum tantus est Templorum nitor, tot
in Templis pietatis spectacula, tot officia re-
ligiosa, piæ exercitationes tam varix; cum
tanta est piorum librorum copia, quibus in
Fide, & moribus instruuntur Fideles, tanta
Sacerdotum copia, qui panem sacri sermonis
populo frangunt, qui Sacramenta mini-
strant, qui argumenta ad meditandum in
secessu religioso Initiandis, & in Ordine Re-
gulari Professuris proponunt, qui Urbes &
Oppida docendo, concionandoque obeunt:
cum tot ubique Seminaria, tot Collegia, tot-
que erectæ domus aut ingenuis adolescenti-
bus educandis, aut expositis ejectisque reci-
piendis, aut relictis, & profugis colligendis
addictæ: cum demum tot artes excolendorum

. . . X . . . om . . .

omnis generis hominum inventæ, tot morbis animæ curandis remedia præparata, ut hoc maxime tempore impletum videatur illud Esaïæ vaticinium cap. 25. *Et faciet Dominus exercituum omnibus in monte hoc convivium pinguium, convivium vindemiæ, pinguium medullatorum, vindemiæ defecatæ. Et cap. 30. Dabitur pluvia semini tuo, ubicunque seminaveris in terra, & panis frugum terræ erit uberrimus & pinguis &c. & erunt super omnem montem excelsum, & super omnem collem elevatum rivi currentium aquarum.* Causas, ut vides, quæro omnes, quæ te movere possunt ad sentiendum tam magnificè de veteris Ecclesiæ Fidelibus, tam demissè de aliis. Sed nullam reperio. Non loquor de Fidelibus nascentis Ecclesiæ nihil rigidæ & potius benignæ, sed Ecclesiæ adolescentis, quam severam, & rigidam appellas. Hanc ego sanctiorem fuisse nego.

- 11 *D.R.* At sanctiorem eam fuisse ex eorum temporum Historicis, & Patribus ostenditur. Nec facit, quod plura modò suppetant ad virtutem auxilia, plura vitiorum remedia, quando deest præcipuum, nempe rigida in delinquentes censura, sine qua reliqua parum conferunt utilitatis.

D.D.

DISPUTATIO XI. 315

D. D. At Historicos Patresque ego allegavi. Ex his audisti qui eligerentur in Clericos, qui plerique Episcopi essent, & minores Sacerdotes. Id putavi sufficere, ut intelligeres ex moribus Clericorum qui essent mores cæterorum. Quoniam verò coniectare non vis, sed clarè intelligere, qui tunc essent totius Christiani populi mores, faciam, ut intelligas ex *D. Augustino* ea deplorante, ac redarguente in populo suo, quibus modo populus Christianus vel abstinet omnino, vel non ita sordescit. Et primò non ea solum Fideles illos superstitione infecerat, quæ spem ponit in quibusdam eo ordine, eo numero, eo temporis articulo aut inceptis, aut peractis, & nostras aliquando mulierculas magis impetritas plerumque, quam pravæ decipit, sed impiæ quædam persuasiones, & cultus sacrilegi, qui à Fidei candore, & vix non à Fide ipsa abstrahebant. Hujusmodi erant Ethnicæ quædam invocationes clamoresque inter saltandum præ foribus Templorum, vel dum Luna defectum lucis patiebatur, item vacatio ab omni labore velut in obsequium Jovis, ea die, quæ à falso illo Numine nuncupatur, in quæ *S. Doct. ser. 215. de Temp.* magna significa-

tione doloris invehitur. Nec abſimilis ea aut omnium, aut ferè omnium ſuperſtitio erat adornantium mortuis ſuper eorum tumulos convivias, ut paratis epulis Parentum, Fratrumque ſuorum, quos extulerant, animæ paſcerentur, ab qua eos dementia avocare fatigat ſerm. 15. de Sanctis, illud inculcans, *Animę Fratrum Parentumque noſtrorum minime cibis carnalibus delectantur. Ceſſate ergo fratres ab his erroribus &c.* Cum autem epulis præparatis, expletâ eâ ceremoniâ, illi ipſi veſcerentur qui mortuale convivium inſtruxerant, hinc oriebantur illæ in Templis commeaſiones, & ebrietates, quas ille non ſemel deſlet amariffimè, & præſertim ep. 22. ad Aurel. Episc. Carthag. Nec minori doloris ſignificatione eorum impietatem redarguit ſer. 25 i. de Temp. qui ſermones miſcebant in Templis dum ſacra officia celebrabant, & aut Sacerdotem cogeant appropere ſacrificium, aut, eo non abſoluto, velut indignantes moroſam Offerentis religionem, abſcedebant. Huic impietati reſpondebant reliqua. Cômuniſſima delicta fuere ebrietates, quæ abierant in apertam, & veluti tolerabilem conſuetudinem, ut idem queritur ep. 49. novæ edit.

DISPUTATIO XI. 317

edit. cap. 11. & adulteria malum adeo frequens, ut Moechis absterrendis, curandisque, necessarium fuerit gravi præcepto adigere uxores, ut sui thori iniurias Episcopo revelarent, ut ipse facit hom. 49. ex 50. ex qua etiam habetur, perpaucos fuisse in eo populo qui famâ penitus honestâ potirentur. Cum enim adhortaretur Catechumenos, ut aliquem ex Fidelibus imitandum in castitate coniugali sibi deligerent, hæsit dubius, an aliquis ad id eligi posset, & vix tandem credidit aliquem hujus meriti virum repertum iri, ignotum sibi, cui adulteri multi noti erant. *Catechumenis dico. Exardescite voluntate ad percipiendam gratiam* (hortatus antea eos fuerat ad castitatem saltem coniugalem) *sed eligite vobis in Ecclesia Dei quos imitemini. Quid est quod dico? Si non inveneritis? Ergo in populo Dei non est quem inveniatis? Per tot annos tot homines sine causa baptizavimus, si non ibi sunt qui servant quod acceperunt, qui custodiant, quod audierant. Absit hoc à me, ut credam. Melius esset non vobis essem Episcopus, si hoc ita est. Sed spero esse, credo esse. Inde est autem misera conditio mea, quia plerumque cogor adulteros nosse, castos nosse non possum. In occulta est unde gaudeam,*

deam, in publico est unde torquear &c. Hæc ipsa sanè S. Doctoris hæsitatio, is veluti ad benè sperandum conatus, hæc tandem velut incerta credulitas satis ostendit, quàm pauci in ea Ecclesia essent exploratæ, indubitataeque honestatis, nempe hujusmodi homines, cujusmodi hominibus omnes modò abundant Ecclesiæ. Quis enim modò Urbis, Hipponensi æqualis Episcopus non possit aliquos statim, aut etiam multos de suo populo tacitâ saltem cogitatione designare graves pios, & honestatis apud omnes indubiæ? Nunc velim, ita ratiocineris. Si hujusmodi fuit Ecclesia Africana, in qua, si peccatum antea fuerat, nimio rigore peccatum fuerat, quales certè fuerant Tertulliani, Novatianorum aliorumque Præsulum Affricanorum errores quorum meminimus ex Cypriano disp. 2. num. 8. & disp. 3. num. 2. & rursus si Ecclesia Sanctissimi Præsulis Augustini fuit hujusmodi, quales fuisse censendæ sunt ex aliarum regionum, aliorum Episcoporum, aliorum temporum, ex inquam, in quibus præfuere Pastores illiterati? ex, quarum cura fuit apud homines incuriosos, desides, socordes? ex, in quibus jus dixere Divini, humane

nique

DISPUTATIO XI. 319

nique Iuris contemptores; Hos autem multos fuisse, audisti ex Gregorio, & ex omnibus Ecclesiæ tam Latinæ, quam Græcæ historicis discere potes; sed audi nunc iterum ex Augustino, qui hom. 50. sic eos peccatores redarguit, qui ex magno sibi similium numero solatium sibi quærunt. *Non ergo illi quos moneamus agere pœnitentiam quærant sibi comites ad supplicium, nec gaudeant, quia plures invenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Non enim est hoc sanitatis certum consilium, sed malevolentiae vanum solatium.* Inde sic interrogat. *An fortè attendunt multos etiam in ipsis honoribus Ecclesiasticis Præpositorum, & Ministrorum non congruenter vivere sermonibus, & Sacramentis, quæ per eos populis ministrantur?* Quid hic respondet Augustinus? fortè non ita esse, nempe aut non esse multos, aut non esse ita pravos, ut à Deo damnandi sint. Neutrum excusat Augustinus, neutrum respondet, non negat esse verè multos, eosque vitam contrariam Evangelio quod prædicant, degere, sed esse Christo auscultandum qui monet, ut id faciamus quod docent, non quod faciunt, inde subdit, *Tam sunt autem isti absurdi, & præpo-*

fieri, & miseri, qui Præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quam per eos prædicta Domini præcepta servare, quam si quisquam viator remeandam sibi esse existimet in itinere, cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere, & non ambulare. Audis Augustinum? Quid hic excipis? Auctorem? Is est, cui consuevisti firmiter adhærere, quam quibuslibet Pontificum bullis. Ecclesiam excipis? at ea fuit, aut esse debuit ex melioribus. Augustinum præcesserat Valerius, vir sanctus piissimus, & Deum timens, ut eum vocat Possidonius in vita Augustini. Igitur non deerat muneri suo. Populi erant ex longo tempore ad Fidem tracti, erant benè culti, audiebant Augustinū, Doctorem præclarissimum, arguentem, obsecrantem, increpantem in omni patientia videbant Augustinū exemplum bonorum operum in integritate, in gravitate. Tempus excipis? Nullum vestro iudicio, præter tempora Apostolorum, felicius Ecclesiæ veteri fluxit. Nihil, nihil est, quod excipias, nihil quod respondeas.
D. R. Nec excipio Augustinum, nec Ecclesiam, nec Populum, nec tempus sed modum loquendi. Concionatorie siquidem hæc reprehendit D. Augustinus, & per quam-
dam

DISPUTATIO XI. 321

dam exaggerationem, ut exprimeret animi suidolorem, quòd aliqui ea peccata patrent; quàmque ipse cuperet, ut omnes carent etiam suspitione peccati, nec tam multi accusarentur.

D. D. Expressi tandem ex ore tuo, quod audire detrectas ex nostro. Igitur oratoriè loquutus est aliquando Augustinus, oratoriè reliqui Patres, dum populum suum redarguunt, & à vitiis revocant. Infero 1. ergo etiam sic loquuntur, dum ad virtutem impellunt, dum necessariam esse dicunt longam, asperam, probatam, & charitate plenam pœnitentiam, dum populum suum, aut sua, aut majorum suorum tempora, & canones laudant. Infero 2. ergo si non tam multi fuere in Ipponensi Ecclesia superstitionosi, ebrii, sacrilegi, adulteri, nec fuere tam pauci. Si enim pauci fuissent, non exaggeratè, sed insipienter quæ recitavimus dicta fuissent, nec ad arguendum, sed ad infamandum, irritandumque populum Ipponensem. Si verò multi fuere, quis novit, an plures fuerint, quàm modo? Ut indubitatum nemo novit. Afferro probabiliter, fuisse plures, cum, nec exaggerando, plerique Episcopi
 sic

sic redarguerent modò populum suum, ut suum redarguit D. Augustinus, cumque tam plura, quam olim, modò nobis suppetant adjumenta virtutum, & remedia vitiorum, ut paulo ante, ostendi.

D. R. Inutilis ergo fuit veteris disciplinæ rigor, aut etiam perniciosus, quando non effecit, ut Fideles meliores essent, sed potius ut essent pejores.

D. D. Id ego non assero, nec asseri cum veritate potest, alioquin errasset vetus Ecclesia praxim inutilem, aut etiam perniciosam sequens. Utilis ea fuit, quamvis ejus terrores legesque tam multi despexerint. Non enim inutile est ad mores, quod non facit omnes bene moratos, si faciat aliquos. Pravi fuerunt multi, quamvis severi in vindicandis criminibus essent Patres, plures tunc fuissent hujusmodi, si Patres minus severi fuissent. Tunc enim cætera auxilia deerant, quibus nos abundamus, cupiditatibus refrænandis expiandis culpis, curandisque animi morbis aptissima. Fateor tamen, ut alias monni,

¹³ severiores quam par esset, fuisse non paucos Episcopos, profectos videlicet eum rigorem quem vos adamatis qui certè non inutilis tan-

tum

DISPUTATIO XI. 323

tum fuit, sed perniciosus, ut certissimis historiæ monumentis ostendo. Et quidem in Ecclesiâ Orientali, quæ rigidissima omnium fuit, nimius rigor sustulit primò pœnitentiam publicam, inde vix non sustulit etiam confessionem secretam. Sustulit quidem Nestorius aut in totum, aut ex parte pœnitentiam publicam, sed occasio fuit nimius quorundam Confessorum rigor, qui Confessionem etiam latentium culparum imponebant, aut fervorem Pœnitentium non satis temperabant. Privatam verò, & secretam confessionem vix non sustulit Joannes Jejunator Patriarcha Constantinopolitanus eo severissimo canone, qui legitur in suo libello Pœnitentiali, *Presbiteros, & Episcopos, & Diaconos admittere non oportet ad confessionem, donec securitatem secundum Deum Confessoribus dederint, si alicujus criminis conscii fuerint, quod eos à sacro Ministerio abdicet, non amplius ausuros sacrificare. . . . Nihil autem aliud prohibet Sacerdotem à sacro Ministerio, quam in alienam mulierem præter legitimam revera incidere. Si vel semel incidat non datur illi restitutioni locus, hoc est nunquam illi fiet sacrificandi potestas, etiamsi martirium decertet, faciatque*

mira-

miracula magna, adeo ut mortuos suscitaret. Durissimum profecto erat propter unum peccatum abdicare se in perpetuum sacro Ministerio, & rursus ea abdicatione publicare omnibus occultum, & probrosum peccatum. Ne igitur id promitterent Confessori, se facturos, ut prædictus canon jubebat, eamque obligationem susciperent, aut suscipere simularent, quam implere volebant, nescio quo prætextu, cepere sacri Ministri confessionem, omittere, antequam rem Divinam facerent. Fortè mihi non credes, credes tamen ut arbitror Arcudio viro Græco, & pererudito, cujus testimonium affert Card. de Lugo de pœnit. disp. 15. sect. 1. num. 50. per hæc verba. Constat Græcos Sacerdotes, & Pontifices usum Confessionis Sacramentalis, cum celebrare debent, non habere, cum de hoc arguantur ab Eugenio IV. in fine Concilii Florentini. Atque id fatetur Arcudius de Sacram. Pœnit. ubi affert causas, propter quas ille abusus apud ipsos fuerit introductus, scilicet propter rigorem Canonum Pœnitencialis, in quibus gravissimæ pœnitentiæ designabantur Episcopo, vel Presbitero aliqua certa peccata committenti. Is fuit fructus Græciensis rigoris.

Non

DISPUTATIO XI. 325

Non abfimilem fructum, & finem habuit ingens rigor veteris Ecclesiæ Gallicanæ, ¹⁴ eique finitimarum Ecclesiarum. Pia eorum Populorum indoles Episcopos fecit animosiores: animos addidit ingens pietas, & religio Gallicorum Imperatorum, qui severissimis legibus populos sibi subiectos in gravioribus delictis ad publicam pœnitentiam compulere, ut ipse dixisti disp. 10. part. 1. Quare canones antiquos observari religiosius curabant, novos superaddebant, & gravissimas pœnitentias transgressoribus imponebant, ut constat ex earum Provinciarum Conciliis, ex ejus Regni Scriptoribus, & Pontificum ad eos Episcopos responsis. Et rursus ægrè ferebant, ut supra innuimus, suos subditos, ipsis inconsultis, ad Sedem Apostolicam, quâ benignius tractabantur, confugere. Hinc Patres Concilii Lemovicensis celebrati an. 1031. sess. 2. *Inconsulto Episcopo suo ab Apostolico pœnitentiam, & absolutionem nemini accipere licet,* quod paulo ante nempe an. 1022. statuerant Salegustadiensis Concilii Patres. Et quamvis ex causis suo loco memoratis inclinare jam cepisset vetus rigor, illi præ cæteris eum retinere satagebant, ut patet ex prædictis Conciliis,

ciliis, & colligi potest etiam ex eo, quod earum regionum Sacerdotes fuere fere omnes qui canones pœnitentiales collegere, fuere autem Regino, Burchardus, Fulbertus, Juo &c. Quod quidem fecerunt non solius eruditionis gratiâ, sed amore tuendæ strictioris disciplinæ, ut videlicet ad normam prædictorum canonum, quantum fieri posset, pœnitentiæ imponerentur. Hinc, ut de postremo loquar, de variis quæstionibus quid opus factu esset, interrogatus, nunquam aliter, quam juxta Canonum rigorem respondit, ut ex plerisque ejus Epistolis colligitur, & notat Morinus lib. 7. cap. 12. num. 12. Eas igitur provincias præ cæteris Pœnitentialis rigor in-cessit, inseditque, & quidem diutissime in aliquibus saltem Ecclesiis, Juo enim floruit in fine undecimi seculi. Factum inde credes, ut Populi illarum regionum vel non peccarint timore censuræ, vel quæ peccarunt, statim emendarint ex disciplina pœnitentiæ? Nil minus. Quam multi gravissime deliquerint, quam nulli, aut fere nulli pœnitentiam egerint, conjice ex eo quod modo subjicio.

Anno 1095. Urbanus Papa II. in Concilio
 15 Claramontano sacrum bellum indixit, quo
 Orien-

DISPUTATIO XI. 327

Orientalis Ecclesia, & præsertim loca Palestina Christi Servatoris nostri quâ presentia, quâ lacrymis, quâ miraculis, quâ mysteriis, quâ sanguine, & morte ipsa consecrata à Barbarorum potestate vindicarentur. Cæleste autem euntibus proposuit præmium, nempe omnium pœnitentiarum, quæ cuique pro suis culpis essent exolvendæ, integram relaxationem, plenamque in morte suorum peccatorum, si cum vera eorum detestatione occumberent, indulgentiam, quod inde alii Pontifices fecere, eo populorum qui sacræ Militiæ nomen dedere ex illis præsertim regionibus, concursu, ut Urbes totæ vacuarentur. De prima expeditione sic habet Willelmus Malmesburiensis lib. 4. *Destituebantur agri cultoribus, ædes habitatoribus, totis migrabatur Urbibus . . . . Opinionem omnium vincebat numerus, quamvis æstimarentur sexagiescentum millia itinerantium.* De altera agens S. Bernardus epist. 249. *Vacuuntur Urbes, & Castella, & penè jam non inveniunt, quem apprehendant septem mulieres virum unum &c.* Qui autem essent isti, quorum protectione vacuabantur Urbes, refert idem Bernardus cap. 5. sermonis exhortatorii ad Milites Templi.

pli. Paucos admodum in tanta multitudine hominum illò confluere videas, nisi utique sceleratos, & impios, raptores, & sacrilegos, homicidas, perjuros, adulteros, de quorum profectò protectione sicut duplex quoddam constat provenire bonum, ita duplicatur, & gaudium, quandoquidem tam suos de suo discessu latificant, quam illos de adventu, quibus subvenire festinant. Profunt quippe utrobique non solum utique istos tuendo, sed etiam illos non opprimendo. Itaque letatur Ægyptus in protectione eorum, cum tamen de protectione nihilominus letetur Mons Sion, & exultent filie.

D. R. Oratoriè, & cum exaggeratione, ista dicuntur à D. Bernardo.

D. D. Redis ad cantilenam tibi antea adeo exosam, modo suavissimam. Fuerit aliqua in ea narratione exaggeratio, non tamen tanta, ut plerique non fuerint qui fuisse dicuntur à D. Bernardo, cum presertim id ipsum referant eorum temporum Historici qui Oratorem non agunt. Redeo jam ad argumentum. Igitur hi, quorum discessu vacuabantur Urbes, erant scelerati, impii, raptores, sacrilegi, homicidæ, periuri, adulteri, ergo his erant plæne Urbes, nempe sceleratis,

im-

DISPUTATIO XI. 329

impiis, raptoribus &c. eo enim aliquid vacuatur, quo antea implebatur. Sed hæ erant illæ Urbes, in quibus Antistites tam severè Pœnitentiam administrabant, & graves ad veterum Canonum normam curabant iniungere Pœnitentias, ut paulo ante dixi, & iterum confirmat Morinus lib. 10. cap. 19. n. 9. ergo is rigor, & studium tunc fecit, ut implerentur Urbes, aut saltem non fecit, ne implerentur sceleratis, impiis raptoribus, sacrilegis &c. Nullum igitur is rigor licentiæ frenum tunc fuit, & fortè fuit ejus augendæ occasio. Quin certè fuit, dum quos non absterruit à peccatis absterruit à Pœnitentia. Si enim, quos nume-¹⁶ ravimus, scelerati, impii &c. ex timore gravissimæ penæ, quæ pœnitentibus erant subeundæ, in suis sceleribus perseverabant, eaque augebant in dies magis, ac desperatione cumulabant. Hinc statim ac eo Pontificis relaxantis, & indulgentis edicto bonæ spei lumen illis affulsit, ad illud bellum, quamvis plenum laboribus, & periculis provolarunt. Rem ita habuisse confirmat Leo Cassinensis, illorum fere temporum scriptor, dum ea refert, quæ movere Pontificem ad eam veniam euntibus ad illud bellum offerendam. *Fertur*

Y

(in-

(inquit lib. 4. cap. 11. Chronici Cassinensis) ista commotio apud Gallias occasione quorundam Pœnitentium principia sumpsisse, qui cùm de innumeris sceleribus dignè apud suos pœnitere non possent, & inter notos sine armis vivere vehementer erubescerent, auctoritate, atque consilio Sanctæ memoriæ Urbani Papæ prudentis, & verè Apostolici viri, qui tunc pro Ecclesiæ negotiis illas adierat partes, trans mare ad erendum ex Infidelium manibus Sanctum sepulchri Christi locum in Pœnitentiam, & remissionem peccatorum suorum fide promptissima se ire sponderant, certi omnino redditi, quidquid periculorum, incommodorumque subiissent, à Domino Pœnitentiæ loco suscipiendum, dum tamen se à pristinis nequitis jam continerent. Sensim igitur hac opinione serpente non paucos paulo post diffusa per populos, incredibile est, quanta multitudo huic conspirationi brevi tempore adiecta sit. Quos ergo rigor Episcoporum à Pœnitentia absterruerat, summi Pontificis Indulgentia ad Pœnitentiam revocavit. Cujus autem Pontificis? verè prudentis, & Apostolici. Hæc enim vera prudentia est, & zelus verè Apostolicus non incutere terrorem, quo impleantur Urbes sceleratis, impiis, raptoribus, sacri-

DISPUTATIO XI. 331

sacrilegis &c. sed benignitate spem salutis facere, qua sceleratis vacuentur Urbes, & Pœnitentibus impleatur Cœlum, ut Pontifices fecerunt harum expeditionum authores. Abbas siquidem Casemarii Sancto-Bernardo scribens Epistolâ inter eas D. Bernardi 333. refert 17
 multos aut etiam plerosque ex his Pœnitentibus militibus sanctè obijisse. *Denique confessi sunt nobis qui redibant, quod vidissent multos ibi morientes, qui libenter se mori dicebant, neque velle reverti, ne amplius in peccata reciderent.* Addit, revelationibus confirmatum à Deo fuisse, *multitudinem Angelorum qui ceciderant de illis, qui mortui sunt, esse restauratam*, ut videlicet intelligerent jam Pastores Ecclesiarum, debere de antiqua severitate cum Pœnitentibus remitti, desiisse eas causas, quæ antiquum rigorem depoposcerant, esse in posterum benignè curandos Pœnitentes, novamque curationem feliciter cessuram. Intellexerunt id Episcopi, inde facti in iisdem Galliis investæ benignitatis propugnatores, ut ostendi disput. 2. & 3. Nec Pœnitentium curatio, quamvis benignior, infeliciter cessit, aut innocentium lapsus major quam antea fuit. Id futurum putavit olim Novatianus, ut, si

332 CALUMNIA XI.

Mæchi, & Lapsi in persecutione absolverentur, laberentur omnes, omnes amitterent innocentiam, omnes tormentis succumberent, & à Fide desciscerent. Sed vanum ejus timorem fuisse, ostendit ab experientia Cyprianus Ep. 52. ad Antonian. *Nec putes frater charissime, hinc aut virtutem fratrum minui, aut martyria deficere, quod lapsis laxata sit Pœnitentia, & quod Pœnitentibus spes pacis oblata. Mores certè Fidelium robur immobile, & apud timentes, ac diligentes corde toto Deum stabilis, & sortis perseverat integritas; nam & Mæchis à nobis Pœnitentiæ tempus conceditur, & pax datur, non tamen idcirco Virginitas in Ecclesia deficit, aut continentia propositum gloriosum per aliena peccata languescit. Floret Ecclesia tot Virginibus coronata, & Charitas, ac Pudicitia tenorem gloriæ suæ servat; nec quia adulteris Pœnitentia, & venia laxatur, continentia vigor frangitur.* Simili prorsus ratione timorem tuum redarguo, amice Doctor; Benignitate, quam modò Pœnitentibus ostendit Ecclesia, quamque nos profitemur, non lætantur vitia, non tabescit amor virtutum. Stat Innocens, quamvis benignè, qui lapsi sunt, erigantur.

D.R.

DISPUTATIO XI. 333

D. D. At quomodo vigeat amor virtutis, odium vitiorum, cum disciplina non vigeat?

D. D. Disciplina vigeat, quamvis non 8
vigeant canones pœnitentiales. Quamvis rigor absit, adesse poterit disciplina. Erras enim, si idem esse putas rigorem & disciplinam. Is fuit error cujusdam militis, cum duo primarii Ordines Mandicantium recens exorti cepere per Orbem propagari. Alterutrum ex illis ingredi constituerat, sed pendebat animi dubius, quem præligeret, ita tamen ut non nihil propenderet in eum qui rigidior erat, putans eum esse etiam sanctiorem. Sed hunc ab eo errorem discussit Clemens Papa IV. quem pro antiqua cum eo necessitudine consuluit miles, facturus quod Pontifex faciendum significasset. Noluit quidem Pontifex designare manifeste Ordinem quem præligeret, innuit tamen, dum militem monuit, alterutrum ex illis Ordinibus profiteri quidem minorem rigorem lecti, nuditatis, & paupertatis, sed fortè majorem, melioremque disciplinam. Epistolam Pontificis quia brevis est, & jucunda, recitabo ex Jacobo de Sufato in brevissima sui Ordinis historia.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei dilecto filio P. militi salutem, & Apostolicam benedictionem.

Quæris à nobis consilium quod apud te rectius poteris invenire. Si enim tibi Dominus inspiravit relicto seculo vitæ frugem appetere melioris, Dei spiritum sicut nec possumus, sic nec volumus prohibere, præsertim cum filium habeas bene disciplinarum (ut credimus) qui tua domui sciet providere. Quod si proposito non mutato sciscitaris ulterius, quem tibi ex duobus Ordinibus præligendum credimus, id præcipue conscientie tue relinquimus. Magis enim tu scire poteris utriusque Ordinis observantias, quæ non sunt pares in omnibus, & in diversis articulis excedentes, & excessæ. Alterius quidem istorum Ordinum lectus est durior, nuditas gravior, & (ut nonnulli judicant) paupertas profundior. Et alterius cibus parcior, longiora jejunia, & (ut quamplures autumant) sanctior disciplina. Neutrum ergo neutri præficimus, sed in una, & arctissima paupertate fundatos ad unum tendere credimus, salutem scilicet animarum. Et ideo, siue hunc, siue illum elegeris, arctam viam aggrèdièris, & per portam intrabis angustam ad terram mellisfluam, & præ ceteris spatiosam Unde

boc

DISPUTATIO XI. 335

hoc apud te pondera, hoc diligenter adverte, quis magis animo tuo placeat, quemque speres melius portaturum, & sic uni conversatione adhareas, ut amore ab altero non discedas.

Audis hic optimè distingui rigorem, 19 asperitatemque exterioris pœnitentiæ à disciplina, & hanc esse posse majorem sanctioremque, quamvis rigor minor sit. Et quidem, plurimæ modo florent in Ecclesia religiosæ familiæ, quæ rigorem non profitentur, profitentur autem optimam disciplinam: hanc enim faciunt optimæ leges bene custoditæ, at optimæ possunt esse leges, quamvis non sint ita severæ.

D. R. Sed bene custodiri sine severitate non possunt.

D. D. Id quidem verum est, cum severitas exercetur in corpora. Cum verò exercetur in animum, & eludi potest, custodiendæ potius sunt suasionibus, vigilantia, solertia, uno verbo amore sollicito potius, quam rigore minaci. Quid faciet tuus rigor, si Pœnitens ad Confessarium non accedat, vel non prodat omnes culpas suas, & graviora reticeat, vel impositam pœnitentiam acceptare nolit, vel nolit exequi? Vi non obtinebis, ut

velit, sed potius efficies, ut nolit, emendationis ergo causa non eris, sed eris occasio ruinae. Distingue igitur forum externum ab interno. In foro externo rigor perutilis est, & absterret à culpa, tum quia facile declinari, & eludi non potest, tum quia malum corporis minatur, & infert, quod omnes intelligunt, & fugiunt. Secus in foro interno quod est voluntarium, ac proinde declinari potest, vel eludi, & poenam minatur alterius vitæ, quæ plebrosque non satis movet. Jam enim rigor facile contemnitur, & reos facit.

- 20 *Ex hac ipsa ratione non solum in Sacramento rigore utendum non est, sed nec in reliqua doctrina morali, ita ut sententiæ strictiores præferantur semper. Cum enim obedientia legis voluntaria prorsus sit, & voluntas amantissima libertatis, si lex arctius alligat, aut recusatur, aut violatur, aut negligitur.*

D. R. Libertinorum isthæc Philosophia est, non autem Christianorum amantium salutem suam, & proximorum suorum, qui commodis quibuscumque præferunt eam majorem suæ salutis securitatem, quam faciunt absque dubio sententiæ strictiores.

D. D.

DISPUTATIO XI 337

SOLUS D.D. Cave, ne hac libertate loquendi viros sanctissimos offendas, suam, aliorumque æternam salutem commodis omnibus præoptantes, nec tamen hujusmodi sententias semper sequentes, nec docentes eas semper præferendas, imo oppositum docentes ex amore alienæ salutis. Vis scire qui sint hi Doctores? Omnes ferè sunt, qui præsertim hanc nostram ætatem præcessere. Totæ Academiæ sunt, toti Ordines Religiosi sunt. Ut reliquos taceam, unum pro cunctis proferam, Ordinem Doctorum, Sanctorumque. Is est Ordo Prædicatorum præclarissimus, qui in Comitibus Mediolani circa annum 1500. approbavit Glossam, seu declarationem, qua Vincentius Bandellus de Castro novo trigessimus sextus generalis ejusdem Ordinis Magister, magni nominis Theologus, ac religiosæ disciplinæ amantissimus interpretatus est sui Ordinis Constitutiones ex actis præcedentium Capitulorum, quo fit, doctrinam in ipsis contentam non eam solùm esse, quam tunc is Ordo profitebatur, sed quam antea professus erat, cùm tot in eo sanctissimi, doctissimique viri floruerent. Tradit autem in his Bandellus eam doctrinam tanquam suo Ordini ad salutem

tem animarum instituto maximè accommo-
 datam. Initio siquidem suæ glossæ explicans
 eam Prologi Constitutionum partem, in qua
 datur facultas Superioribus dispensandi in his
 præcipuè, quæ studium, vel prædicationem,
 vel animarum fructum videbuntur impedire,
 sic habet. *Declaramus quod tria præcipuè sunt,*
quæ salutem impediunt animarum, licet non sint
contra Ordinem, & recitatis duobus prioribus,
quæ sunt questus immoderatus, & officia odiosa
subdit, Tertium est nimia austeritas in consiliis,
& opinionibus, & rationem affert, Terrentur
enim homines ex hoc in tantum, ut salutem pro-
priam negligant. Dum autem hic asseritur ni-
 mia austeritate impediri salutem animarum,
 non est sermo de austeritate Montani, No-
 vatiani, aliorumque hujusmodi hæreticorum,
 nam sermo est de iis, quæ quamvis soleant
 aliqua ratione impedire salutem animarum,
 per se tamen mala non sunt, nec contra Fi-
 dem, imo nec contra *Ordinem*, ut idem dicit,
 est igitur sermo de ea austeritate quæ Fidei
 non repugnat, quamque is præferat, qui in
 Controversiis morum docet, aut respondet
 semper juxta opiniones strictiores, eaque vo-
 catur impedimentum salutis animarum. At-
 que

DISPUTATIO XI. 339

que ita prædicta verba interpretati sunt hujus ipsius Ordinis Doctores ex aliis multis capitibus in docendo benignitatis amantes, sed etiam ex hoc, ut sui Ordinis institutionem sequantur. Ex multis afferam duos. Primus est Barnabas Gallego qui in Prologo sui operis sic habet. *In eligendis opinionibus statui apud me illud, quod in Glossa Prologi nostrarum Constitutionum adnotatum est, allegatoque textu Prologi cum declaratione Bandelli subdit. Cum igitur hoc à tot, religiosissimisque viris nostri Ordinis declaratum, & decretum fuerit, ego illis adhaerendo non rigidus, & austerus in eligendis opinionibus ero, sed benigniores probabiles inter Thomistas, & alios Doctores amplectar.* Alter est Joannes Martinez de Prado qui to. 1. qu. moral. ex eadem ratione dicit in Proemio se fore in docendo benignum. *Cum pro neutra parte aliquid convincens, qua parte stet veritas, assertur, curabo benigniores amplecti, vel earum probabilitatem indicare, cum Ordo noster Prædicatorum ob animarum salutem ab initio noscatur institutus, & animarum salus impediatur, ut notatur in Glossa constitut. nimia austeritate in consiliis, & opinionibus.* Est igitur certum ex ejusdem Ordinis Scriptoribus,

eam

eam à Bandello , approbante toto Ordine , austeritatem in consiliis , & opinionibus repudiari , ut impedimentum salutis animarum , quæ consistit præsertim in eo quod quis vel docens , vel consilium dans , vel respondens , seligat sententias strictiores , cum præsertim hæ aliquando non solum non sint probabiliores , sed nec probabiles , ut eæ non sunt , quas in his meis disputationibus impugno. Sed satis mentem suam explicat idem Bandellus , qui post allegata verba , quibus ait , terreri homines à prædicta austeritate , ita concludit , *Quapropter relaxanda est quantum fieri potest rigiditas , & austeritas in consiliis , & benigne tractandi sunt homines* , eam ergo vocat austeritatem in docendo impeditivam salutis animarum , quæ in consiliis non relaxatur quantum fieri potest . Quidnam significantius dici poterat contra vestrum rigorem ? Quid , quod habeat majorem auctoritatem ? Magister Generalis docet , vir doctissimus , & religiosissimus , in declaratione constitutionum docet , ex præcedentium Comitiorum actis docet , approbante toto Ordine docet , sequentibus viris doctissimis , docet , nec solum relaxandam in consiliis rigiditatem docet , sed

quan-

DISPUTATIO XI. 341

quantum fieri potest, & rursus eam si non relaxetur, impedimentum salutis animarum esse pronunciat, & optima ratione probat, nempe eâ, quodd is rigor homines à virtute absterret, & negligentes facit: difficiliorem quippe facit, imo difficillimam viam salutis; magna autem difficultas facilè animum absterret, & spem minuit enitendi ad observantiam mandatorum? hinc languor, & negligentia, ac tandem desperatio, & ex desperatione effusa in omne scelus licentia. Quare id facitis rigidi Doctores, quod imprudentes illi Palestinæ exploratores, qui dum perarduam fecere victoriam de illis Gentibus referendam, quæ ea loca incolebant, vix non coegere populum naturâ suâ desidem. & longo itinere fatigatum aliam inire viam, alium viâ ducem quærere, & felicissimæ regionis imperio præferre miserrimam sub Ægyptio Tyranno servitutem.

Huic rationi, quam affert Bandellus libet aliam adnectere, quam affert in simili argumento, nempe in explicatione Regulæ Seraphicæ, Ugo laudatus disp. 4. num. 21. hujus partis 2. quodd videlicet is Rigor *professionem reddit odiosam*, nempe Fidem, & Religio-

gionem Christianam, quam profitemur, sic onerosam reddit, & gravem multitudine præceptorum, ut populi eam non ament amplius: legem autem quam quis non amat, facilius violat, ejusque jugum, cum potest, excutit. Hinc Hæretici Lutherani, Calvinistæque, ut Populos inducerent ad leges Ecclesiæ contemnendas abjiciendasque, id blaterabant semper, nimis grave onus eas esse, & humanâ patientiâ majus, quale profectò esset lex Divina, & humana, si vera essent quæ docetis, si nempe cuique incumberet onus & præceptum faciendi quod tutius est. Jam enim ex uno præcepto multa præcepta consurgerent, ex. gr. ex præcepto Confessionis suo tempore faciendæ plura præcepta existerent, vel ipsum plura præcepta contineret aliis Doctoribus ignota. Jam enim post peccatum erit statim confitendum, id enim est tutius, & tutior est sententia id exigens, en igitur primum præceptum, quod ex isto Rigore prodit. Quod si non statim confitear, hoc iptum erit in confessione aperiendum. En secundum. Ex pluribus Confessariis, quos commodè adire possum, erit querendus melior, cujus doctrina tutior. En tertium.

Ex

DISPUTATIO XI. 343

Ex Theologica charitate erit excitandus in corde dolor, seu contritio perfecta. En quartum. Dolor inquam non ita brevis, cum Deus non tam citò misereatur, ut dicitis, sed solùm post longos fletus, & labores. En quintum, nec remissus, qui fortè non sufficit ut aliqui docuere, sed intensus. En sextum. Et si forte ex prava consuetudine deliqui, erit antea per longam emendationem, & opera pœnitentię debilitandus habitus prævus. En septimum. Erit iterum post longam præparationem ad eundem Confessarius, ut absolvar, & si ille mei est oblitus, ut sepe evenit, erunt illi iterum manifestanda delicta, & iteranda confessio. En octavum. Confessio autem erit facienda non solum certi peccati, non solum dubii, sed etiam ejus, quo probabiliter, non tamen certò, abstinui. En nonum. Et multò magis erunt manifestanda quæ licet non faciant peccatum diversum, faciunt tamen majus. En decimum. Plura possem addere, si vellem omnia recensere. Cum autem id ipsum contingeret in reliquis omnibus præceptis similiter multiplicatis, seu simili multiplici obligatione immensum prægravatis, jam tota lex intolerabilis

344 CALUMNIA XI.

rabilis fietet , nec posset quis eam amplecti , quin suum animum traderet mille aut obligationum , aut dubitationum tortoribus excarnificandum , quod absque dubio nostram Religionem redderet omnibus odiosam, idque efficeret , quod cavere voluerunt Apostoli Jerosolymis congregati , dum statuerunt , non esse nimis magno numero preceptorum inquietandos eos , qui ex Gentibus ad Deum conversi fuerant .

23. Et quidem haudquaquam Deo placere , quod multum prægravetur humana libertas , non semel ostendit . Ex multis , quæ in hanc rem afferri possent , illud referam , quod Joannes Cassianus habet lib. 2. *de canonico nocturnarum orationum, & psalmorum modo* cap. 5. Cum ordo Monachorum in Ægipto cepit habere firmas leges , ingens controversia fuit de numero psalmorum , qui vespertino, nocturnoque tempore à quoquam inviolabili lege cantari , aut recitari deberent . Id ergo definituri in unum locum Monachi seniores convenere , cumque pro suo quisque fervore infirmitatis inimemor alienæ id statui debere censeret , quod contemplatione fidei , ac roboris sui facillimum judicabat , parum discutiens quid generat-

DISPUTATIO XI. 345

neraliter plenitudini fratrum possibile esset, in qua necesse est infirmorum quoque partem maximam reperiri, diversoque modo enormem psalmodum numerum instituire pro animi sui virtute certarent, & alii quinquagenos, alii sexagenos psalmos, nonnulli verd. ne hoc quidem numero contenti excedi eum debere censerent, essetque inter eos pro religionis regula piæ contentionis sancta diversitas, itaut tempus solemnitatis vespertinæ sacratissimæ succederet quæstioni, quotidianos orationum ritus volentibus celebrare, unus in medium psalmos Domino cantaturus exurgit. Cumque sedentibus cunctis, & in psallentis verba omni cordis intentione defixis, undecim psalmos orationum interjectione distinctos contiguos versibus parili pronuntiatione cantasset, duodecimum sub alleluja responsione consummans ab universorum oculis repente subtrahitur quæstioni pariter, & ceremoniis finem imposuit. Ex his venerabilis Patrum senatus intelligens Angeli magisterio congregationibus fratrum generalem canonem non sine dispensatione Domini constitutum, decrevit hunc numerum tam in vespertinis, quam in nocturnis conventiculis custodiri &c. Nunc ingenuè mihi respondeas velim interroganti, quæ tua sententia

Z

fuit

fuitlet in isto Monachorum concilio? Utique ut sexageni, octogeni, aut etiam centeni quotidie psalmi cantarentur. Quid enim, (dixisses) Monacho cæteroque otioso facilius? quid melius? Quid in terris vitæ Beatorum similis? Quid Deo gratius? Sic declamasses, tibi que de tuo fervore plausisses. Quid autem dixisses, quid fecisses, si me audiisses dicentem, duodecim tantum psalmos esse statuendos? Audiisses cum stomacho, & vix audiisses, interpellasses dicentem, & injuriis oneratum de concilio ejecisses. Fatere jam indolem tuam Divinæ minimè congruere, *immemorem te esse infirmitatis alienæ, nec satis discutere quid generaliter plenitudini fratrum possibile sit*, quid nempe possint, quid facturi sint plerique mortalium tuarum legum vinculis obligati. Novit Deus figmentum nostrum. Non jussit tota die cantare Monachos, ne fieret odiosa institutio Monachorum, aut occasio Apostasiæ. Non jussit diu flere, diu torqueri diù probari Pœnitentes, ne fieret odiosum Sacramentum, & occasio sacrilegii. Non jussit strictiores sententias sequi, tutiora semper sectari, ne conjectis in perpetuas angustias, & in perpetua peccandi peri-

DISPUTATIO XI. 347

pericula Fidelibus, fieret odiosa Religio Christi-
ana, & causa, seu occasio desperationis.

Quid hic opponas, non video; nec si
haberes, possem te audire, longius enim,
quam constitueram disputationem
protraxi, quæ proinde termi-
nanda omnino est.

CALUMNIA XII.

Temperanda saltem est aliquo majori rigore præsens Ecclesiæ benignitas.

DISPUTATIO XII.

Doct. Discr.

Unc age. Quod erat illud, quod in fine præcedentis disputationis dicere volebas, nec tempus

dicere permisit?

Doct. Rig. Id erat, quod ipse calumniam hîc vocas, nempe *Temperandam saltem esse aliquo majori rigore præsentem vestram benignitatem*, quod calumniosè dictum non est, sed verissimè: quæ enim attulisti in disput. præcedenti probant quidem, priscam severitatem

DISPUTATIO XII. 349

tatem non fore modò usquequaque utilem , sed potius perniciosam . Ex hoc autem id solum sequitur , eam non esse nunc revocandam , non verò esse sustinendam vestram benignitatem .

D. D. Sed hoc etiam ostendi . Non enim ostendi solum vestram severitatem fore noxiam , sed esse utilem nostram benignitatem .

D. R. Utilis ea sit , id non contendo ; sed utilior esset praxis minùs benigna quam vestra , minus severa , quàm nostra , temperata videlicet ex utraque ; hæc profectò multa commoda antiquæ severitatis afferret , & multa commoda præsentis benignitatis ; & rursus esset optima , & stabilis ineundæ inter vos & nos concordie ratio . Puniantur igitur graviores culpæ ; sin minùs pluriùm annorum pœnitentia , ut olim , saltem aliquorum mensium , aut hebdomadarum labore . Non differatur omnibus criminosis reconciliatio , sed saltem differatur communio , & ipsa reconciliatio plerisque . Lugeant omnes ante absolutionem saltem domi suæ , sin minus ante Ecclesiæ fores , jejuniis antea secretis macerentur , sin minus squallore publico .

1 *D. D.* Seridè ne ista dicis, an, ut me irrideas, aut potius te irridendum exhibeas? Si enim quæ dicta sunt intellexisses, seridè proponere non posses hoc tuum temperamentum verè calumniosum, ipsique Ecclesiæ injuriosum, perinde ea praxim minus utilem utiliori præhabuerit. Fortasse, ut copia cibi nocet stomacho debiliori, ita nocuit ingenio tuo copia argumentorum quæ protuli. Non igitur hic utar longa disputatione, sed brevibus te interrogationibus urgebo.

Meministi, uti praxis nascentis, imo & crescentis Ecclesiæ toto primo, & pene toto altero seculo benigna fuit, & nihil severa?

D. R. Memini id me legisse in Morino.

D. D. Quid ergo modò severiorem poscis? Cur quæ placuit Apostolis, tibi non placeat?

Meministi, uti severior ea tertii, & sequentium aliquot seculorum praxis desit observari, jam facta minùs utilis; nec statim desit, sed per intermedia temperamenta, quæ nec ipsa satis utilia fuere revocandis hominibus ad Pœnitentiam? Quid ergo modò isthæc

DISPUTATIO XII. 351

isthæc temperamenta iterum obtrudis?

Meministi, uti eadem ipsa presens benignitas invaluit, nullo ex illis tot egregiis Pontificibus, qui eo seculo presuerunt Ecclesiæ, nullo ex illis tot Conciliis per ea tempora celebratis quidquam, cum facillimè poterant, reclusmantibus?

D. R. Memini à te fuisse eos Pontifices, & Conventus recensitos.

D. D. At cur non insistere pro tuo isto temperamento? Putasne plus te videre, quàm tot Pontifices Doctissimi, tot Concilia? Plus te studere quam illi conservandæ, vel augendæ Ecclesiasticæ disciplinæ.

Meministi, uti innumeri viri sanctissimi, doctissimique qui eo seculo, & postea, floruerunt, cum eadem prorsus benignitate hoc Sacramentum administrarunt, & morum, questionibus responderunt? Effluxerunt animo tam citò Instructiones Humberti, & Bonaventuræ, Bandelli declarationes, Alberti, Halensis, Raymundi, D. Thomæ, aliorumque doctissimorum hominum responsa?

D. R. Memini, eaque probè teneo.

D. D. Quid ergo eis consentire recusas?

Meministi, uti prædicta benignitas doctrinæ scripturarum Christi Domini exemplis, & hujus Sacramenti institutioni perbel-
lè consonet, & nihil dissonet Patribus? Quis
ergo te scrupulus angit, & retinet?

Meministi, uti eam melioris notæ Theo-
logi propugnent? audisti, qui sint ejus ho-
stes, cujus fidei, cujus doctrinæ, cujus famæ?
Hos sequi non pudet?

D. R. Sed pudet etiam aliquot vestro-
rum Doctorum laxitatem sequi.

D. D. Quid nostrorum? nostri illi non
sunt, nullius sunt. Non agitur hîc de teme-
raria laxitate. De prudenti benignitate agi-
tur, tot argumentis hîc recensitis innixa, de
consuetudine Ecclesiæ agitur, quam vestri ipsi
Doctores *multi temporis* vocant. Ea igitur ex
multo tempore obtinet. Negas hoc?

D. R. Non nego.

2 *D. D.* Negas, usum, seu legem quæ
obtinet, abrogandam, aut mutandam novo
statuto, quamvis melius videatur, non esse,
nisi cum aliqua maxima, & evidentissima utili-
tas ex novo statuto provenit, aut est maxima ne-
cessitas ex eo quod lex consueta, aut manife-
sta iniquitatem continet, aut ejus observatio
est

DISPUTATIO XII. 353

est plurimum nociva? Hæres? At hæc est doctrina D. Thom. 1. 2. qu. 97. a. 2.

D. R. Erit igitur vera.

D. D. Sed verum est illud quoque, præsentem Ecclesiæ benignitatem tam sanctè invectam & confirmatam, tot argumentis, quæ modò enumerabam, innixam non continere manifestam iniquitatem, nec ejus observationem esse plurimum nocivam. Quis hoc audeat dicere de communi, ac diuturna Ecclesiæ consuetudine?

D. R. Id ego non assero.

D. D. Nec asseres, tuum istud temperamentum continere maximam & evidentissimam utilitatem. Continere aliquam, dices, maximam continere, non dices, nec evidentissimam eam esse dices. Unde enim habes sic fore utile? Unde nosti tam evidenter eventus futuros? Vel id agnoscit Ecclesia vel non. Si hoc ultimum, ergo plus tu vides quam Ecclesia? Et quem te ipsum facis? Si primum, cur Ecclesia ipsa praxim istam tuam continentem maximam, & evidentissimam utilitatem non inducit? cur eam potius Alexander VIII. damnavit? Quid ad hæc? Pudet causa cadere penitus, & victum te fate.

3 fateri? Adhuc temperamentum aliquod velles? Dabo. Duo hætenus facere consuevistis, rigidi Doctores, imo tria. Primò invehiri in Confessarios nimis laxos, & in Pœnitentes nimis languidos, nihil dolentes, nimis delicatos. Secundò hortari ad luctuosam ex vero dolore, sublimem ex vero amore, longam & asperam ex vera satisfaciendi voluntate pœnitentiam. Tertiò docere hæc omnia esse necessaria ad ritè suscipiendum, vel ministrandum hoc Sacramentum. Hoc ultimum est omnino refecandum, reliqua duo retinenda. Non enim dum benignitatem prædicamus, eorum Confessorum vel nequitiam, vel oscitantiam approbamus, qui Pœnitentem quamvis rudem, quamvis stupidum, quamvis sæpe relapsum, & facilè relapsurum nihil interrogant, nihil scrutantur, nihil arguunt, nihil monent, nihil disponunt, nec Judices, nec Medici, nec Doctores, sed auditores tantum, & vix auditores. Nec eos Pœnitentes excusamus qui nec moneri per summam arrogantiam volunt, nec voluntatem veræ emendationis præferunt. Id genus Confessorum, & Pœnitentium, qui nimis multi sunt, & nos redarguimus, ut irrisores Sacramen-

DISPUTATIO XII. 355

mentorū. Dum ergo aut hos, aut illos ore vel calamo perstringetis, socios nos habebitis laboris vestri, adiutoresque Fidissimos. Et, si vera fateri non piget, non negabis id à me sepe monitum, & inculcatum fuisse, ne Pœnitens aut indiscussus, aut imparatus, aut solum recitans veniā donetur, ne Confessor indormiat, ne taceat, ne conniveat, sed excitet, sed arguat, sed eliciat ex corde suspiria, ex oculis lacrymas, ex pectore singultus.

Illud quoque alterum laudabiliter facietis, si nempe, quamvis necessarium non sit 4 hæc prestare, prestare tamen optimum esse, doceatis, nempe multum flere ante Confessionē, per aliquot dies si vacat, & peccata graviora sint, secedere à negotiis; jejniis, reliquisque Pœnitentiæ laboribus demereri magis favorem Divinum, contrariis virtutum actibus proclivem ad culpas voluntatē in sancto proposito obfirmare, rogare Confessorem, ut liberè munus suum exequatur, ut moneat, ut veniam differat si id expedire videat; publicam quoque ad exemplum aliorum, & sui demissionem profiteri Pœnitentiam, eamque longam & asperam à Confessione petere. Hæc ut optimè fiunt à Pœnitentibus, sic optimè eis com-

commendantur; modò commendentur tantum, non exigantur; perutilia dicantur, sancta, tutissima; non autem necessaria. Id ergo totum erit temperamentum quod quærebās non benignitatis nostræ, sed severitatis vestræ. Sis in posterum laxitatis censor, ut antea, sis ad rigorem hortator ut antea, Doctor rigoris non sis ut antea. Nec, quia ad asperam & severam Pœnitentiam hortaberis tantum, ut voluntariam, non autem propelles & eoges ut necessariam, sed præceptam, idcirco de Pœnitentia minus benemereberis, quin benemereberis magis, faciesque, ut plures severissimæ penitentiæ dedant sese. Quæ enim sunt valde difficilia, facilia fiunt, si sponte fiant, præcepto difficillima evadunt. Hinc persuasum semper sapienti cuique fuit, in rebus præsertim arduis parcendum quam maxime præceptis esse, nec in reliquis minus arduis nimis multiplicanda præcepta, quibus, absque dubio fieret nimis ardua observantia universonum. Hanc sanè praxim custodivit Christus Dominus ad ardua quidem, & sublimia nos adhortans, sed pauca eaque non admodum difficilia præcipiens. Hanc custodivit Ecclesia in Conciliis generalibus congreg-

DISPUTATIO XII. 357

gregata, hanc Pontifices universi. Negas id factum à Conciliis generalibus? En Conciliorum Epitome. Percurramus disp. 2. quæ fuit seculo 13. celebrata. Percurre reliqua. Et ne extra materiam, quam præ manibus habemus, excurramus, cedo eorum Canones, Penitentiales. Reperies satis multos conditos à Conciliis particularibus, à Conciliis generalibus conditos vix reperies. Duos reperies in Niceno primo nempe 11. & 12. sed eos longè minus severos quam sint canones Basilii, aut Nysseni, istamque ipsam qualemcunque severitatem, canonis 8. & 13. benignitate suavissime temperatam. Clericos in Apostasiam lapsos deponi statuerat vetus canon, hinc Concilii Eliberini Patres cap. 51. *Ex omni hæresi qui ad nos Fidelis venerit minime est ad Clerum promovendus, vel si qui sunt in præteritum ordinati, sine dubio deponentur*, Niceni tamen Patres benignius agi mandarunt prædicto can. 3. cum iis Clericis qui Novatianam hæresim ejurassent, eosque in pristinum aut Episcopatus aut Sacerdotii gradum restitui. Pluribus vel in morte veniam negabant Episcopi non pauci, ut primis part. 1. disp. 1. ostendi. Id fieri vetant Patres Niceni præd. can. 13.

Per.

358 CALUMNIA XII.

Percurre jam reliqua Concilia æcumenica, 2. 3. 4. 5. 6. & 7. Canones reperies aliquos vindices delictorum sed eos ad solum forum externum pertinentes, eosque nihil severos, utpote ordinariam pœnam vel depositionis, vel anathematis solis contumacibus, non autem Pœnitentibus indicentes. His adeo indulgent octavi generalis Concilii Patres, ut Nicenorum Patrum exemplum secuti, aut etiam prætergressi, post hæresim obstinatissimè retentam, si verè resipuerint, in Clero permanere permittât. Lege canonem 25. Non reperis? Reperiam ego. Audi. *Definivimus ut Clerici ritè prius ordinati à Methodio, vel Ignatio, & resipuerunt à consortio Fidelium, ut adhærent Photii hæresi, & obdurati exemplo Pharaonis nolunt resipiscere, deponantur omnia; imo semper exosi sint, ut Esau. Ni forte ob magnam Pœnitentiam à misericordia Ecclesiæ admissi fuerint. Percurramus quæ supersunt usque ad seculum 13. quo, (ut dicitis, totus pœnitentiæ rigor desit, nempe Lateranensia tria. Sed in illis austerum nihil, canon Pœnitentialis nullus, nisi fortè in secundo sub Innocentio II. In hoc enim (si bene memini) agitur de Pœnit, can. 22. Audi*

ve-

DISPUTATIO XII. 359

veram sinceram, & canonicam de Pœnit. doctrinam. Sane quia inter cetera unum est, quod sanctam maximè perturbat Ecclesiam, falsa videlicet pœnitentia, Confratres nostros Episcopos, & Presbyteros admonemus, ne falsis pœnitentiis laicorum animas decipi, & in Infernum pertrahi patiantur. Nunc audi, quæ sit habenda falsa pœnitentia. Falsam autem pœnitentiam esse constat, cum spretis pluribus de uno solo pœnitentia agitur, aut cum sic agitur de uno, ut non discedatur ab alio, unde scriptum est qui totam legem servaverit, offendat autem in uno factus est omnium reus, scilicet quantum ad vitam æternam. Sicut enim si peccatis omnibus esset involutus, ita si in uno tantum maneat, æternæ vitæ januam non intrabit. Falsa etiam sit pœnitentia cum pœnitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione prævalet, aut si odium in corde gestetur, aut si offenso cuilibet non satisfaciat, aut si offendentis offensus non indulgeat, aut si arma quis contra justitiam gerat.

Quid hîc reponis mi Doctor? Falsam pœnitentiam non appellat hîc Pontifex quam vos appellatis nempe brevi tempore conceptam, non testatam longo fletu, non proba-
tam

360 CALUMNIA XII.

tam præviis laboribus , sed non universalem , non involuentem propositum votandi omnia , non remonentem occasiones proximas . Quid exigis ea quæ non exigit Pontifex in Concilio generali , quæque nulla alia generalis Synodus postulavit ?

Percurramus jam undecim , aut etiam duodecim concilia generalia , nempe quotquot primis duodecim seculis ab universa Ecclesia legitimè congregatâ celebrata fuere , nec aliquid in illis deprehendimus quod vestrum rigorem sonet , nullum vestrum canonem pœnitentialem ; nunquam vetitum aut Pœnitentes absolvi statim , aut absolvi relapsos , aut pravis habitibus nondum exolutos , quamvis priora eo tempore celebrata fuerint , quo , ut dicitis , tam rigidè fuit Pœnitentia administrata , posteriora verò iis infelicissimis temporibus , quæ rigorem maximum deposcere videbantur , aut propter errores Gilberti Porretani , Petri Abælardi , Petri de Bruis , & Arnaldi Brixiani , aut propter hæreses Basilidis , Menandri , Marcionis , & Manetis ab Albigenibus renovatas , aut propter adeo communem , habitamque jam veluti licitam incontinentiam , usuram , & symoniam , quæ severis quidem

DISPUTATIO XII. 361

dem externi fori legibus vindicanda judicant Patres, non autem isthac, quam prædicatis, voluntarii, internique fori severitate; vel praxim antiquam eam vocetis, vel antiquæ, novæque temperamentum.

A Conciliis generalibus gradum faciamus ad Pontifices Romanos extra concilia, docentes, statuentesque. En vitæ Pontificum, en eorum Epistolæ, responsa, canones. Profer aliquid ex ipsis, quod rigorem sapiat. Jam video te velle aliquot eorum responsa ostendere, quæ in Morino legisti, in quibus plurimum annorum pœnitentiam ab eis aliquando impositam, constat. Sed primò hujusmodi responsa eorum Pontificum non sunt, quos præceteris aut ex antiquitate, aut ex sanctitate, aut ex doctrina celebramus. Secundò ii ipsi quorum responsa proferre paras, eas pœnitentias indicunt pro gravissimis delictis apostasiæ, parricidii, & similium, qui etiam modò severe puniuntur. Tertiò hæ ipsæ longiores pœnitentiæ ab his Pontificibus impositæ longè mitiores sunt iis, quæ iisdem Pœnitentibus ab eorum Episcopis impositæ prius erant, quarum proinde temperamentum potius erant, quam Pontificiæ pœnitentiæ, nec mi-

A a

tius

tius temperamentum erant, ne Episcopis id continuò dolentibus, ac de Pontificia benignitate exoptulantibus, ut alibi ostendi, major daretur occasio querelarum. Ceterum profer canonem aliquem, aut responsum eorum sanctissimorum Pontificum qui tertio, quarto, quinto, aut sexto seculo floruerunt, nempe eo tempore, quod vos vultis esse omnium ætatum exemplar. Profer eorum canonem aliquem rigidiorum. Profer aliquam Epistolam, qua Episcopos ad rigidius agendum cum Pœnitentibus hortentur. Protulit ego multas in hisce meis disputationibus, quibus rigidos Episcopos redarguunt, easque sanctissimorum Pontificum Soteri, Julii, Cœlestini, Leonis. Profer aliquid de Pœnitentiali Romano quod tibi suffragetur. Profert ex eo quod mihi suffragatur, Petrus Blesensis in opusc. de Pœnit. & satisf. seu in Epist. ad quendam Abbatem justò severiorum. *Oportet, inquit, sicut dicitur in Pœnitentiali Romano, ut Sacerdos in multa mansuetudine, & benignitate suscipiat Pœnitentem.* Profer veterem aliquem Scriptorem testantem, Ecclesiam Romanam consuevisse per eas longas, & varias stationes ducere Pœnitentem, profero

DISPUTATIO XII. 363

fero ego Hieronymum solius fletus, & squaloris in foribus Ecclesiæ facientem mentionem in Fabiolæ pœnitentia. Profero Sozomenum publicam Ecclesiæ Romanæ pœnitentiam ita describentem lib.7.cap. 16. ut clare appareat longe mitius eam in Romana Ecclesia quàm in cæteris, quàmque Greci canones exigent, fieri consuevisse. Profer deum aliquod antiquitatis monumentum, unde probes severos cum Pœnitentibus fuisse Romanos Pontifices. Ostendi ego initio partis 1. in Instructione Clerici Romani, benignissimos fuisse semper Romanos Pontifices, eoque nomine impiorum hominum odium incurrisse. Vide jam cui benignitas displicuerit, cui placuerit semper. Placuit Conciliis generalibus, placuit Romanis Pontificibus, displicuit Paganis, ut refert August. à nobis disp. 6. par. 1. recitatus, displicuit Montanistis, Novatianis, uno verbo iis displicuit, quibus Fidei doctrina displicuit.

D. R. Non faxit Deus, ut id mihi displiceat quod Ecclesiæ placet, & solis displicet hostibus Fidei, aut unitatis, & concordie aut justæ moderationis. Rigores meos exe-

364 CALUMNIA XII.

cor, tuæque sententiæ, quam Ecclesiæ universalis, quamque Ecclesiæ Romanæ propriam esse jam video, volens, libensque subscribo.

D. D. Deo gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum JESUM CHRISTUM
1. Cor. 15. 57.

LAUS DEO.

IN-

I N D E X

365

RERUM NOTABILIVM,

Quæ hoc secundo libro continentur .

Prior litera Disputationem indicat , posterior
numerum marginalem .

A

Absolutio dari aliquando potest proponenti oc-
casione[m] proximam deferere . Disp. 8. n. 9.
Adam statim post lapsum restitutus in gratiam
Disp. 6. n. 16.

Arnaldi contumacia . Disp. 9. in fine .

Antiquitatis amor immoderatus redarguitur .
Disp. 7. n. 16.

Antiquorum Scriptorum , aut incertitudo in ali-
quibus , aut obscuritas , aut brevitās , aut in-
sufficiētia doctrinæ . Disp. 5. n. 7. &c.

Attritio sufficit in Sacram. ex D. Carolo. Disp. 8.
n. 7. Hujus opinionis securitas. Disp. 10. n. 13.

S. Augustinum sequi affectant Hæretici .
Disp. 7. num. 13. Hujus S. Doctoris Ec-
clesia qualis fuerit . Disp. 11. num. 11.

B *Andellus de Castronovo Glossator Constit. Ordin. Præd. favet præsentì benignitati. Disp. 11. num. 21.*

Baptismus laboriosus Sacramentum Pœnit. in quo sensu? Disp. 6. n. 3. & ult.

Benigna hæc praxis administrandi Sac. Pœnit. non fuit invec̃ta vitio Fidelium. Disp. 2. per totam. Quæ fuerit ejus causa, vel occasio. Disp. 2. n. 4. usque ad 11. Fuit invec̃ta antequam instituerentur Ordines Mendicantes. Disp. 3. n. 3. usq. ad 9. Quin ab ipsis fuit temperata. Disp. 3. n. 9. Ejus cronologia. Disp. 3. n. 4. Nunc benignior non est quam fuerit sæculo 13. Disp. 4. per tot. Ei favent Scripturæ. Disp. 6. n. 1. & 8. & c. Est conformis Institutioni hujus Sacramenti. Disp. 6. n. 2. & c. Non est contraria Patrum regulis, & canonibus. D. 7. per totam. Nec Instructionibus D. Thomæ de Villanova, aut D. Caroli, aliorumque Sanctorum. Disp. 8. n. 6. & c. Non habetur ab Ecclesia pro abusu. Disp. 9. n. 3. Eam carpunt Hæretici. Disp. 9. n. 6. Ejus commoda, & fructus. Disp. 11. n. 3. & c. Non indiget ullo temperamento. Disp. 12. per totam.

Benignitas in opinionibus suadetur à Vincentio de

de Castronovo Disput. 11. num. 21.

S. Bonaventurae Instruētio pro Confessoribus.

Disp. 4. n. 12. Ejus Theologia laudatur à Sixto

V. Disp. 5. n. 2.

Bonifacii Constitutio in favorem Confessorum
Monachorum. Disp. 3. n. 15.

C

Canones pœnitentiales multi quomodo, & cur
vigere desierint. Disp. 7. n. 21. Canonica

Pœnitentiæ an injunctæ, an propositæ. D. 3. n. 3.

Canones non semper vigent iidem. Disp. 7. n. 2.

S. Carolus instruit Confessores. Disp. 8. n. 17. &c.

Certitudo quæ requiratur circa materiam Sacr.

Pœnit. Disp. 10. n. 3.

Chorea. Quid de his Patres. Quid Theologi
morales? Disp. 7. n. 32. &c.

Christi vita tota ad benignitatem instruētio.
Disp. 6. num. 13.

Clementis VII. votum in Arce S. Angeli de re-
formandis Regularib. Mendicantibus. D. 3. n. 24.

Clerus veteris Ecclesiæ qualis fuerit. D. 11. n. 8.

Concilia Generalia non severa in Pœnitentes.
Disp. 12. in fine.

Concilium Gangrense damnat Eustathium Rigo-
ristam. Disp. 7. n. 21.

Confessor arguitur cupiditatis. Disp. 3. n. 17. In-

struitur ab Humberto Ord. Prædic. Generali.

Disp. 4. n. 8. A S. Bonaventura. D. 4. n. 12.

ab Ugone Franciscano Disp. 4. n. 21. A D. Tb.

de Vill. D. Carolo aliisque Disp. 8. n. 6. &c.

Qualiter debeat esse certus de dispositione Pœ-

nitentis. Disp. 10. n. 4. &c.

Consuetudo prava. An ea durante possit Pœni-

tens absolvi. Disp. 10. n. 15. &c.

Contritionem debere ex natura sua esse actum in-

tensum qui docuerint. Disp. 10. n. 2.

Cōversio peccatorū an subinde fiat statim. D. 6. n. 9

Cruce-signatorum exercitus quantus fuerit in ex-

peditione Urbani II. & ex quibus conflatus

fuerit. Disp. 11. n. 15. &c.

D

Deus absolvit à reatu culpæ etiam ante præ-

stitam satisfactionem. Disp. 6. per totam.

Invitat Peccatores ad Pœnit. Disp. 9. n. 9.

Deus non vult imponi onera nimis gravia. Di-

sp. 11. num. 23.

E

Ecclesia primitiva fuit benigna. Disp. 1. n. 3.

Ecclesia presens in censura Pœnitentiæ non

recessit penitus ab Antiqua: nec est huic con-

traria. Disp. 1. per totam.

Ex rationabili causa temperavit antiquum rigo-

rem. Disp. 2. n. 4. &c.

Et

R E R. N O T A B. 369

Et quidem utiliter . Disp. 11. n. 3. &c.

Ecclesia Romana fuit semper inimica rigoris immoderati, imo benignior reliquis Ecclesiis, ex quibus non paucę nimio rigore peccarunt. Id disert. prælimin. ad Clericum Rom. to. 1.

Eliam instruit Deus ad benignitatem. D. 6. n. 12.

Eustathius Rigorista insignis, ejusque errores.

Disp. 7. num. 21.

Exemplum malum movere non debet. Disp. 11. num. 11. in fine.

F

S *Franciscus de Assisio vult, ut Superiores sint misericordes in Pœnitentes subditos.*

Disp. 4. num. 21.

S. Franciscus Xaverius instruit Confessores Missionarios. Disp. 8. n. 26,

G

G *Allici Pontifices, Doctoresque fuere olim valde rigidi. Disp. 11. n. 14. Inde iidem valde benigni, imo forte omnium benignissimi.*

Disp. 3. per totam.

Genetti doctrina circa absolutionem sæpe lapsorum reiicitur. Disp. 10. n. 26.

S. Gregorii Magni prudentia in reformatione Subdiaconorum Sæculorum. Disp. 3. n. 30.

S. Gregorii VII. Constitutio contra Sacerdotes

con.

concupinarios . Disp. 3. n. 31.

*Gulielmi Parisiensis Ep. benignitas sorte nimia
in relaxandis pœnitentiis. Disp. 3. n. 9. & 14.*

H

H *Æretici aliquot Rigoristæ. D. 11. n. 1. & 2*
Hæretici Theologiam veram, tam specula-
tivam, quam moralem odere. Disp. 5. n. 1.
& 2. Damnant præsentem Ecclesiæ benig-
nitatem. Disp. 9. n. 6. Arguit laxitatis Theolo-
gos Morales Lutherus. Disp. 11. n. 2.

Humbertus Ord. Præd. Generalis instruit Con-
fessores sui Ordinis. Disp. 4. n. 8.

I

I *Indulgentiæ non debent esse indiscretæ. Disp.*
3. num. 4. 9. & 14.

Innocentii XI. Constitutio non damnat eam quam
hic tuemur benignitatem. Disp. 10. per totam.
10. Cassianus refert divinum ostentum circa Psal-
modiam Monachorum. Disp. 11. 23.

Iuvenini doctrina circa absolutionem habentium
pravam peccandi consuetudinem rejicitur.
Disp. 10. num. 16. &c.

L

L *Ecclia Patrum qualis esse debeat. Disp. 7.*
num. 15. usque ad 25.

Lutherus affectavit initio rigorem. D. 11. n. 2.
Mau-

M

M Auritii Ep. Parisiensis praxis benignior
in relax. Pœnit. Disp. 3. n. 4. & 14.

Mediolanensis Ecclesiæ status qualis esset; cum
S. Carolus ei præficitur. Disp. 8. n. 14.

P

P Atres quomodo legendi sint. Disp. 7. nu. 15.
usque ad 25. Aliquando loquuntur cum

quadam exaggeratione. Disp. 7. n. 20. d. 11.

nam. 11. & 15. Quare Casuista non semper

eos allegant, aut sequantur. Disp. 7. nu. 25.

Eis tamen contrarii non sunt, ibid. Quanti sit

astimanda eorum auctoritas. Disp. 5. num. 5.

Eos sequi se jactant Hæretici. Disp. 7. n. 13.

Cur eos aliqui non intelligant, & malè expo-

nant. Disp. 7. num. 15. Quomodo sint expo-

nendi. ibid. Eis non opponitur præsens Eccle-

siæ benignitas in Pœnitentes. Disp. 7. per tot.

S. Paulus Apostolus defendit suos Monachos.

Disp. 3. num. 27. Explicatur ejus textus dif-

ficilis. Disp. 6. num. 2. & 17.

Peccatores an aliquando convertantur statim.

Disp. 6. n. 9.

Petri Pictaviensis praxis in pœnitentiis iniun-

gendis. Disp. 3. n. 8.

Pœnitentia vera qua ratione dicatur esse commis-

sa

sa plangere, & plangenda iterum non committere. Disp. 10. n. 22.

Pœnitentia longa, & aspera an necessaria Peccatori. Disp. 7. n. 10.

Pœnitentiæ Sacramenti Institutio qualis. Disp. 6. num. 6. *Qua ratione dicatur Baptismus laboriosus.* Disp. 6. n. 3.

Pœnitenti an sit credendum. Disp. 10. n. 4. & 6. *Ejus dispositio qualiter debeat innotescere Confessori.* Disp. 10. n. 4.

Præpositivi Theologi Parisiensis benignitas circa relaxationem Pœnitentiarum. Disp. 3. n. 5.

Propositum constans affectu necessarium in sac. Disp. 10. n. 21. & 26.

R

R *Recentiores scriptores defenduntur.* Disp. 5. n. 14. *Morales præsertim.* D. 7. n. 12. & c.

Relapsus, an signum sufficiens defectus propositi. Disp. 10. n. 7. usque ad n. 14. & n. 15. usque ad finem.

Religio Christiana redditur odiosa à Rigoristis. Disp. 11. n. 22.

Religiosi Mendicantes non relaxarunt antiquum Ecclesiæ rigorem in administrando Sac. Pœnit. Disp. 3. n. 3. *Imo non approbarunt omnes opiniones benignas aliorum, quatenus communes,*

R E R. N O T A B. 373

n. 9. usque ad 13. *Pœnitentiæ studium accenderunt* n. 13. *Non sunt minus idonei ad audiendas Confessiones, quam sint alii, quin fortè sunt aptiores* n. 16. usque ad 22. *Eorum in hoc munere obeundo privilegia confirmantur, augenturque* n. 22. *Eorum disciplina non est modò laxior quam fuerit*, nu. 24. *Eorum reformationi semper studuere Pontifices & Concilia* n. 25. *Cur modò fortè impensius* n. 26. *Non statim dissolvendi Ordines Religiosi laxiores, sed eorum emendatio prius tentanda* num. 27. *Quomodo id faciendum* *ibid.* &c.

Rigor. v. severitas.

Rigorismus quid sit, & qui sint Rigoristæ. In differt. prælim. ad Cler. Rom. to. 1. Qui sint horum libri *ibid.*

Roberti de Flammeshurg. benignitas in administrando Sac. Pœnit. Disp. 3. n. 6.

S

Satisfactio quæ exigetur à Peccatore in veteri Testam. Disp. 6. n. 10. *Reliqua circa satisfactionem V. Pœnitentia.*

Salvati sunt multi milites in sacris expeditionibus Palestina. Disp. 11. nu. 17.

Scripturæ utriusque Testamenti favent præsentī benignitati. Disp. 6. n. 8.

Se-

Securitas nostræ doctrinæ in Sacram. Pœnitentiæ
Disp. 10. per totam.

Severitas doctrinæ. Ab ea caperunt Hæretici
aliquando. Disp. 11. n. 1. & 2.

Severitas antiqua quomodo & cur fuerit tempe-
rata. Disp. 2. n. 4. & c. *Ejus commoda recen-*
sentur. Disp. 7. n. 2. usque ad 8. & disp. 11.
n. 3. *Ejus verò damna* d. 7. n. 7. & d. 11. n. 13.

Severitas in foro externo utilis, non sic in in-
terno. Disp. 11. n. 20.

Severitas non est idem ac disciplina. D. 11. n. 17.

Suarii benignitas circa administrationem Sacram.

Pœn. D. 9. n. 8. *Ejusdem vita ex Alegambe* n. 10

T

T *Emporis præsentis Ecclesia forte melior,*
quam quæ à magno rigore celebratur à Ri-
gidis D. D. Disp. 11. n. 10.

Theologiam speculativam laudat Sixtus V. D. 5.

n. 2. *Hanc, & Moralem oderunt Hæretici.*

Disp. 5. nu. 1. & 2. *Defenditur illa.* Disp. 5.

n. 14. *Defenditur hæc.* Disp. 7. n. 12.

Theologorum recentiorum in aliquibus præroga-
tiva supra antiquos. D. 5. n. 5. usque ad finem.

S. Thomæ opiniones benignæ circa administratio-
nem Sac. Pœnit. Disp. 9. nu. 8. *Doret esse reo*
credendum in foro interno. Disp. 10. n. 6.

S. Tho.

R E R. N O T A B. 375

S. Thomas de Villanova instruit Confessarios.

Disp. 8. n. 6.

*Tutæ an sint in praxi sententiæ quæ his. Disp.
propugnantur. Dis. 10. per totam.*

V

Veteris Ecclesiæ Fideles an meliores fuerint. Disp. 11. n. 8.

*Vgo Franciscanus explicat regul. S. Francisci.
Disp. 4. num. 21.*

Umbertus. V. Humbertus.

*Urbanus II. oblata Indulgentiâ revocat Peccatores
innumeros ad Pœnitentiam, & ad sacram
militiam accendit. Disp. 11. n. 15.*

F I N I S.

ERRA-

ERRATA

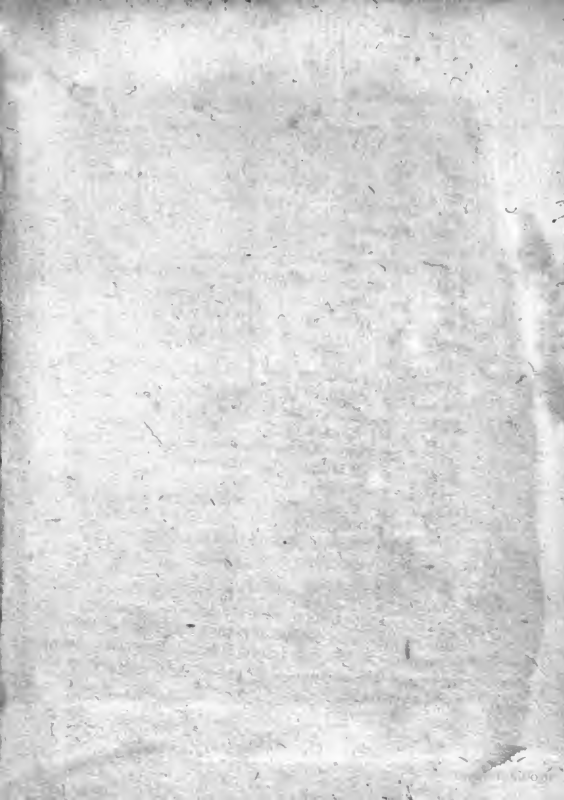
CORRIGE

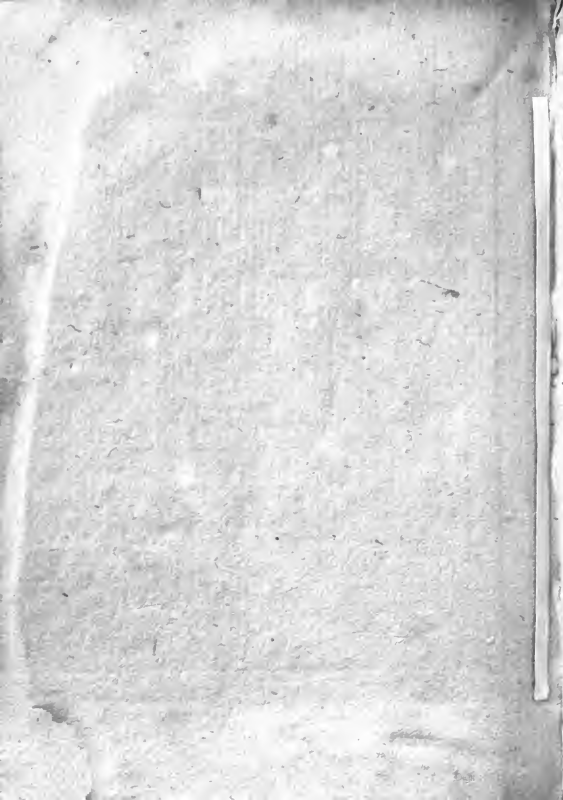
pag.9	vers.9.	facio	faciam
27	14	Ronaventura	Bonaventura
36	9	Pontificis	Pontifici
42	21	alquot	aliquot
59	8	ficit	fuit
99	17	qua	quam
120	25	eris	ens
134	13	intes	inter
176	12	tempore	tempori
179	9	cumque falsum	cumque quandoque falsum
187	10	oros	oro
188	11	inferitis	infertis
202	7	dedignatis	dedignaris
210	4	scordi	focordi
217	23	patienter Me	patienter . Me
222	9	& cap. 17.	cap. 17.
235	9	dextræque	destræque
259	8	. Eam in rem	, eam in rem
272	25	cum relaplurum	eum relapsurum
274	9	st enim	si enim
311	5	dictis	dicitis
334	9	disciplinarum	disciplinatum
337	14	Mediolani	Mediolani habitis
	19	amantimms	amantissimus
357	25	primis	primæ

Multa essent corrigenda in numeris textuum , qui al-
legantur . Quia tamen is error sensum non variat , & ple-
rique hujus operis textus noti sunt eruditis , qui de Fide
scriptoris (ut spes est) non dubitabunt , omittitur eo-
rum correctio , edenda , cum primum Lector parum beni-
gnus exposcet .

117

5233

XII
B22